

กำหนดการเผยแพร่

- ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม
- ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
- ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน
- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

Publishing Schedule

- Number 1 (January - March)
- Number 2 (April - June)
- Number 3 (July - September)
- Number 4 (October - December)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทาง
ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์
และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหา
สังคม

Objective

1. To promote and disseminate academic works and research
results in educational science, psychology, political science,
Public Administration and interdisciplinary studies in the
humanities and social sciences.
2. To provide academic services in solving social problems.

ดุษฎีมาฆะ

วารสารวิชาการธรรมศาสตร์
Dhammathas Academic Journal

ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2563
Vol. 20 No. 3 (July - September 2020)

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความที่ตีพิมพ์จะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการ
กลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญ
ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
ก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความ
ไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อ
ผู้พิจารณาบทความ (Double-blind Peer Review)

Article Consideration

Each article will be published by a panel of two journalists with
expertise in relevant fields. And get the editorial approval before
publishing. The review is in the form of: The article's Double Blind.
To comply with copyright law The author must sign the copy
of the article submission form to the journal. In addition, the author
must confirm that the original article submitted to it. Only one
publication in the Dhammathas academic journal. If the images
or tables of other articles appearing in other publications are used. The
author must ask permission of the copyright owner. Include a book
that has been approved by the editor before the article is published.

ที่ปรึกษา

พระราชปรีดีทิพย์, ศาสตราจารย์ ดร.
พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ พงษ์สวัสดิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Advisors

Prof. Dr. Phrarajapariyatikawee
Assoc. Prof. Dr. Phra Sophonphathanapundit
Prof. Dr. Prayong Seanburan
Prof. Dr. Watchara Ngamchitcharoen
Asst. Prof. Dr. Pitch Pongsawat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Khon Kaen University
Thammasat University
Chulalongkorn University

บรรณาธิการ / Editor

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล / Asst. Prof. Dr. Suraphon Promgun

ผู้ช่วยบรรณาธิการ / Editorial assistant

สาริกา ไสวงาม / Sariga Sa-waingam

กองบรรณาธิการ

พระครูสุธีคัมภีรญาณ วิ., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตคาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพรรณ วงศ์พรวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร พรหมโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Editorial Board

Asst. Prof. Dr. Phrakhu Sudhikhambhirayan	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Pasakorn Dokchan	Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Kanokorn Somprach	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Kathanyoo Kaewhanam	Kalasin University
Assoc. Prof. Dr. Aompol Buddasarn	Phranakhon Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew	Huachiew Chalermprakit University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Sasong	Chiang Mai Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Chakkapan Wongpornpavan	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Chanchai Hudsri	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Vitthaya Thongdee	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Prayoon Saengsai	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Theerapong Meethaisong	Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Sakorn Promkhot	Loei Rajabhat University

ผู้จัดการวารสาร / Journal Manager

มาริสสา ไสวงาม / Marisa Sa-waingam

ออกแบบปก : สาริกา ไสวงาม

จำนวนพิมพ์ : 500 เล่ม

เจ้าของ : สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาท อาสภมหาเถร)
เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
โทรศัพท์ 0-4328-3546-7 (ต่อ 114) โทรสาร 0-4328-3399
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas> E-mail: dhammathas@hotmail.com
พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ขอนแก่นการพิมพ์ 64-66 ถนนรื่นรมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
โทรศัพท์ 0-4322-1938 E-mail: khonkaenprint@gmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ (Peer Review)

ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 ประจำปี เดือน กรกฎาคม - กันยายน 2563

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. พระครูปริยัติธรรมวงศ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉัตร จารุเมธีชน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวรรณธาดา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สนั่นนารี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณ เอี่ยมวิจารณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. รองศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติสุดา นาคประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช ศรีโศคนกุล	วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ปัญญะพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ทนงค์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยสถลนคร
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
11. รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง	มหาวิทยาลัยศิลปากร
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม สุวรรณศรี	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริจิตต์ ปันเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวลิต บุญปก	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ถวัลรัตน์ แดงหาญ	นักวิชาการอิสระ
23. อาจารย์ ดร.มณู สอนโพนงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
24. อาจารย์ ดร.สุชาติ สกลกิจรุ่งโรจน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
25. อาจารย์ ดร.สร้อยสุดา อิมอรุณรักษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
26. อาจารย์ ดร.ยุทธพร นาคสุข	มหาวิทยาลัยมหิดล
27. อาจารย์ ดร.อุมารินทร์ ตูลารักษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ฉบับนี้ เป็นปีที่ 20 ฉบับที่ 3 ประกอบด้วย บทความวิจัย ความวิชาการและบทวิจารณ์หนังสือ บทความวิจัย ได้แก่ 1) แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาล: ศึกษากรณีศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 2) การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยวิธีการจัดการคุณภาพ 4) การพัฒนามหาวิทยาลัยชุมชนกลุ่มเกษตรปลูกข้าว: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรปลูกข้าวเหนียวเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์ 5) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ 6) วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศพิธราชธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร 7) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอำนาจเจริญ 8) การศึกษามูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจจากพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง ลำเอียง ของ ประภัสสร เสวิกุล 9) การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 10) กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11) ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 12) การพัฒนาโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ สำหรับเพิ่มความใส่ใจต่อเนื้อและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น 13) ภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัดพะเยา 14) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 15) ผลของการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา สำหรับเพิ่มความใส่ใจจากทรงมองเห็นและความสามารถทางภาพ และมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น 16) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ 17) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ 18) จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทความวิชาการ ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน 2) คำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาแบบใหม่-จีน 3) ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นในมุมมองเชิงพุทธ 4) สัมมาชีพของชาวนาในอำเภอมืองนครสวรรค์ และบทวิจารณ์หนังสือ ได้แก่ มลทินปัญหา: ฉบับแปลในมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับความรู้จากความรู้ความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือตามที่ปรากฏ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ตลอดจนการดำเนินชีวิตต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล)

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้
เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย : Research Article

- แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาล: ศึกษากรณีศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4

Approaches for Developing the Process of Creating Awareness of the Justice of the Judiciary: Case study of the Judiciary under the Office of the Chief Justice Inregion 4

ลาวัลย์ นาคดิลก, สันญา เคนาภูมิ และยุภาพร ยูภาส

Lawan Narkdilok, Sanya Kenaphoom and Yupaporn Yupas

1

- การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development of Ethical Leadership Indicators of School Directors under the Office of the Basic Education Commission in the North-eastern Region of Thailand

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และเอกลักษณ์ เพียสา

Sakthai Surakitbowon and Eakkaluck Pheasa

13

- การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยวิธีการจัดการคุณภาพ

The Development of Academic Administration Process of the Basic Mahamakut Buddhist University Kalasin Collage based on the Quality Management Concept

พระครูสุธีวรสาร และพระพุทระกูล หลินภู

Phrakru Sutheevorasan and Phra Futrakool Linphu

25

- การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์

Development of Community Enterprise: a Case Study of Sticky Rice Farmers Group in Khao Wong District, Kalasin Province

มนปพร ภูนาเมือง และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์

Monpaporn Phunamuang and Sathaphon Mongkhonsrisawat

37

- การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภท
สามัญ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์

Developing the teacher's Innovative Leadership Enhancement Program for the
General Education Private School under Kalasin Provincial Education Office

ศุภัญญากิจ เกตุวิเศษกุล และไพบุณย์ ลิ้มมณี

Supinyakit Ketvisetkul and Paiboon Limmanee 49
- วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปิณิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร

The Vision of The Educational Administrators in the Dutiyapapanika Sutra
of The Pariyattidhamma School General Education Sakon Nakhon Province

พระครูโพธิสังวรคุณ ฉัตรจรัส และเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส

Phrakhun Photisungworakru Chatcharat and Chao Athikan Boonchuay
Chotivungso 61
- การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การประถมศึกษาอำนาจเจริญ

The Development of Competency's Team Work for Teacher of Primary
School Amnartcharoean Educational Service

ฐิตารีย์ สุขบุตร และ สิวะกรณ์ กฤษณสุวรรณ

Thitaree Sukbud and Sivakorn Krissanasuvan 71
- การศึกษามูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจจากพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง
สำเภาทอง ของ ประภัสสร เสวิกุล

The Study of Causes Leading to Persuasive Speech from The Behavior of
Characters in Novels "Sam Phao Thong" by Praphassorn Sevikul

ประภาพร ธนกิตติเกษม, วรวรรณ ศรียาภัย, จารุวรรณ เบญจาทิกุล และจักริน จุลพรหม

Prapaporn Tanakittikasame, Warawat Sriyabhaya, Charuwan Benjathikul
and Jakkrin Junlaprom 83
- การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Development in Learning Experiences Management for Early Childhood's
Teachers under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1

ณิชาภา รัตนพล และพีระศักดิ์ วรฉัตร

Nichapa Ruttanapol and Peerasak Worrachat 97

- กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Strategies for Educational Institutions Administration under the Office of Secondary Educational Service Area in the Northeast

พลกฤษณ์ ก้าวสิทธิ์

Ponkris Kuasit

109
- ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

Efficiency on Service of Samran Sub-District Subdistrict Municipality, Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province

พระทวี ข่ายมณี, สุทธิพงษ์ สายาพัฒน์, สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย, วาริณี โสภารจ และสุรเชษฐ์ โนนม่วง

Phra Thawee Khaimanee, Suthipong Sayapat, Surasak Audmuangpiea, Warinee Sopajorn and Surachet Nonmaung

121
- การพัฒนาโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ สำหรับเพิ่มความใส่ใจต่อเนื้อหาและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

The Development of Images Program Based on Gestalt Principles for Enhance the Sustainable Attention and Working Memory of the Early Adulthood

รัชนิพร ศรีรักษา, ปริญญา เรืองทิพย์ และสิริกานต์ จันทเปรมจิตต์

Ruchaneeporn Sriruksa, Parinya Ruengtip and Sirikran Juntapremjit

133
- ภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัดพะเยา

The Wisdoms Influencing the Community Economy Development of the Communities in Phayao, Thailand

ณวิญ เสริฐผล

Nawin Serthpol

145
- การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Instructional Model base on Constructivist Theory in conjunction with The STAD Cooperative Learning for Enhancing in The Matical Problem Solving Ability on Fractions and Decimals for The Students in Seventh Grade

พิกุล มีคำทอง

Pikul Meekhamthong

161

- ผลของการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา สำหรับเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพ และมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น
 The Effects of Applying Graphic Images Based on the Mandala structure for Increasing Visual Attention and Visuospatial ability for Children at Risk of ADHD
 นัฐธิดา บุญอาพัทธ์เจริญ, กนก พานทอง และสิริกานต์ จันทเปรมจิตต์
 Natthiya Boonaphatjarern, Kanok Panthong and Sirikran Juntapremjit 173
- การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์
 Developing the Teachers' Learning Leadership Enhancement Program for the General Education Private Schools under the Office of Buriram Provincial Education Office
 Yuze Sun และไพบูลย์ ลิ้มมณี
 Yuze Sun and Paiboon Limmanee 187
- การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
 The Development of Knowledge Management Model for Local Wisdom of the Elderly School in the Province of Phetchabun
 ณัฏฐวัฒน์ แสงภูเขียว
 Nattawat Zangphukieo 197
- จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
 Ethics in Using Social Media of Students in Phetchaburi Rajabhat University
 ประอรนุช โปร่งมณีกุล, ญาวินีย์ รักพาณิชย์ และสิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ
 Pra-oranuch Prongmaneekul, Yawinee Rakpanich and Sirinard Wongsawangsi 207

บทความวิชาการ : Academic Article

- สัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน
 The Right View for Solving Social Problems in Contemporary Society
 พระมหาพรชัย ฉันทมโห และพระมหามิตร ฐิตปณฺโญ
 Phramaha Pornchai Chandhadhammo and Phramaha Mit Thitapanyo 217

■ คำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาแบบใหม่-จีน	
Contemporary Chinese loan words in New Dai Lue Xishuangbanna-Chinese Dictionary	
อาภรณ์ ธีรกันต์	
Arphon Thiragun	227
■ ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นในมุมมองเชิงพุทธ	
Justice of Bao Qing Tian in The Buddhist View	
พระณัฐกิต มหิสุสโร (อนุรักษตระกูล) และศิริโรจน์ นามเสนา	
Phra Natthakit Mahissaro (Anuruktrakoon) and Sirirote Namsena	237
■ สัมมาชีพของชาวนาในอำเภอเมืองนครสวรรค์	
Right Livelihood of Farmers in Mueang Nakhonsawan District	
รุ่งทิwa สันติผลธรรม และศิริโรจน์ นามเสนา	
Rungtiwa Santiphontam and Sirirote Namsena	247
ปกิณฑกะ : Miscellany	
■ มิลินทปัญหา: ฉบับแปลในมหามกุฏราชวิทยาลัย	
Milindapanha: Translation Version in Maha Makut Royal College	
พิจิตร พงษ์เกษ และพระครูสุธีคัมภีรญาณ	
Pichit Phongket and Phrakhru Sudhikhambhirayana	259
ภาคผนวก	
กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการธรรมทรรศน์	271
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	272

**แนวทางการพัฒนาระบบการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมของศาล: ศึกษากรณีศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดี
ผู้พิพากษา ภาค 4***

**Approaches for Developing the Process of Creating Awareness
of the Justice of the Judiciary: Case study of the Judiciary
under the Office of the Chief Justice Inregion 4**

ลาวัลย์ นาคดิลก, สันญา เคนาภูมิ และยุภาพร ยุภาส
Lawan Narkdilok, Sanya Kenaphoom and Yupaporn Yupas
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pukkidowlom@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาล 2) พัฒนาระบบการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาล และ 3) ยืนยันแนวทางการพัฒนาระบบการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาล ในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร 2) วิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารศาลและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) วิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารศาลและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยนำผลการวิจัยในระยะที่ 2 มากร่างแนวทางการพัฒนาเบื้องต้น จัดประชุมวิพากษ์เพื่อยืนยันแนวทางการพัฒนา 2 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรม ในปัจจุบันประชาชนมีความตื่นตัวรับรู้และสนใจการอำนวยความสะดวกของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรม การรับรู้ของประชาชนจะปรากฏเด่นชัดก็ต่อเมื่อตนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น กระบวนการหรือขั้นตอนการทำงานของศาลยุติธรรมในการสร้างการรับรู้แก่

*ได้รับบทความ: 6 เมษายน 2562; แก้ไขบทความ: 2 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: April 6, 2019; Revised: September 2, 2020; Accepted: September 28, 2020

ประชาชนยังเป็นแบบเชิงรับ ขาดแผนงานที่ชัดเจนที่มีตัวชี้วัดกับมิติของพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ว่าได้เข้าถึงพื้นที่กลุ่มเป้าหมายไปแล้วเพียงใด

2. กระบวนการสร้างการรับรู้ในกระบวนการอำนวยความสะดวก มีการเสริมสร้างความรู้ผ่านชุดทำความเข้าใจที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย จัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ทางสื่ออินเทอร์เน็ต คู่มือประชาชน การลงพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ ปฏิบัติตามกฎหมายเพิ่มขึ้น ลดจำนวนผู้กระทำความผิดเพราะไม่รู้กฎหมาย

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก โดยปรับปรุงจากกรอบยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม มีแผนปฏิบัติการสร้างการรับรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การเลือกใช้สื่อหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสาร การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; การรับรู้; ประชาชน; การอำนวยความสะดวก; ศาลยุติธรรม

Abstract

The objective of this research was to: 1) studies the state of the perception of the justice, 2) developed the process of creating the perception of the justice, 3) confirmation of the approach. The research was qualitative research, which can be divided into 3 phases: 1) was the studies from documents and in-depth interview, data was collected via interview form, 2) was a qualitative research; the target group consisted of 30 provincial court administrators and related-persons, used Purposive Sampling method and interview form, 3) was qualitative research; the target group consisted of 30 provincial court administrators and related-persons, used Purposive Sampling and the research results in 2; to draft the preliminary development approach and held a meeting to criticize the approach for confirmed the development approach for 2 times to improve the development approach completely.

The research results:

1. The state of perception of justice administration; at present, people are more alert, aware and more interested in the justice system. But the majority of people still lack knowledge and understood in the justice process when they were directly involved.
2. The process of raised awareness in the process of facilitated justice; there were knowledge enhancement through understood kits that are easy for people to understood,

created knowledge media via internet, Info graphic, citizen manual, etc.,

3. The approach for the development of the process of creating awareness of the provision of justice of the judiciary; there was a target group, selected of media or channels used for communication and followed up on the performance evaluation.

Keywords: Approaches for developing; Recognition; People; Justice; Court of justice

1. บทนำ

ระบบศาลของไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดีให้แก่ประชาชน และมีวิวัฒนาการโดยได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากพระธรรมศาสตร์เรื่อยมาจนสิ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการตั้งศาลขึ้นประจำหน่วยงานต่างๆ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีต่างพระเนตรพระกรรณ และนำเอากฎหมายของกรุงศรีอยุธยามาปรับปรุงและบัญญัติขึ้นใหม่ เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง ศาลในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีอยู่มากมายหลายศาลกระจายกันอยู่ตามกระทรวงกรมต่างๆ และมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีต่างพระเนตรพระกรรณแทนพระมหากษัตริย์ ต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น มีการติดต่อกับชาวต่างชาติลัทธิชาวตะวันตกได้แผ่ขยายเข้ามาทำให้ระบบการศาลไทยมีการเปลี่ยนแปลง จึงมีการปฏิรูประบบการศาลไทยขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รวมศาลที่กระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวงกรมต่างๆ ให้มารวมไว้ในที่แห่งเดียวกัน เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีดำเนินไปด้วยความรวดเร็วถูกต้องเหมาะสมไม่ทำให้ราษฎรเดือดร้อน และใน

วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงวางศิลาเก๋อพระฤกษ์อาคารศาลสถิตยุติธรรม และทรงโปรดฯ ให้จารึกพระราชปรารภในการจัดตั้งศาลยุติธรรมไว้ในแผ่นเงิน ซึ่งเรียกว่า หิริญบัตร แสดงให้เห็นถึงพระบรมราโชบายในการปกครองแผ่นดินว่ามีพระราชประสงค์ให้ตั้งศาลขึ้นเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดอรรถคดี ทรงเล็งเห็นว่าบ้านเมืองจะอยู่ด้วยความสงบสุขร่มเย็นต้องอาศัยการศาลเป็นสำคัญ จึงทรงจัดระบบกฎหมายและระเบียบทางการศาลขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชาติตะวันตก โดยมีกรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขกฎหมายและปฏิรูประบบการศาลยุติธรรมให้เจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยอมรับของนานาชาติอารยประเทศ ศาลจึงเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนสืบมาถึงปัจจุบัน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2478 ได้มีการประกาศใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแบ่งแยกงานศาลยุติธรรมออกจากกันเป็นสองฝ่าย คือ งานธุรการและงานตุลาการ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบงานธุรการ ส่วนงานตุลาการ คือการพิจารณาพิพากษาเป็นอำนาจของตุลาการโดยเฉพาะ นับแต่ตั้งกระทรวง

ยุติธรรมทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานธุรการของศาลยุติธรรมมาได้ 100 ปีเศษ จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้พ้นจากข้อระแวงสงสัยว่าศาลยุติธรรมอาจถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหารและไม่มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีจนกระทั่งได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 แยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 มาตรา 5 บัญญัติให้มีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2543 จึงถือว่าศาลยุติธรรมแยกออกจากกระทรวงยุติธรรมนับแต่นั้นเป็นต้นมา (Kantiya, 2007 : 1-3)

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความถูกต้องตามศีลธรรมบนพื้นฐานของจริยธรรมความสมเหตุสมผล กฎหมาย กฎหมายธรรมชาติ ศาสนา ความเที่ยงธรรมและความเป็นธรรมตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้และสิทธิโดยกำเนิดของมนุษยชาติและพลเมืองทั้งหลายกับสิทธิของปวงชนและเอกชนที่จะได้รับความยุติธรรม (Department of Probation, 2018) การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นการสร้างความสงบสุขในสังคมเป็นการกิจหลักที่สำคัญยิ่งขององค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องดำเนิน

การให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในทุกพื้นที่และทุกระดับ การดำเนินการดังกล่าวนี้ หากรัฐเป็นผู้รับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียวคงไม่สามารถบรรลุผลอย่างยั่งยืนได้ หัวใจสำคัญที่จะสำเร็จได้อยู่ที่ประชาชนที่จะยอมรับรู้ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้สัมผัสมีส่วนได้ส่วนเสียกับความยุติธรรม ความเป็นธรรมและความสงบสุขในชุมชนนั้นๆ ได้มีโอกาสและมีช่องทางที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง โดยมีโอกาสในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและร่วมรับประโยชน์จากการแก้ปัญหาาร่วมกันในลักษณะของการเป็นผู้มีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนทุกคนมีสิทธิในการได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐ เนื่องจากมีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย สิทธิเสรีภาพและทรัพย์สินของบุคคลโดยตรง ซึ่งประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการบริการจากหน่วยงานของรัฐเท่าเทียมกัน โดยรัฐมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของประชาชนให้มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม สิทธิของประชาชนจะปราศจากความหมายหากขาดไว้ ซึ่งกลไกในการเข้าถึงความยุติธรรม และเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และประหยัดค่าใช้จ่าย เปรียบเสมือนเป็นเสาหลักของกระบวนการยุติธรรมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งองค์กรศาลยุติธรรม เป็นองค์กรหลักที่อำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน ศาลจึงเป็นองค์กรหลักที่ประชาชนเข้าถึงได้อย่างแท้จริง

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรม: ศึกษากรณีศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 ว่าสภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 เป็นอย่างไร เพื่อนำข้อค้นพบดังกล่าวมาสร้างแนวทางการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพของศาล เพื่อให้ศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 เกิดการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างเหมาะสม และประชาชนเข้าถึงการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของสำนักงานศาลยุติธรรมโดยมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4
2. เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4
3. เพื่อยืนยันแนวทางการพัฒนาสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงคุณลักษณะของผู้ร่วมวิจัยและไม่สามารถจัดทำในรูปปริมาณได้ การเก็บข้อมูลจึงกระทำหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์และการจดบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูล การวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นแล้วสรุปอธิบายหรือบรรยายด้วยถ้อยคำ (Puangrat, 2000 : 19) นอกจากนี้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยแบบอุปนัย (Inductive Approach) นั่นคือการทำวิจัยที่เริ่มต้นจากสิ่งที่จำเพาะเจาะจงไปสู่สิ่งทั่วไป (from the particular to the general) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงแบ่งช่วงเวลาการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4

1. แหล่งข้อมูล โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรม กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานศาลยุติธรรม กลุ่มผู้บริหารศาลแต่ละจังหวัด กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อ

ทำการศึกษาถึงกระบวนการสร้างการรับรู้การ
อำนวยความสะดวก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของ
การวิจัย วิธีในการเข้าหาความจริง ซึ่งเป็นการ
ศึกษาที่ต้องเจาะลึกในเรื่องที่ศึกษา (Kenaphoom,
2014 : 49-51) ผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบ
ทุกพหุภาคี (Multiple Methodologies) โดยเป็น
ระเบียบวิธีวิจัยหลายวิธี ซึ่งผสมผสานกัน ดังนี้

2.1 วิจัยทางเอกสาร (Documentary
Research) ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Chayanin,
2015 : 77-82) โดยข้อมูลเกือบทั้งหมดจะอยู่ใน
รูปเอกสารหรือสารสนเทศของทางราชการอยู่แล้ว
ผู้วิจัยใช้การวิจัยทางเอกสารเป็นหลัก โดยจะ
เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือหรือตำราทาง
วิชาการทั่วไป วารสาร พจนานุกรม คำพิพากษา
ศาลฎีกา รายงานการวิจัย บทความวิจัย รายงาน
การศึกษาส่วนบุคคล วิทยานิพนธ์ในระดับการ
ศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก
ของหน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ
ที่เคยจัดทำไว้ก่อนหน้านี้แล้ว

2.2 สัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth
Interview) ซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิเป็นการเก็บข้อมูล
จากประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะพิเศษ
โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เจาะลึกจากประชากรที่
ศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีข้อมูลที่ลึกซึ้ง กว้างขวาง
เป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย
เรียกว่า เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)
เพื่อดึงแนวคิด ทิศนคติ ความจริง การคาดประมาณ
และปฏิกิริยาเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับ

กระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก
ของศาลยุติธรรมไทย รวมทั้งแนวนโยบายและ
แผนงานการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก
ในศาลทั่วประเทศ โดยลักษณะคำถามจะเป็น
คำถามเปิด (Open - Ended Questions) ซึ่งแยก
เป็นคำถามหลัก (Main Question) คำถามชักใช้
ไล่เรียง (Probe) และคำถามติดตาม (Follow up)
โดยคำถามหลักจะเป็นการถามตรงประเด็นที่ได้
กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ที่วิจัย ส่วนคำถามชักใช้
ไล่เรียงจะเป็นการถามเพื่อต้องการให้ผู้ตอบคำถาม
ระบุถึงแนวคิด ทศนคติ ความจริง การคาด ประมาณ
และปฏิกิริยาเกี่ยวกับประเด็นที่ถามเพื่อจะได้ตอบ
ให้จบประเด็น และคำถามติดตามนั้นจะเป็นการ
ซักถามต่อเนื่อง และขยายความตามนัยสำคัญ
ที่ผู้ตอบคำถามได้พูดไปเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์
ในเนื้อหาสาระของคำถาม หากมีการถามครบถ้วน
ดังที่กำหนดไว้ก็จะทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกและครบถ้วน
ทุกด้าน

2.3 การสัมภาษณ์ (Interview)
โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากรที่
ศึกษาซึ่งคำถามต่างๆ ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมาใช้
ประกอบการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนด
ตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใด ก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน
มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกันสำหรับการตั้ง
คำถามนั้นจะมีทั้งคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะ
เจาะจง และคำถามที่ทำให้คำตอบตามความต้องการ
(Supang, 2004 : 75)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่
เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการ
สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นผู้วิจัย

นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อยกร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกในชั้นต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ให้เรียบร้อย เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อมูลจากเครื่องมือในแต่ละกลุ่มและเรียบเรียงตามความมุ่งหมายของการวิจัย 2) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับคืนมา และข้อมูลที่สัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ให้เรียบร้อยเพื่องานต่อการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละกลุ่มจากเครื่องมือที่ได้จากแบบสอบถามแต่ละกลุ่มมาเรียบเรียงผลตามความมุ่งหมายเชิงพรรณนา 3) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodology Triangulation) และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้วิธี (Investigator Triangulation) ด้านข้อมูล คือ ด้านสถานที่ที่ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจาก 14 จังหวัด ด้านบุคคล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ด้านทฤษฎี ใช้ทฤษฎีตามที่กล่าวอ้างอิงไว้ในบทที่ 2 เป็นเครื่องตรวจสอบและด้านผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากผู้วิจัยหลายคนที่ยังในลักษณะเดียวกันมาตรวจสอบว่าได้ข้อมูลตรงกับผลการวิจัยหรือไม่

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ สรุปตามประเด็นของความมุ่งหมาย

ของการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

การวิจัยระยะที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. แหล่งข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายในการวิจัยในระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารศาลแต่ละจังหวัด เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 จำนวน 12 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณาในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้บริหารศาลแต่ละจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาล วิพากษ์การพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรวบรวมการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการและข้อเสนอแนะและทำการบันทึกภาพบันทึกเสียงทุกเนื้อหา เพื่อนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัยและปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการ

ถอดข้อความว่าอยู่ในตัวแปรใด ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 และนำมาจัดกลุ่ม (Grouping) จากนั้นก็ทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้ร่วมกันวิพากษ์แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น นำเสนอผลการประชุมกลุ่ม สรุปและอภิปรายผลทั้งหมด แล้วให้นำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปยืนยันแนวทางในระยะที่ 3 ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3 การยืนยันแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4

1. แหล่งข้อมูลเมื่อทำการศึกษาในระยะที่ 1 และ 2 แล้วทราบถึงสภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรม โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์จนได้ข้อมูลในระยะที่ 2 แล้วสรุปผลออกมาทำการยกร่างแนวทางการพัฒนาสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 โดยอาศัยแนวคิดการสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัยเชิงสำรวจ

2. เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลสังเคราะห์ผลการวิจัยที่ได้จากสภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 แล้วนำแนวคิดการสร้างแนวทางการพัฒนาจากฐานการวิจัย

เชิงสำรวจมาใช้ในการสังเคราะห์ข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลยืนยันแนวทางครั้งที่ 1 โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรมทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 ทำให้ทราบถึงสภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรมโดยเริ่มตั้งแต่ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเริ่มต้นเมื่อมีการนำข้อโต้แย้งหรือการนำคดีเข้าสู่ศาลโดยคดีที่ขึ้นสู่ศาลตั้งต้นจากการเกิดข้อโต้แย้งสองทางคือ ทางแพ่งหรือทางอาญา ซึ่งการนำคดีเข้าสู่ศาลในทางแพ่งเกิดเมื่อมีการโต้แย้งสิทธิกันเกิดขึ้นหรือเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลการเริ่มต้นคดีแพ่งจากนั้นเป็นผลการศึกษาเรื่อง สภาพการรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรม ประกอบด้วย การยอมรับหรือปฏิเสธการรับรู้ของประชาชน ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรม กระบวนการและขั้นตอนการทำงานของศาลยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนเข้าใจการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในปัจจุบัน ซึ่งได้สรุปกระบวนการสร้างการรับรู้ในกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลยุติธรรมเพื่อประกอบยกร่าง

เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้
ในกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาล
ยุติธรรม โดยยึดตามกรอบยุทธศาสตร์กระทรวง
ยุติธรรมมาประยุกต์เข้ากับบริบทพื้นที่ของเขต
อำนาจของศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดี
ผู้พิพากษา ภาค 4 กล่าวคือ การเสริมสร้างความรู้
ผ่านชุดทำความเข้าใจที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย
เช่น กฎหมายสามัญประจำบ้าน เกมการ์ดพลังสิทธิ
และ The Choice เกมทางเลือก-ทางรอด (เกมให้
ความรู้เกี่ยวกับหนี้ในระบบ) รวมถึงการจัดทำสื่อ
เผยแพร่ความรู้ทางสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อ Info
graphic คู่มือประชาชน และการลงพื้นที่เพื่อสร้าง
การรับรู้แก่ประชาชน เป็นต้น

การวิจัยระยะที่ 2 ผลการยกร่างแนวทางการ
พัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมของศาลยุติธรรม ประกอบด้วย
การกำหนดภารกิจและมอบหมายงานอย่างชัดเจน
จากนั้นจึงนำเข้าสู่กระบวนการสร้างการรับรู้แก่
ประชาชน ได้แก่ มีแผนปฏิบัติการสร้างการรับรู้
ทางกฎหมายแก่ประชาชน มีการกำหนดกลุ่ม
เป้าหมาย และการเลือกใช้สื่อหรือช่องทางที่ใช้ใน
การสื่อสาร

การวิจัยระยะที่ 3 ผลการยืนยันแนวทางการ
พัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมของศาลยุติธรรม ซึ่งได้ข้อสรุปจาก
การยืนยันในแนวทางเดียวกัน แต่มีข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล
กล่าวคือ การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนา
กระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมของศาลยุติธรรมนั้น จะต้องมีการติดตาม

ความก้าวหน้า เพื่อกำกับดูแลการทำงานให้ได้ตาม
เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้หน่วยงานทราบถึง
ผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
ระหว่างการดำเนินการ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ
การรับรู้การอำนวยความสะดวกยุติธรรม พบว่า สภาพการ
รับรู้กระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในปัจจุบัน
ประชาชนมีความตื่นตัวรับรู้และมีความรู้ให้ความ
สนใจการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของหน่วยงาน
ในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม
ยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความ
เข้าใจในกระบวนการยุติธรรม การรับรู้ของ
ประชาชนจะปรากฏเด่นชัดก็ต่อเมื่อตนมีส่วน
เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น การพัฒนาของระบบ
เทคโนโลยีและการสื่อสารตลอดทั้งการคมนาคม
รวมถึงความก้าวหน้าทางสื่อสารสารสนเทศส่งผล
ให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนเป็นไป
โดยการข้อมูลข่าวสารอื่นทางกฎหมายได้ ถูกจัดทำ
ซ้ำและเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ส่งผล
ให้ประชาชนมีโอกาสรับทราบกฎหมายทั้งที่มี
อยู่เดิม และถูกตราขึ้นใหม่เพิ่มขึ้น ทั้งการอธิบาย
และแปลความ (ตีความ) กฎหมายก็มีลักษณะเช่น
เดียวกัน แต่อย่างไรก็ดี ความเห็นที่แตกต่างในการ
ตีความกฎหมายอาจก่อให้เกิดความสับสนของ
ประชาชนที่มีความรู้น้อย หรือไม่มีพื้นฐานทาง
กฎหมาย อันนำมาซึ่งความเข้าใจที่ผิดพลาด
คลาดเคลื่อน โดยอาจเข้าใจบ้างและไม่เข้าใจบ้าง
อันอาจนำมาซึ่งความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของ

ตนผิดพลาดไป ซึ่งอาจนำมาของการล่วงสิทธิผิดหน้าที่และอาจนำมาซึ่งการกระทำอันเป็นความผิดทางอาญาได้

ข้อค้นพบจากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าเมื่อประชาชนรู้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งเป็นกติกาของสังคม จะเป็นส่วนเสริมที่ทำให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายข้อพิพาทและการกระทำผิดต่างๆ ลดลง รวมถึงเกิดการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยผลลัพธ์นี้จะตอบโจทย์นโยบายไทยแลนด์ 4.0 คือ การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ผ่านการสร้างนวัตกรรมการสร้างการรับรู้และสังคมที่อยู่ดีมีสุข กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ก็จะไม่กระทำความผิด มีการเคารพสิทธิของผู้อื่น สังคมก็จะเกิดความสงบสุข

การวิจัยระยะที่ 2 ผลการสร้างแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 โดยในกระบวนการสร้างแนวทางการพัฒนานี้ กลุ่มเป้าหมายให้ความเห็นว่าไม่ควรปรับปรุงหรือแก้ไขเชิงนโยบาย แต่ควรนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติถือเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายให้ไปสู่ผลสำเร็จได้ ทั้งนี้การยกร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรมได้อธิบายการกำหนดภารกิจและมอบหมายงานอย่างชัดเจนและมีกลุ่มงานที่รับผิดชอบการสร้างการรับรู้กระบวนการอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรมโดยเฉพาะ จากนั้นปฏิบัติตามกระบวนการสร้างการรับรู้ กล่าวคือ มีแผนปฏิบัติการสร้างการ

รับรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และการเลือกใช้สื่อ/ช่องทางที่ใช้ในการสื่อสาร

การวิจัยระยะที่ 3 ผลการยืนยันแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการอำนวยความสะดวกพิจารณายืนยันแนวทางการพัฒนา 2 ครั้ง ได้ข้อสรุปจากการยืนยันในแนวทางเดียวกัน แต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล กล่าวคือ การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรมนั้นจะต้องมีการติดตามความก้าวหน้า เพื่อกำกับดูแลการทำงานให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้หน่วยงานทราบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 การรับรู้ขอบเขตของการใช้อำนาจบังคับตามกฎหมาย และของเทคนิคที่ใช้ในการควบคุมอาชญากรรม เป็นอีกลักษณะหนึ่งของระบบงานนี้การบริหารงานยุติธรรมไม่อาจแก้ไขความยุ่งยากต่างๆ ที่ก่อขึ้นโดยพฤติกรรมเบี่ยงเบนทั้งหมดได้ในระยะยาว แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรม จึงจำเป็นต้องเริ่มทุกกระบวนการตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานระดับปฏิบัติการ ประชาชนทุกระดับ ตลอดจนสื่อหรือ

ช่องทางในการสื่อสาร ทั้งนี้ควรมีการติดตาม ประเมินผลเป็นระยะเพื่อติดตามความก้าวหน้า และการสร้างการรับรู้ของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยที่สำคัญ พบว่า การได้รับรู้เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก ที่ถูกต้อง เหมาะสม การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการอำนวยความสะดวกของ ศาลยุติธรรม เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและ สังคม ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรนำเสนอเนื้อหา หรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการอำนวยความสะดวก แก่ประชาชน เด็กและเยาวชนและ สื่อมวลชน ควรมีการสอดแทรกเนื้อหาในการปลูกฝังการรับรู้กระบวนการยุติธรรมให้เข้ากับการดำรงชีวิตปกติผ่านช่องทางสื่อหรือวิธีการต่างๆ

1.3 สถาบันการศึกษาควรมีการ ประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ในการอบรม การให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการอำนวยความสะดวก ที่ถูกต้องเหมาะสมหรือ ผู้ปกครองควรปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ช่องทาง การสื่อสารหรือวิธีการสื่อสารเพื่อการรับรู้มีหลาย

ช่องทาง โดยไม่ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น ในการ วิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชนเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้กระบวนการ อำนาจความยุติธรรม และจัดให้มีกิจกรรมที่เหมาะสม ในการจัดกระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรมต่อไป

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนา กระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวก ของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 4 ซึ่งข้อเท็จจริงยังมีศาลยุติธรรมในสังกัดเขตอำนาจ ศาลอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่ในระดับ เดียวกัน ควรมีการวิจัยในพื้นที่อำนาจศาลอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพการรับรู้และปัญหาในการกระบวนการสร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรม ในสังกัด สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค 4 เพื่อนำมาใช้ เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนากระบวนการ สร้างการรับรู้การอำนวยความสะดวกของศาล ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนมากยิ่งขึ้น

References

- Chayanin, G. (2015). *The Strategies for enhancing the democratic way of life of students at Secondary education in Sisaket province*. Sisaket : Sisaket Rajabhat University.
- Department of Probation. (2018). *The Justices*. <https://www.probation.go.th> (Accessed 20 August 2018).

- Kantiya, J. (2007). *The development of the community justice system in-Thai society*. Bangkok : Printing House of Ministry of Justice.
- Phuangrat, T. (2000). *Research methods in behavioral science and social science*. Bangkok : Office of Educational Testing and Psychology Srinakharinwirot University.
- Sanya, K. (2014). Research Philosophy: Quantity Quality. *Journal of Political Science and Law, Rajabhat Kalasin University*, 3(2), 49-51.
- Supang, C. (2004). *Qualitative research*. Bangkok : Chulalongkorn University.

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

The Development of Ethical Leadership Indicators of
School Directors under the Office of the Basic Education
Commission in the North-eastern Region of Thailand

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และเอกลักษณ์ เพียสา

Sakthai Surakitbowon and Eakkaluck Pheasa

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sakthai2492@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยมี 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบและระยะที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครู จำนวน 1,756 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.34-0.90 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

*ได้รับบทความ: 5 มิถุนายน 2562; แก้ไขบทความ: 3 กรกฎาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: June 5, 2019; Revised: July 3, 2020; Accepted: September 28, 2020

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก 26 องค์ประกอบย่อย 182 ตัวบ่งชี้

2. โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไคสแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 42.70 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 121 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีที่วัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 (Chi-square = 42.70, df = 121, p-value = 1.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.98 และ RMSEA = 0.00) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม; ตัวบ่งชี้

Abstract

The objectives of this study were to: 1) develop ethical leadership indicators of school, 2) to examine the congruence of the developed structural model on ethical leadership indicators of school with the empirical data. The study was divided into 3 phases. The first phase was the building of research conceptual framework by synthesizing relevant documents and researches and interviewing experts. The second phase was the development of ethical leadership indicators of school by applying modified Delphi's technique for 3 times, and the third phase was congruence examination of the developed structural model on ethical leadership indicators of school directors with the empirical data. Data was collected from the sample group of 1,756 school directors and teachers primary and secondary schools which were chosen as sampling units. A 5-level rating scale questionnaire with discrimination power for each item between 0.34-0.90 and the overall reliability value at 0.99 was the data collection tool of choice. Confirmatory factor analysis of the collected data was conducted by using statistics software.

The findings are as follows:

1. Ethical leadership indicators of school directors under the office of the basic education commission in the North-eastern region of Thailand consisted of 7 main components,

26 sub-components and 182 indicators.

2. The developed structural model on ethical leadership indicators of school directors under the Office of the Basic Education Commission in the North-eastern region of Thailand shows congruence with the empirical data with Chi-square = 42.70, df = 121, p-value = 1.00, GFI=0.99, AGFI = 0.98, RMSEA = 0.00, which are in accordance with the research hypothesis.

Keywords: Ethical Leadership; Indicators

1. บทนำ

งานด้านการศึกษาเป็นงานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาตินั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ตามข้อเท็จจริงที่ทราบกันดีแล้วระยะนี้บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้มีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้นด้วยว่าพลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปในความประพฤติและจิตใจซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตกว่าถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไป เราอาจจะเอาตัวเองไม่รอดปรากฏการณ์เช่นนั้นนอกจากเหตุอื่นแล้วต้องมีเหตุมาจากการศึกษาอย่างแน่นนอน จึงพูดได้เต็มปากแล้วว่า เราจะต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งขึ้น (Office of the Education Council, 2017 : 7) อย่างไรก็ตามงานด้านการศึกษาจะบรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาชาติได้ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู อาจารย์ต้องดำเนินการอย่างมีความรู้ ความเข้าใจปรองดองกันด้วยความจริงใจโดยมุ่งหวังผลสำเร็จร่วมกันเป็นสำคัญกว่าสิ่งอื่นๆ ดังนั้น การบริหารงานการศึกษาจะเกิดประสิทธิผลได้ ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) กระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน

ถึงแม้จะไม่มีปัจจัยใดที่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงานก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่จะปรับปรุง และพัฒนาได้ตลอดเวลาก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารหน่วยงาน (Owen, 1981 : 145)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อครู นักเรียนและบุคคลอื่นในสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลจะต้องมีข้อกำหนดที่เป็นพันธสัญญาร่วมกันทุกคน โดยพันธสัญญาดังกล่าวที่เป็นแกนของค่านิยมสำคัญในโรงเรียนและสามารถใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานอ้างอิงในการตัดสินว่าพฤติกรรมหรือการกระทำใดของสมาชิกผิดถูก เหมาะสมหรือไม่ในเชิงจริยธรรม ผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งไม่เพียงแค่จัดทำข้อพันธสัญญาของโรงเรียน แต่ต้องให้การสนับสนุนอย่างแข็งขัน และให้มีผลนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังและเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนต่อพันธสัญญาดังกล่าว ผู้นำต้องกล้าตัดสินใจใช้มาตรการเฆี่ยนตีสอดส่องผู้นั้น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องเริ่มจากตัวผู้นำที่มีจริยธรรมไม่เพียงแค่รอบรู้ด้านคุณธรรมหรือสอนคนด้วยคำพูดเท่านั้น แต่สำคัญที่สุด คือ การประพฤติปฏิบัติให้

เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนทั่วไป (Sergiovanni, et al., 1992 : 143) อย่างไรก็ตาม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเปรียบเสมือนการเปลี่ยนสภาพหรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Transformation) ทั้งผู้นำและผู้ตามตามกระบวนการของภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ในท้ายสุดจะนำมาซึ่งจริยธรรมในการยกระดับความประพฤติ (Conduct) และแรงคล้อยทางจริยธรรม (Ethical Aspiration) ของผู้นำและผู้ตาม นอกจากนี้พลวัตร (Dynamic) ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะทำให้ทั้งผู้นำและผู้ตามต่างกับบรรลุถึงผลสำเร็จสูงสุด เกิดการยอมรับ ชื่นชม และพึงพาอาศัยซึ่งกันและกันอีกด้วย (Burn, 1978 : 87)

การศึกษาและการพัฒนาภาวะผู้นำในทุกองค์การต่างก็มีความจำเป็นและได้รับความสำคัญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ในประเทศไทยได้มีการศึกษาอบรมเรื่องของผู้นำและภาวะผู้นำมากขึ้น แต่เมื่อประเมินจากสภาพการบริหารงานของผู้นำในบริบทไทย พบว่า ผู้นำประเทศเกือบทุกคนใช้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในการบริหารงานเพียงอย่างเดียว คือ การบริหารแบบรักษาสถานภาพตำแหน่งของตนเอง ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดวิสัยทัศน์ที่ดีในการทำงาน ปฏิบัติงานแบบเดิมๆ คือใช้ระบบการบริหารงานแบบแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และผู้นำกับผู้นำ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์การหรือประเทศชาติ ผู้นำดังกล่าวนี้มีอยู่เป็นจำนวนมากในทุกสังคมของสังคมไทยทั้งภาครัฐและเอกชน (Binchai and Kinawong, 2004 : 63-77) สำหรับปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของ

ผู้บริหารสถานศึกษานั้น ได้มีการศึกษาวิจัย พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมหลายด้าน เช่น การเบียดบังเวลาราชการ ขู่สาว ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง ความไม่โปร่งใสในการใช้เงินรายหัวของนักเรียน การวางตนและประพฤติตนไม่เหมาะสม ขาดความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ

สภาพปัญหาดังกล่าว รัฐบาลและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้พยายามหาวิธีการป้องกันและแก้ไขมาโดยตลอด เห็นได้จาก การออกกฎระเบียบและแนวปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ระดับชาติลงมา เป็นต้นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 279 บัญญัติว่ามาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 1 บททั่วไป ได้กำหนดความมุ่งหมายการจัดการศึกษา ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปหรือพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมด้วยเช่นกันโดยกำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในช่วงทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 ไว้ในหลักข้อที่ 1 ว่า พัฒนาคุณภาพของคนไทยยุคใหม่ให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและภาค

ภูมิใจในความเป็นไทย

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีผลทำให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่เด่นมากนักในหน่วยงานของรัฐและเอกชนในประเทศไทย จนเป็นปัญหาเด่นชัดในสังคมไทย ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อโรงเรียนและสถานศึกษาทุกระดับที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่อยู่ในระดับที่ควรพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเพื่อนร่วมงาน และพัฒนาผู้เรียนรู้ให้มีความรู้ในภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเพื่อ

ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยการศึกษาเอกสารงานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงประเด็น สรุปสังเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาไปสู่การสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (CHARACTER) 2) จิตลักษณะความเป็นคนดีของผู้บริหารสถานศึกษา (PSYCHO) 3) จรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา (MORAL) 4) การเป็นผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา (SERVICE) 5) ความไว้วางใจต่อผู้บริหารสถานศึกษา (TRUST) 6) ความผูกพันต่อองค์การของผู้บริหารสถานศึกษา (COMMIT) และ 7) การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน (SUPPORT)

ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

แบบปรับปรุง 3 รอบ โดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 22 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญใช้ค่าฐานนิยม (Mode) ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-quartile Range)

ระยะที่ 3 การยืนยันตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เครื่องมือในการตรวจสอบใช้แบบสอบถาม 1 ฉบับ ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกของคำถามแต่ละข้อระหว่าง 0.34-0.90 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.99 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าสายชั้น รวมจำนวน 1,756 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) สถิติที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง

พบว่าได้ 7 องค์ประกอบหลัก 26 องค์ประกอบย่อย 182 ตัวบ่งชี้ จำแนกได้ดังต่อไปนี้ คือ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 23 ตัวบ่งชี้ 2) จิตลักษณะความเป็นคนดีของผู้บริหารสถานศึกษา 32 ตัวบ่งชี้ 3) จรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา 31 ตัวบ่งชี้ 4) การเป็นผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา 15 ตัวบ่งชี้ 5) ความไว้วางใจต่อผู้บริหารสถานศึกษา 45 ตัวบ่งชี้ 6) ความผูกพันต่อองค์การของผู้บริหารสถานศึกษา 19 ตัวบ่งชี้ และ 7) การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานและการเปลี่ยนแปลงชุมชน 17 ตัวบ่งชี้

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติวัดความกลมกลืนของโมเดล คือ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 42.70 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 121 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 1.00 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 0.35 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.00 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 และค่า AGFI เท่ากับ 0.98 และนอกจากนี้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้ คือ ด้านจิตลักษณะความเป็นคนดีของผู้บริหารสถานศึกษา มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 การเป็นผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 ความไว้วางใจต่อผู้บริหารสถานศึกษา มีน้ำหนักองค์ประกอบ

เท่ากับ 0.99 ความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา มีน้ำหนักร่องค์ประกอบเท่ากับ 0.97 การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานและการเปลี่ยนแปลงชุมชน มีน้ำหนักร่องค์ประกอบเท่ากับ 0.95 จรรยาบรรณ

วิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา มีน้ำหนักร่องค์ประกอบเท่ากับ 0.94 และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักร่องค์ประกอบเท่ากับ 0.93 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

ตัวแปร	น้ำหนักร่องค์ประกอบ (b)	ความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้ (S.E.)	t-Value	สปส. การพยากรณ์ (R^2)
CHARACTOR	0.93	0.05	18.46**	0.87
PSYCHO	1.00	0.05	21.18**	1.00
MORAL	0.94	0.05	20.98**	0.89
SERVICE	1.00	0.05	21.73**	1.00
TRUST	0.99	0.04	26.34**	0.98
COMMIT	0.97	0.05	20.86**	0.94
SUPPORT	0.95	0.04	21.31**	0.91
$\chi^2 = 42.70$, $df = 121$, $p = 1.00$, $\chi^2/df = 0.35$, $RMSEA = 0.00$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.98$				

หมายเหตุ: ** $p < .01$

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทุกตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องในระดับมาก จึงได้คัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างแสดงให้

เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 7 ตัว คือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความไว้วางใจต่อผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของงาน และการเปลี่ยนแปลงชุมชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมุติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับแนวคิด

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ดังกล่าว เช่น การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุงแล้วนำมาวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมของการเป็นตัวบ่งชี้ ซึ่งปรากฏว่าตัวบ่งชี้โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับนิภาพร แสนเมือง (Sanmuang, 2014) วัชรภรณ์ ทีสุกะ (Teesuka, 2014) และพิชิต โกพล (Kophon, 2016) ซึ่งได้พัฒนาตัวบ่งชี้โดยดำเนินการหลายขั้นตอนตามกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูลการสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องการศึกษา และการนำเสนอรายงานจึงทำให้ตัวบ่งชี้ทุกตัวที่ได้ผ่านขั้นตอนการทั้งหมดมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โมเดลตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) จิตลักษณะความเป็นคนดีของผู้บริหารสถานศึกษา

3) จรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา 4) การเป็นผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา 5) ความไว้วางใจต่อผู้บริหารสถานศึกษา 6) ความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา และ 7) การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานและการเปลี่ยนแปลงชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมุติฐานการวิจัยและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงเดือน พันธมนาวิน (Bhanthumnavin, 2000) ศักดิ์ไทย สุรกีบวร (Surakitbowon, 1999) สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง (Kangpheng, 2014) ประจักษ์ เข้มไคร (Chamkai, 2016) และหงษา วงศ์จำปา (Vongjumpa, 2017)

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นผลมาจากข้อค้นพบในการวิจัย ดังนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นผลมาจากข้อค้นพบในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปนี้

1.1 การนำตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุดนี้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น หน่วยงานระดับนโยบายควรกำหนดให้มีองค์คณะบุคคลเพื่อศึกษาองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ และ 182 ตัวบ่งชี้ให้เกิดความเข้าใจ แล้วพัฒนาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนได้นำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีความต่อเนื่องต่อไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างต่อเนื่องโดยศึกษาและเรียนรู้ พัฒนา ผักผ่อนตนเอง เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมทั้ง 7 องค์ประกอบอย่างครอบคลุม และแสดงออกเชิงพฤติกรรมจริยธรรมดังกล่าว เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามกรอบตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้นแบบตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป
ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นผลมาจากข้อค้นพบในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในครั้งต่อไปดังนี้

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาในองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ คือ จิตลักษณะ ความเป็นคนดีของผู้บริหารสถานศึกษา การเป็นผู้ให้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจต่อผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความผูกพันต่อองค์การของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของงาน

และการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษาและด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในครั้งต่อไปควรดำเนินการวิจัยเพื่อแสวงหารูปแบบการพัฒนางานองค์ประกอบแต่ละลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อไป

2.2 ควรดำเนินการวิจัยพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในภูมิภาคอื่นทั้งหน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชนเพื่อนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมต่อไป

2.3 ควรนำผลการวิจัย การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปพัฒนาคู่มือการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกระบวนการวิจัยทดลองเพื่อสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์เชิงพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์และเหมาะสมต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) เริ่มจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์สรุปเชิงเนื้อหาเพื่อร่างเป็นกรอบการศึกษาเบื้องต้น และนำร่างกรอบการ

ศึกษาร่างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน นำข้อมูลที่ได้มาสรุป
เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ต่อจากนั้นพัฒนา
ตัวบ่งชี้โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ

โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน เมื่อได้ตัวบ่งชี้
แล้วจึงนำไปตรวจสอบเชิงยืนยันกับข้อมูล
เชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า ได้ 7 องค์ประกอบ
หลัก 26 องค์ประกอบย่อย 182 ตัวบ่งชี้

References

- Bhanthumnavin, D. (2000). *Moral Tree Theory: Research and Personal Development*. Bangkok : National Institute of Development Administration.
- Binchai, P. and Kinawong, N. (2004). Full Range Leadership Development Model for School Administrators in the Basic Education. *Naresuan University Journal*, 12(1), 63-77.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York : Harper & Row.
- Chamkai, P. (2016). The Development of Trust Indicators on Directors of Primary School under the Office of the Basic Education Commission in the North-Eastern Region of Thailand. *Doctor of Philosophy in Education Administration and Development*. Graduate School : Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Kangpheng, S. (2014). A Lisrel Model of Confirmatory Factors Analysis of Ethics Leadership. *Doctor of Philosophy in Education Administration and Leadership*. Graduate School : Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Kophon, P. (2016). A Development of Strategic Leadership of School Directors Affecting the Effectiveness of Opportunity Expansion School under the Office of the Basic Education Commission in the Northeast of Thailand. *Doctor of Philosophy in Education Administration and Development*. Graduate School : Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Office of the Education Council. (2017). *Basic Report of Ethicals Reinforcement in Thai Education System*. Bangkok : V.T.C Communication.
- Owen, R. G. (1981). *Organizational behavior in education*. America : SAGE Publication, Inc.
- Sanmuang, N. (2014). Development of Proactive Leadership Indicators of Administration in Educational Opportunity Extension School under the Office of Basic Education. *Doctor of Philosophy in Education Administration and Development*. Graduate School : Sakon Nakhon Rajabhat University.

- Sergiovanni, T. J., et al. (1992). *Moral Leadership: Getting to the Heart of School Improvement*. San Francisco : Jossey Bass.
- Surakitbowon, S. (1999). The Programmed Lesson for Improving Leadership Effectiveness of Deans Rajabhat Institutes. *Research Report*. Sakon Nakhon : Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Surakitbowon, S. (2014). *Professional Teachers: Principle, Concept and Operating*. Sakon Nakhon : Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Teesuka, W. (2014). Development of Strategic Management Indicators for Education Administrators under the Office of Primary Education Service Area. *Doctor of Philosophy in Education Administration and Development*. Graduate School : Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Vongjumpa, H. (2017). An Ethical Leadership Development Model for School Directors under the Office of the Basic Education Commission in the Northeastern Region of Thailand. *Doctor of Philosophy in Education Administration and Development*. Graduate School : Sakon Nakhon Rajabhat University.

การพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยวิธีการจัดการคุณภาพ*
The Development of Academic Administration Process of
the Basic Mahamakut Buddhist University Kalasin Collage
based on the Quality Management Concept

พระครูสุธีวรสาร และพระพุทฺระกุล หสันญ

Phrakru Sutheevorasan and Phra Futrakool Linphu

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Kalasin Buddhist College, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Chantum51@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และ 3) ตรวจสอบและการนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 400 รูป/คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยวิธีการจัดการคุณภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 29 กันยายน 2562; แก้ไขบทความ: 27 สิงหาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 8 กันยายน 2563

Received: September 29, 2019; Revised: August 27, 2020; Accepted: September 8, 2020

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารชี้แจงให้อาจารย์เห็นความสำคัญของการวิจัย สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้อาจารย์เผยแพร่ผลงานวิจัย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และนิเทศ ประเมินผลการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการสอน ส่วนด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรวางแผนจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อและซ่อมบำรุงให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการศึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการใช้สื่อเทคโนโลยีการสอน นิเทศ และประเมินผลการใช้สื่อการสอน สร้างแรงจูงใจให้อาจารย์ผลิตสื่อการสอน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดอบรมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยจัดนิเทศการนำหลักสูตรไปใช้สอนแบบเชิงรุกและเป็นกัลยาณมิตร

3. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ผ่านการยอมรับจากผู้บริหาร สามารถใช้เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการได้ตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; การจัดการคุณภาพ; วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Abstract

This research is conducted as a mixed method and purpose of research was to study the development of academic administration Process of the basic Mahamakut Buddhist university Kalasin collage based on the quality management concept, mean while to examine the attitude toward the problem's solutions based on executives' view. The research population consisted of 400 administrators, curriculum lecturers, faculty staff, and students for the 2017 academic year, a sample group of 196 people. The research instruments included Questionnaires and Interviews. Data were analyzed by statistical analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, median and inter quartile.

The result shows that:

1. The overall problems concerning the academic affairs administration of the targeted schools are evaluated as in the average level. The most concerned issue goes to the research for the educational improvement, then development of learning innovation and the least concern is the curriculum improvement respectively.

2. Based on the executives' view toward the development of research for the educational improvement, it is suggested that executives clarify the importance of

research to all teachers. They need to support teachers in research publication, training sessions, demonstrate and evaluate the research efficiency. Regarding the development of educational innovation, there should be a good budget administration for purchasing and maintenance. Let the community improve and invent the learning innovation, attend the training, demonstrate and evaluate the initiatives efficiency, support teachers in initiating instructional tools. Similarly, to improve the curriculum more effectively, community should take part in initiating demonstrating them in the teaching.

3. Regarding the executive's attitude toward the development guides for the 3 issues, the result shows that the development guides are approved as a solution to the academic affairs administration and those concerning problems are properly solved.

Keywords: The development of academic administration Process; the quality management concept; Kalasin Buddhist College

1. บทนำ

การขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษามีบทบาทหลักในการพัฒนาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและการพัฒนาอย่างมั่นคงในด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกาย รวมถึงมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ปัญหาได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขซึ่งคุณลักษณะของสถานศึกษานั้นจะเป็นหน่วยงานบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นโดยอาศัยนโยบายที่กำหนดในระดับชาติเป็นแนวทางด้วยการคำนึงถึงคุณภาพและศักยภาพในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ภายใต้ภารกิจร่วมกันระหว่าง

บริบทของชุมชนและพื้นที่สถานศึกษาโดยการรวมพลังกันในการดำเนินงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร และบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชน การรวมกลุ่มสถานศึกษาซึ่งเป็นแนวทางหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและเสริมพลังให้สถานศึกษาสามารถจัดบริการได้กว้างขวางหลายรูปแบบ ซึ่งผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ จะเข้ามามีบทบาทในฐานะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบโดยการบริหารสถานศึกษานั้นโดยทั่วไปแล้วจะมีภารกิจการบริหารงานหลัก 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) การบริหารทั่วไป 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารบุคคล และ 4) การบริหารวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ ทิศทาง แนวปฏิบัติงานวิชาการด้วยการส่งเสริม สนับสนุน พร้อมกับการก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์มีความรู้ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักการและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากผลจากการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา (2559) พบว่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มีปัจจัยหลายด้านที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะทางด้านการให้บริการวิชาการ และผลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ และการระดมสมองกลุ่มผู้บริหารผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 40 คน ได้พบข้อมูลและประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับชูโชติ พันธุเวช (Phanthawet, 2012) ที่กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กว่าร้อยละ 90 ยังใช้รูปแบบการบริหารราชการแบบเดิมๆ ทั้งระบบการบริหารการเงินและงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น ทั้งๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่การศึกษาได้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเฉลี่ยปีละ 2 ครั้ง ทั้งด้านภาวะผู้นำ การบริหารจัดการยุทธศาสตร์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ฯลฯ แต่การบริหารจัดการสถานศึกษายังดำรงไว้ ซึ่งแบบบริหารราชการเดิมๆ ที่มีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น มีการพัฒนาความรู้และทักษะการบริหารหรือภาวะผู้นำในการ

กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับนโยบายระดับบนแต่ยังขาดความรู้ และศักยภาพที่จะนำแผนลงสู่การปฏิบัติประจำปี ทำให้การพัฒนาสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามเป้าหมาย นโยบายและแผนยุทธศาสตร์

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบ่งชี้ให้เห็นจุดที่ควรพัฒนาเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ตลอดจนการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวนั้น การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักศึกษาให้มีศักยภาพพร้อมในการดำเนินชีวิต การแข่งขัน และการร่วมมือกันสร้างสรรค์ความดีงามในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างในการพัฒนา ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายการศึกษา จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยการจัดการคุณภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้และตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
3. เพื่อตรวจสอบและการนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จำนวน 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการสัมภาษณ์ (Interview) 3) นำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ที่ได้จากผู้บริหารมา ยืนยันคำตอบเพื่อผ่านการยอมรับที่ถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิค Confirm Solution

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 400 รูป/คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 รูป/คน

โดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (Chamnan, 2014) จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ โดยการจัดการคุณภาพ จำนวน 12 ด้านเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของปัญหาการบริหารงานวิชาการสูงสุด 3 ด้าน และแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการโดยการจัดการคุณภาพ จำนวน 3 ด้าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการแนะแนวการศึกษา ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผ่านการยอมรับการยืนยันคำตอบจากผู้บริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการได้โดยผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ที่มีระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการสูงสุดเฉพาะ 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยผู้บริหารส่งเสริมให้อาจารย์เห็นความสำคัญของการทำวิจัย 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาสื่อ

นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยผู้บริหารควรจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อการจัดการเรียน การสอน และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการทั้ง 3 ด้าน โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile) พบว่า ทุกข้อมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.50 ลงมา แสดงว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการทั้ง 3 ด้าน ผ่านการยอมรับการยืนยันจากผู้บริหารและสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัย

เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มีบุคลากรจำนวนน้อยตามเหตุผลความจำเป็น หรือมีการเกษียณอายุราชการปี จำนวนอาจารย์ไม่คงที่ ปริมาณงานมีมากเกินไป อัตราค่าจ้าง ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร อาจารย์ไม่ให้ความสำคัญกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ขาดความชำนาญเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร และนำเทคโนโลยีมาใช้ไม่เต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญงานวิชาการน้อยกว่างานด้านอื่นๆ ทั้งที่การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญ สาเหตุเหล่านี้ทำให้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย เติมพระเกียรติกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหยาดรุ้ง งอนกิง (Ngonking, 2015) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนน้อย ในขณะที่งานมีจำนวนมากเกิน อัตราค่าจ้าง ทั้งงานสอนและงานด้านอื่นๆ รวมถึงผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารงานด้านอื่นๆ มากกว่าการบริหารงานวิชาการ จึงทำให้การบริหารงานวิชาการขาดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ พันธุ์แก่น (Phankaen, 2014) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานวิชาการปานกลาง ครูมีภารกิจงานนอกมากกว่างานการสอน ครูขาดความรู้เกี่ยวกับ

การจัดทำหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของครู ทำให้การบริหารงานวิชาการไม่ค่อยบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยา จุลามนต์ทน (Chulamonton, 2014) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ครูอาจมีภาระงานมาก ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธรรณ ปาจีน (Pacheen, 2011) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผ่านการยอมรับการยืนยันคำตอบจากผู้บริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย เติมพระเกียรติกาฬสินธุ์ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการได้ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ที่มีระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการสูงสุดเฉพาะ 3 อันดับแรก ดังนี้

2.1 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารควรประชุม ชี้แจงให้อาจารย์เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเห็นคุณค่าของการทำ

วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างแรงจูงใจอาจารย์ในการทำวิจัย และสนับสนุนให้อาจารย์เผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยจัดอบรม เชิงปฏิบัติการทำวิจัยแก่อาจารย์ และนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการจัด การเรียน การสอน ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ต้องทำวิจัยตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกรอบภาระงานของอาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญและติดตามอาจารย์ให้อาจารย์ทำวิจัยให้มีคุณภาพ โดยจัดอบรมมุ่งเน้น ภาคปฏิบัติ เพราะการฝึกปฏิบัติการทำวิจัยจะทำให้อาจารย์มีทักษะได้ดีกว่าการอบรมแบบ บรรยาย ส่งผลให้อาจารย์มีความชำนาญในการทำ วิจัย และนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้ในที่สุด รวมทั้ง ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย สร้างแรงจูงใจอาจารย์ให้ทำวิจัย เพราะจะทำให้ อาจารย์ตระหนักและเห็นคุณค่าในการทำวิจัย มากขึ้น เกิดความภาคภูมิใจตนเองในการขยายผล งานวิจัยให้อาจารย์คนอื่นนำไปปรับใช้ ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของหยาดรุ้ง งามกิ่ง (Ngonking, 2015) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา อำเภอบ้านบึง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า โรงเรียนจะต้องมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถ ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ จากนั้นก็ควรทำโครงการเพื่อ ส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญและมีโอกาสในการ

ทำวิจัยในชั้นเรียน ที่สำคัญทางโรงเรียนจะต้องเป็น ฝ่ายสนับสนุน นิเทศ ติดตาม เพื่อจะได้เป็นกำลังใจ ให้ครูทำวิจัยให้สำเร็จ และสามารถนำผลการวิจัย แก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของมณีนรัตน์ พันธุ์แก่น (Phankaen, 2014) ศึกษาเรื่องปัญหาการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ควรส่งเสริม ให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการวิจัยของ ตนเองมาพัฒนาการเรียนการสอน และควรส่งเสริม การประชาสัมพันธ์หรือประสานขอความร่วมมือกับ สถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการเผยแพร่

2.2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญได้ เสนอแนวทางการพัฒนาโดยผู้บริหารควรจัดหา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนของ อาจารย์ ด้วยการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อและการซ่อมบำรุง และการส่งเสริม ให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดหา และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อีกทั้งเชิญวิทยากรที่ เชี่ยวชาญ ด้านสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัด อบรมเชิงปฏิบัติการผลิตและใช้สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาแก่อาจารย์อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการ ใช้สื่อการเรียน การสอนของอาจารย์ในชั้นเรียน สร้างแรงจูงใจให้อาจารย์ผลิตสื่อการเรียนการสอน ทุกภาคเรียน และจัดตั้งคณะกรรมการประเมิน คุณภาพสื่อการเรียนการสอนก่อนนำไปใช้ใน ชั้นเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดสรรสื่อ นวัตกรรม

และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ได้รับการพัฒนาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการจัดอบรมการผลิตและการใช้สื่อการเรียน การสอนแก่อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ ควรเน้นการปฏิบัติ เพราะจะทำให้อาจารย์มีทักษะและประสบการณ์ตรง จากการผลิตและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน อีกทั้งผู้บริหารควรนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เพราะจะทำให้อาจารย์ตื่นตัว กระตุ้นอาจารย์ให้ใช้สื่อประกอบการสอน ส่งผลให้อาจารย์ได้วางแผนหรือออกแบบสื่อ/กิจกรรมที่จะใช้ในชั้นเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ พันธุ์แก่น (Phankaen, 2014) ศึกษาเรื่องปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรม ที่ใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน โดยมีการจัดการอบรมให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยา จุลามนต์ทน (Chulamontont, 2014) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ควรสำรวจความต้องการ เอกสาร หลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การสอน วัสดุฝึกสำหรับนักเรียน และจัดหาจัดซื้อตามความต้องการ

ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อผลิตและซ่อมแซมสื่อการเรียน การสอน และควรสร้างแรงจูงใจครู โดยการจัดประกวดสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตารีย์ ไชยชิน (Chaichin, 2013) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ควรจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาด้านวิชาการ ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้สื่อจึงควรสนับสนุนให้มีการอบรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยี

2.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาโดยผู้บริหารเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรสถานศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรแก่อาจารย์ ส่งเสริมให้อาจารย์ ชุมชน ศึกษานิเทศก์ และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA จัดทำหลักสูตร และผู้บริหารควรนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงรุกและเป็นกัลยาณมิตร ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผน แนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่

คาดหวัง การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และความสามารถตามที่คาดหวังในหลักสูตรได้นั้น ผู้บริหาร อาจารย์ ชุมชน ศึกษาพิเศษ และผู้เกี่ยวข้องจะต้องกำหนดนโยบาย วางแผนร่วมกันในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรจัดการอบรม ส่งเสริมครูผู้สอน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสังเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาให้ถูกต้อง มีการระดมความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีทิศทางการพัฒนาที่ตรงกันในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหยาดรุ้ง งอนกิง (Ngonking, 2015) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และครูควรร่วมกัน กำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดทำหลักสูตร และนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และสภาพสังคมในท้องถิ่น ควรจัดอบรม เชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปวิเคราะห์และใช้ได้จริงกับการจัดการเรียนการสอนของครูและควรมีการจัดนิเทศติดตามการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อจะได้ทราบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่ได้วางแผนนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ

อัจฉริย์ ชีรรัตน์ (Thirarat, 2012) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มบางฉางพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ครูผู้สอนทุกคนเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรของแต่ละกลุ่มสาระฯ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความชำนาญยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อหลักสูตรสถานศึกษาจะได้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้เมื่อมีการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงแล้ว ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างจริงจัง เพื่อนำผลการนิเทศไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสนับสนุนให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำหลักสูตร

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา นั่นคือ ผู้บริหารควรพูดชี้แจงให้อาจารย์เห็นความสำคัญของการทำวิจัย สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้อาจารย์เผยแพร่งานวิจัย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการสอน

1.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นั่นคือ ผู้บริหารควรวางแผนจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อและการซ่อมบำรุง ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการศึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยีการสอน นิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อการสอน สร้างแรงจูงใจให้อาจารย์ผลิตสื่อการสอน

1.3 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นั่นคือ ผู้บริหารควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยจัดนิเทศการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอนแบบเชิงรุกและเป็นกัลยาณมิตร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (focus group) จากผู้เชี่ยวชาญโดยระดมความคิดอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ โดยการจัดการคุณภาพ

2.3 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ โดยการจัดการคุณภาพ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารชี้แจงให้อาจารย์เห็นความสำคัญของการวิจัย สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้อาจารย์แผ้วถางงานวิจัย การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรวางแผนจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อและซ่อมบำรุงให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดอบรมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร

References

- Chaichin, T. (2013). Problems and guidelines for academic administration development of Bo Thong 2 School under the Office of Chon Buri Primary Education Service Area 2. *Master of Thesis*. Graduate School : Burapha University.
- Chamnan, S. (2014). *Research in educational administration*. Chon Buri : Center for Educational Innovation and Educational Leadership Faculty of Education Burapha University.
- Chulamonton, K. (2014). Problems and guidelines for academic administration of Chachoengsao 1 school group under the Chachoengsao Primary Education Service Area Office 1. *Master of Education Thesis*. Graduate School : Burapha University.

- Ngonking, Y. (2015). Problems and guidelines for the development of academic administration of Educational Opportunity Expansion Schools, Ban Bueng District. Under the Office of Chonburi Educational Service Area, Area 1. *Master Thesis*. Graduate School : Burapha University.
- Pacheen, N. (2011). Problems and guidelines for academic development of schools. Under the Office of Chonburi Educational Service Area, Area 2. *Master of Thesis*. Graduate School : Burapha University.
- Phankaen, M. (2014). Problems of academic administration of elementary schools. Bang Na District Office Under the Bangkok Metropolitan Administration. *Master of Thesis*. Graduate School : Burapha University.
- Phanthawet, C. (2012). *Educational Quality Management SIPPO*. Bangkok : Suan Sunandha Rajabhat University.
- Thirarat, A. (2012). Problems and guidelines for the development of academic administration of Banchangpattana School. Under the Office of Rayong Primary Education Area, Area 1. *Master of Education Thesis*. Graduate School : Burapha University.

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์

Development of Community Enterprise: a Case Study of Sticky Rice Farmers Group in Khao Wong District, Kalasin Province

มนปพร ภูนาเมือง และสทภาพ มงคลศรีสวัสดิ์

Monpaporn Phunamuang and Sathaphon Mongkhonsrisawat

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nokstardamus@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายหลักจำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบด้านนโยบายการส่งเสริม เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน 3) ผู้นำชุมชน 4) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการ/กลุ่มผู้บริโภค

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการดำเนินงาน มิติภายใน เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวเขาวงที่มีคุณภาพสูง อีกทั้งผู้นำกลุ่มมีความรู้ในการปลูกข้าวให้มีคุณสมบัติที่มีความนุ่ม มีกลิ่นหอม และได้ผลผลิตในราคาที่สูงกว่าที่ปลูกในพื้นที่อื่น รวมถึงยังเป็นที่ต้องการของตลาดด้วย มิติภายนอก พาณิชย์จังหวัดและสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ให้การช่วยเหลือด้านการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพของข้าวให้มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ปัญหาอุปสรรคภายใน คือ คุณภาพของข้าวเหนียวเขาวง พื้นที่เพาะปลูกลดน้อยลง แรงงานที่มีจำนวนลดลง และสภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้ ในส่วนปัญหาภายนอก คือ นโยบายของภาครัฐยังขาดการความต่อเนื่องในด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวเหนียวอินทรีย์ และขาดความต่อเนื่องด้านนโยบายของจังหวัด ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่ม

*ได้รับบทความ: 2 มิถุนายน 2563; แก้ไขบทความ: 2 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: June 2, 2020; Revised: September 2, 2020; Accepted: September 28, 2020

เกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ กลุ่มเกษตรกร จำเป็นต้องรวมกลุ่มให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อการสนับสนุนทางงบประมาณการผลิต การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิก และคนรุ่นใหม่ หน่วยงานราชการจำเป็นต้องให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เพียงพอ และทางจังหวัดจำเป็นต้องสนับสนุนนโยบายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนได้อย่างพอเพียง และมีความสุข ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: กลุ่มเกษตรกร; วิสาหกิจชุมชน; การดำเนินงาน; กลยุทธ์การพัฒนากลุ่ม

Abstract

This research its objectives are: 1) to study the operation of the community enterprise of Khao Wong sticky rice farmers group, 2) to study the problems and obstacles to the operations of the Khao Wong sticky rice farmers community enterprise Kalasin province, 3) Suggestions for improving the operation of the community enterprise of Khao Wong sticky rice farming group. Kalasin Is a qualitative research by using the main target group a total of 15 people, divided into 4 groups which are. 1) Aadministrators of community enterprise groups. 2) Related departments responsible for promotion policies. Government officials responsible for and supporting community enterprises. 3) Community leaders. 4) Representative members of entrepreneurs / consumer groups.

The result of the research shows that: in terms of internal dimensions, farmers are grouped together to produce high quality Khao Wong rice, and the group leaders have knowledge In the cultivation of rice to have properties that are soft. And fragrant and produce products at a higher price than those grown in other areas including the need of the market with external dimensions of provincial commerce and the office of agriculture and cooperatives provide assistance in the inspection and quality control of rice to consistently meet the standards, the internal obstacle problem is the quality of Khao Khao sticky rice. Reduced plantations the number of labor has decreased and the climate that cannot be controlled as for the external problems, the government policy is still lacking continuity in promoting glutinous organic rice production. And lack of continuity in provincial policies. Therefore, the guidelines for the development of community enterprises of Khao Wong sticky rice farming group Kalasin province is a group of farmers

need to unite the group into one. To support production budget knowledge transfer to members and the new generation government agencies need to support sufficient rice seeds, and the province needs to support the policy for continuous development in order to generate sufficient income for members of the community and continue to be happy.

Keywords: Farmer group; Community enterprise; Operation; Group development strategy

1. บทนำ

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์มาช้านานตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ โดยเฉพาะประเทศไทย ข้าวถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างความมั่นคงและมั่งคั่ง คือ เป็นทั้งอาหารที่สำคัญของประเทศ อีกทั้งประเทศไทยยังคงมีจุดแข็งด้านความหลากหลายของฐานการผลิตที่มีความแข็งแกร่งในระดับโลกโดยเฉพาะด้านสินค้าเกษตรไทยส่งออกข้าวสูงเป็นลำดับที่ 2 ของโลก (Office of the National Economic and Social Development Board, 2006) สถานการณ์ข้าวเหนียวจากปี 2559 - 2561 มีการส่งออกที่ลดลง 0.44, 0.52 และ 0.39 ตามลำดับ เนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวย ปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรที่เคยปล่อยที่นาว่างจากที่ประสบภัยแล้ง สามารถปลูกข้าวได้ตามปกติ สำหรับผลผลิตต่อไร่ลดลงเนื่องจากบางพื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบอุทกภัย เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ลดลง (Srithisarn, 2018) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเศรษฐกิจด้านการเกษตร พบว่า การแข่งขันข้าวในอนาคตจะทวีความรุนแรงขึ้น ขณะที่ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยจะลดน้อยถอยลง การขับเคลื่อนปฏิรูปข้าวจะต้องมีการเชื่อมโยง

ห่วงโซ่ข้าวตลอดทั้งระบบ (Rice Value Chain) หลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคา ทิศทางข้าวต้องมุ่งไปสู่การผลิตข้าวคุณภาพ เช่น ข้าวเพื่อสุขภาพ ข้าววิตามิน ข้าวอินทรีย์ ข้าวปลอดสารพิษ ข้าวสำเร็จรูป ฯลฯ เกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมการผลิตและการมีมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของตลาดเกี่ยวกับการปฏิรูปโครงสร้างข้าวไปสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต (Tinaphop, et al., 2016 : 319-330) การพัฒนาคุณภาพข้าว ภายใต้มาตรฐานข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือข้าวจีไอ (Geographical Indication ย่อว่า GI) คือ มาตรฐานข้าวที่ถูกขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์นั้นมีเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของคนในชุมชนในการผลิตสินค้า น่าจะเป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐานสินค้าให้เกิดการยอมรับในระบบตลาดได้

ในขณะเดียวกัน การแก้ไขปัญหาข้าวตลอดกว่าสิบปีที่ผ่านมา ทุกรัฐบาลรู้ปัญหาข้าวและความยากจนของเกษตรกรชาวนา แต่ด้วยวิธีการแก้ปัญหาแบบแยกส่วนมุ่งเน้นแต่การแก้ไขปัญหาที่ต้นทาง โดยไม่เชื่อมโยงกับระบบตลาดการแก้ปัญหา

จึงวนเวียนอยู่กับพื้นที่เพาะปลูก การแก้ปัญหา เช่น โครงการประชานิยม รับจำนำข้าวสูงกว่าราคาตลาดอาจแก้ปัญหาได้ระยะสั้นแต่ทำให้สต็อกข้าวสูงอย่างไม่เคยมีมาก่อน อาจต้องใช้เวลาอีกหลายปีจึงจะระบายได้หมด ซึ่งจะเป็นปัจจัยกดดันราคาข้าวระยะยาว อีกทั้งการแก้ปัญหาชาวนาด้วยการโยกหนักกลับเป็นการเพิ่มภาระให้กับเกษตรกร การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคมและชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรีได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนหมายถึง กิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล ในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน (Nonthaburi Provincial Agricultural Extension Office, 2019)

จากสถานการณ์ และสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำการศึกษาข้าวเขาวงที่มีต้นกำเนิดอยู่ในหุบเขาเขตอำเภอกาหลง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีสภาพภูมิประเทศ เป็นภูเขาล้อมรอบ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแคลเซียมและซิลิกอนสูง อากาศเย็นแห้ง มีพื้นที่ครอบคลุมไปถึงอำเภอกุฉินารายณ์และอำเภอนาคู เนื้อที่กว่า 1 แสนไร่ โดยข้าวเขาวงที่นิยมกันมากที่สุดคือ ข้าวเหนียว โดยเกษตรกร

จะปลูกข้าว 2 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ข้าวกอเดียวและพันธุ์ กข.6 ทั้งนี้ข้าวเขาวงยังได้รับเครื่องหมาย GI (Geographical Indication) ทำให้ผู้ที่เลือกซื้อสินค้าสามารถมั่นใจได้ว่า มีมาตรฐานการควบคุมการผลิตอย่างดีคุณสมบัติของข้าวเขาวง คือ มีความนุ่มและมีกลิ่นหอม สามารถเก็บข้ามวัน เมื่อนำมาบริโภคก็ไม่ต้องอุ่นซ้ำ นอกจากนี้ ยังมีธาตุซิลิกอน และแคลเซียมสูง มีความไวต่อแสง ข้าวเขาวงยังมีคุณสมบัติพิเศษตั้งแต่ยังไม่ผ่านการหุงหรือึ่งเมล็ดข้าวสารจะมีความหอมมาก นอกจากนี้ เมื่อนำไปผสมปนกับข้าวสารประเภทอื่น แม้จะมีปริมาณเพียงเล็กน้อยก็ยังสามารถทำให้ข้าวสารที่ผสมเข้าด้วยกันหอม นุ่ม เหมือนกับการรับประทานข้าวเขาวงจริงๆ ด้วยความโดดเด่นในคุณลักษณะของข้าวเขาวง จึงเป็นการสร้างโอกาสให้แก่สินค้าท้องถิ่นภายในชุมชนเกษตรกรรมมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวเขาวง มีทั้งหมด 5 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มยังประสบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น การขาดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการผลิต เกษตรกรบางกลุ่มขายที่นา และขาดทายาทในการสืบทอดขาดความรู้ด้านการตลาด เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนั้น ในการศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีคำถามเพื่อการวิจัย คือควรมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างไรให้สามารถแข่งขันในระบบตลาดและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืนโดยมีประเด็น

สำคัญในการศึกษาสามประการ ประการแรก เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่ม ประการที่สอง เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่ม และประการสุดท้าย เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล เป็นการศึกษา รวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ แนวความคิด บทความทางวิชาการจากวารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 คน 2) หน่วยงานที่

เกี่ยวข้องรับผิดชอบด้านนโยบายการส่งเสริมเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 คน 3) ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน 4) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการ/กลุ่มผู้บริโภค จำนวน 4 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ตั้งประเด็นคำถาม จดบันทึกและเข้าไปพูดคุยสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยยึดความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการผลิตข้าวสำหรับกรอบในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา 2) จัดทำแนวคำถามสำหรับการสนทนาลำดับ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม 3) นำแนวคำถามสำหรับสนทนามาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างและเนื้อหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ศึกษาต้องการข้อมูลแบบเจาะลึกในประเด็นหลัก และความคิดเห็นส่วนตัวด้านต่างๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาจึงต้องใช้ระยะเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลว่างเว้นจากการกิจในแต่ละวันโดยการนัดหมายล่วงหน้า แล้วจึงเข้าพบทักทายพูดคุยเพื่อทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด ทำให้มีความสะดวกในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในเชิงลึก

3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ผู้ศึกษาต้องการข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด ผู้ศึกษาจึงได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่พื้นที่เป้าหมายดำเนินการ ดังนี้ 1) การกระทำ (Act) คือ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง 2) กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือกิจกรรมที่กระทำในลักษณะต่อเนื่องเป็นแบบแผน ปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการและอย่างมีขั้นตอน การสังเกตกิจกรรมจะบ่งชี้ให้เห็นหน้าที่ สถานภาพ บทบาทและความสำคัญของปรากฏการณ์และพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาได้ 3) ความหมาย (Mean) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม ซึ่งอาจเป็นลักษณะเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติการรับรู้โลกทัศน์ บรรทัดฐาน หรือระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆ 4) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ลักษณะความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคมที่ศึกษาว่ามีลักษณะเชื่อมโยงกันอย่างไร ทั้งในด้านความขัดแย้ง การให้ความร่วมมือ ซึ่งจะทำให้วิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมของชุมชนและโครงสร้างกระบวนการกลุ่ม 5) การมีส่วนร่วม (Participation) คือ ลักษณะการปรับตัว การยอมตามกลุ่มการเข้าร่วมกิจกรรมของการรวมกลุ่มของสมาชิกในสถานการณ์ต่างๆ 6) สภาพสังคม (Setting) คือ สภาพสนามหรือสถานการณ์ที่นักวิจัยเข้าไปศึกษาทุกแง่มุม ทั้งด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ขนบธรรมเนียมต่างๆ การบันทึกสิ่งที่สังเกต ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มีการ

จดบันทึกเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล และช่วยให้การศึกษามีเนื้อหาสาระครบถ้วน สมบูรณ์มากขึ้น เพื่อการวางแผนในขั้นต่อไป

3.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักแบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ไว้แล้ว และระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาใช้วิธีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูล

3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการสนทนาและร่วมปรึกษาร่วมกับผู้นำ และสมาชิกกลุ่มด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับแนวทางปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจึงมีอิสระอย่างเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลตามประสบการณ์ที่ตนมีเพื่อถ่ายทอดให้กับสมาชิกในการสนทนา

4. การตรวจสอบข้อมูลผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจำแนกออกตามประเด็นคำถามพร้อมกับการพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยอาศัยวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ศึกษาได้ตั้งประเด็นคำถามย้อนกลับ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลช่วยคิดวิเคราะห์และเสนอแนะมุมมองที่แท้จริงของตน ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและความสมบูรณ์ในขั้นต้น

นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังนำข้อมูลที่ได้รับมาตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่นๆ รวมทั้งขอคำปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางที่ชัดเจนขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่มจากตัวอย่าง 2) การจัดระเบียบข้อมูลเป็นการถอดเทปถอดคำ พิมพ์ทุกคำและจัดหมวดหมู่โดยใช้ความถี่ในการอธิบายเชิงพรรณนา 3) การแสดงข้อมูลหลังจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบแล้ว แสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการใช้รหัสของผู้ให้ข้อมูล แล้วสรุปข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็นข้อมูลเดียวกัน 4) การหาข้อสรุปและตรวจสอบความหมาย จากข้อมูลที่ได้แสดงไว้ ซึ่งผู้วิจัยต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ โดยการใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

6. ความถูกต้องตรงตามประเด็น (Validity) และความเชื่อถือได้ (Credibility) ความถูกต้อง ประเด็นและความเชื่อถือได้ของผลการศึกษา เป็นเรื่องที่สำคัญที่ประกอบด้วยสองส่วน คือ ความถูกต้องตามประเด็นภายในเกี่ยวกับความถูกต้อง และความเป็นจริงของปรากฏการณ์หรือประเด็นที่ศึกษากับความถูกต้องตรงประเด็นภายนอก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินความเชื่อถือได้ ประเด็นทฤษฎีและประเด็นในการนำผลการศึกษาไปใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว ผู้ศึกษาได้นำเอาหลักของ Triangulation Method มาใช้ในการ

ออกแบบการศึกษา กล่าวคือ ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (Source of date) และใช้วิธีการที่หลากหลาย (Multi-Method) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมทั้งมีขั้นตอนการศึกษาที่เป็นระบบ เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ของการศึกษา

4. สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง ในอดีต จะทำการปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน ซึ่งเดิมใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตอง ภายหลังปี พ.ศ. 2525 โดยประมาณ ได้มีผู้นำเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว กข.6 มาปลูกในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ และเป็นพันธุ์ที่ใช้ปลูกจนถึงปัจจุบัน เมื่อทำการเปรียบเทียบพันธุ์ข้าวเหนียว กข.6 กับพันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตอง ที่เคยปลูก พบว่า ข้าวเหนียว กข.6 มีความ นุ่มและ มีกลิ่นหอม และให้ผลผลิตมากกว่าทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง กลุ่มนาแปลงใหญ่ ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 172 ราย และในปี พ.ศ. 2559 ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวหลัก กข.6 จากกรมการข้าว เป็นระยะเวลาต่อเนื่อง 3 ปี เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้ได้เองต่อไป ภายในกลุ่มจะแบ่งการทำนาเป็น 2 ประเภท คือ 1) การทำนาดำ 2) การทำนาหว่าน ในการทำนาจะดำเนินการตากกล้าในช่วงเดือน มิถุนายน ประมาณ 25-30 วัน ปลายเดือน กรกฎาคม เป็นขั้นตอนของการดำนา และจะทำการเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายนปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 600 กิโลกรัมต่อไร่ และมีราคาไม่ต่ำ

กว่า 20 บาทต่อกิโลกรัม ผลผลิตที่ได้จะนำมารวมกันขายในนามของกลุ่ม กลุ่มเกษตรกรในอำเภอเขาวง เกษตรกรที่ปลูกข้าว แบ่งเป็น 5 กลุ่มใหญ่ โดยแต่ละกลุ่มจะมีการผลิตและการขายที่แตกต่างกันและมีจุดเด่นในการดำเนินงาน คือ

- 1) ผู้นำกลุ่มมีความรู้ ความสามารถในการปลูกข้าว
- 2) พื้นที่มีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวเหนียวเขาวง กข.6
- 3) เกษตรกรมีความรู้เรื่องการปลูกข้าว
- 4) ข้าวเหนียวเขาวงได้รับการรับรองมาตรฐานข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI)
- 5) เมื่อหมดฤดูทำนาเกษตรกรจะรวมกลุ่มกันทำการปลูกผักปลอดสาร
- 6) สามารถกำหนดราคาผลิตได้เอง ซึ่งจุดเด่นดังกล่าวทำให้เกิดโอกาสในการพัฒนาข้าวที่มีคุณภาพดี กำหนดราคาได้เอง และเป็นผลิตภัณฑ์ที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

ดังนั้น การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวเขาวงที่มีคุณภาพสูงและเป็นที่ต้องการของตลาดมีผู้นำกลุ่มมีความรู้ ความสามารถในการปลูกข้าวให้มีคุณสมบัติที่มีความนุ่ม และมีกลิ่นหอม และสามารถจำหน่ายผลผลิตได้เองในราคาที่สูงกว่าข้าวเหนียวที่ปลูกในพื้นที่อื่นและหน่วยงานราชการให้การช่วยเหลือด้านการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพของข้าว ให้มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูก

ข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านคุณภาพของข้าวเหนียวเขาวง สืบเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทำให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาทดแทน เช่น เกษตรกรบางรายใช้รถเกี่ยวข้าวในการเกี่ยวเกี่ยวผลผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิตแทนการเกี่ยวข้าวด้วยมือ ส่งผลให้ข้าวเหนียวเขาวงบางส่วนไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานข้าว สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) รวมถึงมีสมาชิกของกลุ่มบางรายแสวงหาผลประโยชน์ในกลุ่มโดยการเข้าร่วมกลุ่มแล้วไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในการผลิตข้าวให้ตรงตามหลักเกณฑ์เพื่อหวังผลตอบแทนจากกลุ่มในการรับซื้อข้าวมากกว่าราคาท้องตลาด

2.2 ปัญหาด้านพื้นที่เพาะปลูกเนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวเขาวงบางกลุ่มได้ทำการขายที่นาให้นายทุนทำให้พื้นที่ในการเพาะปลูกลดน้อยลง

2.3 ปัญหาด้านแรงงานที่มีจำนวนลดลง เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงส่วนมากเป็นวัยกลางคนไปจนถึงวัยผู้สูงอายุขาดทายาทในการสืบทอดการเพาะปลูกข้าวเหนียวเขาวง ส่งผลให้ผลผลิตของข้าวเหนียวเขาวงมีจำนวนลดลง อีกปัจจัยในการผลิตข้าวอินทรีย์มีหลายขั้นตอนและต้องควบคุมอย่างเข้มงวดทำให้มีสมาชิกบางรายต้องออกจากกลุ่ม ทำให้สมาชิกของกลุ่มลดลงเกิดอุปสรรคในการดำเนินการภายในกลุ่มวิสาหกิจ

2.4 ปัญหาทางสภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง

น้ำท่วมส่งผลต่อปริมาณ และคุณภาพของผลผลิต

2.5 ปัญหาด้านนโยบายของภาครัฐ
ยังขาดความต่อเนื่องในด้านการส่งเสริมการผลิต
ข้าวเหนียวอินทรีย์ เพิ่มโอกาสการพัฒนาคุณภาพ
ข้าวเหนียวให้เป็นมาตรฐานอย่างต่อเนื่องและ
สามารถทำการตลาดได้อย่างยั่งยืน

3. แนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการ
ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว
เหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ แนวทางที่เหมาะสม
ต่อการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม
เกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
ควรรวมเป็นกลุ่มเดียวกันหนึ่งเดียว เพื่อสร้างโอกาส
ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและ
ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ รวมทั้ง
สามารถยื่นข้อเสนอให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำ
นโยบายการส่งเสริมผลิตและพัฒนาคุณภาพ
ข้าวเหนียวเขาวงอย่างยั่งยืน รวมถึงการถ่ายทอด
องค์ความรู้การผลิตให้กับสมาชิก และคนรุ่นใหม่
ได้มีการสืบสานการดำเนินงานต่อไป และหน่วยงาน
ราชการทุกภาคส่วนจำเป็นต้องให้การสนับสนุน
ด้านการผลิตแก่เกษตรกร และจังหวัดจำเป็นต้อง
ส่งเสริมด้านนโยบายให้เกิดการพัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกสามารถ
ดำเนินชีวิตในพื้นที่ชุมชนของตนได้อย่างพอเพียง
และมีความสุขยั่งยืนต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัย
พบว่า ด้านการดำเนินงาน มิติภายในชุมชน
เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวเขาวงที่มี

คุณภาพสูง เป็นที่ต้องการของตลาด อีกทั้งผู้นำกลุ่ม
มีความรู้ ความสามารถในการปลูกข้าวให้มี
คุณสมบัติที่มีความนุ่ม มีกลิ่นหอม โดยได้รับรอง
มาตรฐานข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical
Indication: GI) และสามารถจำหน่ายผลผลิตได้
เองในราคาที่สูงกว่าข้าวเหนียวที่ปลูกในพื้นที่อื่น
รวมถึงข้าวเหนียวเขาวงยังเป็นที่ต้องการของตลาด
ด้วย ในส่วนมิติภายนอกหน่วยงานราชการ ได้แก่
พาณิชย์จังหวัด และสำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัดให้การช่วยเหลือด้านการตรวจสอบและ
ควบคุมคุณภาพของข้าว ให้มีคุณสมบัติตรงตาม
มาตรฐานข้าว สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical
Indication: GI) อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หากมองถึงการ
ดำเนินงานทั้งสองมิติร่วมกันแล้วนั้นย่อมส่งผลต่อ
ด้านการผลิตสินค้า และการตลาดที่ไปในทิศทาง
ที่ดี หากแต่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ในกรณีศึกษา
ในครั้งนี้นี้ยังจำเป็นต้องค้นหาปัญหาอุปสรรคในการ
ดำเนินงาน ทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก
เพื่อนำไปสู่การหาวิธีในการแก้ไขปัญหาต่อไป
ดังนั้น ปัญหาอุปสรรคภายในของกลุ่มเกษตรกร
คือ ปัญหาด้านคุณภาพของข้าวเหนียวเขาวง
สืบเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทำให้มี
การนำเทคโนโลยีเข้ามาปัญหาด้านพื้นที่เพาะปลูก
เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวเขาวงบางกลุ่มได้
ทำการขายที่นาให้นายทุนทำให้พื้นที่ในการเพาะ
ปลูกลดน้อยลง ปัญหาด้านแรงงานที่มีจำนวนลดลง
เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงส่วน
มากเป็นวัยกลางคนไปจนถึงวัยผู้สูงอายุ ขาดทายาท
ในการสืบทอดการเพาะปลูก ปัญหาทางสภาพภูมิ
อากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้ ในส่วนปัญหา

อุปสรรคที่เป็นปัจจัยภายนอก คือ ปัญหาด้านนโยบายของภาครัฐยังขาดความต่อเนื่องในด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวเหนียวอินทรีย์ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จำเป็นต้องรวมกลุ่มให้เป็นกลุ่มเดียว เพื่อประโยชน์ ด้านการสนับสนุนทางงบประมาณการผลิตจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตให้กับสมาชิก และคนรุ่นใหม่ได้มีการสืบสานการดำเนินงานต่อไป ในส่วนปัจจัยภายนอก หน่วยงานราชการทุกภาคส่วนจำเป็นต้องให้การสนับสนุนด้านการผลิตแก่เกษตรกร และทางจังหวัดจำเป็นต้องส่งเสริมด้านนโยบายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกสามารถดำเนินชีวิตในพื้นที่ชุมชนของตนได้อย่างพอเพียง และมีความสุขยั่งยืน

จากผลการศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผลการศึกษาสามารถตอบเป้าประสงค์ในการวิจัยได้อย่างชัดเจน ทั้ง 3 ประการ ประการแรก การศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ว่าการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวเขาวงที่มีคุณภาพสูง และเป็นที่ต้องการของตลาดมีผู้นำกลุ่มมีความรู้ ความสามารถในการปลูกข้าวให้มีคุณสมบัติที่มีความนุ่ม และมีกลิ่นหอม และสามารถจำหน่ายผลผลิตได้เองในราคาที่สูงกว่าข้าวเหนียวที่ปลูกใน

พื้นที่อื่นและหน่วยงานราชการ ให้การช่วยเหลือด้านการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพของข้าวให้มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง มีการดำเนินงานสอดคล้องกับความหมายของวิสาหกิจชุมชน โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดนันทบุรีได้อธิบายว่า “วิสาหกิจชุมชน คือ กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน” (Nonthaburi Provincial Agricultural Extension Office, 2019) ประการที่สอง การศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) ปัญหาด้านคุณภาพของข้าวเหนียวเขาวง สืบเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทำให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามา 2) ปัญหาด้านพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวเขาวงบางกลุ่มได้ทำการขายที่นาให้นายทุนทำให้พื้นที่ในการเพาะปลูกลดน้อยลง 3) ปัญหาด้านแรงงานที่มีจำนวนลดลง เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงส่วนมากเป็นวัยกลางคนไปจนถึงวัยผู้สูงอายุ ขาดทายาทในการสืบทอดการเพาะปลูก 4) ปัญหาทางสภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้ 5) ปัญหาด้านนโยบายของภาครัฐยังขาดการความต่อเนื่องในด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวเหนียว

อินทรีย์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับธนวัฒน์ ศรีติสาร (Srithisarn, 2018) ที่กล่าวไว้ว่า “ผลผลิตต่อไร่ ลดลง เนื่องจากบางพื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบอุทกภัย เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ลดลง” ประการสุดท้าย การศึกษาแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปได้ดังนี้ กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จำเป็นต้องรวมกลุ่มให้เป็นกลุ่มเดียวเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา ด้านการสนับสนุนทางงบประมาณการผลิตจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตให้กับสมาชิก และคนรุ่นใหม่ได้มีการสืบสานการดำเนินงานต่อไป และหน่วยงานราชการทุกภาคส่วนจำเป็นต้องให้การสนับสนุนด้านการผลิตแก่เกษตรกร และทางจังหวัดจำเป็นต้องส่งเสริมด้านนโยบายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกสามารถดำเนินชีวิตในพื้นที่ชุมชนของตนได้อย่างพอเพียงและมีความสุขยั่งยืนต่อไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับธัญธร ตินภพ (Tinaphop, 2016 : 319-330) ที่กล่าวไว้ว่า “การขับเคลื่อนปฏิรูปข้าวจะต้องมีการเชื่อมโยงห่วงโซ่ข้าวตลอดทั้งระบบ (Rice Value Chain) หลีกเลียงการแข่งขันด้านราคา ทิศทางข้าวต้องมุ่งไปสู่การผลิตข้าวคุณภาพ เช่น ข้าวเพื่อสุขภาพ ข้าววิตามิน ข้าวอินทรีย์ ข้าวปลอดสารพิษ ข้าวสำเร็จรูป ฯลฯ เกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมการผลิต และการมีมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของตลาดเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปโครงสร้างข้าวไปสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต” ดังนั้น

หากทำการสรุปผลการศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์ ก็คือ การรวมกลุ่มของเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์ให้เป็นหนึ่ง เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทั้งการสนับสนุนและการตลาด รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตให้กับคนรุ่นต่อไป และภาครัฐต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมทั้งงบประมาณ องค์ความรู้ และนโยบาย เพื่อเกิดความยั่งยืนสืบต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

การวิจัยพบว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้แต่ขาดคนรุ่นใหม่ในการสานต่อกิจกรรมทางกลุ่มควรมีการขยายส่งต่อกิจการของกลุ่มไปสู่คนรุ่นใหม่เพื่อการต่อยอดความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะต่อระดับนโยบาย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในส่วนของนโยบายในการสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนควรมีนโยบายที่ชัดเจนสร้างความต่อเนื่องในการดำเนินงานทุกระดับโครงสร้าง ทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนสามารถต่อสู้แข่งขันได้ในกลไกตลาดได้อย่างมั่นคง

3. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพื่อประเมินการทำงาน

ของภาครัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อที่จะได้ทราบข้อจำกัดต่างๆ และนำไปสู่การพัฒนานโยบายต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า การจะสร้างพลังในชุมชน โดยคนในชุมชน สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือ

การรวมกลุ่มให้เป็นหนึ่งเพื่อสร้างพลัง (Empowerment) ในการต่อรองในมิติทางสังคมด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นหลังเพื่อการสร้างความยั่งยืนต่อไปและภาครัฐต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมควบคู่กับการดำเนินงานของชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

References

- Nonthaburi Provincial Agricultural Extension Office. (2019). *What is a community enterprise?*. http://www.nonthaburi.doae.go.th/community_01_001.html. (Accessed 17 June 2019).
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2006). *The 10th Development Plan for a Sustainable Happy Society*. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development.
- Tinaphop, T., et al. (2016). Supply Chain Management by Community Enterprise Producing Organic Rice in the Central Region of Thailand. *Journal Humanities and Social Science Valaya Alongkorn*, 11(3), 319-330.
- Srithisarn, T. (2018). Jasmine rice production supply chain from Thung Kula Ronghai. *Bachelor of Science Program in Geography*. Nakhon Sawan : Naresuan University.

**การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู
สถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดกาฬสินธุ์***

**Developing the teacher's Innovative Leadership Enhancement
Program for the General Education Private School under
Kalasin Provincial Education Office**

ศุภิญญากิจ เกตุวิเศษกุล และไพบูลย์ ลิ้มมณี

Supinyakit Ketvisetkul and Paiboon Limmanee

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ketvisetkul.su@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูจำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

*ได้รับบทความ: 15 กรกฎาคม 2562; แก้ไขบทความ: 15 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: July 15, 2019; Revised: September 15, 2020; Accepted: September 28, 2020

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 5 Module ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการในองค์กร 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม โดยผลการประเมินโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การนำโปรแกรมไปใช้งาน ควรหลีกเลี่ยงปัญหาการเข้ารับการพัฒนาที่ยาวนานเกินไป โดยเลือกพัฒนาที่ละหลักสูตรจนครบทั้ง 5 หลักสูตร มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการพัฒนา หรือเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนาบรรจุแต่งตั้งใหม่ หรือครูผู้สอนที่มีความพร้อมเข้ารับการพัฒนาเป็นอันดับแรก นอกจากนี้อาจจัดการเรียนรู้ในรูปแบบทเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาสาระเหมือนกับสื่อประกอบกิจกรรมตามรูปแบบที่เสนอ เพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่ผู้สนใจ

คำสำคัญ: โปรแกรม; ภาวะผู้นำ; นวัตกรรม

Abstract

This research of objective to: 1) study current conditions, desirable conditions, 2) develop in teacher's Innovative Leadership Enhancement Program for the General Education Private School under Kalasin Provincial this study used qualitative research were 2 phases. The first phases was study current conditions and desirable conditions in teacher's Innovative Leadership Enhancement Program. The samples consisted of 291 school administrators and teachers. The research instrument was the questionnaire. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean and standard deviation. The second phase was develop in teacher's Innovative Leadership Enhancement Program. Focus group discussion included 7 professionals as informants. The research instrument was the interview form, evaluation form. The statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The results of Study were Found:

1. Result of the current conditions and desirable conditions in teacher's Innovative Leadership Enhancement Program at high level in all items.
2. Result of development in teacher's Innovative Leadership Enhancement Program include 5 categories. The first category principle. The second category was purposes. The third category was a content are 5 modules, 1) personality, 2) vision, 3) role, 4)

Creative, 5) management in an organization. The fourth category was a method of operation. The fifth was an evaluation and the results for the assessment the suitability and the possibility of the program were suitability and the possibility of the program are at high level. However, used the program. Too long development problems should be avoided by choosing to develop one course at a time to complete all 5 courses. The eligibility of the developer was defined or provide opportunities for teachers who are newly appointed or teachers who are prepared for development first. In addition, learning may be provided in the form of online lessons that have the same content as the proposed format activities. To be a source of knowledge for those who are interested.

Keywords: Program; Leadership; Innovative

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและการนำนวัตกรรมไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016 : 3) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐต้อง ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับ กระบวนการเรียนรู้ของคนไทยจึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การศึกษาใหม่ๆ ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทางการ ศึกษา ทั้งในรูปแบบของการศึกษาวิจัยการทดลอง และการประเมินผลนวัตกรรมหรือเทคโนโลยี ที่นำมาใช้การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้

ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไข ปัญหาทางการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทาง ด้าน การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับ นวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหา ทางด้านการศึกษาและพัฒนการจัดการศึกษา ตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วย ระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ ในระบบบริหารจัดการด้านการศึกษา ก็มีส่วนช่วย ให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ (Chaipasit, 2010 : 60-63)

จากผลการจัดอันดับความสามารถในการ แข่งขันด้านความสามารถการคิดวิเคราะห์และ ด้านนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยองค์กร World Economic Forum พบว่า นักเรียนไทยระดับประถมอยู่อันดับที่ 86 ระดับ มัธยมอันดับ 101 ความสามารถด้านนวัตกรรมอยู่ อันดับที่ 70 (Klaus, 2015 : 364-365) โดยปัจจัย

สำคัญแห่งความสำเร็จของการสร้างนวัตกรรมในองค์กรคือ ผู้บริหารหรือผู้นำ (Rojwattanabol, 2011 : 56) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (National Innovation Agency, 2004 : 5) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบขององค์กรนวัตกรรมที่ยั่งยืนว่าจะต้องประกอบด้วยปัจจัยภายในที่สำคัญคือ การที่ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนให้บุคลากรสร้างนวัตกรรมอย่างจริงจัง ในทศวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นประเด็นที่องค์กรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ เพื่อให้เกิดทักษะในการนำองค์กรไปสู่ทิศทางที่ต้องการและการที่จะพัฒนาทักษะของผู้นำไปในทิศทางนวัตกรรมนั้น นอกจากจะต้องพัฒนาความรู้ความชำนาญในด้านเทคนิคแล้ว ผู้นำยังจะต้องได้รับการพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยในการที่จะสร้างให้เกิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์นั้น ต้องควบคู่กับภาวะผู้นำ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งให้อิสระทางความคิดกับพนักงานเพื่อให้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ แก่องค์กร ซึ่งการพัฒนาให้ผู้ประกอบการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) นั้นจะช่วยสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่องค์กร และยังส่งผลดีต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศชาติอย่างต่อเนื่องด้วย

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ครูในสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมขึ้นเพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณลักษณะของการ

เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม อันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ดำเนินการเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการนำผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์มาใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 294 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสุ่มและมอร์แกน (Srisa-ard, 2010 : 103) จากจำนวนครูทั้งหมด 1,158 คน เทียบสัดส่วนของแต่ละขนาดและแต่ละโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) 5 ระดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูผู้วิจัยได้ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์รวมถึงการสังเกตการปฏิบัติงาน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์ เพื่อจัดทำร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูจัดทำคู่มือและแบบประเมินโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คนได้ประเมินโปรแกรมและให้ข้อเสนอแนะ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญ

ศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยส่วนต่างๆ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม และขอบข่ายเนื้อหา แบ่งออก 5 Module ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการในองค์กร และผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมพบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะการนำโปรแกรมไปใช้งานหากครูผู้สอนได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมหักแล้ว ครูผู้สอนจะมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น แต่โปรแกรมหักแล้วต้องปรับปรุงเพียงเล็กน้อย คือการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเข้ารับการพัฒนายาวนานเกินไป ทั้งนี้หากนำโปรแกรมหักแล้วไปใช้อาจเลือกไปใช้ทีละหลักสูตรจนครบทั้ง 5 หลักสูตรโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการพัฒนารวมหรือเปิดโอกาสให้

ครูผู้สอนที่เข้ารับการบรรจุแต่งตั้งใหม่ หรือครูผู้สอนที่มีความพร้อมเข้ารับการพัฒนาเป็นอันดับแรก นอกจากนี้อาจจัดการเรียนรู้ในรูปแบบบทเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาสาระเหมือนกับสื่อประกอบกิจกรรมตามรูปแบบที่เสนอเพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่ผู้อื่นที่สนใจ

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการเพื่อนำพาองค์กรไปสู่การพัฒนา โดยใช้การปลูกฝังค่านิยมในการนำนวัตกรรมมาปฏิบัติอย่างจริงจังแต่ไม่กดดัน ใช้การสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นทีม และการนำความรู้มาใช้เพื่อสร้างนวัตกรรม (Kanchanapokin, 2018 : 1) สอดคล้องกับการวิจัยคุณาวุฒิ สิงห์ทอง (Singthong, 2018 : 137-139) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า สภาพปัจจุบัน

และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของวิทยากร ยาสิงห์ทอง (Yasingthong, 2017 : 238-239) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สถานศึกษาได้มีการจัดการด้านบุคลากร เช่น การอบรม การสอนงาน การพัฒนาความเชี่ยวชาญของพนักงานอย่างเหมาะสมส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อการเพิ่มผลิตภาพส่งเสริมให้พนักงานมีการจัดการด้วยตนเองส่งเสริมการสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาและการให้รางวัลและการยอมรับ (Higgins, 1995 : 99) จนสามารถที่ทำให้ครูมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานทั้งทางร่างกาย ความคิด และจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถคิดวิเคราะห์ ใช้ความคิดกำหนดเหตุผล หรือการวางแผนในการจัดการและในขณะเดียวกันก็ตระหนักในความซับซ้อนของข้อมูลได้ (Rojwattanabol, 2011 : 179) สอดคล้องกับการวิจัยของจรรยาพร ก่อเกียรติคุณ (Korkeathikun, 2010 : 147) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความ

สัมพันธ์ระหว่างลักษณะครู พฤติกรรมผู้นำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารกับพลวัตการเรียนรู้ของครูมัธยมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่าครูมัธยมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะพลวัตการเรียนรู้ในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูคิดว่าการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการทำงาน 2) ครูรู้ว่าตนเองควรเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และ 3) ครูมักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอมาพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูสร้างวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นทางกลยุทธ์สามารถสื่อสารเพื่อถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปสู่เพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญของผู้บริหารเพื่อทำให้อุบลามีพันธะสัญญากับวิสัยทัศน์ด้านนวัตกรรมขององค์กร (Higgins, 1995 : 99) สอดคล้องกับการวิจัยของวุฒิพงษ์ รักดีเหลา (Pakdeela, 2011 : 3-4) ศึกษาเรื่องการศึกษาคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม: กรณีศึกษาขององค์กรที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม พบว่า คุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมาย โครงสร้างองค์การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์การให้รางวัลและการยอมรับการ

สื่อสารการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารทรัพยากรการประเมินและการลำเลียงความคิด ผู้นำบุคลากรเครือข่ายวัฒนธรรมและค่านิยมร่วม

1.3 ด้านบทบาทหน้าที่พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สถานศึกษาได้ใช้การมอบหมายงานที่ท้าทายให้กับพนักงานและให้พนักงานมีความมุ่งมั่นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายมีการกระจาย งานการให้อำนาจแก่พนักงานในการรับผิดชอบงานของตนเองอย่างเป็นอิสระและให้คำแนะนำการตัดสินใจและความคิดต่างๆ ผู้นำต้องพูดคุ้ยและให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนกับพนักงาน (Jong and Den Hartog, 2007 : 41-64) สอดคล้องกับการวิจัยของอรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์ (Rojwattanabol, 2011 : 179) ได้ทำการศึกษการพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกต่อการพัฒนานวัตกรรม โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมคือโครงสร้างองค์กรแบบทีมงานข้ามสายงาน ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีการบริหารคนเก่ง และมีระบบพี่เลี้ยง มีการสอนงาน การมอบหมายงานโครงการ การมอบอำนาจเป็นระบบที่ส่งผลเชิงบวกต่อแนวทางการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรม

1.4 ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานโดย

ผู้บริหารมีบทบาทที่สำคัญมากในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการบริหารผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญและตั้งใจจริงในการส่งเสริมมีส่วนร่วมในกระบวนการนวัตกรรมปกป้องความคิดสร้างสรรค์ จนกระทั่งความคิดนั้น ได้รับการประเมินพร้อมกันนี้ต้องสละเวลาในการส่งเสริมกิจกรรมด้านนวัตกรรมต่างๆ และแสดงให้เห็นพนักงานทุกคนเห็นว่านวัตกรรมมีความสำคัญต่อการอยู่รอดหรือการแข่งขันขององค์กรเปิดกว้างและอนุญาตให้บุคลากรสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และอดทนต่อการค้นคว้าหรือทดลองของพนักงาน นอกจากนี้ต้องลงทุนในการฝึกอบรมบุคลากรที่เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมให้มีความพร้อมทั้งทางด้านความรู้และทักษะด้านนวัตกรรม (Sherwood, 2001 : 122) สอดคล้องกับการวิจัยของขจรศักดิ์ อุดมศักดิ์ (Udomsak, 2012 : 98-105) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมผู้นำที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคลากรในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมในองค์กร พบว่าพฤติกรรมผู้นำมีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงกับการก่อให้เกิดความคิดใหม่ การก่อให้เกิดความคิดใหม่มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อการรับรู้สิ่งที่เป็นโอกาส และการพัฒนาการรับรู้สิ่งที่เป็นโอกาสมีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อการพัฒนา และการพัฒนาที่มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ และสอดคล้องกับการวิจัยของวิทยากร ยาสิงห์ทอง (Yasingthong, 2017 : 238-239) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

พบว่า ปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การสอนงานและการเป็นที่ปรึกษา และการจัดการความรู้

1.5 ด้านการบริหารจัดการในองค์กร พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำองค์กรได้ผลักดันการใช้นวัตกรรมในสถานศึกษา ซึ่งการที่จะนำนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดผลดีต้ององค์กรผู้นำองค์กรต้องสนับสนุนและส่งเสริมนวัตกรรมมีความทุ่มเทมุ่งมั่นด้วยใจจริงในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้พนักงานกล้าทดลองค้นหา ร่วมมือ และอดทนกับความล้มเหลว ผู้นำลักษณะนี้ควรจะมีอยู่ในทุกระดับขององค์กร โดยควรจะเริ่มที่ผู้นำระดับสูงขององค์กรก่อน (Von, 2008 : 12) สอดคล้องกับการวิจัยของ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์ (Rojwattanabol, 2011 : 179) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม พบว่า บริบทภายนอกองค์กรที่มีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้นส่งผลกระทบต่อ การปรับทิศทางและกลยุทธ์ในการนำองค์กร กัดดันให้ผู้นำมุ่งเน้นการพัฒนาวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน บริบทภายในองค์กรด้านวัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศภายในองค์กรมีผลกระทบต่อบทบาทของภาวะผู้นำ รูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้และระบบการจัดการความรู้ที่มีกระบวนการชัดเจน

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน

ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยส่วนต่างๆ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม และขอขยายเนื้อหา แบ่งออก 5 Module ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการในองค์กรและผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการจัดระบบแผนโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีแนวทางเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู (Meesuk, 2009 : 128) ซึ่งในการพัฒนาโปรแกรมครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการพัฒนาโดยเริ่มจากการประเมิน วางแผน ปฏิบัติ ประเมินหลังจบโปรแกรม และการตัดสินใจเชิงบริหารตามแนวคิดของ Barr and Keating (1990 : 231) และผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอขยายเนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน สรุปได้องค์ประกอบทั้งหมด 5 ส่วน จึงได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมที่พิจารณาองค์ประกอบที่มีความสำคัญและจำเป็นของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) การประเมินผล

โปรแกรม (Kongsuk, 1997 : 118; Thamrong Buasri, 1999 : 8-9) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของคุณาวุฒิ สิงห์ทอง (Singthong, 2018 : 137-139) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า 1) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 มีวิสัยทัศน์ Module 2 เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง Module 3 เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล Module 4 มีจินตนาการ Module 5 มีความยืดหยุ่น 1) กระบวนการปฏิบัติ ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ สื่อ/เครื่องมือ การวัดและประเมินผล 2) การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะ

ผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในปัจจุบันได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนา ด้านการส่งเสริมการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมให้กับครู ในสถานศึกษาให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อบริการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกในปัจจุบันและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

1.2 ผลจากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูยังมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมความสามารถทางด้านการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนา ด้านการส่งเสริมการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมให้กับครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารจัดการ ในองค์กรที่มีความต้องการในการพัฒนามากที่สุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูทั้ง 5 ด้าน ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านพัฒนาสถานศึกษาให้บุคลากรมีความสามารถในการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน

องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.4 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดการฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา จัดประชุมเพื่อให้ครูผู้สอนมีคุณภาพตามสมรรถนะด้านนวัตกรรมให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งอื่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้กับครู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์กร แต่ยังพบว่าครูซึ่งเป็นบุคลากรภายในองค์กรยังมีความต้องการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารจัดการในองค์กร ซึ่งนำมาสู่การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ แล้วนำสร้างโปรแกรม

เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยอาจเลือก กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการพัฒนาและ
ไปใช้ที่ละหลักสูตรจนครบทั้ง 5 หลักสูตรมีการ พิจารณาการเรียนรู้ในรูปแบบทเรียนออนไลน์

References

- Barr, M. J. and Keating, L. A. (1990). *Introduction: Elements of program development, Developing Effective Student Services Program*. San Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- Buasri, T. (1999). *Curriculum theory, design and development*. Bangkok : Thana chat Printing.
- Chaipasit, S. (2010). *Innovative organization: An alternative for modern entrepreneur*. Bangkok : Bangkok University.
- Higgins, J. M. (1995). *Innovate or Evaporate: Test & Improve Your Organization's IQ-Its Innovation Quotient*. New York : New Management Publishing Company.
- Jong, J. P. and Den Hartog, D. N. (2007). How Leaders Influence Employees' Innovative Behaviour. *European Journal of Innovation Management*, 10(1), 41-64.
- Kanchanapokin, K. (2018). *Innovation leadership*. <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/466874> (Accessed 20 February 2018).
- Klaus, S. (2015). *The Global Competitiveness Report 2013-2014*. World Economic Forum. Geneva : Switzerland.
- Kongsuk, J. (1997). Development of a parent educational program for fostering preschool children's physical development using participatory rural appraisal model. *Master of Education*. Graduate School : Chulalongkorn University.
- Korkeathikun, C. (2010). A Study on Relationships Among Teachers' Characteristics, Leader Behaviors, Knowledge Sharing and Information and Communication Technology Utilization, with Learning Dynamics of Secondary School Teachers Under the Office of the Basic Education Commission, Bangkok Metropolis. *Master of Education Program*. Graduate School : Chulalongkorn University.
- Meesuk, P. (2009). *Effects of Teacher Participatory Program Design for Teacher Professional Development*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- National Innovation Agency. (2004). *Innovation management for executives*. Bangkok : National Innovation Agency (Public Organization).

- Office of the National Economic and Social Development Council. (2016). *Summary of the National Economic and Social Development Plan No. 12 (B.E. 2560-2564)*. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Council.
- Pakdeelao, W. (2011). The Study of Characteristics of Innovative Organization: Case Studies from Awarded Organization. *Master of Science*. Graduate School : National Institute of Development Administration.
- Rojwattanabol, O. (2011). Model of factors influencing innovative leader. *Doctor of Public Administration*. Graduate School : Faculty of Public Administration, National Institute of Development Administration.
- Sherwood, D. (2001). *Smart Things to Know About Innovation & Creativity*. Oxford : Capstone Publishing Limited.
- Singthong, K. (2018). The Development of Intelligence Creative Leadership Program for Teachers in Schools Under The Secondary Educational Service Area Office 20. *Master of Education Program*. Graduate School : Mahasarakham University.
- Srisa-ard, B. (2010). *Preliminary research*. Bangkok : Suweeriyasarn.
- Udomsak, K. (2012). Leader's Behaviors that Influence Employee's Behaviors to form Innovative Culture in the Organization: A Case Study of Pan Rajdhevee Group Public Company Limited and Affiliated Companies. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 7(14), 93-105.
- Von, S. B. (2008). *Managing Innovation, Design and Creativity*. Chichester : John Wiley & Sons.
- Yasingthong, W. (2017). Innovative Leadership Affecting Teachers Learning under the Secondary Education Service Area Office25. *Journal of Education Khon Kaen University (Graduate Studies Research)*, 11(3), 234-244.

วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปณิกสูตรของ
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร*
The Vision of The Educational Administrators in the
Dutiyapapanika Sutra of The Pariyattidhamma School
General Education Sakon Nakhon Province

พระครูโพธิสังวรคุณ ฉัตรจรัส และเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวงศ์
Phrakhun Photisungworakru Chatcharat and Chao Athikan Boonchuay Chotivungso
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Chang301965@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีจำนวน 105 รูป/คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมโดย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และสรุปข้อเสนอแนะโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า

1. วิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปณิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวม

*ได้รับบทความ: 29 พฤศจิกายน 2562; แก้ไขบทความ: 3 กรกฎาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 15 กันยายน 2563

และรายด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทธีย ปาปนิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า การปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทธีย ปาปนิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า 1) ด้านจักษุมา ควรจะมีการวางแผนในการดำเนินนโยบายตามความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองการณ์ไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ด้านวิธูโร ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมที่จะเกิดขึ้นกับการบริการจัดการสถานศึกษามีการจัดการที่ดี จัดบุคลากรให้ตรงกับสายงานที่ถนัดตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล 3) ด้านนิสสยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน รู้จักและเข้าใจในศักยภาพของบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างดี

คำสำคัญ: วิสัยทัศน์; ผู้บริหารการศึกษา; หลักธรรมในพุทธีย ปาปนิกสูตร

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the vision of the educational Administrators in the Pariyattidhamma Schools Dutiyapāṇika Sutta of the Pariyattidhamma Schools, General Education, under Sakon Nakhon Buddhist National Office, 2) to compare the samples' opinion towards the educational institute administration and 3) to study the ways to develop the vision of the educational administrators according to the Dhammas in the Dutiyapāṇika Sutta. The research samples were 105 of the administrators and teachers in the Pariyattidhamma schools. The study was carried out by the means of mixed method research. For the qualitative research, the interview form was used as a tool; for the quantitative one, a questionnaire was used to find the data. The statistics used in this research were: frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, f-test; the data were analyzed and synthesized to find the suggestions.

The research results were as follows:

1. The statistic scores (both overall score and each aspect's score) of the educational administrators in the Dutiyapāṇika Sutta of the Pariyattidhamma Schools, General Education, under Sakon Nakhon Buddhist National Office were at a high level.

2. The comparative statistic scores (both overall score and each aspect's score) of the educational administrators in the Dutiyapāṇika Sutta of the Pariyattidhamma Schools, General Education, under Sakon Nakhon Buddhist National Office were indifferent.

3. The ways to develop the vision of the educational administrators according to the dhammas in the Dutiyapāṇika Sutta were that 1) ‘Cakkhumā aspect’: there should be an operative plan according to the policies with long term and creative vision; 2) ‘Vidhuro aspect’: the public benefits occurred by good educational administration should be considered and personnel management in line with their capacity and suitability should be made; 3) ‘Nissayasampanno aspect’: human relations with colleagues, awareness and understanding of the personnel potentials in the organizations should be raised.

Keywords: Vision; Educational Administrators; Dutiyapapanika Sutra

1. บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ หรือยุคโลกไร้พรมแดนที่ขับเคลื่อนโลกด้วยกระแสทุนนิยมนี้ ความก้าวหน้าทางข้อมูลข่าวสารตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ย่อมส่งผลให้ศักยภาพในการแข่งขันของทุกองค์กรสูงขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นไปในระดับโลก ระดับประเทศ ในสถาบันภาครัฐหรือเอกชน ความอยู่รอดขององค์กรดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจอย่างถูกต้องรอบคอบ และทันต่อเหตุการณ์ของผู้บริหารที่จะต้องพิจารณาทั้งงาน และคน ให้มีความสุขและความสำเร็จของงานไปพร้อมกัน ในปัจจุบันการบริหารขององค์กรต่างๆ ของไทย เป็นการบริหารตามแนวทุนนิยมโดยเลียนแบบปรัชญาและแนวทางการบริหารของ ประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการนำเอาทฤษฎี การบริหารจากองค์กรของประเทศที่ทันสมัย (Modernization Theory) มาเป็นตัวแทนของการ บริหารการนำเอาทฤษฎีการบริหารของประเทศที่ ทันสมัย ซึ่งใช้ตัวแทนของทุนนิยมในการบริหาร องค์กรนั้นมีความจำเป็น เพราะเป็นกระแสหลักใน การบริหารองค์กรของโลกในปัจจุบันถ้าองค์กรของ

ไทยไม่ก้าวลงไปร่วมในกระแสหลักของทุนนิยมนี้ ก็จะถูกทอดทิ้งให้ล้าหลัง และเสียเปรียบไม่สามารถ แข่งขันกับองค์กรของประเทศอื่นๆ ไปอีกยาวนาน (Klanprasert, 2010 : 1)

อย่างไรก็ตามหากองค์กรยังคงใช้ตัวแบบ ของการบริหารที่มีทุนนิยมเป็นตัวขับเคลื่อนองค์กร โดยไม่สนใจตัวแบบทางพระพุทธศาสนามาเป็น ตัวแบบในการบริหารร่วม ก็จะประสบกับภาวะที่ องค์กรได้กำไร แต่องค์กรสอบตกทางด้านคุณค่า ของความเป็นมนุษย์ ในปัจจุบันเราจะเห็นองค์กร ทั้งของภาครัฐและเอกชนมากมาย ที่คิดเพียงแค่ แสวงหากำไรให้ได้มากที่สุดแต่ขาดการดูแล ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility) ส่งผลให้ภาพลักษณ์ขององค์กร พลอยเสียหายไปด้วย องค์กรถูกตั้งคำถามจาก ประชาชน ถูกทำร้ายจากภัยธรรมชาติขาดการมี ส่วนร่วมจากภาคประชาชน ที่จะยอมให้องค์กรอยู่ ร่วมกับชุมชนนั้นหรือสังคมนั้นๆ ต่อไป เพราะ ฉะนั้นการสร้างสมดุลในการบริหาร เพื่อการ พัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารองค์กรจึงมี ความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญห การบริหารที่มี

แนวทางทุนนิยมเพียงแนวทาง พุทธศาสนากลับมีหลักธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารได้เป็นอย่างดีก่อนหน้านี้เป็นอันมาก (Chayawattana, 2011 : 1)

ดังนั้น การศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ในการนำหลักธรรมในทศพิธราชธรรมมาบูรณาการเข้ากับหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญที่จะศึกษาว่าผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสกลนครได้มีการปฏิบัติในระดับใดบ้าง ซึ่งจะทำให้เห็นภาพของคุณลักษณะของผู้บริหาร ที่มีผลต่อองค์กรนั้นมีวิธีการบริหารจัดการองค์กรที่ดีในท่ามกลางบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีของประเทศไทยที่ขับเคลื่อนด้วยกระแสทุนนิยมที่มีความแปรผันและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือผ่านพ้นวิกฤติต่างๆ อย่างเป็นไปด้วยดีประสบความสำเร็จทั้งงานและคนหรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่างานก็ได้ผลคนก็เป็นสุข ซึ่งจะทำให้องค์กรเป็นองค์กรที่เติบโตพัฒนาอย่างยั่งยืนท่ามกลางของกระแสโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสกลนคร

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหาร ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสกลนคร

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสกลนคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยวิธีวิทยาแบบผสม (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยวิธีวิทยาเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) และการวิจัยวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology Research) และการผสม โดยการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือใช้แบบสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) และแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) และส่งแบบสอบถามไปยังผู้ตอบ (เชิงปริมาณ) และผสมในเชิงการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยดำเนินการ 2 ประการดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2. ศึกษารูปแบบโครงสร้างแบบสอบถาม งานวิจัยเรื่องวิสัยทัศน์ของผู้บริหารตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และรูปแบบและโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ งานวิจัย เรื่องวิสัยทัศน์ของผู้บริหารตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ชุด มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบสัมภาษณ์เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สถานภาพ แยกเป็นบรรพชิต และคฤหัสถ์ ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ วุฒิการศึกษา แยกเป็นต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ตอนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มี 3 ด้าน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาที่ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ

5. นำเสนอแบบสัมภาษณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์และจัดทำแบบที่แก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย การประเมินผล วัดผลหรือด้านสถิติคณิตศาสตร์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องตรงกับเรื่องที่วิจัย

6. นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมินหรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ให้มีจำนวนข้อและเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับเรื่องที่วิจัยและพิมพ์นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกได้ดังนี้ตำแหน่งหน้าที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือผู้ที่มีตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 78รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 74.3 รองลงมาคือ ผู้ที่มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 25.7 สถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ บรรพชิต จำนวน 66 รูป คิดเป็นร้อยละ 62.9 และคฤหัสถ์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 วุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 43 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาคือ ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 38รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีวุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 24 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 22.9

2. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปานิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปานิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านจักษุมหา วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปานิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ท่านเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสนใจใฝ่ถามทุกข้อสงสัยเสมอกันทุกคน รองลงมา ได้แก่ท่านสามารถบูรณาการหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียนประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านเป็นผู้ที่มีส่วนในการพัฒนา ส่งเสริมบรรยากาศในการใฝ่เรียนใฝ่รู้แก่นักเรียน

2.2 ด้านวิรูโร วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปานิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนครโดยรวมเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ท่านมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยามิตร และส่งเสริมบรรยากาศใฝ่เรียนใฝ่รู้แก่นักเรียน รองลงมา ได้แก่ ท่านสามารถวิเคราะห์การใช้จ่ายภายในสถานศึกษา

อย่างสมเหตุสมผลและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรภายในสถานศึกษา

2.3 ด้านนิสสัยสัมปันโน วิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปานิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยรวมเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ท่านมีมนุษยสัมพันธ์ดีในการติดต่อประสานงานดำเนินแนวนงานตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการได้ รองลงมา ได้แก่ ท่านสามารถสื่อสารและประสานงานให้แต่ละฝ่ายให้ดำเนินแนวนงานตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านมีการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาของท่านแบบยึดประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นหลัก

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปานิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดสกลนคร ผลการเปรียบเทียบคุณภาพความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปานิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร จำแนกตามตำแหน่ง สถานภาพ และวุฒิ การศึกษานำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทฺธยปา

ปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมและด้านจักขุมา ด้านวิรูโร ด้านนิสสัยสัมปโน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ผลการเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านจักขุมาแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านนิสสัยสัมปโนแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านวิรูโรไม่แตกต่าง

4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปณิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร จากผลการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมและข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทุติยปาปณิกสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนครดังนี้

4.1 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารตามหลักทุติยปาปณิกสูตร ในการบริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้การบริหารสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะการเป็นผู้บริหารในระดับสูงของโรงเรียนนั้นต้องรู้จักมองการณ์ไกล มองเห็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกันหาแนวทางแก้ไข

ลงมือปฏิบัติร่วมกันกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด รู้จักการจัดสรรเฉพาะด้านให้ถูกต้อง จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย มีความโอปปอ้อมอารีมีมนุษยสัมพันธ์

4.2 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารด้านจักขุมา ในการบริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน เมื่อจบการศึกษา ควรติดตามว่านักเรียนมีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพหรือไม่ เพื่อทราบถึงผลของการศึกษาที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแล้วนำไปปฏิบัติว่าเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังเป็นการหาแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่องด้วยและควรมีการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ และนำมาปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนของตนให้ประสบผลสำเร็จทางการศึกษายิ่งขึ้นไป

4.3 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารด้านวิรูโร ในการบริหารสถานศึกษาของท่านควร จัดการธุระเฉพาะด้านให้ถูกต้อง หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขร่วมกัน เช่นปัญหาการขาดแคลนนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งในปัจจุบันมีการบวชเรียนน้อยเพราะการศึกษาในปัจจุบันขยายโอกาสมากขึ้นทำให้เยาวชนนิยมเข้ารับการการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลมากกว่า ฉะนั้นจึงต้องหาสิ่งเร้าต่างๆ มีรางวัลสำหรับนักเรียนที่การเรียนดี มีการมอบทุนการศึกษา ตลอดถึงการพาคณะบุคลากรเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจด้วย และควรส่งเสริมให้มีการจัดการด้วยความเชี่ยวชาญและละเอียดของการบริหารมากยิ่งขึ้น

4.4 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารด้านนิสสัยสัมปโน ในการบริหารสถานศึกษานั้น ควรพัฒนาตนให้เป็นผู้มีอริยาศย์ไม่ตรีต่อบุคลากรทุกคนที่ทักทายก่อนเสมอเมื่อพบเจอ เพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งจะก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในการทำงานร่วมกัน ทำให้บุคลากรมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างมีศักยภาพ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวิสัยทัศน์ผู้บริหารการศึกษาตามหลักธรรมในพุทธปาปนิสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจบางประเด็น จึงนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ด้านจักขุมา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองการณ์ไกล และมองทุกงานอย่างมืออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (Phra Thammakosajarn, 2017 : 13) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) และได้กล่าวถึงเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากจะมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร กระจ่ายอยู่ในพระไตรปิฎกแล้วการที่ได้ศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหารการศึกษาพุทธวิธีบริหารโดยการใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณา หน้าที่ (Function) ของนักบริหาร มีอยู่ 5 ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC และที่เกี่ยวข้องกับด้านจักขุมาก็คือข้อแรกที่ว่าด้วย P คือ Planning

หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางเนื้องานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร และมีนักวิชาการคือ ทักษะแสงทองดี (Saengthongdee, 2018 : 137) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล วิสัยทัศน์คือ สิ่งที่ยากเห็น อยากมีอยากเป็นในอนาคตหรือภาพความสำเร็จในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ ทำทนาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ ผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้มาก คือ ได้อ่าน ได้ฟัง ได้เห็น ได้ทำมาก คนที่มีวิสัยทัศน์และมุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ

2. ด้านวิรูโรวิสัยทัศน์ของผู้บริหารด้านวิรูโร ในการบริหารสถานศึกษาควรจัดการธุระเฉพาะด้านให้ถูกต้อง หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น แนวทางการแก้ไขร่วมกันซึ่งมีความสอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (Phra Thammakosajarn, 2017 : 13) ได้กล่าวถึงคำตรัสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในพุทธปาปนิสูตรเกี่ยวกับคุณลักษณะ 3 ประการของนักบริหารที่จะช่วยให้การบริหารทำสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและกล่าวถึงด้านวิรูโรว่า หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักการเงินต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญทางการเงิน คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษคำว่า Technical Skill คือ ความชำนาญการด้านเทคนิคหรือทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน และมีนักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ด้านนิสสัยสัมพันธ์โน วิสัยทัศน์ของผู้บริหารด้านนิสสัยสัมพันธ์โนนั้น ควรพัฒนาตนให้เป็นผู้มีอริยาบถไม่ตรีต่อบุคลากรทุกคน ทักทายก่อนเสมอเมื่อพบเจอ เพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งจะก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในการทำงานร่วมกัน ทำให้บุคลากรมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างมีศักยภาพ และผู้บริหารต้องมีกัลยาณมิตรเกื้อกูลอุปถัมภ์ ทำตนให้เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับใจต่อทุกคน มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอันเป็นการอาศัยซึ่งกันและกันสอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (Phra Thammakosajarn, 2017 : 13) ได้กล่าวถึงด้านนิสสัยสัมพันธ์โน หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน ให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดมีความสามารถในการสื่อสารและประสานงานให้แต่ละฝ่ายในองค์กรดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้ หรือมีความสามารถในการผูกใจคน ให้เป็นที่รักของคนโดยสามารถทำให้พนักงานแต่ละคนปฏิบัติงานตามคำสั่งด้วยความเต็มใจได้ เป็นต้น คุณลักษณะที่สามนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษคำว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์หรือทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์และได้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเกี่ยวกับโรงเรียนเพื่อนำมาพัฒนาทางการศึกษาให้มีผลยิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปาปนิกสูตรในสถานศึกษา
3. ควรมีการวิจัยแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

วิสัยทัศน์ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมในทศตูปาปนิกสูตร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสกลนคร ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาในด้านจักขุมหา ที่เกี่ยวกับผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์แบบทศตูปาปนิกสูตร โดยมีลักษณะเด่นด้านวิรู การบริหารงานต่างๆ ในสถานศึกษาควรนึกถึงประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับสถานศึกษา ด้านนิสสัยสัมพันธ์โน ผู้บริหารควรรู้จักองค์กรของตนว่ามีจุดด้อยจุดแข็งอย่างไรรู้จักการปรับปรุงองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ในการบริหาร

References

- Chayawattana, K. (2011). *personnel management and work by means of the Lord Buddha*. Bangkok : Pimdee Printing Company Limited.
- Klanprasert, S. (2010). Administrative Leadership By applying according to the principle of Sappurisdhamma 7: Case Study of True Corporation Public Company Limited. *Buddhist Thesis Master's Degree*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Thammakosajarn. (2017). *Nittayasarn Manager, opens the Tri Sutra for executives to use the principles for success*. <http://info.gotomanager.com/-news/printnews.aspx?id=70732> (Accessed 6 September 2017).
- Saengthongdee, T. (2018). *Buddhist Leadership Characteristics*. Bangkok : n.p.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอำนาจเจริญ*

The Development of Competency's Team Work for Teacher of Primary School Amnartcharoan Educational Service

จิตารีย์ สุกบุตร และสิวะกรณ์ กฤษณสุวรรณ

Thitaree Sukbud and Sivakorn Krissanasuvan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: applesug01@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ 3) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 317 คน ได้มาโดยวิธีการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมิน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู ได้ 7 องค์ประกอบ 39 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มี 6 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ มี 5 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านความไว้วางใจ มี 7 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการมีส่วนร่วม มี 6 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านการตัดสินใจ มี 6 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสม มี 5 ตัวบ่งชี้ 7) ด้านความสมดุลในบทบาท มี 4 ตัวบ่งชี้ พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัด มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู

*ได้รับบทความ: 10 เมษายน 2562; แก้ไขบทความ: 10 สิงหาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$)

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 4.1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 7 Module 4.2) การเรียนรู้โดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และ 4.3) การบูรณาการสอดแทรกการเสริมสร้างสมรรถนะในสถานศึกษาของตนเอง รวมทั้งสิ้น 90 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรม; การเสริมสร้างสมรรถนะ; การทำงานเป็นทีม

Abstract

The purposes of the research were study the factors, indicators, study current conditions, desirable conditions and develop the Competency's Team work Program on Competency's Team work for Teacher of Primary School Amnartcharoeean Educational Service. The sampling groups to use in research were 317 people. The instrumentations are the following; 1) evaluation forms 2) questionnaire 3) interview forms. Statistics used for data analysis are percentage, mean and standard deviation.

The results are as followed:

1. Result of the factors and the indicators on Competency's Team work for Teacher were 7 factors 39 indicators following; 1) Setting common goals 6 2) Creative communication 5 indicators 3) Trust 7 indicators 4) Participation 6 indicators 5) The decision 6 indicators 6) Suitable leadership 5 indicators 7) Balance in roles 4 indicators. reported that the program's possibility and suitability are at the most level.

2. Result of the current conditions and desirable conditions about Competency's Team work for Teacher. reported that the current conditions are at the high level and desirable conditions are at the highest level.

3. Result of a use of a program of development of Competency's Team work for Teacher consists of 1) the principle, 2) the purposes, 3) the content, 4) Development method following; 4.1) Self-learning 7 Module, 4.2) Learning by working with other people and 4.3) Integration. reported that the program's possibility, suitability is at the most level.

Keywords: Program; development of Competency; Team work

1. บทนำ

ภายใต้กระแสแห่งการปฏิรูประบบราชการ และการปฏิรูปการศึกษาที่ผลักดันให้องค์กรต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของงานให้เป็นไปตามบริบทใหม่ที่ต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยคนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าในองค์กรที่เป็นรากฐานในการผลิตนวัตกรรมขององค์กรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้จำกัดเฉพาะภาคธุรกิจ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้าราชการไทยในปี 2546-2550 กำหนดไว้ชัดเจนว่า หน่วยงานราชการต้องพัฒนาสมรรถนะบุคลากร (Competency-based Approach) นโยบายดังกล่าวส่งผลให้ภาครัฐต้องปรับตัวอย่างสูง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการและทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาศักยภาพข้าราชการในภาครัฐ โดยนำแนวคิดสมรรถนะมาปรับใช้ ในกระบวนการบริหารงานบุคคลของภาครัฐด้วย (Office of the Basic Education Commission, 2010) และจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้าราชการไทยในปี 2551-2555 ได้ มุ่งเน้นปรับปรุงขีดสมรรถนะของทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้สามารถเพิ่มผลผลิตและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความเป็นมืออาชีพ กำหนดให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับมีหน้าที่ในการพัฒนาตนเองตามขีดสมรรถนะที่กำหนดไว้ จัดให้มีระบบการเรียนรู้และพัฒนาแบบใหม่ มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและกรณีศึกษามากกว่าการบรรยายในชั้นเรียน และพยายามปรับให้ตรงตามความต้องการของแต่ละบุคคลมากขึ้น รวมถึงการจัดให้มีระบบการให้คำแนะนำ (Coaching) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การจัดทำคู่มือการทำงานเพื่อสามารถปฏิบัติงานราชการได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งจัดให้มีการเตรียมแผนสร้างบุคลากรทดแทน (Succession Plan) ในหน่วยงานราชการและปรับปรุงระบบการประเมินผลบุคคลในวงราชการให้เกิดความโปร่งใส เป็นที่ยอมรับ (Office of The Public Sector Development Commission, 2010)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการภายใต้โครงการไทยเข้มแข็งในเรื่องการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาครูรายบุคคล มีการประเมินสมรรถนะครูรายบุคคล มีการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2010) การประเมินสมรรถนะครูรายบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ (Upgrading Teacher Qualification Through The Whole System: UTQ) โดยความเชื่อของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า ระบบการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีฐานข้อมูลเพื่อการบริหารอย่างเพียงพอตอบสนองต่อการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีฐานข้อมูลหลักของครูใจลึกเป็นรายบุคคลอย่างสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในเชิงบริหารทรัพยากรบุคคลทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงาน (Competency Model) เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารทุกระดับ

สามารถนำมาใช้ในการสรรหา รักษา และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถและบุคลิกลักษณะเฉพาะตรงตามที่ตำแหน่งกำหนดเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามผลที่คาดหวังไว้ สมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teachers and personals competency) หมายถึง พฤติกรรม ซึ่งเกิดจากการรวมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Character) ทศนคติ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล และส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่น มี 2 ประเภท สมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) สมรรถนะหลัก ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะประจำสายงานเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลและแสดงคุณลักษณะพฤติกรรมได้เด่นชัดเป็นรูปธรรม โดยเป็นคุณลักษณะเฉพาะสำหรับสายงานครู คือ การออกแบบการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการชั้นเรียน (Office of the Civil Service Commission, 1998)

การทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของครู เป็นการสร้างวัฒนธรรมด้านการประสานสัมพันธ์การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ช่วยให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เห็นการทำงานของผู้นำและเพื่อนร่วมงาน เป็นแนวทางในการพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนที่ต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสนองต่อความต้องการและความคาดหวัง

ของผู้รับบริการอย่างแท้จริง โดยการเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม จึงมีความสำคัญต่อองค์กรในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่ กับทีมงาน การบริหารทีมงานจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของกระบวนการในการบริหารให้กระจ่างชัดแจ้งไม่ว่าจะเป็นหลักในการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบของทีมงานการกำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนวิธีการกระตุ้นและจูงใจให้เกิดการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทีมงานได้ช่วยเหลือกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย โดยต้องให้การส่งเสริมบุคลากรในองค์กรได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ด้านความไว้วางใจ ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม การตัดสินใจ ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสมและด้านความสมดุลในบทบาท (Wiriyanpan, 2008) ซึ่งสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศจึงจะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษา (Office of the Civil Service Commission, 1998)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ซึ่งมีทั้งหมด 183 โรงเรียนมีครูจำนวน 1,847 คน จากการสำรวจข้อมูลปัญหาในด้านการจัดการศึกษาพบปัญหาในการทำงานเป็นทีม ซึ่งการทำงานเป็นทีมขององค์การทางการศึกษาต้องการที่จะสร้างการทำงานเป็นทีมที่ดีทั้งใน

ด้านกระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหา เพิ่มการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการเรียนรู้ระหว่างทำงาน จะเห็นว่าการทำงานเป็นทีมขององค์กรทางการศึกษาสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องสร้างทีมงานเพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเป็นการเรียนรู้ระหว่างทำงาน หลังจากเสร็จสิ้นการทำงานหรือแม้กระทั่งก่อนที่จะเริ่มทำงานด้วยเป็นการสร้างความเป็นกันเอง เน้นความเป็นระบบอะไรก่อนหลัง นำไปสู่การพัฒนาความสามารถสูงขึ้นตลอดเวลาและส่งผลต่อการพัฒนาของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถทำงานปฏิบัติงานทดแทนกันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีกระบวนการการบริหารงานการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งทีมงานแต่ละคนจะได้มีส่วนร่วมในการรับรู้มีโอกาสรับทราบทุกขั้นตอนร่วมกัน ทดเทียมกันด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการประเมินและพัฒนาข้าราชการครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยการตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูลทำการประสานขอรับแบบประเมินด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู ขนิมตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูลทำการประสานขอรับแบบประเมินด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาสภาพการปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การทำงานเป็นทีมของครู ในระยะที่ 2 หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนที่เป็นเลิศการทำงานเป็นทีมของครู จำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนเมืองอำนาจเจริญ โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ และโรงเรียนบ้านโนนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน และครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้ มายกร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ตรวจสอบความเหมาะสมและประเมิน เพื่อยืนยัน

โปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์การพิจารณา คือ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและเป็นบุคคลที่ประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างด้วยตนเองและขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์และศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองในการขอความอนุเคราะห์ ทำการประเมินและไปปรับแบบประเมินด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน ตอนที่ 2 เป็นรายงานเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จำนวน 7 องค์ประกอบ 39 ตัวบ่งชี้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.00

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

(Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด (Srisaad, 2003) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู เป็นคำถามปลายเปิด โดยเครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.66-0.92 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.45-0.85

3. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการทำงานเป็นทีมของครูผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดการทำงานเป็นทีมของครู มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรม พบว่า ด้านความสมดุลในบทบาทมีความ

ต้องการในการพัฒนามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสมและด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา แบ่งออกเป็น การเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 7 Module การเรียนรู้โดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และการบูรณาการสอดแทรกการเสริมสร้างสมรรถนะในสถานศึกษาของตนเอง รวมทั้งสิ้น 90 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ มีผลการศึกษาที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานให้เกิดความยั่งยืน เป็นวิธีการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกในองค์กรต่างก็มีความเชื่อมั่น และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่องานร่วมกัน จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.81$) สอดคล้องกับผลวิจัยของประโยชน์

คล้ายลักษณะ (Kryluck, 2013 : 136-145) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า สมรรถนะที่ต้องการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษามีความต้องการในมิติเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม การไว้วางใจ และการยอมรับนับถือ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษาเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาและคู่มือการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความถูกต้องในระดับมาก

2. ด้านความไว้วางใจ หมายถึง ความตั้งใจกระทำต่อผู้อื่นบนพื้นฐานความคาดหวังเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและการพึ่งพากัน จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) สอดคล้องกับทรงวุฒิ ทาระสา (Tharasa, 2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมโดยภาพและรายด้านอยู่ในระดับมากผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันและโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ บุคคลที่มาร่วมกันทำงานนั้นจะต้องมีการสื่อความหมายซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่เปิดเผย จริงใจ มีความไว้วางใจต่อกันจะทำให้เกิดผลสำเร็จจากการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$) สอดคล้องกับขวัญชัย พูลวิวัฒน์ชัยการ (Poolwiwatchaikarn, 2012) ได้ศึกษาระบบการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ (ย่านสีลม) พบว่า การทำงานเป็นทีมและระบบงานของบริษัทที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ด้านการทำงานเป็นทีมมีการอภิปรายอย่างเปิดเผยและระบบงานของบริษัทด้านการติดตามผลและการประเมินผลส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ (ย่านสีลม)

4. ด้านการมีส่วนร่วม ผู้นำทีมใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงาน มีการรับฟังและเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในทีมพร้อมทั้งสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและแผนการดำเนินงานของทีม ตลอดจนติดตามตรวจสอบและประเมินผลความสำเร็จของทีมเกิดจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$) สอดคล้องกับการวิจัยของ Volz-Peacock (2006) ได้ศึกษาทีมภายในหน่วยงานรัฐบาลกลาง พบว่า ความสามัคคีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลการปฏิบัติงาน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เนื่องและการทำให้เกิดความสุขในสถานที่ทำงาน สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทำให้เห็นรายละเอียดเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับลักษณะของค่านิยมของทีมทำงานและเป็นการยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมร่วมและความสามัคคีภายในทีม

5. ด้านการตัดสินใจ การทำงานที่จะประสบความสำเร็จในกลุ่ม คือ กลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีม มีข้อตกลงจะต้องยึดถือเป็นกรอบในการทำงานร่วมกัน การมีความเป็นหนึ่งเดียวกันสมาชิกของทีมที่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะต้องมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทรงวุฒิ ทหารสา (Tharasa, 2013) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมโดยภาพและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันและโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

6. ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสมการทำงานเป็นทีมจะต้องมีบทบาทผู้นำที่ดี มีมาตรฐานในการปฏิบัติงานสูง ไม่ผูกขาดเป็นผู้นำคนเดียวของกลุ่ม แต่ภาวะผู้นำจะกระจายไปทั่วกลุ่มตามสถานการณ์ที่เหมาะสม ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) สอดคล้องกับการวิจัยของ Srivastava, Bartol and Lock

(2006) ได้ศึกษาบทบาทของการแบ่งปันความรู้และประสิทธิภาพของทีมที่แทรกแซงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบมอบอำนาจ และผลการปฏิบัติงานของทีม พบว่า ภาวะผู้นำแบบมอบอำนาจมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้และประสิทธิภาพของทีม นอกจากนี้ ทั้งการแบ่งปันความรู้และประสิทธิภาพของทีมต่างมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของทีม

7. ด้านความสมดุลในบทบาท เป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำงานเป็นทีม การกำหนดเป้าหมายจะต้องชัดเจน สมาชิกต้องรับรู้และเข้าใจเป้าหมายร่วมกันว่าจะทำอะไรให้เกิดผลสำเร็จ รวมทั้งรู้จักบทบาทของตนเองในการทำงานเป็นทีมผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.81$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิลาวัณย์ จันทร์ไข (Chunghai, 2013) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ปัญหาการพัฒนาการทำงานเป็นทีมในระดับสูงสุด ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจในการทำงานเป็นทีม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยรวมรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม

ให้สถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพและเด็ดขาดเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ด้านสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยรวม พบว่า มีความต้องการสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีแผนการดำเนินงาน กำหนดนโยบายการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมทั้ง 7 ด้านไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการทำงานสำหรับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาโปรแกรมการ

พัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทีมงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมในองค์กร มีความจำเป็นอย่างมากเพื่อช่วยให้การบริหาร การทำงานในองค์กรได้ผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ สนองต่อการให้บริการโดยโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ตอบสนองต่อการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีม โดยมีการประเมินก่อนและหลังการพัฒนาในส่วนการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 7 Module การเรียนรู้โดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และการบูรณาการสอดแทรกการเสริมสร้างสมรรถนะในสถานศึกษาของตนเอง โดยควรเริ่มพัฒนาจากผู้บรรจุใหม่หรือมีความพร้อม

References

- Chunghai, W. (2013). Developing teamwork competency of educational personnel in the office of primary education areas Khompeangpet Zone 41. *Master of Education Program in Educational Administration*. Graduate School : Nakhon Sawan Rajabhat University.
- Kryluck, P. (2013). A Model of Teamwork Competency Development for Educational Personnel Working in the Office of Primary Education Service Areas. *Journal of Education Naresuan Universtiy*, 15, Special Issue, 136-145.

- Office of the Basic Education Commission. (2010). *Learning Reformation of Centered Learners*. Bangkok : Lad Phaw Teachers' Council.
- Office of the Civil Service Commission. (1998). *Learning Reformation of Centered Learners*. Bangkok : n.p.
- Poolwiwatchaikarn, K. (2012). *This study aimed to determine about personal factor, teamwork and work system affecting the effectiveness of employee in operational level (Silom zone)*. Bangkok : Bangkok University.
- Srisaad, B. (2003). *Basic Research*. Bangkok : Suweeyasarn.
- Srivastava, A., Bartol, K.M. and E.A. Locke. (2006). Empowering Leadership in Management Teams: Effects on Knowledge Sharing, Efficacy and Performance. *Academy of Management Journal*, 49(1), 1239-1251.
- Tharasa, S. (2013). *Developing teamwork competency of educational personnel in the office of primary education areas Khonkhen Zone 5*. Khonkhen : n.p.
- Volz-Peacock, M. (2006). Values and Cohesiveness: A Case Study of a Federal Team. *Dissertation Abstracts International*, 67(5), 2568.
- Wiriyan, T. (2008). *Team management & problem solving*. 2nd ed. Bangkok : Duangkamonmay.

การศึกษามูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจจากพฤติกรรมของ
ตัวละครในนวนิยายเรื่อง สำเภาทอง ของ ประภัสสร เสวิกุล*
The Study of Causes Leading to Persuasive Speech from
The Behavior of Characters in Novels “Sam Phao Thong”
by Praphassorn Sevikul

ประภาพร ธนภิตติเกษม, วรวัสส์ ศรียาภย, จารุวรรณ เบนจาทิกุล¹ และจักริน จุลพรหม²
Prapaporn Tanakittikasame, Warawat Sriyabhaya, Charuwan Benjathikul and Jakkirin Junlaprom
มหาวิทยาลัยพะเยา¹
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย²
University of Phayao, Thailand
University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pumpim111@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษามูลเหตุทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจจากพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล เรื่อง สำเภาทอง โดยคัดเลือกบทเจรจาที่เกิดขึ้นระหว่างตัวละครตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป จำแนกพฤติกรรมของตัวละครที่ส่งผลให้เกิดการเจรจาโน้มน้าวใจ แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนต้น ตัวละครฝ่ายชายหรือหญิง ส่วนที่สอง บอกพฤติกรรมตัวละครที่เป็นมูลเหตุให้เกิดการเจรจาโน้มน้าวใจว่ามาจากสาเหตุใด จึงทำให้ตัวละครฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพูดโน้มน้าวหรือพูดโต้ตอบกันเพื่อชักจูงใจให้อีกฝ่ายคล้อยตามหรือเพื่อยุติปัญหาความไม่เข้าใจกัน และผลการเจรจานั้นนำไปสู่ความสงบและสันติ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลบทเจรจาโน้มน้าวใจ จำนวน 78 บท เมื่อได้ข้อมูลแล้วจำแนกมูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจแล้ววิเคราะห์ผลของการเจรจานั้น

ผลการวิจัยพบว่า มูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจจากพฤติกรรมตัวละคร แบ่งได้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบวก คือ ผู้พูดโน้มน้าวด้วยกระบวนการเหตุและผล พยายามทำความเข้าใจ เห็นใจผู้ฟัง 2) ด้านลบ คือ ผู้พูดโน้มน้าวด้วยพฤติกรรมที่ต้องการเอาชนะ ต้องการให้อีกฝ่ายคล้อยตามด้วยความรู้สึกทุกข์หรือ

*ได้รับบทความ: 12 เมษายน 2562; แก้ไขบทความ: 24 สิงหาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: April 12, 2019; Revised: August 20, 2020; Accepted: September 28, 2020

เจ็บปวด ด้านบวกปรากฏ 10 แบบ ลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การปกป้องตนเอง การนับถือตนเอง การเป็นตัวของตัวเอง ความเข้าอกเข้าใจ ความใส่ใจในมิติ การเคารพยกย่องผู้อื่น การควบคุมหรือครอบงำผู้อื่น รู้สึกชื่นชอบ การยอมรับโชคชะตา การให้ความอนุเคราะห์ ผู้โน้มน้าวใช้มูลเหตุทางบวกเป็นทางเลือกในการเจรจามากที่สุด ส่วนมูลเหตุด้านลบใช้เป็นทางเลือกในการเจรยาน้อยที่สุดซึ่งมูลเหตุด้านลบปรากฏ 3 แบบ ตามลำดับ คือ การขอรับอุปถัมภ์หรืออนุเคราะห์จากผู้อื่น การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้และความก้าวร้าว

คำสำคัญ: มูลเหตุ; การพูดโน้มน้าวใจ; พฤติกรรมของตัวละคร; ประภัสสร เสวิกุล

Abstract

The objective was to study of causes Leading to persuasive speech from the behavior of characters in novels “Sam Phao Thong” by Praphassorn Sevikul, by selecting the persuasive dialogues that occurred between 2 or more characters. Speak, persuade, or interact with each other to convince the other party to conform. That finally led to the peace and calm. The researcher collected 78 persuasive dialogues. Then identified the cause of persuasion and then analyzed the results of the negotiations.

The results showed that: the cause of persuasive speech from character behavior, It can be divided into two aspects: positive and negative. 1) The positive side is the persuasive speaker with cause and effect. Try to understand empathy for the audience. 2) The negative side is that the speaker persuades the desired behavior to overcome. To make the other person comply with feelings of suffering or pain. Positive 10 factors: Descending order is self-defense, self-respect, independence, understanding, friendship, respect to other, control or domination, fondness, surrender to fate, assistance offering. Persuading people to use positive reasons as the most negotiated alternative. Negative 3 factors: patronage, reaction expression, aggressiveness. It is used as the least negotiated alternative.

Keywords: Causes; Persuasive Speech; The Behavior of Characters; Praphassorn Sevikul

1. บทนำ

วิสัยมนุษย์ทั่วไปมีทั้งรัก โลภ โกรธ หลง พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นมีลักษณะแตกต่างกันไป ถ้าจะเปรียบเทียบมนุษย์คือ ตัวละครในนวนิยาย

คงไม่ต่างกันเพราะมนุษย์มีภูมิหลังของชีวิตมีประสบการณ์ ทั้งวัย เพศ ชีวิตที่แตกต่างกันซึ่งอาจเกิดจากการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม บทบาทหน้าที่ การศึกษา ฯลฯ ผู้เขียนย่อมสร้างตัวละคร

ให้เหมือนมนุษย์เพื่อให้ตัวละครเสมือนจริง อุษณีย์ พงษ์ประยูร (Phongprayoon, 1993 : 4) กล่าวถึงการสร้างตัวละครไว้ว่า ผู้เขียนต้องคำนึงถึงภูมิหลังของตัวละครด้วย เช่น กล่าวถึงชาติกำเนิด การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา สิ่งแวดล้อม การกระทำ เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกได้ถึงความจริง

ตัวละครทุกตัวคือ คนที่ผู้เขียนสมมติขึ้นล้วนใช้บทพูดเพื่อการสื่อสารทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องเมื่อใดที่ตัวละครในเรื่องเกิดปมปัญหาที่มาจากความต้องการจนส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการโน้มน้าวเพื่อให้อีกฝ่ายคล้อยตามจึงนำไปสู่บทพูดโน้มน้าว สิริวรรณ นันทจันทูล (Nantachantoon, 2009 : 76-88) กล่าวไว้ว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีที่ถ่ายทอดลีลาการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ได้อย่างดีเยี่ยม หากผู้ประพันธ์มีศิลปะการใช้ภาษาได้อย่างยอดเยี่ยมก็จะแสดงลีลาภาษาที่โดดเด่นทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสและเกิดจินตภาพตามที่ผู้ประพันธ์ประสงค์

พฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครที่เหมือนมนุษย์นั้น เกิดจากมูลเหตุหลายประการสอดคล้องกับแนวคิดของเมอร์เรย์ (Kaeokangwan, 2011 : 187-195) ที่ว่า ความต้องการโน้มน้าวใจให้อีกฝ่ายเชื่อถือ คล้อยตามหรือเปลี่ยนท่าทีนั้นสาเหตุหลักมาจากแรงขับทั้งภายในและสิ่งเร้าภายนอก ตามแนวคิด Needs คือ สิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมและลักษณะบุคลิกภาพ มีศูนย์กลางอยู่ที่ตัวบุคคล เกิดจากสภาวะที่รับแรงกระตุ้นมาจากสิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายใน ซึ่งทั้งสองนั้นต้องทำงานร่วมกันเสมอ Needs จะลดลงเมื่อวัตถุประสงค์ได้รับการตอบสนองสมใจทั้งกายและใจ

ประภัสสร เสวิกุล เป็นหนึ่งในนักเขียนนวนิยายที่มีความโดดเด่น ในด้านการเขียนให้สมจริง เนื้อเรื่องชวนติดตาม มีผลงานที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านทั้ง นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี สารคดี ผู้เขียนเล่าเรื่องผ่านภาษาเพื่อชักจูงโน้มน้าวชวนให้ผู้อ่านติดตามและเกิดความต้องการที่จะอ่านและเมื่ออ่านเรื่องราวแล้วทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามทั้งสุข สนุกสนาน ตื่นเต้นชวนฝันตามเนื้อเรื่อง การสร้างตัวละคร การดำเนินเรื่อง บทสนทนา สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องล้วนแต่เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นผ่านจินตนาการของผู้เขียน มีผลงานที่ได้รับรางวัลวรรณกรรม อาทิ เรื่องสำเภาทอง ได้รับคัดเลือกเป็นหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน โดยสมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน ปี พ.ศ. 2541 มีนักวิจัยจำนวนไม่น้อยที่สนใจศึกษาวิเคราะห์งานเขียน ในส่วนของวาทกรรม ภาพสะท้อนสังคมตลอดจนวิเคราะห์ตัวบทของ ประภัสสร เสวิกุล เช่น ผลงานการศึกษาของธนพร หนูคำ (Mookham, 2016 : 28-42) มุ่งศึกษาวาทกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุดวรรณกรรมเพื่ออาเซียนของประภัสสร เสวิกุล นอกจากนั้นยังมีผลงานการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมของ Yuan Ma (2011 : 1-12) มุ่งศึกษาภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล ชิตฐิตา นาคเกษม (Nakkasem, 2002) มุ่งการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล จุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแต่งและการใช้ภาษา สะท้อนให้เห็นว่านักเขียนใช้วิธีเล่าผ่านประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง นอกจากนั้นยังมี

ผลงานการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์แนวคิด บทบาทและ
ค่านิยมของสตรีไทยของนุชาดี หมี้คุ้ม (Meekoom,
1996) มุ่งศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับ
บทบาทสตรีในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล

นับได้ว่าประภัสสร เสวิกุลเป็นนักเขียนที่
ประสบความสำเร็จในอาชีพและมียานเขียนอย่าง
ต่อเนื่องจนได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ
สาขาวรรณศิลป์ ปี พ.ศ. 2554 ผลงานนิยายที่ผูก
เรื่องและคลี่คลายเรื่องได้ชวนอ่าน บทพูดในเนื้อ
เรื่องที่สะท้อนบุคลิกภาพและพฤติกรรมของมนุษย์
ผ่านตัวละครและจำลองบทพูดได้สมจริง จนนำไป
สร้างเป็นละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์และผลิตซ้ำอยู่
หลายครั้ง

สำเภาทองเป็นนวนิยายสะท้อนการ
ดำเนินชีวิตของมนุษย์เปรียบเสมือนการเดินทาง
ไกลผ่านทะเลหรือมหาสมุทรอันกว้างไกลใหญ่
ไพศาล ครอบครัวของตัง ธนพงศ์ ปุญญรัตน์ ซึ่งมี
บิดาเปรียบประหนึ่งเรือสำเภาที่นำพาชีวิตมาเป็น
เวลานานหลายปีต้องผจญกับมรสุมร้ายจนแตก
ก่อนถึงเวลาอันควร ตัง ต้องแบกรับภาระทั้งหมด
แทน ตังมีไข้เรือสำเภาธรรมดาต่างๆ ไป หากแต่เป็น
สำเภาทองงดงาม แม้ว่าลมมรสุมจะกระหน่ำหนัก
สักปานใดก็ไม่อับปางทั้งยังสามารถฝ่าไปถึงปากฝั่ง
ได้โดยมั่นคง เนื้อเรื่องมีลักษณะพฤติกรรมที่เป็นมูล
เหตุสำคัญหลายประการที่ทำให้เกิดบทพูด จึงทำให้
ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมของตัวละครหากตัว
ละครในเรื่องเกิดความขัดแย้ง มูลเหตุใดบ้างที่ทำให้
เกิดการพูดโน้มน้าวใจเพื่อเปลี่ยนทัศนคติ ความคิด
ให้อีกฝ่ายคล้อยตาม นำไปสู่ผลของการเจรจาเพื่อ
ความสงบสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นมูลเหตุ
ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจในนวนิยายของ ประภัสสร
เสวิกุล เรื่อง สำเภาทอง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยตามรูปแบบ
พรรณนาวิเคราะห์ ประชากรโดยศึกษาจากบทพูด
โน้มน้าวใจของตัวละครในนวนิยาย เรื่อง สำเภาทอง

แนวคิดและกรอบแนวคิดการวิจัย เป็นการ
ศึกษาถึงพฤติกรรมที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูด
โน้มน้าวใจของตัวละครในนวนิยาย เรื่อง สำเภาทอง
ของ ประภัสสร เสวิกุล โดยใช้แนวคิดเพื่อเป็นกรอบ
ในการวิเคราะห์ดังนี้ 1) แนวคิดพฤติกรรมและ
ลักษณะบุคลิกภาพของเมอร์เรย์ (Kaeokangwan,
2011 : 187-195) ที่ว่า Needs คือ สิ่งเร้าที่ก่อให้เกิด
พฤติกรรมและลักษณะบุคลิกภาพ มีศูนย์กลาง
อยู่ที่ตัวบุคคล เกิดจากสภาวะที่รับแรงกระตุ้นมา
จากสิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายใน ซึ่งทั้งสองนั้น
ต้องทำงานร่วมกันเสมอ Needs จะลดลงเมื่อ
วัตถุประสงค์ได้รับการตอบสนองสมใจทั้งกายและใจ
Needs 20 ได้แก่ ยอมแพ้ ใฝ่สัมฤทธิ์ ใฝ่ไม่ตรี
ระราน เป็นตัวของตัวเอง มีปฏิริยาตอบโต้ ปกป้องตน
เคารพยกย่อง ควบคุมครอบงำ แสดงตนทำเด่น
หลบหลีกอันตราย หลบหลีกการดูแลตน อึดชู
อุปถัมภ์ ความเป็นระเบียบ เล่นสนุก ปฏิเสธแยกตัว
ความรู้สึกชื่นชอบ เพศรส ขอรับอุปถัมภ์ ความเข้าใจ
และ 2) แนวคิดน้ำเสียงของเถกิง พันธุ์เถกิงอมร
(Pantakengamon, 1996 : 69-76) ได้กล่าวถึง
น้ำเสียงไว้ว่าเป็นภาษาที่ไม่ได้เกิดจากการเขียนแต่

เกิดจากการเปล่งเสียงของผู้พูดหรือแสดงด้วยท่าที น้ำเสียงเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารโน้มน้าวใจ ผู้ถูกโน้มน้าวจะเชื่อถือผู้โน้มน้าวมากเพียงไร พิจารณาได้จากน้ำเสียงของผู้พูด ทั้งกลวิธีการใช้น้ำเสียงในการเจรจาต้องมีการวิเคราะห์ความหมายแฝงโดยอาศัยบริบทและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย น้ำเสียง ได้แก่ ประชด ถากถาง รื่นเรึง เคร่งเครียด ให้ข้อคิดเตือนสติอย่างหนักแน่น ให้ข้อคิดเตือนสติอย่างนุ่มนวล บรรยายอย่างแข็งห้าว ยั่วแหย่ มีอารมณ์ขัน เย้ยหยัน รู้ทันคาคับ แสดงชั้นเชิง ทำนองวิจารณ์ กระแนะกระแหนแต่ชวนคิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล คัดเลือกบทเจรจาระหว่างตัวละคร 2 ฝ่ายที่มีการโน้มน้าวใจ จำแนกพฤติกรรมตัวละครที่เป็นมูลเหตุทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจ วิเคราะห์ผลของการเจรจาโน้มน้าวใจ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์นวนิยายเป้าหมาย เรื่อง ลำเอาทอง ของประภัสสร เสวิกุล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบท พูดของตัวละครชายและหญิง ทุกตัว ที่ปรากฏการใช้น้ำเสียงต่างๆ เพื่อการโน้มน้าวใจ มีทั้งหมด 78 บท จากนั้นวิเคราะห์ มูลเหตุของการโน้มน้าว พบว่า เกิดจากปมปัญหาที่มาจากลักษณะพฤติกรรมของตัวละครส่งผลให้ตัวละครฝ่ายหนึ่งเกิดแรงจูงใจในการพูดโน้มน้าวเพื่อให้อีกฝ่ายคล้อยตาม เปลี่ยนท่าทีหรือทัศนคติ การจะโน้มน้าวได้สำเร็จขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเพื่อคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้น ตัวละครทุกตัวเป็นได้ทั้งผู้โน้มน้าวและผู้ถูกโน้มน้าว จุดหมายหลักของการโน้มน้าว เพื่อความสุข สงบ สันติและลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า การโน้มน้าวใจให้อีกฝ่ายเชื่อถือ คล้อยตามหรือเปลี่ยนท่าทีนั้นทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจ การนับสาเหตุหลักมาจากแรงขับทั้งภายใน แรงขับภายในและสิ่งเร้าภายนอก ผู้วิจัยได้จัดเรียงลำดับตามลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นมูลเหตุทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจ ปรากฏ 13 แบบ โดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การปกป้องตนเอง 2) การเป็นตัวของตัวเอง 3) ความเข้าใจเข้าใจ 4) ความใส่ใจในไมตรี 5) การเคารพยกย่องผู้อื่น 6) การควบคุมหรือครอบงำผู้อื่น 7) รู้สึกชื่นชอบ 8) การยอมรับโชคชะตา 9) การให้ความอนุเคราะห์ 10) การขอรับอุปถัมภ์หรืออนุเคราะห์จากผู้อื่น 11) การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ 12) ความก้าวร้าว มูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจที่ปรากฏในนวนิยายดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

1. มูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูดโน้มน้าวใจของตัวละครในนวนิยายเรื่อง ลำเอาทอง

1.1 การปกป้องตนเอง คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่ต้องการหาเหตุผลเพื่อปกป้องตนเองเมื่อถูกติฉินนินทา ถูกกล่าวหาว่าร้าย ถูกตำหนิ ตัวละครต้องการปิดบังข้อบกพร่องไม่ให้คนอื่นรับรู้ ต้องการเปิดเผยด้านบวกหรือสิ่งดี ๆ ของตนเองและต้องการได้รับการยอมรับว่าดี ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ คือ ธนิต ประธานผู้บริหารบุญญรัตน์ให้ความช่วยเหลือ นุจรี ก่อตั้งเทวาคอนสตรัคชั่น เขาแนะนำชั้นเชิงทางธุรกิจให้เธอด้วยหวังว่าวันหนึ่งธุรกิจของเธอจะก้าวไกลและเติบโต แต่นุจรีกังวลและกลัวว่าธนิตจะถูกตำหนิที่

เขามาสนับสนุนและส่งเสริมเธอ ธนิตโน้มน้าวด้วยน้ำเสียงห่วงใย

“คุณไม่กลัวว่าคนในบริษัทของคุณจะคัดค้านความคิดนี้หรือคะ แล้วทำไมบุญญรัตน์ถึงไม่ลงแข่งขันการประมูลเสียเอง” “นี่เป็นเรื่องระหว่างเราและการที่บุญญรัตน์จะเข้ามาช่วยเหลือเราๆ ก็จะเป็นเรื่องในเชิงธุรกิจไม่ใช่การช่วยเหลือส่วนที่ผมไม่เข้าประมูลด้วยก็เพราะตอนนี้บุญญรัตน์ไม่ได้เดือดเนื้อร้อนใจอะไร ถึงไม่ได้งานชิ้นนี้เราก็ยังมีที่อื่นอีกมากและที่สำคัญก็คือผมต้องการให้เธอเติบโตต่อไปและนี่คือแบบฝึกหัดชิ้นสำคัญก่อนที่จะลงมือดูแลเธอคอนสตรัคชั่นด้วยตัวของคุณเองตามลำพัง” (Sevikul, 1998 : 370)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครในที่นี้ คือ ธนิต พูดเพื่อปกป้องตนเอง เขาไม่ต้องการให้อีกฝ่ายเข้าใจผิดจึงพูดโน้มน้าวเธอให้เข้าใจและคลายกังวลว่า การที่เขาช่วยเหลือธุรกิจเธอนั้นเพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจของเธอเติบโตขึ้น เขาไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรจากการช่วย จึงไม่เสียแรงเปล่า เพราะบริษัทเขาเป็นบริษัทขนาดใหญ่ มีงานประมูลอีกมากต้องแข่งขัน ดังนั้นจึงไม่คิดที่จะแข่งขันกับบริษัทเล็ก

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจที่ว่าโลกใบนี้ยังมีน้ำใจหลงเหลืออยู่ หากมีใครสักคนที่คิดดี คิดงามกับเรา เราจึงตอบแทนความรู้สึกนั้นด้วยน้ำใจและคิดดี ปฏิบัติดีต่อเขาเช่นเดียวกัน

1.2 การนับถือตนเอง คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครใฝ่สัมฤทธิ์ มุมานะ ต้องการทำให้ยากและท้าทาย ลักษณะตัวละครต้องการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ในชีวิต ไม่ว่าอุปสรรคนั้นจะ

ใหญ่มากน้อย ตัวละครนับถือและเชื่อมั่นในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งตน มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะพิสูจน์ความสามารถของตน ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ นุจรี เจ้าของเทวาคอนสตรัคชั่น ธุรกิจของเธอขนาดเล็กกว่าธนิตแต่เขาสนับสนุนเธอ เขาริเริ่มบุกเบิกเทวาคอนสตรัคชั่น ธนิตไม่ได้มองเธอในฐานะคู่แข่งแต่หวังเห็นเธอเติบโตในวงการธุรกิจเส้นทางเดียวกันกับเขา ธนิตเป็นคนที่น่าเชื่อถือตนเอง เขาโน้มน้าวนุจรีให้นับถือตนเอง ด้วยน้ำเสียงให้ข้อคิดเตือนสติอย่างนุ่มนวล

“ถ้าคุณเอาแต่ปั่นจักรยานอยู่กับที่เมื่อไหร่คุณจะถูกจักรยานเป็นและถ้าถูจักรยานไม่เป็นเมื่อไหร่คุณถึงจะไปไหนต่อไหนไกลๆ ได้ด้วยตัวเอง มีใครสักคนที่สามารถถูจักรยานครั้งแรกโดยไม่ล้มบ้าง ถ้าคุณล้มแต่กลัวเจ็บก็จะต้องปั่นจักรยานอยู่กับที่ไปตลอดชีวิต” (Sevikul, 1998 : 369)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครในที่นี้ คือ ธนิต พูดเพื่อให้ธนิตนับถือตนเองทุกคนต่างเริ่มจากหนึ่งด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครเป็นมาก่อนหากไม่ฝึกฝน เขาจึงโน้มน้าวให้เธอเชื่อมั่นและนับถือว่าตนเองก็ทำได้

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนสติว่าทุกคนเมื่อเริ่มต้นต่างก็ต้องมีผิดพลาดหรือพลั้งด้วยกันทั้งนั้น แต่เมื่อผิดแล้วต้องจำเป็นบทเรียนแล้วพยายามแก้ไขทำให้ถูกต้องและทำให้ดีที่สุด

1.3 การเป็นตัวของตัวเอง คือ ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นอิสระ ไม่ผูกติดกับใคร เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องการถูกบังคับและจะไม่ทำหากถูกสั่งหรือวางอำนาจ ไม่ยึดติดในแบบแผนหรือโครงสร้าง ไม่อิงส่วนรวม ไม่ใส่ใจในธรรมเนียม ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ ตั้งกลับเมืองไทย รับตำแหน่งสืบทอดจากธิดาผู้เป็นพ่อ ตั้งต้องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของบริษัท เขาโน้มน้าวทีมบริหารชุดเดิมด้วยน้ำเสียงมุ่งมั่นว่าเขาจะแก้ไขปัญหานี้ให้ได้

“เราไม่มีเวลาเหลืออีกแล้วละครับ ถ้าเราไม่รีบแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นอยู่ เราอาจจะต้องสูญเสียสิ่งอื่นรวมทั้งบริษัทบุญญรัตน์การช่างไปเช่นเดียวกับที่สูญเสียพ่อมาแล้ว” “ธิดาเองก็ยังแก้ปัญหามาไม่ได้ แล้วตั้งคิดว่าตัวเองกินดีมีดีหัวใจมังกรมาจากไหน” สมุห์บัญชีปราชญ์ “ผมไม่ได้คิดว่าผมจะมีความสามารถมากกว่าพ่อหรือกว่าใครในที่นี่ เพียงแต่ผมเชื่อว่าปัญหาต่างๆ มันจะต้องมีทางออก และวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหาของแต่ละคนก็ย่อมจะต้องแตกต่างกันไป พ่ออาจจะมียุทธวิธีของพ่อ ลุงแม้งอาจจะมีวิธีของลุง แต่ผมก็มีวิธีของผมเหมือนกับเราต่างถือลูกกุญแจคนละดอก อยู่ที่ว่าลูกกุญแจของใครจะใช้ไขประตูที่ปิดอยู่ในเวลานี้ได้เท่านั้น” (Sevikul, 1998 : 26-27)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครในที่นี่ คือ ตั้ง เขาพูดเพื่อโน้มน้าวใจให้ทีมบริหารชุดเดิมคล้อยตามวิธีคิดของเขา พฤติกรรมและน้ำเสียงของตั้งแสดงออกถึงความเชื่อมั่น เป็นตัวของตัวเอง ไม่ยึดติดในแบบแผน

ผู้เขียนแฝงข้อคิดว่าแม้เราจะวิญญู คุณวุฒิ ไม่มากทั้งยังอ่อนด้อยประสบการณ์ แต่เมื่อเรามีพลังทางบวก มีความเชื่อมั่นและมั่นใจว่าเราสามารถทำได้ เราก็ย่อมทำได้

1.4 ความเข้าใจเข้าใจ คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่ใช้สติ ใช้เหตุและผลมอง

เห็นถึงความสำคัญในการแก้ปัญหาชีวิต ต้องการหาความกระจ่างแจ้ง ตัวละครสนใจแนวคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ตั้งไปหาป๋องที่ปัจจุบันผันตัวไปเป็นคนขับรถแท็กซี่ ป๋องเปรียบได้กับที่ปรึกษาคนสำคัญของตั้ง มุมมองที่เกิดจากเดิมเป็นพนักงานการเงินบริษัทไฟแนนซ์ พิเศษเศรษฐกิจทำให้ป๋องตกงานและเลือกอาชีพแท็กซี่แทน ทำให้ป๋องเข้าใจโลกธุรกิจและให้คำปรึกษาพร้อมกับให้กำลังใจตั้ง ป๋องโน้มน้าวตั้งด้วยน้ำเสียงให้กำลังใจ

“คนอื่นที่เขาหนักหนากว่าข้ามีถมไป” “ไม่ต้องดูอื่นไกลอย่างเอ็งเองก็โดนเข้าไม่ใช่น้อยเหมือนกัน” “ไอ้ข้าเน่มนั่นแค่เบี้ยตัวเล็กๆ บนกระดานแล้วอีกอย่างเป็นเพราะข้าไม่ได้ร่ำได้เรียนสูงอย่างคนอื่นเขา ยังไงก็ต้องเจ็บกว่าเพื่อนอยู่แล้ว” “ใครจะไปคิด...ข้าพริบตาเดียวจากชีวิตเร่งรัดหรรษาเพอร์เนเจอร์ติดตัวเพียบ นั่งคาเฟ่แทบทุกคืน เจ้าของที่ดินมูลค่ามหาศาลจะกลับกลายเป็นไอ้ป๋องคนขับรถแท็กซี่ตะลอนๆ อยู่ตามถนน หนาซ้ำที่ทางก็ไม่มีคนสนใจจะซื้อทั้งๆ ที่ราคามันตกลงจนน่าใจหาย” “แต่ข้าดูเอ็งยังยิ้มออก” “แล้วเอ็งจะให้ข้าร้องให้พุ่มพ่ายตีกอกตัวหรือวะ” (Sevikul, 1998 : 37)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครในที่นี่ คือ ป๋อง เขาพูดด้วยความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึกของตั้ง เขาจึงพูดโน้มน้าวใจตั้งเพื่อให้คลายความกังวล

ผู้เขียนแฝงข้อคิดที่ว่าคนที่ทุกข์ยากกว่าเรามีอยู่มาก ปัญหาทุกปัญหาย่อมมีหนทางแก้ไข น้ำตาไม่ใช่ทางออกของปัญหา จงยิ้มพร้อมเผชิญ

ปัญหาด้วยความกล้าหาญ ทุกข์ก็จะกลายเป็นสุข

1.5 ความใส่ใจในไมตรี คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่ใส่ใจในการผูกมิตร สร้างสัมพันธ์ภาพและไมตรีจิตต่อผู้อื่น ตัวละครมีความปรารถนาที่จะผูกสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคล ต้องการเอาอกเอาใจผู้อื่น ต้องการแสดงความเอาใจใส่มีความใส่ใจรักใคร่ผู้อื่น ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ คือ ปองขับแท็กซี่ไปส่ง-รับตั้งแต่ตั่งเข้าไปติดต่อผู้บริหารสถาบันไบโอเคมีเพื่อทำความรู้จักและเผยความตั้งใจในฐานะตัวแทนจากปัญญารัตนการช่าง ก่อนที่จะเข้าร่วมประมูลการซ่อมแซมอาคาร ปองโน้มน้าวใจตั้งด้วยน้ำเสียงให้ข้อคิดเตือนสติ

“ไปหาผู้ใหญ่อย่าไปมือเปล่า ธรรมเนียมจีนเขาเรียกว่าต้องมีอะไรติดไม้ติดมือไปจิ้มก้องบ้าง ขึ้นไปมือแห้งๆ ก็กลับมาหน้าแห้งๆ แบบเอ็งตอนนี้...” “เอ็งลืมหลักเรื่องความประทับใจแรกพบที่อาจารย์ฉวีวรรณเคยสอนแล้วหรือวะ คนเราจะดีจะชั่วจะรักจะชังส่วนใหญ่ก็ขึ้นอยู่กับ การพบกันครั้งแรก และไอ้เรื่องของก้านลึงก็ดูอย่างตั้งโต๊ะถ้าไม่ก้านลึงมาเชี่ยะไ้กับเข็มขัดหยกและเงินทองก็คงไม่ได้ตัวลิโป้กับหัวเต้งง้วนมาง่ายๆ หรอกเว้ย” (Sevikul, 1998 : 128)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครในที่นี้ คือ ปอง เขาพูดโน้มน้าวใจตั้งให้คำนึงถึงความใส่ใจในไมตรี การจะไปติดต่อธุรกิจกับใครก็ตาม สิ่งสำคัญคือความประทับใจในความใส่ใจ มีน้ำใจและไมตรี สร้างมิตรภาพ

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจว่าอย่าลืมแสดงมิตรไมตรีจิตต่อผู้อื่น น้ำใจที่มอบให้ถึงแม้จะไม่มาก

แต่ถ้ามีให้ผู้อื่นจะเป็นการเริ่มต้นสร้างมิตรภาพที่ดีและคงทนถาวรตลอดไป

1.6 การเคารพยกย่องผู้อื่น คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครในการชื่นชมสนับสนุนยกย่องให้เกียรติผู้ที่ดีกว่า เติ่งกว่า เหนือกว่า ตัวละครเปิดใจรับ ชื่นชมและแสดงความยินดี ภูมิใจในความดี เติ่งและความสำเร็จของผู้อื่น ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ คือ นุจรี เป็นเจ้าของเทวาคอนสตรัคชั่น ธุรกิจของเธอขนาดเล็กกว่าธนิต เขาริเริ่มและบุกเบิกเทวาคอนสตรัคชั่น ธนิตได้เฝ้าเธอในฐานะคู่แข่ง แต่เขามุ่งหวังเห็นเธอเติบโตในวงการธุรกิจ เส้นทางสายเดียวกันกับเขา นุจรีแสดงความนับถือและยกย่องเขา เธอโน้มน้าวด้วยการยกย่องเขา

“ดิฉันเฝ้าถามตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่า ดิฉันจะมีชีวิตอยู่ได้อย่างไรถ้าไม่มีคุณสักคนหนึ่ง” “ไม่มีใครหรืออะไรจะอยู่กับเราตลอดไปหรอก” เขาทอดดูสายตาดูหล่อน “เมื่อเราเรียนรู้การที่จะพบก็ต้องการเรียนรู้การที่จะพราก เรียนรู้การที่จะรักก็ต้องเรียนรู้การที่จะร้าง ควบคุมกันไปด้วย ไม่ใช่ไม่ยอมรับรู้ อีกซีกหนึ่งของชีวิตซึ่งต้องมาถึงเราไม่ช้าก็เร็ว” (Sevikul, 1998 : 370)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครในที่นี้ คือ นุจรี เธอพูดโน้มน้าวใจธนิตด้วยความรู้สึกเคารพยกย่องเขา ทำให้เขารู้สึกว่าเขาเป็นคนสำคัญสำหรับเธอ หากเธอขาดเขาซึ่งเป็นหลักชีวิต เธอก็ไม่อาจโดดเด่นตั้งตระหง่านได้

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจที่ว่าในโลกใบนี้ไม่มีสิ่งใดที่อยู่ได้อย่างจริงจังมั่นคง มีทุกข์ก็ต้องมีสุข มีพบก็ต้องมีพราก มีเกิดก็ต้องมีดับเป็นสัจธรรม

ของชีวิต ไม่มีสิ่งใดเที่ยงแท้แน่นอน อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เมื่อรู้จะได้รู้จักปลง

1.7 การควบคุมหรือครอบงำผู้อื่น คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่มีความมั่นใจที่จะควบคุมสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ตัวละครต้องการให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำผู้อื่น ทั้งบับคับ จูงใจ ขอร้อง หวานล้อมผู้อื่นให้อยู่ในความดูแล ตัวละครมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้ผู้อื่นนั้นอยู่ด้วยอิทธิพลของตนเอง ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ คือ ตั้งเล่าให้แม้งหนึ่งในผู้บริหารบุญญรัตน์การช่างว่ามีคนในบริษัทบุญญรัตน์คิดไม่ซื่อโดยจะตั้งบริษัทใหม่เพื่อประมูลแข่งกับบริษัทบุญญรัตน์การช่าง แม้งไม่เชื่อ ตั้งพูดความจริงเขาโน้มน้าวแม้งด้วยน้ำเสียงจริงจังและเคร่งเครียด

“สมัยนี้ไม่มีใครสนใจเรื่องคุณธรรมกันแล้ว เขามุ่งแต่จะหาทางแข่งขันเอาชนะและกอบโกยกันมากกว่า” “ถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วเราจะทำยังไงกันดี” “เราก็คงต้องสู้กับเขาและสู้กันอย่างเสียร้ายที่บุญญรัตน์การช่างเคยเป็นมา แม้ว่าเราจะอยู่ในสภาพของหมาจนตรอกก็ตาม” “ตั้งจะให้ลูกทำอะไรบ้าง” “ผมอยากให้ลูกเตรียมติดต่อกับบริษัทที่ส่งอุปกรณ์การก่อสร้างให้เรา ขอให้เขากันของไว้ให้มากพอสำหรับโครงการและต่อรองยึดระยะเวลาการจ่ายบิลของแต่ละงวดออกไปหน่อย” “ได้” แม้งรับคำ (Sevikul, 1998 : 356-357)

จากตัวอย่างตัวละครในที่นี่ คือ ตั้ง เขาพูดโน้มน้าวใจลูกแม้งในลักษณะที่เขามีความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถควบคุมสถานการณ์ไม่ให้บริษัทพลาดพลั้งเสียผลประโยชน์

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจที่ว่าหากดำเนินธุรกิจที่มุ่งการแข่งขันเพื่อกอบโกยผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว สิ่งที่ถูกลืมนำไปเสียสละนั้นคือคุณธรรม เราควรผดุงคุณธรรมไว้เพื่อสังคมจะได้สงบสุข สันติ

1.8 ความรู้สึกชื่นชอบ คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่ต้องการชื่นชอบด้วยการแสวงหาสิ่งสุขใจ

ภูมิหลังของเหตุการณ์ ธนิตยกตัวอย่างความอดทนและความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคของก๊งผู้เป็นพ่อให้ลูกชายฟังเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต ธนิตโน้มน้าวด้วยน้ำเสียงเบิกบาน ตัวอย่าง

“อาแป๊ะจ๋าๆ คนนั้นจะกลายเป็นมหาเศรษฐีที่ร่ำรวยอย่างอากังไปได้ยังงี้” “เป็นไปได้อีลูก” บิดาตอบด้วยน้ำเสียงที่แสดงความภาคภูมิใจ “ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ย่อมสามารถเป็นไปได้ทั้งนั้น ถ้าเรามีความมานะพยายาม มีความบากบั่นไม่ย่อท้อ และมีความตั้งใจจริงโดยไม่กังวลต่ออุปสรรคต่างๆ นานา” (Sevikul, 1998 : 23)

จากตัวอย่างตัวละครในที่นี่ คือ ธนิต เขาพูดโน้มน้าวใจลูกชาย ด้วยความรู้สึกชื่นชอบและสุขใจ ยกตัวอย่างบรรพบุรุษของตระกูลที่ร่ำรวยเพราะความมานะ พยายาม บากบั่นไม่ย่อท้อเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูก

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจว่าความมานะ พยายาม บากบั่นไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ ผสานกับความตั้งใจจริงย่อมทำให้ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

1.9 การยอมรับในโชคชะตา คือ ลักษณะพฤติกรรมที่ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น เชื่อว่า

เพราะพรหมได้ลิขิตไว้ ยอมรับความลำบากไม่เรียกร้อง เชื่อว่าสาเหตุที่เกิดมาจากเคราะห์ ต้องยอมรับให้ได้ ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ ตั้งตั้งใจยื่นขอประมูลซ่อมแซมอาคารแต่ผู้บริหารชุดเดิมไม่เห็นด้วยเพราะปัญญรัตน์การช่างในอดีตรับประมูลแต่งงานใหญ่ยักษ์ แต่ตั้งกลับยอมรับว่าปัญญรัตน์การช่างไม่ได้ยิ่งใหญ่เหมือนเดิมอีกต่อไปแล้ว มีงานดีกว่าไม่มีงาน ตั้งพูดโน้มน้าวใจทีมงานด้วยน้ำเสียงเคร่งเครียด

“ถึงวันก่อนเราจะเคยเป็นเสือที่จับกวางกิน แต่เมื่อถึงวันนี้เราอยู่ในสภาพที่อ่อนกำลังวังชา ก็ต้องยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและจับกระต่ายกินไปพลาทงก่อนดีกว่าจะอดตาย” (Sevikul, 1998 : 121)

จากตัวอย่างตัวละครในที่นี้ คือ ตั้ง พูดโน้มน้าวใจทีมงานให้ยอมรับความจริงที่บริษัทประสบปัญหาเศรษฐกิจ ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางแก้ไข ชีวิตจะได้มีทางออก

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจผู้อ่านว่าการเผชิญปัญหาที่ยากลำบากก็ต้องยอมรับและหาวิธีแก้ไข เข้มแข็งและปรับความคิดตนเองให้ยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นด้วยใจกล้าหาญทำให้เราสามารถปรับตัวพร้อมต่อสู้กับโลกภายนอก

1.10 การให้ความอนุเคราะห์ คือ ลักษณะพฤติกรรมที่ให้ความเมตตา อ่อนโยน เห็นอกเห็นใจ ต้องการเห็นผู้อื่นมีความสุข โชคดี สำเร็จ สมหวังดังตั้งใจ ตัวละครต้องการปลอบประโลมเพื่อให้คลายความทุกข์ ต้องการให้กำลังใจ สนับสนุน ส่งเสริมด้วยจิตอันเป็นกุศล ตัวอย่าง

ภูมิหลังของเหตุการณ์ตั้งไปหาปองเพื่อนเก่าที่ปัจจุบันผันตัวไปเป็นคนขับรถแท็กซี่ ปองเปรียบได้กับที่ปรึกษาคนสำคัญของตั้ง มุมมองที่เกิดจากเดิมเป็นพนักงานการเงินบริษัทไฟแนนซ์ พิเศษธุรกิจทำให้ปองตกงานและเลิกอาชีพขับแท็กซี่แทน ทำให้ปองเข้าใจโลกธุรกิจ และให้คำปรึกษาพร้อมกับให้กำลังใจตั้งได้เป็นอย่างดี ปองโน้มน้าวตั้งด้วยน้ำเสียงห่วงใย

“คุยกับเอ็งแล้วข้าสบายใจขึ้น” “ข้าก็ดีใจที่ทำให้เอ็งสบายใจ” “.. ข้ามันความรู้้น้อยก็ช่วยเพื่อนได้แค่นี้เท่านั้น” “ขอบใจมากเพื่อน” “เอ็งช่วยข้าได้มากเลย” “แล้วเอ็งจะจะทำยังกับชีวิตเอ็งต่อไป” “ข้าก็ยังคงคิดอะไรไม่ออก” “แต่รู้อย่างเดียวว่าเวลานี้ ข้าเป็นเหมือนได้ทิ้งเรือที่เจอพายุอยู่กลางทะเล จะเป็นตายร้ายดียังไงข้าก็ต้องนำเรือของข้าฟันฝ่าพายุไปให้ได้โดยให้ทั้งเรือและลูกเรือทุกคนปลอดภัยที่สุด” “เอ็งทำได้แน่และเอ็งก็จะเป็นได้ทั้งที่เก่งที่สุดคนหนึ่งด้วย” (Sevikul, 1998 : 37)

จากตัวอย่างตัวละครในที่นี้ คือ ปอง เขาพูดโน้มน้าวใจเพื่อนด้วยความอ่อนโยน เห็นใจเพื่อน ต้องการให้เพื่อนผ่านวิกฤติชีวิต สำเร็จดังหวัง

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจที่ว่าความเพียรพยายามที่จะแก้ปัญหา ฝ่าฟันอุปสรรคด้วยความกล้าหาญเท่านั้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต

1.11 การขอรับอุปถัมภ์หรืออนุเคราะห์ ผู้อื่น คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่รู้สึกไม่ปลอดภัย ดูแลตนเองไม่ได้จึงรู้สึกหวาด หวาดกลัว เมื่อต้องไปอยู่ไกลถึงต่างถิ่นต่างที่ ตัวละครจึงมี

ความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือ ต้องการความเห็นอกเห็นใจ ต้องการมีใครสักคนที่คอยรับฟังทุกข์สุข ให้คำแนะนำ ค้ำครอง ปกป้องและให้การสนับสนุน

ภูมิหลังของเหตุการณ์ ตั้ง ปรีกษาหารีกับปอง หลังจากที่เขารู้ว่าลุงสมชายหนึ่งในหุ้นส่วนบุญญรัตน์ถอนหุ้นออกจากบริษัทเพื่อไปร่วมทุนกับนุจรีเจ้าของเทวคอนสตรัคชั่น บริษัทที่ตั้งไม่เคยแม้แต่จะคิดเป็นคู่แข่งเพราะนุจรีเป็นที่ปรึกษาที่ดีของตั้งมาโดยตลอด ปองโน้มน้าวตั้งด้วยน้ำเสียงรู้ทัน

“เอ็งพูดจริงๆ หรือวะ เรื่องที่ลุงสมชายจะไปร่วมหุ้นกับเทวคอนสตรัคชั่น” “จริง” ตั้งยืนยัน “พินิจเป็นคนบอกกับข้าเอง” “เฮ้อ ไปๆ มาๆ ข้าก็ว่าการก่อสร้างนี้มันเขี้ยวขาวยาวเพื่อยด้วยกันทั้งนั้น” “อาจจะยกพินิจไว้สักคน” “ถึงยังงี้เขาก็เคยช่วยเหลือข้า” (Sevikul, 1998 : 430-431) จากตัวอย่างตัวละครในที่นี่ คือ ตั้ง เขาพูดโน้มน้าวใจปองให้เข้าใจว่าการที่เขาต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขันกันทางธุรกิจ เขาขอเวลานุจรีไว้ เพราะเขาต้องการขอความช่วยเหลือจากเธอ อย่างน้อยเธอก็ให้ความช่วยเหลือ แนะนำและให้ข้อคิดในการดำเนินธุรกิจ

ผู้เขียนแฝงข้อคิดที่ว่าโลกใบนี้ถึงแม้จะโหดร้ายสักเพียงไหน หากมีใครสักคนที่ดีกับเราแม้จะดีเพียงน้อยนิดก็ถือว่าดีแล้ว ให้ตอบแทนด้วยคุณความดี ความกตัญญูเท่านั้นจะนำความเจริญมาให้

1.12 การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่ต้องการเอาชนะอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ ด้วยความต้องการลบคำ

สบประมาท ต้องการเอาชนะความอ่อนแอความกลัว แสดงปฏิกิริยาเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพและศักดิ์ศรีของตนและแสดงด้วยความเด็ดเดี่ยว กล่าวหา

ภูมิหลังของเหตุการณ์ ตั้งถูกขวานยุยงทำให้ตึงเครียดกับพี่ชาย ตั้งก้าวเข้ามาในบริษัทในฐานะที่เป็นลูกชายของธนิอีกหนึ่งคน ความคิดเห็นในการบริหารแตกต่างจากตั้ง ทำให้การทำงานของทั้งคู่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งไม่ตำหนิน้องเพราะเข้าใจน้อง ตั้งโน้มน้าวตั้งให้สู้ด้วยน้ำเสียงเตือนสติ

“เรื่องบางเรื่องเป็นเรื่องที่เจ็บปวดจนเราไม่ต้องการให้มันเกิดขึ้นกับเราแต่เมื่อมันเกิดขึ้นมาแล้ว เราก็ไม่มีทางที่จะหลบหนีมันไปไหน นอกจากจะเผชิญหน้ากับมันและต่อสู้กับความเจ็บปวดนั้นให้ถึงที่สุด” (Sevikul, 1998 : 435)

จากตัวอย่างตัวละครในที่นี่ คือ ตั้ง เขาพูดโน้มน้าวใจตั้งให้คล้อยตามและเชื่อว่าการเอาชนะอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ ได้นั้น ต้องเอาชนะความกลัว เอาชนะด้วยความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ

ผู้เขียนแฝงข้อคิดที่ว่าปัญหาทุกปัญหาเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมหาทางแก้ไขได้ จงอย่าเลิกล้มหรือหลีกเลี่ยง ให้ยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาด้วยความเข้มแข็งและกล้าหาญและสู้ให้ถึงที่สุด อาย่าอมแพ้

1.13 ความก้าวร้าว คือ ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครที่ต้องการเอาชนะฝ่ายตรงข้ามด้วยการทำให้เจ็บปวด ทางร่างกาย จิตใจและวาจา ตัวละครมีลักษณะต่อต้านซึ่งเกิดจากความรู้สึกอึดอัด โกรธ เกลียด ถือโทษ

ภูมิหลังของเหตุการณ์ พ่อแม่ของหว่า (แฟนเก่าของตั้ง) ตำหนิพฤติกรรมของลูกสาวที่คบ

เตีลมาเพื่อนและชวนกันไปเที่ยวเกลไถลมากพอพูด
ด้วยน้ำเสียงประชดประชัน ตัวอย่าง

“แจะไปไหน” “บ้านเพื่อน” หล่อนตอบ
หัวนๆ “เพื่อนที่ไหน” “เต็น” “นั่งสะดือไบนั่น
หรือ” “ท่าทางระริกระรึ้นาคู อีกหนอยมันก็คงลาก
แกไปม้วยาอียาเลิฟ บอกเสียก่อนนะเว้ยว่าถ้าเกิด
อะไรขึ้นฉันไม่ถ่อสังหารไปประกันแกหรอก” “หนูก็
ไม่ต้องการให้พ่อมาประกันหนู” “ถ้าหากถูกจับขึ้น
มาจริงๆ หนูจะบอกว่าหนูเป็นลูกไม่มีพ่อแม่ให้
ตำรวจส่งตัวไปโรงเรียนดัดสันดานหรือเข้าคุกเข้า
ตะรางไปเลย” (Sevikul, 1998 : 33)

จากตัวอย่างตัวละครในที่นี่ คือ พ่อของ
หว่า เขาแสดงบทบาทความเป็นพ่อ เขาพูดด้วยน้ำ
เสียงดูหมิ่นดูแคลน เป็นการโน้มน้าวใจลูกสาวด้วย
ความก้าวร้าว ถือตนว่าเป็นพ่อ แสดงอารมณ์เป็น
ใหญ่ ลูกสาวจึงได้เถียงกลับด้วยกริยา วาจาจาจ้วง
ไม่เหมาะสม

ผู้เขียนแฝงข้อคิดเตือนใจว่าการเป็นลูกที่
ดีควรมีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ ไม่ควรแสดงความ
ก้าวร้าวหรือกริยาที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะพื้นที่
สาธารณะเพราะจะทำให้ได้รับการดูหมิ่นดูแคลนได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

มูลเหตุที่ทำให้เกิดบทพูดโน้มน้าวใจของ
ตัวละครในนวนิยายเรื่อง สำเภทอง ของ ประภัสสร
เสวิกุล พบว่าตัวละครมีลักษณะพฤติกรรม 13 แบบ
โดยลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การปกป้อง
ตนเอง การนับถือตนเอง การเป็นตัวของตัวเอง
ความเข้าอกเข้าใจ ความใส่ใจในไมตรี การเคารพ
ยกย่องผู้อื่น รู้สึกชื่นชม การควบคุมหรือครอบงำ

ผู้อื่น การยอมรับโชคชะตา การให้ความอนุเคราะห์
การขอรับอุปถัมภ์หรืออนุเคราะห์จากผู้อื่น การ
แสดงปฏิกิริยาตอบโต้ ความก้าวร้าวซึ่งพฤติกรรม
ของตัวละครดังกล่าวถ่ายทอดผ่านบทพูดของ
ตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพรวมกับตัวละครนั้น
มีชีวิตอยู่จริง

ผลจากการศึกษาพบว่า มูลเหตุที่ทำให้เกิด
การพูดโน้มน้าวใจปรากฏสองด้าน คือ ด้านบวก
และด้านลบ ผู้โน้มน้าวเลือกใช้ด้านบวกในการ
เจรจาเพื่อยุติข้อขัดแย้งนำไปสู่สันติ เรียงลำดับ
ที่พบจากมากไปหาน้อยคือ การปกป้องตนเอง
การนับถือตนเอง การเป็นตัวของตัวเอง ความเข้า
อกเข้าใจ ความใส่ใจในไมตรี การเคารพยกย่องผู้อื่น
การควบคุมหรือครอบงำผู้อื่น รู้สึกชื่นชมชอบการ
ยอมรับโชคชะตา การให้ความอนุเคราะห์ มูลเหตุ
ทางด้านบวกนั้นสะท้อนลักษณะเด่นให้เห็นว่า
มนุษย์นั้นต้องการปิดบังข้อบกพร่องของตนเปิดเผย
ด้านบวกเพื่อต้องการได้รับการยอมรับ ต้องการ
ชนะอุปสรรค ไม่ว่าจะใหญ่น้อยมากเท่าไร ตัวละคร
นับถือและเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของตน ต้องการพิสูจน์
ความสามารถ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ถูกบังคับ ไม่ยึดติด
และไม่อิงส่วนรวม มีความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ส่วน
มูลเหตุด้านลบใช้เป็นทางเลือกในการเจรจาลด
ที่สุด ปรากฏ 3 แบบคือการขอรับอุปถัมภ์หรือ
อนุเคราะห์จากผู้อื่น การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้และ
แสดงความก้าวร้าว สะท้อนให้เห็นว่าการยุติปัญหา
ด้วยมูลเหตุ 3 ลำดับสุดท้ายไม่ใช่วิธีการที่คนนิยม
เลือกนำไปใช้เจรจาเพื่อนำไปสู่ความสงบ สันติ

ผู้เขียนสร้างบุคลิกลักษณะให้ตัวละครมี
ความ รัก โลภ โกรธ หลง พฤติกรรมมีทั้งด้านบวก

และลบลวกับมีบุคคลนั้นมีอยู่ในโลกจริง เช่น ตัวละครมีความวิตกกังวล หลีกหนีปัญหาเพราะ ขลาดกลัว การปิดกั้นตนเอง การเก็บตัวออกจาก สังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร มอญแสง (Monsaeng, 1995) ที่ได้วิเคราะห์ พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ โดยผลการศึกษาพบว่าตัว ละครเอกได้แสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบ ต่างๆ ซึ่งมูลเหตุเกิดจากแรงขับภายในและสิ่งเร้า ภายนอก ทำให้ตัวละครอ่อนแอ ถูกสบประมาท ถูกกลั่นแกล้ง ตัวละครจึงต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตและพยายามต่อสู้จนประสบความสำเร็จ ผู้เขียนเขียนได้สมจริงราวกับตัวละครนั้นมีชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของชิตฐิตา นาคเกษม (Nakkasem, 2002) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์นวนิยาย ของประภัสสร เสวิกุล ด้านองค์ประกอบทางวรรณศิลป์ พบว่า ใช้ประสบการณ์ ข้อมูลและจินตนาการ มา ผูกเป็นเรื่อง บรรยายฉาก ตัวละคร เหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นปมปัญหา ใช้ข้อขัดแย้งที่เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยมและสภาพความเป็นอยู่ของคนมาป็นการดำเนินเรื่อง ทำให้ตัวละครราวกับมีชีวิต

ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นมูลเหตุทำให้เกิด บทพูดโน้มน้าวใจระหว่างตัวละครสองฝ่ายทำให้ ผู้อ่านอ่านสนุก ขวนติดตาม นวนิยายมีความสมจริง ย่อมเพิ่มอรรถรสในการอ่าน ทั้งมวลประสบการณ์ ของนักเขียนที่มีความสามารถชั้นครูที่สามารถ ถ่ายทอดเรื่องเล่าผ่านตัวละคร นวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุลจึงไม่เพียงแต่ทำให้ผู้อ่านเกิด ความเพลิดเพลินเท่านั้น แต่ยังให้คุณค่าทางความคิด จินตนาการ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการศึกษาคำสอนตามหลัก พุทธปรัชญาในนวนิยาย ของ ประภัสสร เสวิกุล เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาชีวิตที่ต้อง เผชิญ หาทางออกไม่ได้ แก่นแท้ของพุทธธรรมเป็น ทางเลือกที่ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปใช้ดำเนินชีวิตได้ อย่างเหมาะสม เกิดความสุขสงบ

2. ควรมีการศึกษามูลเหตุบางประการที่ ทำให้ตัวละครหญิงมีพฤติกรรมปกป้องตนเองใน สถานการณ์ต่างๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการใช ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษามูลเหตุที่ทำให้เกิดการพูด โน้มน้าวใจจากพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยาย เรื่อง ลำเภาทอง ของ ประภัสสร เสวิกุล ทำให้ ผู้วิจัยได้รู้ถึงภูมิหลังของชีวิตตัวละครซึ่งเหมือน ภาพจำลองของชีวิตจริงๆ ของคน เมื่อใดที่เกิด ความไม่เข้าใจกัน ความคิดเห็นแตกต่างทำให้เกิด ความขัดแย้ง จึงเกิดการพูดเพื่อโน้มน้าวใจเพื่อลด ปัญหาหรือขจัดความขัดแย้งให้หมดไป วิธีการพูด โน้มน้าวใจเป็นวิธีที่จะนำไปสู่ความสงบสุข สันติ การเข้าใจถึงภูมิหลังของคน ลักษณะพฤติกรรมของ คน จึงมีความจำเป็น เพราะจะทำให้ผู้พูดมีทิศทาง ในการเลือกพูดให้เหมาะสมเพื่อสิ่งที่พูดในสิ่งที่ ทำให้อีกฝ่ายไม่พึงพอใจ มากกว่านั้นการเลือกใช้ น้ำเสียงและท่าทางประกอบในการพูดโน้มน้าวใจ ย่อมทำให้สถานการณ์ขัดแย้ง นั้นคลี่คลายลงได้ ไม่มากก็น้อย

References

- Kaeokangwan, S. (2011). *Personality psychology theory*. Bangkok : Moh chao ban publishing house.
- Ma, Y. (2011). Alternative: Reflection of Chinese-Thai society in the novel of Prabhassorn Sevikul. *Master of Arts*. Graduate School : Huachiew Chalermprakiet University.
- Meekoom, N. (1996). An Analysis of the viewpoint on women's role in Prapatson sevikun's novels. *Master's thesis*. Graduate School : Ramkhamhaeng University.
- Monsaeng, P. (1995). *Types and negative behavior of main characters in the novels written by M.L. Srifa Mahawan*. The report is based on conferences, presentations of national and international research. Graduate studies in Northern Rajabhat Universities.
- Mookham, T. (2016). Discourse on Human Resource Development in the ASEAN Literature of Praphatsorn Sewikul. *Journal of Education Thaksin University*, 16(2), 28-42.
- Nakkasem, D. (2002). An Analytical study of Prabhassorn Sevikul's Novels. *Master's thesis*. Graduate School : Naresuan University.
- Nantachantoon, S. (2009). Phrases in non-fiction literature: a case study of Thomyantee's novels. *Manutsayasat Wichakan Journal*, 16(1), 76-88.
- Pantakengamon, T. (1996). *Writing for communication Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University*. Songkhla : Thai department.
- Phongprayoon, U. (1993). An analysis of envious female characters in the modern Thai novels published during B.E.2516-2532. *Master's thesis*. Graduate School : Srinakharinwirot University.
- Sevikul, P. (1998). *Sam Phao Thong*. Bangkok : Nanmeebooks.

**การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1***
**Development in Learning Experiences Management for Early
Childhood's Teachers under the Office of Mahasarakham
Primary Education Service Area 1**

นิชาภา รัตบว และพีระศักดิ์ วรวัตร

Nichapa Ruttanapol and Peerasak Worrachat

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Teay_3021@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ 2) พัฒนาโปรแกรมจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 137 คน ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมินสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

*ได้รับบทความ: 18 เมษายน 2562; แก้ไขบทความ: 11 สิงหาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 25 สิงหาคม 2563

Received: April 18, 2019; Revised: August 11, 2020; Accepted: August 25, 2020

2. พัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหา วิธีการดำเนินการ กิจกรรมและเครื่องมือการพัฒนา และการประเมินผล ส่วนโปรแกรมการพัฒนาครู แบ่งออกเป็น การประเมินก่อนการพัฒนา (1.30 ชั่วโมง) การพัฒนาตามโปรแกรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 Module ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน สื่อ และเทคโนโลยี การวัดผลและการประเมินพัฒนาการ (28 ชั่วโมง) การเรียนรู้โดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (8 ชั่วโมง) และการบูรณาการสอดแทรกการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยในสถานศึกษาของตนเอง (2 ชั่วโมง) การประเมินหลังพัฒนา (30 นาที) รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรมพัฒนา; การจัดประสบการณ์การเรียนรู้; ครูปฐมวัย

Abstract

The purposes of the research were: 1) to study current conditions desirable conditions and 2) Development in Learning Experiences Management for Early Childhood's Teachers under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. There were 2 phases. The phases included 1) study current conditions and desirable conditions in Learning Experiences Management for Early Childhood's Teachers. There are 137 participants. The second phase was 2) Development in Learning Experiences Management for Early Childhood's Teachers. The instrumentations are the following ; 1) evaluation forms 2) questionnaire 3) interview forms. The statistics used for analysis data were mean and standard deviation.

The results are as followed :

1. Result of the current conditions in Learning Experiences Management for Early Childhood's Teachers was at a moderate level in all items. And desirable conditions in Learning Experiences Management for Early Childhood's Teachers was at a high level. Except the learning experience plan And the class management is at the highest level.
2. Result of a use of a program of development in Learning Experiences Management for Early Childhood's Teachers. Consists of 6 elements, namely principles, objectives, structures and content How to proceed Activities and development tools And evaluation

The teacher development program is divided into pre-development assessments (1.30 hours). Development by training and learning programs can be divided into 5 modules including curriculum analysis, Learning experience plan, Classroom management, Media and technology Evaluation and development assessment (28 hours) Learning by working with other people (8 hours) and integrating Insertion of activities for the development of early childhood learning experiences in their own schools (2 hours), post-development assessment (30 minutes), a total of 40 hours. The feasibility of the program was found to be appropriate at a high level. And have the highest possible level.

Keywords: Program to Development; Learning Experiences Management; Early Childhood's Teachers

1. บทนำ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับการศึกษาให้เด็กได้พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมสติปัญญา และมาตรา 258 ให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มีระบบการผลิตครูอาจารย์ให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ปรับปรุงการเรียนการสอนทุกระดับ (The Secretariat of the Senate, 2017 : 14)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพเพื่อสร้าง

รากฐาน คุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นกลไกขับเคลื่อนพร้อมกับการจัดสภาพแวดล้อม กระบวนการจัดการเรียนรู้และต้องคำนึงถึงพัฒนาการรวมทั้งความสนใจ ความสามารถ สภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยเป็นหลัก (Ministry of Education, 2017 : 5) และเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เด็กจะได้รับการพัฒนา 4 ทักษะ คือ การมีความรู้ในวิชาหลักซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้รอบตัวอื่นๆ ด้วย การมีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ การมีทักษะการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมใหม่ และการมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Parnit, 2012 : 16-21)

จากสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในปัจจุบัน พบว่า เด็กมีพัฒนาการที่ล่าช้าทั้งทางด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ภาษา และการปรับตัว เนื่องจากเด็กปฐมวัยได้รับการสนับสนุนที่ไม่เหมาะสม มุ่งเน้นแต่ด้านเนื้อหาสาระมากกว่าทักษะกระบวนการซึ่งทักษะกระบวนการ

ดังกล่าว ได้แก่ การคิดแก้ปัญหา การตัดสินใจ การให้เหตุผล รวมถึงขาดการพัฒนาด้านคุณธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้การดำเนินชีวิต ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจ ในการเรียนรู้ ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคนอื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (Prangprapun, 2014) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุริยา ช้องเสนะ (Kongsanok, 2013) และบุญเชิด ชำนิศาสตร์ (Chamnisart, 2013 : 193-202) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าระดับปฐมวัย ในส่วนของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการศึกษา และการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย จึงทำให้ครูเน้นให้เด็กอ่านเขียนและเน้นการสอนให้เด็กท่องจำมากกว่าทักษะพัฒนาการด้านความคิด และการตัดสินใจ การให้เหตุผล รวมถึงขาดการพัฒนาด้านคุณธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้

ผลศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้หลักวิจัยปฏิบัติการของ Levin (1983 : 162) โดยใช้กลยุทธ์การสอนหลากหลาย และการนิเทศภายในโดยจุฑารัตน์ หมูวิเศษ (Moowisat, 2013 : 98-99) พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการได้ตามกิจกรรมประจำวัน 6 กิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับฉฐุริกา ทาชาว (Tha-Chao, 2014 : 95-96) การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ 2 กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน พบว่า บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการเป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้ ไปปฏิบัติในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ถูกต้องเหมาะสม

ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงสนใจศึกษาการพัฒนาการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัยเพื่อนำไปศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในสถานศึกษาต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำสู่การจัดทำโปรแกรมพัฒนาการจัดการประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แล้วจึงตรวจสอบยืนยัน พร้อมข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้มั่นใจได้ว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูปฐมวัยมีความสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งผลดีต่อการบริหารและพัฒนาการศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย เป็นการศึกษา และนำองค์ประกอบ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย นำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 137 คน ได้มาโดยวิธีการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (Srisaad, 2009 : 199) จากจำนวนครูทั้งหมด เทียบสัดส่วนของแต่ละขนาดและแต่ละโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย เป็นการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนที่เป็นต้นแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย

จำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม และโรงเรียนบ้านหนองแวงหนองตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน และครูผู้สอน นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์องค์ประกอบ วิธีการพัฒนา เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำร่างโปรแกรมพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสม และเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน แล้วจึงนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จัดทำโปรแกรมพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (Srisaad, 2003 : 72-73) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยมีค่าอำนาจจำแนกสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รายข้อตั้งแต่ 0.65-0.85 และมีค่าความเชื่อมั่นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-0.79

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

(Structured Interview) ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยการประยุกต์ข้อคำถามจากแบบสอบถาม เพื่อความเที่ยงตรงของคำสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ปรึกษาคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา ประกอบด้วย
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 2 คน
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 1 คน

3. คู่มือโปรแกรม และแบบประเมิน
ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
โปรแกรมพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้สร้างและ
พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของ
โปรแกรม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความ
เหมาะสมและความเป็นไปได้ จำนวน 7 คน พร้อม
ข้อเสนอแนะการปรับปรุงโปรแกรมให้มีความ
เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในแต่ละองค์ประกอบ

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า
สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{x} = 3.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน
ระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์
พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.48$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก
ที่สุดทุกด้าน

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่

1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3) โครงสร้างและเนื้อหา 4) วิธีการดำเนินการ
5) กิจกรรมและเครื่องมือ 6) การประเมินผลและ
ขอขยายเนื้อหา แบ่งออก 5 Module ได้แก่ 1) การ
วิเคราะห์หลักสูตร 2) แผนการจัดประสบการณ์
เรียนรู้ 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) สื่อและ
เทคโนโลยี 5) การวัดผลและการประเมินพัฒนาการ
เวลาที่ใช้ในการพัฒนา 40 ชั่วโมง มีวิธีการพัฒนา
ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การนิเทศภายใน 3)
การสร้างผลงานทางวิชาการ 4) การศึกษาดูงาน
และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็น
ไปได้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 7 คน พบว่า
มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$)
และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$)

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ
ในการนำโปรแกรมไปใช้โดยควรให้หน่วยงานที่
มีหน้าที่กำกับดูแลเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาครูผู้สอน
โดยอาจพิจารณาพัฒนาครูผู้สอนทีละด้าน จนครบ
ทั้ง 5 ด้าน และเนื่องจากครูผู้สอนจะต้องทำการ
จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน อาจพิจารณา
กิจกรรมในส่วนการฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นการ
จัดการฝึกอบรมในระบบออนไลน์ เพื่อไม่ให้เกิด
กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 1 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1.1 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ครูต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรรู้ในแต่ละช่วงอายุ ระยะเวลาเรียนการจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการบริหารจัดการหลักสูตรตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง (Ministry of Education, 2017 : 40) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครู มีความเห็นว่าการจัดหลักสูตรเป็นไปตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามหลักในการจัดการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมความงอกงามของบุคคล จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง โดยสอดคล้องกับกรมวิชาการ (Department of Academic Affairs, 2002 : 7) วิธีการสอนของครูดี ครูเก่ง ครูสอนดี ได้สอนวิชาที่ตนถนัดและชอบ จึงมีความมุ่งมั่นในเนื้อหา ทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพ

1.2 ด้านแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ซึ่งเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งยังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนา ให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง (Chuensuk somwng, 2013 : 91-96) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ การสอน และคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามลำดับ

1.3 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.20$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า การบริหารจัดการชั้นเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่นในขณะอยู่ในชั้นเรียน มีความสุขในขณะที่มีการเรียนการสอน ส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุด (Boonpirom, 2014 : 150-152) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการวิจัยในครั้งนี้ ได้ค้นพบว่า ครูมีความต้องการในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เนื่องด้วยชั้นเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้พื้นฐานในทักษะด้านต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะมาศทองเปลว (Thongplew, 2017 : 120-122) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการบูรณาการเรียนรู้

1.4 ด้านสื่อและเทคโนโลยี พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า สื่อเทคโนโลยีการศึกษา มีส่วนช่วยส่งเสริมการศึกษา ในอันที่จะให้บทเรียนน่าสนใจ และผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น จึงนับได้ว่าเทคโนโลยีทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในวงการศึกษายุคปัจจุบันและอนาคต (Ministry

of Education, 2009) โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Harvey (2002 : 125) ได้วิจัยผลกระทบของผู้ใช้หนังสือนิทานบันทึกเสียงที่มีต่อการรู้และการแสดงออกเสียงคำศัพท์ของเด็กปฐมวัย พบว่าการฟังหนังสือในเทปบันทึกเสียงของเด็กโดยอิสระสามารถเพิ่มคำศัพท์ที่รับรู้ และแสดงออกของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีนัยสำคัญ

1.5 ด้านการวัดผลและการประเมินพัฒนาการ พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการประเมินพัฒนาการเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการสอน เพราะทำให้ทราบว่าทักษะและพฤติกรรมใดที่บ่งบอกถึงระดับพัฒนาการใดและควรจัดประสบการณ์การสอนอย่างไรให้เหมาะสม เพื่อเด็กจะได้พัฒนาเพิ่มยิ่งขึ้นไปว่าเด็กมีการพัฒนา (McMurrain, Kaufman & Larcia, 1979 : 115) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Allen (2007 : 124) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินผลพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ทุกเมืองมีการใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลายและประเมินพัฒนาการในหลายๆ ด้าน ด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมกับอายุของเด็ก และเชื่อมต่อกับหลักสูตรศูนย์เด็กเล็ก และพบว่ามีคามซับซ้อนในระบบประเมิน

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่พบว่า โปรแกรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 6 ส่วน และขอบข่ายเนื้อหา แบ่งออก 5 Module ได้แก่ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) สื่อและเทคโนโลยี 5) การวัดผลและการประเมินพัฒนาการ เวลาที่ใช้ในการพัฒนา 40 ชั่วโมง มีวิธีการพัฒนา ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การนิเทศภายใน 3) การสร้างผลงานทางวิชาการ 4) การศึกษาดูงาน และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 7 คน พบว่ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำโปรแกรมไปใช้ โดยควรให้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาครูผู้สอน โดยอาจพิจารณาพัฒนาครูผู้สอนที่ละด้าน จนครบทั้ง 5 ด้านและเนื่องจากครูผู้สอนจะต้องทำการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน อาจพิจารณากิจกรรมในส่วนการฝึกอบรม ให้ความรู้ เป็นการจัดการฝึกอบรมในระบบออนไลน์ เพื่อไม่ให้กระทบกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ แล้วนำความรู้ที่ได้มาจัดทำโปรแกรมตามขั้นตอนกระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่มีองค์ประกอบของโปรแกรมที่ได้จากการสังเคราะห์

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัยอย่างครบถ้วน จึงส่งผลให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้เป็นที่น่าพึงพอใจ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะมาศ ทองเปลว (Thongplew, 2017 : 120-122) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและโมดูล 3) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการพัฒนา 35 ชั่วโมง และโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมาก และความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนครูปฐมวัยได้รับการ

พัฒนาสื่อการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมให้ครูปฐมวัยได้รับการพัฒนาทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของครูปฐมวัยตามโอกาสที่เหมาะสม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 หน่วยงานต้นสังกัด ควรพิจารณาการจัดส่งครูผู้สอนปฐมวัยเข้ารับการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาครูของโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนปฐมวัยได้รับการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการเรียนปฐมวัยในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารชั้นเรียน ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ปฐมวัยในสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการนำใช้โปรแกรมพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนบริหารในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

โปรแกรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย ออกแบบเนื้อหาที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานของครูปฐมวัย ใช้กระบวนการพัฒนาที่หลากหลาย โดยมีระยะเวลาพัฒนา 40 ชั่วโมง การนำโปรแกรมไปใช้อาจเลือกใช้ที่ละหลักสูตรจนครบ 5 หลักสูตร ใช้วิธีการฝึกอบรมที่หลากหลาย อาทิ การเรียนออนไลน์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง คุณสมบัติผู้เข้ารับการ พัฒนา โดยเปิดโอกาสให้ครูบรรจุใหม่หรือครูผู้สอนที่มีความพร้อมได้พัฒนาเป็นอันดับแรก

References

- Allen, S. (2007). Assessing the development of young children in child care: A survey of formal assessment practices in one state. *Early childhood education journal*, 34, 455-465.
- Boonpirom, S. (2014). *Classroom management*. Bangkok : Triple Education.
- Chamnisart, B. (2013). Model Development of Academic Administration for Early Childhood Education Management of School Belonging to the Office of Phetchaburi's Primary School Educational Area. *Doctor of Philosophy*. Graduate School : Siam University.

- Chuensuksomwng, N. (2013). *To develop early childhood teachers' professional competency*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Department of Academic Affairs. (2002). *Research for development of basic school curriculum learning*. Bangkok : Kurusapa Printing Ladphrao.
- Harvey, M. F. (2002). The Impact of Children's Audio Books on Preschooler's Expressive and Receptive Vocabulary Acquisition. *Dissertation Abstracts International*, 63(4), 1252.
- Kongsanok, S. (2013). *Early Childhood Education The Heart of Education*. www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/...parcy/ewt_dl_link.php. (Accessed 20 February 2017).
- Levin, P. G. (1983). *Teachers' Perceptions, Attitudes, and Reporting of Child Abuse-Neglect*. Child Welfare : LXIT(1).
- McMurrain, T., Kaufman, M. and Larcia, A. (1979). *Orientation to Preschool Assessment: A User's Guide for the Child Development Assessment Form*. Atlanta, Georgia : Humanistics Ltd.
- Ministry of Education. (2009). *Educational technology*. http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=9738&Key=news_research (Accessed 12 February 2018).
- Ministry of Education. (2017). *Early Childhood Education Program Guide 2017 (for children aged 3-5 years)*. Bangkok : Agricultural Cooperatives of Thailand Printing.
- Moowisat, J. (2013). Teacher development in the provision of integrated learning experiences for early childhood Ban Map Krat School Nakhon Ratchasima Primary Education Area Office 3. *Master of Education*. Graduate School : Mahasarakham University.
- Parnit, W. (2012). *The 21st Century Teaching Styles for Student*. Bangkok : Sodsri-Saritpong Foundation.
- Prangprapun, J. (2014). *Quality of the Thai Education*. <http://tdri.or.th/tdri-insight/kt22/> (Accessed 22 February 2017).
- Srisaad, B. (2003). *Basic Research*. Bangkok : Suweeyasarn.
- Srisaad, B. (2009). *Statistical methods for research*. The 9th Ed. Bangkok : Suweeyasarn.
- Tha Chao, N. (2014). Personnel development in integration of learning experiences for early childhood care centers in Phu Pha Man Khon Kaen province. *Master of Education*. Graduate School : Mahasarakham University.

- The Secretariat of the Senate. (2017). *Constitution of The Kingdom of Thailand 2017*. Bangkok : The Secretariat of the Senate.
- Thongplew, P. (2017). Program Development Learning Management Competency of Childhood Teachers in the School of Udon Thani Primary Educational Service Area Office 4. *Master of Education*. Graduate School : Mahasarakham University.

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

Strategies for Educational Institutions Administration under the Office of Secondary Educational Service Area in the Northeast

วณกรณ์ กัวสิทร์

Ponkris Kuasit

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

E-mail: ponkris11@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 120 คน ครู 240 คน รวม 360 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษา มี 6 ด้าน 1) สมรรถนะขององค์กร 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 5) การกำกับติดตาม 6) การสนับสนุนของชุมชน

2. สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สมรรถนะขององค์การ การสนับสนุนของชุมชน การกำกับติดตาม บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร การจัดกระบวนการเรียนรู้ และภาวะผู้นำทางวิชาการ สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำกับ

*ได้รับบทความ: 27 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 12 พฤษภาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 25 สิงหาคม 2563

Received: May 27, 2019; Revised: May 12, 2020; Accepted: August 25, 2020

ติดตาม การสนับสนุนของชุมชน สมรรถนะขององค์กร ภาวะผู้นำทางวิชาการ บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ และความต้องการจำเป็น โดยรวม PNI = 0.51 ด้านที่มี PNI สูงสุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีค่า PNI = 0.69 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การกำกับติดตาม การสนับสนุนของชุมชน มีค่า PNI = 0.54, 0.52, 0.51, 0.47 ส่วนด้านที่มี PNI ต่ำที่สุด คือ สมรรถนะขององค์กร มีค่า PNI = 0.38

3. กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 1 เป้าหมาย 6 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด 2) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 1 เป้าหมาย 4 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 1 เป้าหมาย 5 มาตรการ 5 ตัวชี้วัด 4) การสนับสนุนของชุมชน 1 เป้าหมาย 5 มาตรการ 5 ตัวชี้วัด 5) สมรรถนะขององค์กร 1 เป้าหมาย 7 มาตรการ 7 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร; สถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study educational administration elements under the Office of Secondary Educational Service Area, 2) to study the current situations, desirable conditions of educational institutions administration under the Office of Secondary Educational Service Area and 3) to develop strategies of educational institutions administration under the Office of Secondary Educational service Area. The sample group used in this research was 360 people including 120 school directors and 240 teachers. The research instrument was 5-level rating scale questionnaire with content validity (IOC) between 0.80 - 1.00 and reliability at 0.98. The data were analyzed by computer program.

The research results were summarized as follows:

1. The educational administration elements under the Office of Secondary Educational Service Area consisted of 6 aspects as follows: 1. Competency of organization 2. Academic leadership 3. Learning management process 4. Atmosphere and organizational culture 5. Monitoring 6. Community support.

2. The current condition is at a medium level. The areas with the highest mean values were organizational competency, community support, monitoring, organizational climate and culture, learning process management. And academic leadership The desirable condition was at the highest level. The highest mean values were monitoring, community

support, organizational competency, academic leadership, organizational climate and culture, and learning process management. And the needs of educational institutions administration under the Office of Secondary Educational Service Area in overall were at PNI = 0.51. When considered in each aspect, it was found that the aspect with the highest level of PNI was academic leadership with PNI = 0.69, followed by Atmosphere and organizational culture, learning management process, monitoring and community support had PNI = 0.54, 0.52, 0.51, 0.47. The aspect with the lowest level of PNI was organizational competency with PNI = 0.38.

3. The strategies for educational institutions administration under the Office of Secondary Educational Service Area included: The 1st strategy: Academic leadership consisted of 1 goal, 6 measures, 6 indicators. The 2nd strategy: Atmosphere and organizational culture consisted of 1 goal, 4 measures, 4 indicators. The 3rd strategy: Learning management process consisted of 1 goal, 5 measures, 5 indicators. The 5th strategy: Community support consisted of 1 goal, 5 measures, 5 indicators. the 6th strategy: Organizational competency consisted of 1 goal, 7 measures, 7 indicators.

Keywords: Administration Strategy; Educational Institutions; the Office of Secondary Educational service Area

1. บทนำ

การบริหารจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณ งานบุคลากร และการบริหารทั่วไปไปยังสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นสถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด เพราะผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับงานปฏิบัติของสถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนและ

การให้บริการศึกษาในรูปแบบต่างๆ จำเป็นต้องใช้บุคลากรทางการศึกษาคือ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่การศึกษาอื่นๆ เป็นปัจจัยสำคัญจนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีครูก็ไม่มีโรงเรียน คนหรือบุคลากร จึงถือได้ว่าเป็นหัวใจของการบริหารที่ทุกหน่วยงานจะขาดเสียมิได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษา (Ministry of Education, 2003)

การบริหารงานในยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้และเข้าใจ มีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ (Kaewkee, 2002) การพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้าน

ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถ
ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความ
รู้ได้อย่างมั่นคง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ
แบบยั่งยืน (Office of the National Economic
and Social Development Board, 2012)

จากสภาพปัญหาและความต้องการในการ
จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพได้
มาตรฐานสนองเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่
3 พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาวิจัยเพื่อ
หากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์
โดยตรงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยจะ
เป็นแนวทางในการพัฒนาระดับคุณภาพการ
ศึกษาให้สูงขึ้น และยังเป็นประโยชน์สำหรับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นำไป
พิจารณาให้เป็นมาตรฐานในการบริหารสถาน
ศึกษามัธยมศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึง
ประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาน
ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
โดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัด
การบริหารสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษา
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์
ประกอบและตัวบ่งชี้ 2) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร
สถานศึกษาที่มีผลการทดสอบระดับชาติที่ได้
คะแนนเฉลี่ยรวมสูงกว่าระดับประเทศ จำนวน 5 คน
เพื่อเสนอแนะองค์ประกอบ และตัวชี้วัด 3) สรุปผล
การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อสร้างข้อ
คำถามหรือตัวแปรหรือแบบวัดในการออกแบบ
เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่สอง

ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาน
ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้น
ตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึง
ประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
ของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) ร่างกลยุทธ์การ
บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์
(SWOT Analysis) และ TOWN Matrix 3) การ
ตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการ
สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 1) การประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) สรุปกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 40,318 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 933 คน ครู จำนวน 39,985 คน (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2561)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 120 คน ครู จำนวน 240 คน รวมจำนวน 360 คน

3. กลุ่มเป้าหมายจากกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้างาน จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

1. เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะขององค์กร 2) ภาวะ

ผู้นำ/ภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) กระบวนการเรียนรู้ 4) บรรยากาศ/วัฒนธรรมองค์กร 5) การกำกับติดตาม 6) การสนับสนุนของชุมชน

2. เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยตามแนวคิดของนักวิชาการ นำมาเป็นกรอบการวิจัย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สมรรถนะขององค์กร 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 5) การกำกับติดตาม 6) การสนับสนุนของชุมชน

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมรรถนะขององค์กร รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนของชุมชน ด้านการกำกับ ติดตาม ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ

ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนของชุมชน ด้านสมรรถนะขององค์กร ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการกำกับ ติดตาม 5) ด้านการสนับสนุนของชุมชน 6) ด้านสมรรถนะขององค์กร

3. สรุปกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมี 6 กลยุทธ์ 6 เป้าประสงค์ 32 มาตรการ 32 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ 1 เป้าหมาย 6 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์: บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารของโรงเรียน

มาตรการ 1. การกำกับติดตาม ตรวจสอบและบันทึกการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

2. วางแผนพัฒนาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครู

3. การพัฒนาเป้าหมายทางวิชาการร่วมกับครู โดยกำหนดมาตรฐาน และความคาดหวังของนักเรียนไว้อย่างเหมาะสม

4. การเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

5. ความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน

6. มีความรู้ความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ตัวชี้วัด 1. ระดับความสำเร็จเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. ระดับความพึงพอใจของครู

3. ระดับความพึงพอใจในความคาดหวังของนักเรียน

4. ระดับความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

5. ระดับความสำเร็จของการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน

6. ร้อยละของครูที่มีความรู้ความเข้าใจในงานประกันคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นระบบ

กลยุทธ์ที่ 2 ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 1 เป้าหมาย 4 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์: มีบรรยากาศแห่งความร่วมมือ

มาตรการ 1. การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ และเรียนรู้ร่วมกัน

2. การกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนที่ท้าทาย

3. นักเรียนมีความยอมรับและเคารพสิทธิของผู้อื่น

4. บรรยากาศการสื่อสารแบบเปิดในโรงเรียน

ตัวชี้วัด 1. จำนวนกิจกรรมเป้าหมายทางวิชาการร่วมกับครู

2. ระดับความสำเร็จของ
ร้อยละในการบรรลุเป้าหมาย

3. ระดับความสำเร็จของ
ระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

4. ร้อยละของการบรรลุเป้าหมาย
กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
1 เป้าหมาย 5 มาตรการ 5 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์: มีการประเมินผลสำเร็จและ
การนำผลมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

มาตรการ 1. ส่งเสริมการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการพัฒนาทักษะการ
คิดมากกว่าเนื้อหาสาระวิชา

2. ส่งเสริมให้ครูมี/เลื่อน
วิทยฐานะที่สูงขึ้น

3. ประสานความร่วมมือกับ
ผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน

4. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม
ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความ
แตกต่างของผู้เรียน

5. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้
เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำได้ คิดเป็นทำเป็น
รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 1. ระดับความสำเร็จการจัด
บรรยากาศการเรียนการสอน

2. ร้อยละของครูที่มี/เลื่อน
วิทยฐานะที่สูงขึ้น

3. ร้อยละพ่อแม่ ผู้ปกครอง
และชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. ระดับความสำเร็จของร้อย
ละในการบรรลุเป้าหมาย

5. จำนวนกิจกรรมเป้าหมาย
ที่ประสบความสำเร็จ

กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการกำกับ ติดตาม 1
เป้าหมาย 5 มาตรการ 5 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์: การสร้างความตระหนัก
ความรับผิดชอบแก่ผู้ปฏิบัติ

มาตรการ 1. แต่งตั้งคณะกรรมการ
ดำเนินงานการกำกับติดตาม

2. สร้างเครื่องมือในการกำกับ
ติดตามที่มีคุณภาพเป็นระบบ

3. นำผลไปใช้ในการปรับปรุง
พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

4. จัดทำแผนการกำกับติดตาม

5. ทำความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติ

ตัวชี้วัด 1. ร้อยละของการกำกับติดตาม
เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. ร้อยละความสำเร็จในการ
กำกับติดตาม

3. จำนวนกิจกรรมที่นำผล
การกำกับติดตามไปใช้ประโยชน์

4. ระดับความสำเร็จของ
แผนการกำกับติดตามที่เป็นระบบ

5. ระดับความสำเร็จเพื่อ
บรรลุตามวัตถุประสงค์

กลยุทธ์ที่ 5 ด้านการสนับสนุนของชุมชน
1 เป้าหมาย 5 มาตรการ 5 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์: โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน
เข้ามามีส่วนร่วม

มาตรการ 1. ชุมชนให้การสนับสนุนด้าน
ทุนการศึกษาและสวัสดิการอย่างสม่ำเสมอ

2. จัดกิจกรรมโดยชุมชนเข้า
มาร่วมงาน

3. ประสานความร่วมมือกับ
ครอบครัว ชุมชน สังคม

4. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง
ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการสถาน
ศึกษา

5. สนับสนุนให้ชุมชนใช้สถาน
ที่ของโรงเรียนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

ตัวชี้วัด 1. ระดับความสำเร็จเพื่อ
บรรลุตามวัตถุประสงค์

2. ระดับความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา

3. จำนวนองค์กรหรือภาคี
เครือข่ายความร่วมมือที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด/
พัฒนาและส่งเสริมการศึกษา

4. ระดับความพึงพอใจของ
ผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มเครือข่าย

5. ร้อยละของชุมชนใช้สถาน
ที่ของโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 6 ด้านสมรรถนะขององค์กร 1
เป้าหมาย 7 มาตรการ 7 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์: บุคลากรมีส่วนร่วมในการ
กำหนดทิศทางการบริหารของโรงเรียน

มาตรการ 1. กำหนดภาระงานที่เหมาะสม
ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้

2. การปฏิบัติงานของบุคลากร
ที่ตรงกับความรู้ความสามารถ

3. จัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์

แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

4. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

และการสื่อสารในการบริหารงานวิชาการ

5. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก

เพื่อการปฏิบัติงาน

6. วางแผนเพื่อการทำงาน

เป็นทีมให้บรรลุเป้าหมายตามกำหนด

7. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ

และยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม

ตัวชี้วัด 1. ระดับความสำเร็จมาตรฐาน
และตัวบ่งชี้

2. ระดับความสำเร็จของ

ร้อยละของบุคลากรที่การปฏิบัติงานตรงกับความรู้
ความสามารถ

3. จำนวนทรัพยากรและแหล่ง

เรียนรู้

4. มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงาน
วิชาการเพิ่มขึ้น

5. จำนวนกิจกรรมเป้าหมาย

ที่ประสบความสำเร็จ

6. ระดับความสำเร็จของ

ร้อยละในการบรรลุเป้าหมาย

7. ร้อยละความสำเร็จตาม

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเป็นกลยุทธ์การบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพและมุ่งให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษาอย่างแท้จริงโดยสถานศึกษามีการกำกับติดตาม ตรวจสอบการสอน และบันทึกการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง วางแผนพัฒนาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของครู พัฒนาเป้าหมายทางวิชาการร่วมกับครู โดยกำหนดมาตรฐานและความคาดหวังของนักเรียนไว้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิบูล ทัปะपाल (Thapapal, 2008) ได้สรุปเกี่ยวกับหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารจึงต้องทำการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่างๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินการที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ กลยุทธ์ที่ 2 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร กลยุทธ์ที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 4 การกำกับ ติดตาม กลยุทธ์ที่ 5 การสนับสนุนของชุมชน และกลยุทธ์ที่ 6 สมรรถนะขององค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดกลยุทธ์มีความจำเป็นอย่าง

มาก การบริหารองค์การสมัยใหม่นับว่าการบริหารเชิง กลยุทธ์ เป็นหัวใจสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในที่ส่งผลกระทบต่อองค์การทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้ โดยปรับขีดความสามารถขององค์การให้ดำเนินการภายใต้สภาพแวดล้อมและข้อจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพรศิริ นิลฉวี, มนูญ ศีวารม และถวิล ลดาวัลย์ (Nilchawee, Siwaron and Laddawan, 2017 : 297-309) ยุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนรู้ 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีค่า PNI สูงกว่าทุกด้าน นั้นหมาย

ถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องการให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการมากที่สุด ดังนั้นควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ และเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ควรจัดบรรยากาศการสื่อสารแบบเปิดในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาพัฒนาโรงเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาหรือโรงเรียนในทุกสังกัด ควรนำกลยุทธ์ที่ผ่านการพัฒนาจนมีคุณภาพยืนยันได้ด้วยข้อมูลทางสถิตินี้ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาโรงเรียนสู่การบริหารสถานศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป

2.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาหรือในทุกสังกัด ควรนำกลยุทธ์นี้ไปสร้างเกณฑ์การประเมินเพื่อให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผล

2.3 โรงเรียนที่นำตัวชี้วัดไปใช้ ต้องทำความเข้าใจในแนวคิดและสาระสำคัญของตัวชี้วัดการบริหารสถานศึกษาให้ตรงกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งฝ่ายบริหาร กรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดการร่วมมือในการดำเนินงานอย่างแท้จริง อาจดำเนินการโดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ (Vision) ของโรงเรียนกำหนดพันธกิจ เป้าประสงค์ แผนงานและโครงการสู่การปฏิบัติโดยการรับรู้และร่วมมือของทุกฝ่าย

2.4 สิ่งที่จะทำให้การนำกลยุทธ์การ

บริหารสถานศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง คือ การติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง แล้วนำผลมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การพัฒนากลยุทธ์ การได้มาซึ่งมาตรการและตัวชี้วัดในเรื่องต่างๆ สามารถใช้กระบวนการเช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ได้กล่าวคือ มีการสร้างกรอบ ร่างกลยุทธ์ และใช้วิธีการยืนยันทางสถิติจะทำให้ได้กลยุทธ์ มาตรการและตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพไปใช้ในการกำหนดนโยบายและใช้ในการประเมินการดำเนินงานนั้นๆได้

3.2 ในขั้นตอนการยืนยันกลยุทธ์และตัวชี้วัดนอกจากวิธีการยืนยันทางสถิติแล้วอาจใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษา Best Practice และการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกันก็ได้ ในกรณีที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานมากซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมาก

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาได้องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ กลยุทธ์ที่ 2 ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการกำกับติดตาม กลยุทธ์ที่ 5 ด้านการสนับสนุนของชุมชน กลยุทธ์ที่ 6 ด้านสมรรถนะขององค์กร

References

- Kaewkee, P. (2002). *Educational management in the form of using schools or educational areas as bases*. Bangkok : Photo Print.
- Ministry of Education. (2003). *National Education Act B.E. 2542 (1999) Amendment (2nd edition) 2002*. Bangkok : Kurusapa.
- Nilchavee, P. Siwaron, M. and Laddawan, T. (2017). The Strategy of Effective Work Management in Secondary Schools, under The Office of Secondary Educational Service Area 20. *Dhammathas Academic Journal*, 17(3), Special Issue, 297-309.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2012). *Summary of National Economic and Social Development Plan No. 11, 2012-2016*. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Board.
- Thapapal, P. (2008). *Strategic management*. Bangkok : Amon Printing.

**ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ
อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น***
**Efficiency on Service of Samran Sub-District Subdistrict
Municipality, Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province**

พระทวี ข่ายมณี, สุทธิพงษ์ สายาพัฒน์, สุรศักดิ์ อุดมืองเพี้ย, วารินธิ โสภารจ และสุรเชษฐ์ โนนม่วง
Phra Thawee Khaimanee, Suthipong Sayapat, Surasak Audmuangpiea,
Warinee Sopajorn and Surachet Nonmaung
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: socio.2555@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 384 คน นำมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-Square Test: χ^2 - test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในแต่ละด้านพบว่า 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับดี 2) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ในระดับดี 3) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค อยู่ในระดับดี 4) ด้านขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับดี 5) ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วและตรงต่อเวลา อยู่ในระดับดี 6) ด้านคุณภาพของการให้บริการ อยู่ในระดับดี

*ได้รับบทความ: 6 เมษายน 2562; แก้ไขบทความ: 26 สิงหาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: April 6, 2019; Revised: August 26, 2020; Accepted: September 28, 2020

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวมพบว่า ตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนกับประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนตัวแปร เพศ กับประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การให้บริการ

Abstract

This research has the aims to study: 1) the Efficiency on Service of Samran Sub-District Subdistrict Municipality, Muang Khon Kaen district, Khon Kaen province, 2) the relationship between personal factors and Efficiency on Service of Samran Sub-District Subdistrict Municipality, Muang Khon Kaen district, Khon Kaen province. The researcher collected the data from 384 respondents by questionnaires, and analyzed the data by percentage, mean, standard deviation statistics, and Chi-Square Test: χ^2 - test.

The results were as follows:

1. The overall of the Efficiency on Service of Samran municipal sub-district, Muang Khon Kaen district, Khon Kaen province was at high, when considering the service efficiency of Samran Subdistrict Municipality, Muang Khon Kaen District, Khon Kaen Province on each side found that convenience, officers, equal service, process of service, punctual and fast service, and quality of service was at high.

2. Hypothesis testing The research found that when testing the relationship between personal factors with the Efficiency on Service of Samran Sub-District Subdistrict Municipality, Muang Khon Kaen district, Khon Kaen province overall found that of age, educational levels And the occupation of the people and the Efficiency on Service of Samran Sub-District Subdistrict Municipality, Muang Khon Kaen district, Khon Kaen province. Were relationship at the significance level of .05 which is in accordance with the hypothesis set, while the gender variable and the effectiveness on service of Samran Subdistrict

Municipality Mueang Khon Kaen District Khon Kaen There is no relationship at the significant level of .05 which is not in accordance with the hypothesis set.

Keywords: Efficiency; Service

1. บทนำ

การให้บริการประชาชนเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล เป็นภารกิจที่สำคัญทางด้านการตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ขอรับบริการภายใต้ระเบียบกฎหมายและข้อบังคับที่กำหนดไว้ ในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้เร่งรัดให้ส่วนราชการต่างๆ ขยายขอบเขตและปรับปรุงการบริการประชาชนในรูปแบบต่างๆ การบริการประชาชนจึงเป็นหนึ่งในภารกิจการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ของกรมการปกครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกทั่วถึง และเป็นการประสานเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในระหว่างประชาชนกับข้าราชการ (Kaewpaitoon, 2011)

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อการปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่นที่มีสภาพปัญหาสังคมวัฒนธรรมความเป็นอยู่และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน ลำพังเพียงรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยรวมทั่วประเทศ ย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการเรียกร้องของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่

ต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมาอย่างยาวนาน ทำให้รัฐบาลในหลายประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจจากส่วนกลาง (Centralization) มาสู่การปกครองแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) มากขึ้น เพื่อให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินการของท้องถิ่น และถือเป็นสถาบันฝึกปฏิบัติการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Phuangngam, 2010)

ในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลสำราญ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2564 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอกอพนครุชัยชาญ และนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับ

ศักยภาพท้องถิ่น และปัญหาความต้องการของประชาชนท้องถิ่น การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้มุ่งสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (Samran Subdistrict Municipality, 2018)

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2561 เทศบาลตำบลสำราญได้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีดำเนินการไปตามยุทธศาสตร์ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาชุมชนน่าอยู่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากฐาน การค้าและการลงทุน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การสืบสานประเพณี วัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการเมืองและการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาเป็นจุดเด่นของการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษานี้ไปเป็น

แนวทางในการพัฒนาการและกำหนดทิศทางการบริหารงาน ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา รวมถึงตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่การดูแลของเทศบาลตำบลสำราญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 9,731 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967) จำนวน 384 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบผสมผสานระหว่างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งการสร้างเครื่องมือได้ประยุกต์ใช้หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือของลิเคิร์ต (Likert) (Wiangkae, et al., 2016)

แบบสอบถามประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 4 ข้อ 2) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณประสิทธิภาพการบริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) นำเครื่องมือ ที่ผ่านการตรวจแก้จากผู้เชี่ยวชาญแล้วทำการทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เทศบาลตำบลโนนทอน จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.94 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และหาความเชื่อมั่นแล้วนำไปใช้กับกลุ่มประชากรจริง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของคุณสภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในเทศบาลตำบลสำราญ จำนวน 384 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล สถิติที่ใช้ในการวิจัยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) โดยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น

1.1 ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$) เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญในแต่ละด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาคอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) ด้านขั้นตอนการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$) ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วและตรงต่อเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$) และด้านคุณภาพของการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวม พบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ โดยรวม พบว่า ตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปร เพศ กับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับ

นัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.1 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.54 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอสำหรับผู้มารับบริการ มีการดูแลความสะอาดภายในสำนักงานตลอดเวลา ให้บริการด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้รับบริการและมีการติดป้ายแสดงจุดบริการที่ชัดเจน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของมนฤดี สัตย์มิตร (Satmitr, 2012) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของศาลจังหวัดร้อยเอ็ด แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของศาลจังหวัดร้อยเอ็ด แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการให้บริการอย่างสุจริตและสุภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยพบว่า ได้แก่ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการที่รวดเร็ว และถูกต้อง และด้านการให้บริการอย่างสุจริตและสุภาพ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ผู้รับบริการที่มีการศึกษาต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันแต่รายด้านมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชาชนผู้รับ

บริการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพอใจแตกต่างจากประชาชนผู้รับบริการที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา และประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีความพอใจแตกต่างจากประชาชนที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวและข้าราชการ ส่วนประชาชนผู้รับบริการที่มีเพศ อายุ และอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของศาลจังหวัดร้อยเอ็ด แผนกคดีและเยาวชน ไม่แตกต่างกัน ประชาชนผู้รับบริการของศาลศาลจังหวัดร้อยเอ็ด แผนกคดีและเยาวชนได้ให้ข้อเสนอแนะ 3 ข้อแรก โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย คือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการให้บริการ 1) ควรให้บริการด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้ม สอบถามด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตร และอารมณ์ดี 2) ควรปฏิบัติงานตรงเวลาให้บริการอย่างรวดเร็ว รวมทั้งลดกฎและระเบียบ ขั้นตอนการให้บริการที่ไม่จำเป็นที่ต้องทำให้รอนาน 3) เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรได้รับการฝึกอบรมด้านการให้บริการที่ดี

1.2 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.72 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีอัธยาศัยที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการแต่งการสุภาพเรียบร้อย เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความเอาใจใส่กระตือรือร้นในการทำงาน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตลอดเวลาอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และเจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราเชนทร์ พิพัฒนกุล (Phiphatakun, 2013) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานสมพรการบัญชี อำเภอศรีราชา จังหวัด

ชลบุรี พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานสมพรการบัญชี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบพบว่า ลูกค้าที่มีเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานสมพรการบัญชี อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวม 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ลูกค้าได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) ด้านการให้บริการ คือช่องทางทางการติดต่อทางการสื่อสารน้อย เสนอให้เพิ่ม E-mail, Website เพิ่มช่องทางการสื่อสารให้มาก และ 2) ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ พบว่า ต้องการให้มีบริการฉุกเฉิน สำนักงานมีบุคลากรน้อย ที่ตั้งสำนักงานอยู่ไกล แนวทางการแก้ไข คือ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับปรึกษาทางโทรศัพท์ ให้รับบุคลากรเพิ่ม ให้เปิดสำนักงานสาขาเพิ่ม

1.3 ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.57 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ไม่ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ใคร เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความยุติธรรม เจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ประชาชนผู้มาใช้บริการอย่างเสมอภาคเท่าเทียม เจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้ผู้มาใช้บริการแสดงความคิดเห็นได้ และเจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้ผู้มาใช้บริการซักถามทุกคนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนารี แสนพยุห์

(Saenphayu, 2014) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากหนึ่งด้าน ระดับปานกลางสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการที่ตรงต่อเวลา และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น รองลงมา คือ เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนและผู้บริหาร พนักงานเทศบาล ควรมาปฏิบัติงานให้ตรงต่อเวลา

1.4 ด้านขั้นตอนการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.58 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขั้นตอนการให้บริการมีความคล่องตัว มีการลดขั้นตอนให้น้อยลงเพื่อให้งาน

เร็วขึ้น มีการจัดการให้บริการตามลำดับก่อน-หลัง ขั้นตอนในการให้บริการง่ายและสะดวกสบายมีการวางแผนการดำเนินงานที่ดี และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรารัตน์ เขตขาม (Khenkham, 2012) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมทั้งสามด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านขั้นตอนการให้บริการ รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เรียงตามความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก ได้แก่ ควรบริการประชาชนให้ตรงต่อเวลา 2) ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่บริการตลอดเวลาทำการ 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดที่นั่งสำหรับผู้มาใช้บริการทั้งภายในและภายนอกอาคาร

1.5 ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็ว และตรงต่อเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.61 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่

ให้บริการด้วยความรวดเร็ว ทันเวลา มีระยะเวลาในการให้บริการอย่างเหมาะสม การให้บริการเสร็จตามกำหนดนัดหมาย ให้บริการด้วยความกระตือรือร้น ประชาชนมีเรื่องเร่งด่วนเจ้าหน้าที่เร่งรีบดำเนินการให้โดยเร็ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา สีลาดเลา (Silatlao, 2014) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งสี่ด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านความเร็วในการให้บริการ และด้านขั้นตอนการให้บริการ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้านไม่ต่างกัน ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านขั้นตอนการให้บริการ องค์การบริหารส่วนตำบลควรลดขั้นตอนที่ยุงยากในการให้บริการ 2) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรกระตือรือร้นในการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยเป็นกันเองต่อการให้บริการ

1.6 ด้านคุณภาพการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.75 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ที่มีมาตรฐานในการให้บริการ มีความเหมาะสมตรงต่อความต้องการของผู้รับบริการ ได้รับบริการที่คุ้มค่า คุ้มค่าประโยชน์ การบริการมีความถูกต้อง ผู้ให้บริการสร้างความประทับใจที่ดีแก่ผู้มาติดต่อ ผู้ให้บริการสามารถแก้ไขปัญหา และบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดกับผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัพรหม หมั่นสนาม (Mansanam, 2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของแผนกทันตกรรม โรงพยาบาลสุวรรณภูมิ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแผนกทันตกรรม โรงพยาบาลสุวรรณภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้านเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านคุณภาพของการบริการที่ได้รับ ด้านระยะเวลาในการดำเนินการ ด้านความสะดวกที่ได้รับ และด้านตัวเจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการ ผลการทำสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของแผนกทันตกรรม โรงพยาบาลสุวรรณภูมิ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะจากประชาชนในเขตอำเภอสวรรณภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรมีการบริการที่เป็นกันเองของเจ้าหน้าที่ ควรมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่

ทันสมัย เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีอัธยาศัยที่ดีและเต็มใจให้บริการ ควรมีการอบรมพัฒนาศักยภาพและเทคนิคของการบริการให้กับเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารควรพัฒนาระดับคุณภาพของการบริการที่ได้รับให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการประเมินคุณภาพของการบริการงานบริการต่างๆ ภายในโรงพยาบาล ควรมีประกาศกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จ และขั้นตอนการทำงานให้ชัดเจน ควรมีการประกาศระยะเวลาและขั้นตอนการบริการให้ประชาชนได้ทราบ

2. การทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวม พบว่า ตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปร เพศกับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลในการที่จะให้บริการกับประชาชน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาตระหนักดีว่าเป็นเรื่องที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์กรท้องถิ่น เพราะว่าผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาแก้ไขปัญหาในการทำงานของบุคลากรในองค์กรนั้นๆ ได้ ดังนั้นในการศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำราญ จึงควรบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ในการศึกษาอย่างหลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ทรงคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ควรมีห้องน้ำสำหรับประชาชนผู้มาติดต่อ ควรมีป้ายติดห้องน้ำสำหรับผู้มาใช้บริการ และควรมีรถเข็นสำหรับผู้สูงอายุที่มาติดต่อ

2.2 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ
เจ้าหน้าที่ควรกระตือรือร้นให้มากกว่านี้

2.3 ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค
ควรให้บริการอย่างเสมอภาคไม่มีการจงใจไว้ล่วงหน้า

2.4 ด้านขั้นตอนการให้บริการ
ควรมีขั้นตอนที่ง่ายและสะดวกสบายมากกว่า

2.5 ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็ว
และตรงต่อเวลาเจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติงานให้เสร็จตามกำหนดนัดหมาย

2.6 ด้านคุณภาพของการให้บริการ
ควรปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลลำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

3.2 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของพนักงานเทศบาลตำบลเพื่อที่จะได้ทำการเปรียบเทียบ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลลำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น องค์ความรู้ที่ได้คือสิ่งที่เป็นการและวิธีการในการทำงานให้มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกเพียงพอสำหรับผู้มารับบริการอย่างเหมาะสม ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการต้องมีอัธยาศัยที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการแต่งการสุภาพเรียบร้อย เป็นต้น อีกอย่างเจ้าหน้าที่ไม่ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ใคร เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความยุติธรรม เท่าเทียมกัน และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ขั้นตอนการให้บริการต้องมีความคล่องตัว มีการลดขั้นตอนให้น้อยลงเพื่อให้งานเร็วขึ้นและตรงต่อเวลา

References

- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test (5th ed.)*. New York : Harper Collins.
- Kaewpaitoon, A. (2011). Public satisfaction with service provision according to Sanghavat4 principles of the registration department that Amphoe Mueang Nakhon Sawan Province. *Master of Buddhist Thesis Program*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Khenkham, W. (2012). Public satisfaction with the service of Phrai Bueng Subdistrict Administration Organization, Phrai Bueng District, Si SaKet Province. *Master of Philosophy Program in Philosophy*. Graduate School : Mahamakut Buddhist University.
- Mansanam, M. (2010). Public satisfaction with the service of the dental department, Suvarnabhumi Hospital Suwannaphum District Roied. *Master of Philosophy Program in Graduate Studies*. Graduate School : Mahamakut Buddhist University.
- Phiphatakun, R. (2013). Customer satisfaction with the service provided by Somporn Accounting Office, Sriracha District Chonburi province. *Master of Philosophy Program in Philosophy*. Graduate School : Mahamakut Buddhist University.
- Phayu, S. (2014). Public satisfaction with public service provision of Pho Thong Municipality, Phon Thong District, Roi Et Province. *Master of Philosophy Program in Philosophy*. Graduate School : Mahamakut Buddhist University.
- Phuangngam, K. (2010). *Thai local government on theories, concepts and principles*. Bangkok : Extranet.
- Samran Subdistrict Municipality. (2008). *History and general condition information*. <http://sumran.go.th/public/texteditor/data/index/menu/237> (Accessed 3 September 2018).
- Satmitr, M. (2012). People satisfaction with the service of Roi Et Provincial Court Juvenile and Family Litigation Department. *Master of Philosophy Program in Philosophy*. Graduate School : Mahamakut Buddhist University.

- Silatlaio, S. (2014). Public satisfaction with the service of Nongkaew Subdistrict Administration Organization, Mueang District, Roi Et Province. *Master of Philosophy Program in Philosophy*. Graduate School : Mahamakut Buddhist University.
- Wiangkae, W., et al. (2016). *Research Handbook for undergraduate students Curriculum Update 2016*. Khon Kaen : Mahamakut Buddhist University Isan Campus.
- Yamane, T. (1967). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York : Harper & row.

**การพัฒนาโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์
สำหรับเพิ่มความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงาน
ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น***

**The Development of Images Program Based on Gestalt
Principles for Enhance the Sustainable Attention and Working
Memory of the Early Adulthood**

รัชนิพร ศรีรักษา, ปริญญา เรืองทิพย์ และสิริกรานต์ จันทปรมจิตต์

Ruchaneeporn Sriruksa, Parinya Ruengtip and Sirikran Juntapremjit

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sriruksa@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์สำหรับเพิ่มความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และ 2) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยวิธีการวัดด้านพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการเพื่อการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ อายุระหว่าง 20-22 ปี จำนวน 60 คน จัดเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ แบบทดสอบความใส่ใจต่อเนื่อง และแบบทดสอบความจำขณะทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการใช้เพิ่มความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ค่าเฉลี่ยความถูกต้องและเวลาปฏิบัติการตอบสนองหลังการทดลองของกลุ่มใช้โปรแกรมและเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มไม่ใช้โปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

*ได้รับบทความ: 13 มิถุนายน 2562; แก้ไขบทความ: 27 เมษายน 2563; ตอบรับตีพิมพ์: 27 สิงหาคม 2563

Received: June 13, 2019; Revised: April 27, 2020; Accepted: August 27, 2020

สถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์สามารถนำไปใช้ฝึกเพิ่มความใส่ใจ ต่อเนื่องและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นได้

คำสำคัญ: โปรแกรมภาพตามหลักการเกสตัลท์; ความใส่ใจต่อเนื่อง; ความจำขณะทำงาน

Abstract

The objectives of this research were to: develop an images program based on Gestalt Principles for enhancing sustained attention and working memory in early adulthood, and to investigate the effect of the developed program by considering behavior and brainwaves. The sample consisted of 60 students from Huachiew Chalermprakiet University, aged 20-22 years old, who were majoring in tourism, randomly assigned to experimental and control groups. Research instruments were an images program based on Gestalt Principles, a sustained attention test, and a working memory test. Data were analyzed by using frequency distributions, percentages, standard deviations, t-tests, and multivariate analysis of variance.

The results were as follows: The developed program was found suitable for enhancing sustained attention and working memory in early adulthood. The average accuracy and reaction time of the test in the experimental group after training was significantly higher than before training, at the .01 level of significance. In conclusion, the images program based on Gestalt Principles was able to increase sustained attention and working memory in early adulthood.

Keywords: Images Program Based on Gestalt Principles; Sustained Attention; Working Memory

1. บทนำ

ความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงานมีความสำคัญต่อการรับรู้ (Perception) ความใส่ใจเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการรวมคุณลักษณะของวัตถุ เช่น สีสัน รูปร่าง ตำแหน่ง และการกำหนดทิศทางของกระบวนการรับรู้และความจำ (Memory) จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง กับความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงานพบว่า เมื่อมีสิ่งเร้าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากผ่านระบบรับรู้ความรู้สึก (Sensory system) จะมีการจำแนกลักษณะเฉพาะหรือความแตกต่างของสิ่งเร้านั้นซึ่งเป็นการบันทึกไว้ในช่วงต้นโดยอัตโนมัติ จากนั้นจะมีการเลือกใส่ใจ (Selective attention) เป็นพฤติกรรมใส่ใจในลักษณะตอบรับต่อสิ่งเร้าใด

สิ่งเร้าหนึ่งประกอบกับการคงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Sustained attention) ของพฤติกรรมดังกล่าว ในระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งความใส่ใจหรือลดความใส่ใจจากสิ่งอื่นหลังจากนั้นจะเกิดการมุ่งใส่ใจแบบจดจ่อต่อสิ่งเร้า (Focused attention) ที่เจาะจง แคมลงไปที่คุณสมบัติบางประการหรือความแตกต่างของสิ่งเร้าในขณะเดียวกันจะมีการแยกแยะการวิเคราะห์สิ่งเร้าในแบบคู่ขนานในระยะต่อมาของการประมวลผลซึ่งเป็นขั้นของการเก็บรักษาข้อมูลไว้สำหรับการกระตุ้น (Activated) และนำไปสู่ความจำขณะทำงาน (Working memory) ซึ่งรูปแบบการกรองข้อมูลขั้นต้นจะเกี่ยวข้องกับลักษณะพื้นฐานทางกายภาพเฉพาะส่วนขององค์ประกอบหรือบางส่วนของสิ่งเร้ามากกว่ารายละเอียดทั้งหมดเช่น รูปร่างสี การเคลื่อนที่หรือตำแหน่งของสิ่งเร้าหากองค์ประกอบใดมีลักษณะเด่นก็จะดึงดูดให้เกิดการใส่ใจได้เร็ว

ความใส่ใจต่อเนื่องมีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ประการ คือ ความจำในขณะทำงาน (Working memory) ระบบการคัดเลือกข้อมูล (Competitive selection) ระบบการควบคุมจากสมอง (Sensitivity control) ระบบการคัดกรองสัญญาณ (Saliency filter) ซึ่งจะทำงานร่วมกันเพื่อรักษาความใส่ใจต่อเนื่องในขณะนั้นไว้ ความใส่ใจจึงมีบทบาทต่อการปรับสภาพการเข้ารหัส (Modulation of Encoding) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและกระบวนการเรียกคืนความจำ (Chun, Golomb & Turk-Browne, 2011 : 73-101) โดยกระบวนการเข้ารหัสนี้จะลดลงตามระยะเวลาที่ผ่านไปโดยสาเหตุของการลดลงอาจเกิดจากความล้าของกระบวนการ

ความใส่ใจหรือความล้าเหลวในการเข้ารหัสความจำ (Anderson, 2004) ซึ่งจะลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และจะลดลงอย่างมากในคนที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จนถึงวัยผู้สูงอายุโดยเฉพาะการเรียกคืนความจำเหตุการณ์ (Episodic Memory) (Schwartz, 2011 : 361-363) เนื่องจากเมื่อคนมีอายุเพิ่มขึ้น สมองจะมีขนาดลดลงเฉลี่ยร้อยละ 5 ทุกๆ 10 ปี เริ่มตั้งแต่อายุ 20 ปี ขึ้นไป ดังนั้น ความใส่ใจจึงทำหน้าที่ประหนึ่งประตูไปสู่ความจำเหตุการณ์ (Episodic Memory) การทำกิจกรรมการรับรู้ทางสายตาสนับสนุนว่าความใส่ใจเป็นสิ่งขับเคลื่อนหลักของความจำขณะทำงาน (Core vehicle of working memory) (Cowan, 2010 : 51-57) นอกจากนี้ยังพบหลักฐานว่า ความใส่ใจและความจำขณะทำงานมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการเข้ารหัสความจำ (Fougnie, 2008)

มนุษย์ชีวิตประจำวันถูกรายล้อมไปด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารนานาชนิด เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต รวมถึงการใช้โปรแกรมการสื่อสารและการสนทนาต่างๆ ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์ต้องทำกิจกรรมหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ความสามารถของมนุษย์ที่ทำได้หลายอย่างพร้อมกันเกิดจากความจำขณะทำงาน (Working memory) เพราะความจำขณะทำงานเกี่ยวข้องกับความสามารถของบุคคลในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและไม่สนใจสิ่งที่ทำให้ไขว้เขว ดังนั้น ความจำขณะทำงานจึงถือเป็นกลไกสำคัญของการเรียนรู้ เนื่องจากทุกคนต้องจดจำข้อมูลในสมองเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี แต่การทำกิจกรรมหลายอย่างพร้อมกันก็

ส่งผลกระทบให้ขาดความใส่ใจในการทำกิจกรรมที่
ทำอย่างต่อเนื่อง ความใส่ใจต่อเนื่องที่ลดลงส่งผล
ต่อการเรียนรู้และความจำที่ลดลงด้วย (Bahrick,
2010) จากรายงานการศึกษาเกี่ยวกับช่วงระยะ
ความใส่ใจของมนุษย์ของบริษัท ไมโครซอฟต์พบว่า
มนุษย์ในปัจจุบันมีสมาธิใส่ใจต่อเนื่องอยู่กับสิ่งใด
สิ่งหนึ่งลดลงกว่าในอดีต โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9 วินาที
โดยข้อมูลนี้เป็นผลการทดลองตั้งแต่ปี 2543
ปี 2556 และปี 2557 (Microsoft Attention
Spans Research Report, 2015) จึงเป็นเหตุให้
นักวิทยาศาสตร์สนใจว่า ทำอย่างไรมนุษย์จะมี
ความใส่ใจต่อเนื่องยาวนานมากยิ่งขึ้น

จุดเริ่มต้นของกระบวนการที่ทำให้เกิด
ความใส่ใจและความจำคือ ความตื่นตัว เป็นการ
ปรับสภาพให้พร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น
(Task-related-event) และการคงสภาพของ
ระดับการถูกกระตุ้นหลังจากนั้น จะเกิดการรับรู้
และจัดเรียงโดยการเลือกข้อมูลที่เกิดจากตัว
กระตุ้นภายนอกส่งสัญญาณผ่านเส้นใยประสาท
เข้าสู่ระบบประสาทส่วนกลาง (Kaewkaen, 2012
: 1-10) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำงานของความจำ
ในสมอง โดยมีกระบวนการทำงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่
ขั้นตอนการลงรหัส (Encoding) ขั้นตอนการ
จัดเก็บ (Storage) และขั้นตอนการเรียกคืนความจำ
(Retrieval) ความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะ
ทำงานสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ เทคนิค
วิธีการพัฒนาเพื่อเพิ่มความใส่ใจและความจำขณะ
ทำงานมีหลายวิธี ได้แก่ การบริหารสมอง (Brain
exercise) ด้วยชุดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการ
เพิ่มทักษะกระบวนการทางปัญญาสำหรับผู้สูงอายุ

ในด้านความใส่ใจและความจำ ภาษา การรับรู้ทางตา
การให้เหตุผลหรือการแก้ปัญหา

มนุษย์มีการรับรู้สิ่งเร้าจากการมองเห็น
ประมาณร้อยละ 70 กระบวนการรับรู้ทางสายตา
จะสามารถเรียนรู้และพัฒนามากขึ้นได้ ต้องอาศัย
การฝึกฝนและประสบการณ์การรับสิ่งเร้าด้านต่างๆ
จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวช่วยให้บุคคลรู้ว่าควรจะทำ
อย่างไรต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ส่งผลต่อความ
สามารถด้านการรับรู้จากการมองเห็น (Visual
perception) หลักการที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้จาก
การมองเห็น (Visual perception) ที่สำคัญ
คือ ทฤษฎีการรับรู้เกสตัลท์ (Gestalt Theory)
นักจิตวิทยากลุ่มทฤษฎีการรับรู้เกสตัลท์ได้อธิบาย
ว่า การที่มนุษย์บอกได้ว่าสิ่งเร้าที่มองเห็นคืออะไร
ไม่ได้เกิดจากการนำส่วนย่อยๆ ที่มองเห็นมารวมกัน
แต่เกิดจากการระบุความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ
ย่อยๆ ตามคุณลักษณะของสิ่งเร้านั้นเป็นการจัด
ระบบของสิ่งเร้าที่มองเห็น ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญ
ของกระบวนการทางสมอง (Koffa, 1935)

การเพิ่มความใส่ใจต่อเนื่องและความจำ
ขณะทำงาน โดยใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของ
เกสตัลท์พัฒนาจากแนวคิดของการที่สมองจะรับรู้
ต่อสิ่งเร้า สมองจะต้องมีการเลือกสิ่งเร้าโดยที่บุคคล
สามารถเลือกหรือคัดกรองที่จะใส่ใจกับสิ่งใด
สิ่งหนึ่ง (Selective Attention) ที่เข้ามาเป็น
จำนวนมากจนทำให้เกิดเป็นคอขวด (Bottleneck)
ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์คุณลักษณะของสิ่งเร้าทาง
กายภาพ เช่น รูปร่าง สี เสียงเบาหรือดัง การระบุ
เอกลักษณ์หรือตำแหน่งของสิ่งเร้าตามทฤษฎี
Feature-Integration Theory of Attention

(Treisman & Gelade, 1980 : 97-136) และ ทฤษฎี Biased Competition Theory of Selective Attention (Desimone & Duncan, 1995 : 193-222) ซึ่งสามารถสรุปได้ตามแบบจำลองการประมวลผลข้อมูลของมนุษย์ (Model of Human Information Processing)

สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยดังกล่าว มาใช้พัฒนาโปรแกรม ภาพที่ออกแบบสิ่งเร้าตามหลักการเรียนรู้ของเกส ตัลท์สำหรับเพิ่มความใส่ใจต่อเนื่องและความจำ ขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเพื่อเป็นเครื่องมือ หนึ่งที่สามารถลดระยะเวลาในการฝึก ช่วยให้กลุ่ม วัยผู้ใหญ่ตอนต้นสามารถใช้ฝึกเพิ่มความใส่ใจ ต่อเนื่องและความจำขณะทำงานได้ด้วยตนเอง สะดวก และประหยัด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการพัฒนโปรแกรมภาพ ตามหลักการของเกสตัลท์สำหรับเพิ่มความใส่ใจต่อ เนื่องและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมภาพตาม หลักการของเกสตัลท์สำหรับเพิ่มความใส่ใจต่อ เนื่องและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research Design) ใช้แบบแผน การทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง แบบมีกลุ่ม ควบคุม (Pretest and Posttest Control Group Design) (Edmonds & Kennedy, 2017 : 35-37)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นเป็น นักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและสาขาวิชาอุตสาหกรรม การบริการเพื่อการท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 1-3 ปีการ ศึกษา 2561 จำนวน 135 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุระหว่าง 20-25 ปีที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ กำหนด จำนวน 60 คน โดยการคำนวณกลุ่ม ตัวอย่างได้มาจากขนาดของอิทธิพลของตัวแปร (Effect Size : ES) ใช้วิธีเทียบกับขนาดของการ แจกแจงของประชากร (X) โดยมีเกณฑ์ของ Cohen (1988) ดังนี้ ES = 0.2 หมายถึง ผลการทดลอง ขนาดเล็ก ES = 0.5 หมายถึง ผลการทดลองขนาด กลาง ES = 0.8 หมายถึง ผลการทดลองขนาดใหญ่ ซึ่งในงานทดลองนี้จะใช้เทคนิคการทดสอบ สมมติฐานและมุ่งทดสอบความมีนัยสำคัญของ ขนาดผลการทดลอง (Effect Size) ที่ผู้วิจัย ตั้งสมมติฐานได้ว่าเป็นผลการทดลองขนาดกลาง มีความสำคัญในระดับปฏิบัติการที่ยอมรับได้ โดยเป็นการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งสามารถนำไปใช้ คำนวณหาจำนวนตัวอย่างในกรณีการทดสอบ สมมติฐานทางสถิติด้วยค่าเฉลี่ยจากการทดสอบ F กรณีกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มขึ้นไป (MANOVA) หรือการทดสอบtกรณีกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (Dependent Group or Paired Samples t-test)

ในการศึกษานี้มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ทำการสุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มไม่ใช้โปรแกรม 30 คน กลุ่มใช้ โปรแกรม 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการ จับฉลากแบบไม่คืนที่ใช้แบบแผนการทดลองก่อน

และหลังการทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม (Pretest and Posttest Control Group Design) (Edmonds & Kennedy, 2017 : 24-27)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเภท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (Center for Epidemiologic Studies-Depression Scale: CES-D) ฉบับภาษาไทยของกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข 3) แบบสำรวจความถนัดการใช้มือของเอดิงเบิร์ก (Edinburgh Handedness Inventory) ที่พัฒนาโดย Oldfield (1971 : 97-113) 4) แบบประเมินการมองเห็น เจเกอร์ชาร์ต (Jaeger's chart)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมภาพตามหลักการเกสตัลท์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกมองภาพโดยการเคลื่อนไหวของตาทั้งสองข้างไปยังเป้าหมายหรือสิ่งเร้า คือ ภาพรูปร่างเรขาคณิต (Geometric Shape) ที่ออกแบบตามหลักการเกสตัลท์ เพื่อใช้ทดสอบการเพิ่มความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงานแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1) การสร้างวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า ใช้กฎแห่งรูปร่างและพื้นหลัง (Figure & Ground) กฎแห่งความเหมือน (Similarity) กฎแห่งความใกล้ชิด (Proximity) กฎแห่งความสมบูรณ์หรือกฎแห่งความสิ้นสุด (Closure) ในการกำหนดรูปร่าง สี ขนาด การจัดวางองค์ประกอบ และตำแหน่งของสิ่งเร้า เพื่อให้เกิดความใส่ใจ โดยเริ่มจากการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่สัมผัสได้ในที่นี้คือ ตามมองเห็นสิ่งเร้าสมองจะทำการแปล

ความหมายโดยใช้ประสบการณ์ของตนเปรียบเทียบสิ่งเร้าที่เห็นและเลือกรับรู้ได้อย่างถูกต้อง 2) การกำหนดให้สิ่งเร้ามีความน่าสนใจ ทำให้สิ่งเร้าเกิดการเคลื่อนที่กระตุ้นให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดความใส่ใจจดจ่ออย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังช่วยชี้แนะทิศทางการเคลื่อนที่ (Movement) ของสิ่งเร้าทำให้เกิดความเข้าใจในกิจกรรมที่จะต้องกระทำต่อสิ่งเร้าได้ชัดเจน โปรแกรมภาพตามหลักการเกสตัลท์มีลักษณะเป็นไฟล์ข้อมูลพัฒนาขึ้นด้วยวิธีการกำหนดภาพรูปร่างเรขาคณิตและสี จากโปรแกรม Adobe Photoshop CC 2014 และโปรแกรมเพนท์ (Paint Brush) จากนั้น กำหนดจำนวนของภาพรูปร่างเรขาคณิต จำนวน 10 ภาพ ที่มีสีแตกต่างกัน จำนวน 10 สี แสดงแบบสองมิติใช้วิธีการสร้างแม่โครใน PowerPoint ด้วยภาษา Visual Basic for Application (VBA) การฝึกโปรแกรมภาพเป็นการทำกิจกรรมที่ใช้การมองภาพบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ จำนวน 7 กิจกรรม หมุนเวียนกันไป ในแต่ละสัปดาห์สัปดาห์ละ 5 ครั้งใช้ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติครั้งละ 30 นาทีรวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง ระยะเวลา 3 สัปดาห์ โดยทำการประเมินผลหลังทำกิจกรรมทุกสัปดาห์ซึ่งก่อนเข้าร่วมโปรแกรมผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนและประโยชน์ที่จะได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลตัวแปรตามเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ แบบทดสอบความใส่ใจ Visual CPT Task (V-CPT) โดยให้ผู้ร่วมการทดสอบมุ่งความใส่ใจไปยังตัวเลข 0-9 ที่ปรากฏขึ้นตรงกลางของจอภาพ และให้ผู้ร่วมการทดสอบ

เลือกคำตอบที่ถูกต้อง ด้วยการกดที่ปุ่มเมาส์ด้านซ้าย หากเป็นเลข 0 ผู้ร่วมทดลองไม่ต้องกดเมาส์และแบบทดสอบความจำขณะทำงาน N-Back Task (N-BT) ซึ่งกำหนดเงื่อนไขการทดสอบไว้ 2 เงื่อนไข เรียกว่า 1 Back Task เป็นที่เหลื่อมจตุรัสสีฟ้าที่ปรากฏสลับตำแหน่งในตาราง 9 ช่อง หากตำแหน่งของสีเหลื่อมจตุรัสปรากฏย้อนกลับไป 1 ตารางแล้วซ้ำที่เดิมให้ผู้ร่วมทดสอบกดปุ่มตอบรับที่แป้นกดหมายเลข 1 หากไม่ตรงกับตำแหน่งเดิมให้กดหมายเลข 4 และ 2 Back Task เป็นที่เหลื่อมจตุรัสสีฟ้าที่ปรากฏสลับตำแหน่งในตาราง 9 ช่อง หากตำแหน่งของสีเหลื่อมจตุรัสปรากฏย้อนกลับไป 2 ตารางแล้วซ้ำที่เดิมให้ผู้ร่วมทดสอบกดปุ่มตอบรับที่แป้นกดหมายเลข 1 หากไม่ตรงกับตำแหน่งเดิมให้กดหมายเลข 4 ซึ่งกิจกรรมทดสอบดังกล่าวทำบนคอมพิวเตอร์โปรแกรม STIM² เพื่อหาค่าความแตกต่างของความถูกต้องการตอบสนอง (Response Accuracy) และระยะเวลาการตอบสนอง (Reaction Time) ต่อภาพเป้าหมายที่แตกต่าง แล้วจึงนำผลความถูกต้องการตอบสนองและระยะเวลาการตอบสนอง มาเพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยตนเอง ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง จะได้รับการฝึกใช้โปรแกรมภาพตามหลักการเกสตัลท์ตามวันและเวลาที่กำหนดส่วนกลุ่มควบคุมไม่ใช้โปรแกรมจะดำเนินชีวิตตามปกติและไม่ได้รับการฝึกโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ โดยทั้งสองกลุ่มได้รับการประเมินจากแบบทดสอบมาตรฐานด้านความใส่ใจต่อเนื่อง V-CPT และแบบทดสอบความจำขณะทำงาน N-BT ด้วย

คอมพิวเตอร์ก่อนการทดลอง (Pre-test) 2) หลังจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองได้รับการฝึกโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์เสร็จสิ้น ผู้ร่วมทดลองทั้งในกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้โปรแกรม จะได้รับการประเมินผลจากแบบทดสอบความใส่ใจต่อเนื่อง V-CPT และแบบทดสอบความจำขณะทำงาน N-BT ด้วยคอมพิวเตอร์อีกครั้ง (Post-test) และ 3) นำผลจากการทำแบบทดสอบความใส่ใจมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความถูกต้องของการตอบสนองและเวลาปฏิกิริยาด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test และ F-test และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาผลของโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ที่พัฒนาขึ้นกับศึกษาศาสาวิชาการศึกษาทอ้งเที๋ยและสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่มีสุขภาพดี จำนวน 60 คน ส่วนใหญ่อายุ 22 ปี ร้อยละ 40 กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 100 ไม่มีประวัติการบาดเจ็บที่ศีรษะหรือประวัติการได้รับอุบัติเหตุอย่างรุนแรง ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยทางจิต มีการมองเห็นปกติ ไม่มีภาวะซึมเศร้าและถนัดใน

การใช้มือขวา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. กลุ่มทดลองหลังการใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องการตอบสนองมากกว่าและมีระยะเวลาการตอบสนองน้อยกว่าก่อนการใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า โปรแกรม

ภาพตามหลักการของเกสตัลท์ส่งผลต่อการเพิ่มความสนใจต่อเนื่อง และความจำขณะทำงานของกลุ่มทดลองหลังใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ที่มีค่าเฉลี่ยของความถูกต้องการตอบสนองมากขึ้น และมีระยะเวลาการตอบสนองน้อยกว่าก่อนการใช้โปรแกรมดังแสดงในตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความถูกต้องของการตอบสนองขณะทำแบบทดสอบความใส่ใจต่อเนื่อง V-CPT และแบบทดสอบความจำขณะทำงาน N-BT ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองในกลุ่มใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์

กลุ่มทดลอง	ความถูกต้องของการตอบสนอง					
	n	df	M	S.D.	t	p
ความใส่ใจต่อเนื่อง V-CPT ก่อนใช้โปรแกรม หลังใช้โปรแกรม	30	29	518.47	16.18	-11.43**	.00
	30		551.00	15.77		
ความจำขณะทำงาน N-BT ก่อนใช้โปรแกรม หลังใช้โปรแกรม	30	29	88.37	39.25	7.58**	.00
	30		134.00	31.93		

** $p < .01$

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบเวลาปฏิกิริยาขณะทำแบบทดสอบความใส่ใจต่อเนื่อง V-CPT และแบบทดสอบความจำขณะทำงาน N-BT ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองในกลุ่มใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์

กลุ่มทดลอง	เวลาปฏิกิริยา					
	n	df	M	S.D.	t	p
ความใส่ใจต่อเนื่อง V-CPT ก่อนใช้โปรแกรม หลังใช้โปรแกรม	30	29	460.37	55.22	3.16**	.00
	30		429.00	37.70		
ความจำขณะทำงาน N-BT ก่อนใช้โปรแกรม หลังใช้โปรแกรม	30	29	592.23	58.44	2.35*	.04
	30		564.60	57.63		

** $p < .01$, * $p < .05$

2. หลังการทดลองระหว่างกลุ่มใช้กับกลุ่มไม่ใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์พบว่า กลุ่มใช้โปรแกรมภาพมีค่าเฉลี่ยความถูกต้องการตอบสนองมากกว่าและมีระยะเวลาการตอบสนองน้อยกว่าก่อนการใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ แสดงว่า

โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ส่งผลต่อการเพิ่มความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงานของกลุ่มทดลองหลังการใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ที่มีค่าเฉลี่ยของความถูกต้องการตอบสนองมากขึ้นและมีระยะเวลาการตอบสนองน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้โปรแกรม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบรายคู่ คะแนนความถูกต้องของการตอบสนองและเวลาปฏิบัติภารกิจขณะทำกิจกรรมทดสอบความใส่ใจต่อเนื่อง

ความใส่ใจต่อเนื่อง V-CPT	M	1	2
		ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความถูกต้องของการตอบสนอง	
1. กลุ่มใช้โปรแกรม	551.00		35.83**
2. กลุ่มไม่ใช้โปรแกรม	515.17	-	-
ความจำขณะทำงาน N-BT	M	1	2
		ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของเวลาปฏิบัติภารกิจ	
1. กลุ่มใช้โปรแกรม	435.30		-46.27**
2. กลุ่มไม่ใช้โปรแกรม	481.57	-	-
ความจำขณะทำงาน N-BT	M	1	2
		ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความถูกต้องของการตอบสนอง	
1. กลุ่มใช้โปรแกรม	134.00		45.87**
2. กลุ่มไม่ใช้โปรแกรม	88.13	-	-
ความจำขณะทำงาน N-BT	M	1	2
		ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของเวลาปฏิบัติภารกิจ	
1. กลุ่มใช้โปรแกรม	564.60		-72.20**
2. กลุ่มไม่ใช้โปรแกรม	636.80	-	-

** $p < .01$

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า การฝึกโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ มีผลทำให้ความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเพิ่มมากขึ้น

ในกลุ่มทดลองหลังใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องการตอบสนองมากกว่าและระยะเวลาการตอบสนองน้อยกว่าก่อนการใช้โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ ทั้งนี้ เนื่องมาจากโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์กำหนดให้มีกิจกรรมที่ผู้ทดลองต้องมองภาพที่ออกแบบตามหลักการของเกสตัลท์ด้วยการกระตุ้น การรับรู้ในการเลือกลักษณะเฉพาะหรือตำแหน่งของวัตถุที่ปรากฏขึ้น (Souto & Kerzel, 2011 : 13-20) ซึ่งการมุ่งใส่ใจในลักษณะการจดจ่อต่อสิ่งเร้า โดยเจาะจงแคบลงไปที่บางส่วนหรือคุณสมบัติบางประการของสิ่งใดสิ่งหนึ่งและละทิ้งหรือลดความใส่ใจในส่วนอื่นหรือคุณสมบัติอื่นๆ ทั้งหมด มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานของสมอง เมื่อมีความใส่ใจต่อสิ่งเร้า สมองจะส่งใยประสาทไปกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทเกิดเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจต่อสิ่งเร้า (Cognitive Processing) (Sarter, Gehring & Kozak, 2006 : 145-160) ซึ่งเป็นกระบวนการให้ความใส่ใจต่อสิ่งเร้าขั้นสูงสุด กระบวนการให้ความใส่ใจต่อสิ่งเร้านี้ จัดเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการเรียนรู้และความจำ

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ส่งผลให้ผู้ที่ใช้โปรแกรมเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านสมองช่วยเพิ่มเพิ่มศักยภาพของสมองในด้านความใส่ใจต่อเนื่องและความจำขณะทำงาน ผลการวิจัยนี้จะเป็นทางเลือกในการนำโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ มาใช้ฝึกบริหารสมองเพื่อเพิ่มความแข็งแรงยืดหยุ่นของเซลล์ประสาทสมองเพื่อเพิ่มความใส่ใจได้อย่างสะดวก ประหยัด เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้มากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับการฝึกพัฒนาสมองให้กับนักศึกษา โดยอาจมีการจัดชั่วโมงของการฝึกเพิ่มความใส่ใจและความจำขณะทำงานด้วยโปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วันละ 30 นาทีอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความแข็งแรงยืดหยุ่นของเซลล์ประสาทสมอง เพิ่มความใส่ใจและความจำขณะทำงาน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ได้

1.2 โปรแกรมภาพตามหลักการของเกสตัลท์เป็นโปรแกรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับคอมพิวเตอร์ได้ทุกเครื่องเนื่องจากพัฒนาบน MS Power Point จึงสามารถใช้งานได้ง่าย แต่การใช้โปรแกรมผู้ใช้อาจต้องใช้ไม่เกิน 6 รอบต่อครั้ง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ใช้สายตาในการเพ่งมองที่หน้าจอ

คอมพิวเตอร์ ซึ่งหากนานเกินไปจะทำให้เกิดอาการ
ล้าของสายตา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้
มีเฉพาะผู้ใหญ่ตอนต้นเท่านั้น ควรมีการศึกษา
ครอบคลุมไปในช่วงอายุต่างๆ หรือการศึกษา
จำแนกตามเพศ เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมความ
ใส่ใจและความจำขณะทำงานของคนทุกเพศทุกวัย

2.2 งานวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการ
ศึกษารวม 15 วัน และมีการประเมินผล หลังการ
ทดลองเสร็จสิ้นเท่านั้น ดังนั้น การออกแบบการวิจัย
ครั้งต่อไปอาจใส่ไว้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการ
เรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยเพิ่ม
ระยะเวลาในการวัดผลซ้ำเพื่อตรวจสอบและยืนยัน
ความคงอยู่ของความใส่ใจและความจำขณะทำงาน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า
ความใส่ใจทำหน้าที่ประหนึ่งประตูไปสู่ความจำ
เหตุการณ์ (Episodic Memory) การทำกิจกรรม
การรับรู้ทางสายตาช่วยสนับสนุนว่าความใส่ใจเป็น
สิ่งขับเคลื่อนหลักของความจำขณะทำงาน (Core
Vehicle of Working Memory) ความใส่ใจและ
ความจำขณะทำงานมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
ในระหว่างการเข้ารหัสความจำ การฝึกโปรแกรม
ภาพตามหลักการของเกสตัลท์ สามารถเพิ่มความ
ใส่ใจต่อเนื้อและความจำขณะทำงานในวัยผู้ใหญ่
ตอนต้นได้ โดยการกระตุ้นการส่งสัญญาณระหว่าง
เซลล์ประสาท เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของ
สมองในการเพิ่มศักยภาพของสมองระยะยาว
(Long-Term Potentiation: LTP)

References

- Anderson, J. R. (2004). *Cognitive psychology and its implications*. (6th ed.). New York :
Worth Publishers.
- Bahrck L. E. (2010). *Intermodal perception and selective attention to intersensory redundancy:
Implications for typical social development and autism*. In: Bremner G, Wachs
TD, editors. *Blackwell handbook of infant development*. 2nd ed. Oxford UK :
Blackwell.
- Chun M. M., Golomb J. D. & Turk-Browne N. B. (2011). A Taxonomy of external and internal
attention. *Annual Review of Psychology*, 62, 73-101.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. (2nd ed.). Hillsdale.
NJ : Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Cowan, N. (2010). The Magical Mystery Four: How Is Working Memory Capacity Limited,
and Why?. *Current Directions in Psychological Science*, 19(1), 51-57.

- Desimone, R. & Duncan, J. (1995). Neural Mechanisms of Selective Visual Attention. *Annual Review of Neuroscience*, 18, 193-222.
- Edmonds, W. A. & Kennedy, T. D. (2017). *An applied reference guide to research designs: Quantitative, qualitative, and mixed methods*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA : Sage.
- Fougnie, D. (2008). *The Relationship between Attention and Working Memory*. United States of America : Vanderbilt University.
- Kaewkaen, P. (2012). Attention Process and the Modified Knowledge for Cognitive Science Research. *Research Methodology and Cognitive Science*, 10(1), 1-10.
- Koffka, K. (1935). *Principles of Gestalt psychology*. London, U.K. : Lund Humphries.
- Microsoft Attention Spans Research Report. (2015). *Microsoft Attention Spans Research Report*. <https://www.scribd.com/document/265348695/Microsoft-Attention-Spans-Research-Report> (Accessed 23 February 2019).
- Oldfield, R. C. (1971). The assessment and analysis of handedness: The Edinburgh inventory. *Neuropsychologia*, 9(1), 97-113.
- Sarter, M., Gehring, W. J. & Kozak, R. (2006). More attention must be paid: The neurobiology of attentional effort. *Brain Research Reviews*, 51(2), 145-160.
- Souto, D. & Kerzel, D. (2011). Attentional constraints on target selection for smooth pursuit eye movements. *Vision Research*, 51(1), 13-20.
- Schwartz, B. L. (2011). *Memory Foundations and Applications*. United States of America : SAGE publications, Inc.
- Treisman, A. M. & Gelade, G. (1980). A feature-integration theory of attention. *Cognitive psychology*, 12(1), 97-136.

ภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัดพะเยา*

The Wisdoms Influencing the Community Economy Development of the Communities in Phayao, Thailand

ณวิน เสริฐพล

Nawin Serthpol

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Political and Social Science, University of Phayao, Thailand

E-mail: Nawin_serth@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนในจังหวัดพะเยา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ หน่วยในการวิเคราะห์เป็นระดับครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือน จำนวน 232 คน ซึ่งเป็นจำนวนครัวเรือนทั้งหมด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอยพหุ และนำเสนอข้อมูลโดยการบรรยายตามตาราง

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาแต่ละด้าน คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคม หัตถกรรม และศาสนาและความเชื่อ มีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาภูมิปัญญาที่มีอำนาจการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ดีที่สุดพบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคม มีอำนาจการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมากที่สุด ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .413 รองลงมา คือ การทำมาหากิน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .277 ศาสนาและความเชื่อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .184 และหัตถกรรม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .177 ตามลำดับ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ร้อยละ 51.9 (R^2 Adjust = .519) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 11.34999 (Std.EE. = 11.34999)

คำสำคัญ: เศรษฐกิจชุมชน; ภูมิปัญญา; การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญา

*ได้รับบทความ: 20 มิถุนายน 2563; แก้ไขบทความ: 1 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: June 20, 2020; Revised: September 1, 2020; Accepted: September 28, 2020

Abstract

The research objective is to study the wisdoms influencing the community economy development of the communities in Phayao. The quantitative methodology was conducted. Unit of analysis it household level. Samples are 232 household heads which was the all of household heads. The tool of research is interview schedule for collecting data. Data analysis is multiple regression. Table and descriptive are used for presenting the data.

The results were found that: Demotions of wisdom, livelihood, social relation, and religion and believe are positive influence on the community economy development with statistical significance at .05. When considering the wisdom that has the best power to predict the changes of community economic development, it is found that social relations has the most power to predict changes in community economic development. Which has a standard regression coefficient (β) equal to .413. The following is livelihood which has a standard regression coefficient (β) equal to .277, religion and belief which has a standard regression coefficient (β) equal to .184 and a handicraft which has a standard regression coefficient (β) equals .177 respectively. It can explain the variability of community economic development 51.9 percent (R^2 Adjust = .519). And there is a standard deviation in the model estimation of 11.34999 (Std.EE. = 11.34999).

Keywords: Community economic; Wisdoms; Community Economic Development by Wisdoms

1. บทนำ

เศรษฐกิจชุมชนเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจขนาดเล็กในระดับครัวเรือนและชุมชนมีกระบวนการผลิตที่ไม่ยุ่งยากและไม่ซับซ้อนชุมชนเป็นเจ้าของเป็นผู้ผลิตและเป็นผู้บริโภคหลักโดยใช้ทุนและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน เป็นเงื่อนไขสำคัญในกระบวนการขับเคลื่อน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มีความพอเพียงและที่สำคัญทำให้ชุมชนมีศีลธรรมและคุณธรรมช่วยเหลือ เกื้อกูล และแบ่งปัน

(Danthanin, 1998 : 91-94; Pongpit, 2005 : 116) แต่เมื่อรัฐได้พัฒนาประเทศตามแนวทางตะวันตก ที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้รูปแบบการผลิตของชุมชนเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นหลักมาเป็นการผลิตเพื่อขาย ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนถูกผนวกเข้ากับระบบเศรษฐกิจภายนอกหรือทุนนิยมที่มีการสะสมทุนและแข่งขันสูง ส่งผลให้ชุมชนจำนวนเข้าสู่วัฏจักรที่ไม่เป็นธรรมกับนายทุน เช่น การทำ

เกษตรพันธสัญญา และการขายแรงงานค่าแรงต่ำ ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ไม่สามารถสร้างกำไรให้กับชุมชนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ในทางตรงกันข้ามผลของการพัฒนาของรัฐประกอบกับสภาพภูมิประเทศบางแห่งมีความแห้งแล้ง ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ทำให้ชุมชนเป็นหนี้ และที่สำคัญชุมชนจำนวนมากละทิ้งอาชีพเกษตร โดยการขายที่ดินทางการเกษตร ซึ่งเป็นมรดกของครอบครัวหรือวงศ์ตระกูล เพื่อไปขายแรงงานในภาคอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ และ ปริมณฑล ส่งผลให้คุณค่าพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนหายไป เช่น การเอื้อเพื่อการช่วยเหลือ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นส่งผลให้ชุมชนบางแห่งล่มสลายไป เช่น ชุมชนในภาคเหนือ (Sugannasil, 1997 : 109-129; Photisita, 2012 : 179)

ชุมชนในภาคเหนือได้รับอิทธิพลเศรษฐกิจทุนนิยม จากกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐ ส่งผลให้ชุมชนเปลี่ยนมาผลิตเพื่อขายเป็นหลักและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนไป (Photisita, 2012 : 167) เช่น ระบบกรรมสิทธิ์บนที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของชุมชน กลุ่มอำนาจทางสังคม ซึ่งเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขในการผลิตที่สำคัญ คือ กลุ่มนายทุนที่มีหลายประเภท เช่น นายทุนพาณิชย์กรรม นายทุนอสังหาริมทรัพย์ และนายทุนค่าเช่า (Samniang, 2018 : 1-48) ซึ่งนายทุนเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ที่เลื่อมล้ำในกระบวนการผลิตของชุมชน เพราะชุมชนจำนวนมากต้องเช่าที่ดินของนายทุนเพื่อการผลิตอย่างไม่เป็นธรรม เพราะนายทุนเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขในการเช่า ซึ่งรูปแบบ

ความสัมพันธ์ในระบบการผลิตดังกล่าวได้แพร่กระจายทั่วภาคเหนือทุกจังหวัด แม้เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น จังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยามีพื้นที่ทั้งหมด 6,335 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเล็กที่สุดในกลุ่มภาคเหนือตอนบน 2 ชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อขายเป็นหลัก เพราะได้รับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม อย่างไรก็ตาม แม้ชุมชนในจังหวัดพะเยาได้รับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม แต่ชุมชนบางแห่งสามารถปรับตัวเข้ากับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมได้อย่างเหมาะสมและสามารถพึ่งตนเองได้จนเป็นแบบอย่างของชุมชนพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยได้รับการยอมรับทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เช่น ตำบลสันปาม่วงเกือบทั้งตำบล ได้นำผักตบชวาจากกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นทรัพยากรจากธรรมชาติในชุมชน มาผลิตเป็นสินค้าและส่งไปจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนทำให้ชุมชนมีรายได้เสริมและหลัก เพราะบางคนผลิตผักตบชวาเป็นอาชีพหลัก โดยเฉพาะชุมชนสันปาม่วงหมู่ 4 และหมู่ 6

ชุมชนสันปาม่วงทั้ง หมู่ 4 และหมู่ 6 มีความโดดเด่นในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาจนได้รับรางวัลเป็นที่ประจักษ์ เช่น ปี 2539 ได้รางวัลมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มผ.) ปี 2547 และ 2559 ได้รางวัลสุดยอดผลิตภัณฑ์ไทยระดับ 4 ดาว ปี 2549 ได้รางวัลสุดยอดผลิตภัณฑ์ไทย ระดับ 5 ดาว และถูกประกาศเป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมจักสานผักตบชวา และปี 2555 ได้รางวัล Innovation Thailand และชุมชนยังได้รับตราสัญลักษณ์ PHAYAO BRAND ดังนั้น

ชุมชนสันปาม่วงจึงกลายมาเป็นชุมชนต้นแบบที่พัฒนาเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญา ที่มีลักษณะการพึ่งตนเองสูง การบริหารจัดการด้วยตนเองในรูปแบบกลุ่ม ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว จึงนำไปสู่คำถาม คือ ภูมิปัญญาใดที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและมีอิทธิพลอยู่ในระดับใด โดยสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาของหน่วยงานและนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ คือ กรมส่งเสริมการเกษตร (Department of Agricultural Extension, n.p. : 5-8) สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (Thai Encyclopedia for Youth, 2019) เอี่ยม ทองดี (Cited by Nakornthan, 1996 : 245) เสรี พงศ์พิศ (Phongpit, 2007, 45-57) และเอกวิทย์ ณ ถลาง (Na Thalang, 1997 : 11-12) และการสังเคราะห์ตัวแปรที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงกำหนดภูมิปัญญาเป็น 4 ด้าน เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ คือ 1) การทำมาหากิน 2) ความสัมพันธ์ทางสังคม 3) หัตถกรรม 4) ศาสนาและความเชื่อ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (qualitative research) หน่วยในการวิเคราะห์ คือ ระดับครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือน จำนวน 232 คน ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมดของประชากรที่ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบ

สัมภาษณ์ (interview schedule) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน แล้วนำไปทดลองเก็บข้อมูล (try out) จำนวน 30 ชุด ในชุมชนใกล้เคียงกับชุมชนพื้นที่ศึกษาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับชุมชนที่ศึกษา เพื่อทดสอบความถูกต้องของเครื่องมือ การวัดตัวแปรอิสระตัวแปรตาม เป็นการวัดระดับอันตรภาค (interval Scale) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยของตัวแปรอิสระแต่ละตัวว่า ตัวแปรย่อยตัวใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตามและส่งผลในระดับใดบ้าง โดยกำหนดค่าการวัดและเกณฑ์คะแนน เรียงจากน้อยไปหามากและให้คะแนนตามลำดับ คือ น้อยที่สุด = 1 คะแนน น้อย = 2 คะแนน ปานกลาง = 3 คะแนน มาก = 4 คะแนน มากที่สุด = 5 คะแนน หลังจากนั้นนำเครื่องมือมาหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาชอัลฟา (Cronbach's Alpha) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาในภาพรวมของแบบสอบถามมีระดับความน่าเชื่อถือที่ .986 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของตัวแปรอิสระมีความน่าเชื่อถือที่ .985 และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตัวแปรตามมีความน่าเชื่อถือที่ .930 ซึ่งทั้งหมดมีระดับความน่าเชื่อถือสูงกว่า 0.70 เพราะฉะนั้นเครื่องมือการวิจัยนี้จึงมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) และสถิติอ้างอิง (inferential statistics) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Unstandardized Coefficient of Regression: b) และสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (standardized Coefficient of Regression: β) โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 และใช้ค่า R-Square เพื่ออธิบายความสามารถของตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำนาย (predictors) ความผันแปรของตัวแปรตาม คือ ปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows โดยนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางถดถอยพหุ

4. สรุปผลการวิจัย

ภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมี 2 รูปแบบ คือ 1) ภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาพรวม 2) ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรายด้าน ดังนี้

1. ภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาพรวม ภูมิปัญญามี 4 ด้าน คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคม หัตถกรรม

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาพรวม

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	1.564	.282	.277	5.552	.000
ความสัมพันธ์ทางสังคม	1.632	.205	.413	7.961	.000
หัตถกรรม	1.087	.322	.177	3.376	.001
ศาสนาและความเชื่อ	1.311	.334	.184	3.928	.000
$R^2 = .527$ R^2 Adjust = .519 Std.EE. = 11.34999 F = 63.332					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

และศาสนาและความเชื่อ สมมุติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยด้านภูมิปัญญามีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุพบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้งหมดมีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ดีที่สุด พบว่าความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .413 รองลงมาคือ การทำมาหากิน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .277 ศาสนาและความเชื่อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .184 และหัตถกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .177 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ในภาพรวม พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้ง 4 ตัว คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคม หัตถกรรม

และศาสนาและความเชื่อ ร่วมกันอธิบายความ
ผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ร้อยละ
51.9 (R^2 Adjust = .519) และมีความคลาดเคลื่อน
มาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ
11.34999 (Std.EE. = 11.34999)

2. การวิเคราะห์ภูมิปัญญาที่มีอิทธิพล
ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรายด้านโดยมี
สมมุติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยด้านภูมิปัญญา
ประกอบด้วย การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทาง
สังคม ทัศนคติ และศาสนาและความเชื่อมี
อิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนราย
ด้าน คือ การระเบิดพลังในชุมชน การพัฒนากลุ่ม
การจัดหาทุน กระบวนการทางเศรษฐกิจ การสร้าง
เครือข่ายทางสังคม การเรียนรู้ของชุมชนและการ
ส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า

2.1 ด้านการระเบิดพลังในชุมชน
ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มี
อิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้าน
การระเบิดพลังในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ปัจจัย คือ การทำมาหากิน
และความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อพิจารณาปัจจัย
ด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการ
เปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ด้านการระเบิดพลังในชุมชนได้ดีที่สุด พบว่า ความ
สัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนด้านการระเบิดพลังในชุมชนมากที่สุดโดยมี
ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ
.233 รองลงมาคือ การทำมาหากิน โดยมีค่า
สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .205
ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนด้านการระเบิดพลังในชุมชน

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	.181	.059	.205	3.077	.002
ความสัมพันธ์ทางสังคม	.145	.043	.233	3.367	.001
ทัศนคติ	.074	.067	.077	1.093	.275
ศาสนาและความเชื่อ	-.009	.070	-.008	-.133	.894
$R^2 = .158$ R^2 Adjust = .143 Std.EE. = 2.37676 F = 10.629					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัย
ด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนด้านการระเบิดพลังในชุมชน พบว่า มีปัจจัย
ด้านภูมิปัญญาเพียง 2 ตัว คือ การทำมาหากินและ

ความสัมพันธ์ทางสังคม ที่สามารถร่วมกันอธิบาย
ความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้าน
การระเบิดพลังในชุมชนได้ร้อยละ 14.3 (R^2 Adjust
= .143) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการ

ประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 2.37676 (Std.EE. = 2.37676)

2.2 ด้านการพัฒนากลุ่ม ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ปัจจัย คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคม หัตถกรรม และศาสนาและความเชื่อ เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจ

ชุมชนด้านการพัฒนาได้ดีที่สุด พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ปัจจัย คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคมและหัตถกรรม เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนาได้ดีที่สุด พบว่า การทำมาหากินมีอิทธิพลต่อการพัฒนา

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนา

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	.334	.097	.199	3.434	.001
ความสัมพันธ์ทางสังคม	.379	.071	.321	5.342	.000
หัตถกรรม	.290	.111	.158	2.602	.010
ศาสนาและความเชื่อ	.461	.115	.217	3.997	.000
$R^2 = .363$ R^2 Adjust = .352 Std.EE. = 3.92382 F = 32.404					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนา พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนาได้ร้อยละ 35.2 (R^2 Adjust = .352) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 3.92382 (Std.EE. = 3.92382)

2.3 ด้านการจัดหาทุน ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการจัดหาทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ปัจจัย คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคมและหัตถกรรม เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการจัดหาทุนได้ดีที่สุด พบว่า การทำมาหากินมีอิทธิพลต่อการพัฒนา

เศรษฐกิจชุมชนด้านการจัดหาทุนมากที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .247 รองลงมาคือ หัตถกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การ

ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .149 และความสัมพันธทางสังคม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .146 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการจัดหาทุน

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	.226	.060	.247	3.771	.000
ความสัมพันธ์ทางสังคม	.094	.044	.146	2.150	.033
หัตถกรรม	.149	.068	.149	2.170	.031
ศาสนาและความเชื่อ	.082	.071	.071	1.155	.249
$R^2 = .188$ $R^2 \text{ Adjust} = .174$ Std.EE. = 2.41371 F = 13.164					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการจัดหาทุน พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการจัดหาทุนได้ร้อยละ 17.4 ($R^2 \text{ Adjust} = .174$) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 2.41371 (Std.EE. = 2.41371)

2.4 ด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ปัจจัย คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคม และหัตถกรรม เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจได้ดีที่สุด พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจมากที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .352 รองลงมา คือ การทำมาหากิน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .192 และหัตถกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .189 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจ

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	.273	.084	.192	7.736	.001
ความสัมพันธ์ทางสังคม	.351	.061	.352	3.233	.000
หัตถกรรม	.292	.096	.189	5.709	.003
ศาสนาและความเชื่อ	.052	.100	.029	3.024	.605
$R^2 = .329$ R^2 Adjust = .318 Std.EE. = 3.40061 F = 27.884					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจได้ร้อยละ 31.8 (R^2 Adjust = .318) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 3.40061 (Std.EE. = 3.40061)

2.5 ด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ปัจจัย คือ การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคม และหัตถกรรม เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมได้ดีที่สุดพบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .241 รองลงมา คือ การทำมาหากิน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .231 และหัตถกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .150 ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	.226	.058	.231	3.890	.001
ความสัมพันธ์ทางสังคม	.165	.042	.241	3.907	.000
หัตถกรรม	.159	.067	.150	2.395	.003
ศาสนาและความเชื่อ	.302	.069	.244	4.384	.005
$R^2 = .330$ R^2 Adjust = .318 Std.EE. = 2.34515 F = 27.895					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม พบว่าปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมได้ร้อยละ 31.8 (R^2 Adjust = .318) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 2.34515 (Std.EE. = 2.34515)

2.6 ด้านการเรียนรู้ของชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการ

เรียนรู้ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ปัจจัย คือ ความสัมพันธ์ทางสังคม และศาสนาและความเชื่อ เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการเรียนรู้ของชุมชนได้ดีที่สุด พบว่าความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการเรียนรู้ของชุมชนมากที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .324 รองลงมา คือ ศาสนาและความเชื่อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .169 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการเรียนรู้ของชุมชน

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	.137	.087	.104	1.578	.116
ความสัมพันธ์ทางสังคม	.300	.063	.324	4.751	.000
หัตถกรรม	-.006	.099	-.004	-.060	.952
ศาสนาและความเชื่อ	.282	.103	.169	2.742	.007
$R^2 = .181$ R^2 Adjust = .167 Std.EE. = 3.49848 F = 12.566					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการเรียนรู้ของชุมชนได้ร้อยละ 16.7 (R^2 Adjust = .167) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 3.49848 (Std.EE. = 3.49848)

2.7 ด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ปัจจัย คือ การทำ

มาหากิน ความสัมพันธ์ทางสังคม หัตถกรรมและศาสนาและความเชื่อ เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนได้ดีที่สุด พบว่าความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนมากที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .324 รองลงมา คือ การทำมาหากิน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .212 หัตถกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .136 และศาสนาและความเชื่อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .127 ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน

ตัวแปร	B	SE	β	t	Sig.
การทำมาหากิน	.186	.053	.212	3.518	.001
ความสัมพันธ์ทางสังคม	.199	.038	.324	5.172	.000
หัตถกรรม	.130	.060	.136	2.150	.033
ศาสนาและความเชื่อ	.141	.063	.127	2.252	.025
$R^2 = .311$ R^2 Adjust = .298 Std.EE. = 2.12968 F = 25.569					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านภูมิปัญญาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนได้ร้อยละ 29.8 (R^2 Adjust = .298) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าของโมเดลเท่ากับ 3.49848 (Std.EE. = 2.12968)

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การทำมาหากิน พบว่า มีความหลากหลายมากขึ้นตามยุคสมัย ทำให้การทำมาหากินของชุมชนมีลักษณะผสมผสานทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร และที่สำคัญการทำมาหากินในภาคเกษตร โดยเฉพาะการเพาะปลูกมีเป้าหมายเพื่อการขายเป็นหลัก เพราะชุมชนได้รับอิทธิพลจากภายนอกและอยู่ใกล้ชิดกับเมือง ทำให้การติดต่อค้าขายสินค้าเกษตรมีความสะดวกสบาย

มากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ที่ดินที่หลากหลาย คือ นอกจากแสดงถึงอัตลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน คือ การเพาะปลูกแล้ว ยังใช้ที่ดินในบริบทความสัมพันธ์กับภายนอก คือ การเปลี่ยนเป้าหมายมาเป็นการผลิตเพื่อขาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการทำมาหากินของชุมชนไม่ได้ยึดติดอยู่กับอัตลักษณ์แบบดั้งเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของเสริมศักดิ์ ขุนพล (Khunpol, 2015 : 82-103) พบว่า อัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันการดำรงชีวิตและทำมาหากินเป็นความเชื่อที่เกิดการดำรงชีพของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องมาจากลักษณะของภูมิประเทศและสภาพสังคม อย่างไรก็ตาม การทำมาหากินของชุมชนในสังคมสมัยใหม่ยังประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาตลอดเวลา เช่น การปลูกตามฤดูกาล การเตรียมดินก่อนเพาะปลูก โดยการไถและคราดหน้าดิน การเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร การจับปลาบริเวณริมกว๊าน ตลอดจนการบริโภคอย่างประหยัด

2. ความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ต่อสมาชิกในชุมชนและภายนอกเป็นอย่างดี ผ่านการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การพูดคุยกันทั่วไป การประชุม การรวมกลุ่ม การฝึกอบรมและการสัมมนา ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ไปสู่การสร้างกลุ่มและเครือข่ายในระดับต่างๆ ทั้งในระดับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างมา เช่น การได้รับการช่วยเหลือด้านความรู้ วิทยากร ทุน และตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ โรมรัตนพันธ์ และคณะ (Romratanapan, et al., 2003 : 217-218) พบว่า ระบบเศรษฐกิจชุมชนสามารถถูกขับเคลื่อนได้โดยพลังทุนทางสังคมทั้งพลังจากภายในชุมชน คือ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่อยู่บนฐานของความไว้วางใจกัน มีความเอื้ออาทรกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. หัตถกรรม พบว่า ชุมชนมีความรู้ความสามารถและมีเทคนิคที่หลากหลายจึงสามารถนำเอาวัสดุจากธรรมชาติและจากของเหลือใช้หรือของทิ้งแล้ว มาผลิตเป็นสินค้าหัตถกรรมในรูปแบบลักษณะที่หลากหลาย ทำให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การผลิตผักตบชวา การทำน้ำสมุนไพร การทำไข่สมุนไพร และการผลิตตะกร้าของกาแฟ ซึ่งเกือบทุกครัวเรือนได้ยึดเป็นอาชีพเสริม เพราะทุกครัวเรือนมีความรู้ในการผลิตเป็นอย่างดี ที่สำคัญชุมชนสามารถหาวัตถุดิบได้ง่ายจากธรรมชาติ โดยเฉพาะผักตบชวา ทำให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจผัก

ตบชวา โดยชุมชนเป็นผู้จัดการ เรียนรู้และพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลำแพน จอมเมือง และสุทธิพงษ์ วสุโสภภาพ (Jommueng and Wasusophapol, 2003 : 255-256) พบว่า การทอดผ้าไหมไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้เท่านั้น แต่ยังเป็นระดับภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิมของชาวไทลื้อ ซึ่งเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดในเชิงวิถีควบคู่ไปกับการมีระบบคุณธรรม ศีลธรรมทางศาสนากำกับและแทรกอยู่ การทอดผ้าไหม ได้ถูกพัฒนาและยกระดับขึ้นมาอย่างเป็นกระบวนการจนพัฒนาเป็น ธุรกิจในครัวเรือนและรวมกันเป็นธุรกิจชุมชน นอกจากนี้งานวิจัยของผู้เขียนยังพบว่า การผลิตสินค้าหัตถกรรมเป็นการสร้างทางเลือกในการพัฒนาเศรษฐกิจให้กับสังคม ผ่านการผลิตซ้ำสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะยั่งยืน และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคตามยุคสมัย โดยประยุกต์ใช้องค์ความรู้สมัยก่อนผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ เช่น ลวดลายและสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในผลิตภัณฑ์ เช่น ลวดลายกวี้นพะเยายามพบคล้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนพะเยาที่มีตั้งแต่เจ้าจนค้ำมีความสัมพันธ์กับกวี้นพะเยา

4. ศาสนาและความเชื่อ พบว่า ศาสนาและความเชื่อมีความสำคัญในการหล่อหลอมจิตใจและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยเฉพาะหลักคำสอนของพุทธศาสนา เรื่อง การประหยัด การเอื้ออาทรการช่วยเหลือกันและกันและการไม่เอาเปรียบกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของคำแหง วิสุทธางกูร (Visuddhangkoon, 2017 : 261) ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมมีคุณประโยชน์ต่อการส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในชนบทอีสานได้จริงดังผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่าหลักพุทธธรรมที่มีคุณประโยชน์ต่อการส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในชนบทอีสานมากที่สุดได้แก่ด้านการงานเพื่อผลผลิต ($r = 0.94$) รองลงมาคือด้านการออมและการประหยัด ($r = 0.88$) และด้านการกระจายผลการผลิต ($r = 0.86$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.50 ตามลำดับ

นอกจากนี้ในเรื่องของความเชื่อที่นำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันในสังคม เช่น ความเชื่อเรื่องผีบ้าน ผีเรือน ทำให้ชุมชนมีการไหว้ผีเป็นประจำในโอกาสสำคัญตามประเพณี ซึ่งหลักคำสอนและความเชื่อเหล่านี้นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบของความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะการจัดตั้งกลุ่มในรูปแบบต่างๆ ที่วางอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือและพึ่งพากัน เช่น กลุ่มผักตบชวา กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มสวัสดิการชุมชนและกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็นพื้นที่ในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน ทำให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาแต่ละด้านมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งภูมิปัญญาบางด้านมีระดับต่ำ แต่บางด้านมีระดับสูง ผู้เกี่ยวข้องทั้งต้องการศึกษาและนำไปกำหนดเป็นนโยบายควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวทางและรูปแบบการบังคับใช้ภูมิปัญญาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
2. กำหนดนโยบายการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างสร้างสรรค์
3. ประยุกต์ภูมิปัญญาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในชุมชนอื่นที่มีความคล้ายกันและชุมชนที่ต้องการ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ความสามารถและเทคนิคที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง เพราะผ่านการคัดกรองจากชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการลองผิดลองถูกและถ่ายทอดสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ดังนั้น การนำภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจึงต้องเลือกภูมิปัญญาที่เหมาะสมกับยุคสมัย จึงสามารถรักษาและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดำรงอยู่ เข้มแข็งพึ่งตนเองและมั่นคง

References

- Danthanin, M. (1998). *Community Economy should be Self-reliant in the System: Principles and Practices*. Complete Report of the Master Plan for Economic Development Society and Environment. Lopburi : Soyell and Environmental Development Company.
- Department of Agricultural Extension. (n.p.). *Introduction to local wisdom. Group of Local wisdom, Agricultural Development Department*. Bangkok : Department of Agricultural Extension.
- Jommueng, L. and Wasusophapol, S. (2003). *Thai Lue woven cloth: Community economy for Self-Reliance*. Bangkok : Creative Publishing Company Limited.
- Khunpol, S. (2015). A Study of Cultural Identity in Beliefs of Kohyor Community. *Parichart Journal, Thaksin University*, 28(3), Special edition, 82-103.
- Nakornthan, S. (1996). *Concept of Quality of Life and Social Indicators: Group / Community Level in Developing Thai Quality of Life and Society Indicators*. (Anuchat Puangsamli and Orathai Arathai. Editors). Bangkok : Office of the Research Fund.
- Na Thalang, E. (1997). *Wisdom of the Four sectors*. Way of life and learning process of Thai people. Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University.
- Photisita, S. (2012). *Thai Countryside in a Capitalist way*. Bangkok : Royal Insitute of Thailand
- Pongpit, S. (2005). *Base of thought: from the Master Plan to Community Enterprises*. Bangkok : Wisdom Publishing.
- Pongpit, S. (2007). *Paradigm of sustainable development*. Bangkok : Phangpanya Publishing House.
- Romratanapan, W., et al. (2003). Complete research report Social Scholarship Program As a production factor of the community economy. *Research report*. Bangkok : Thammasat University.
- Samniang, C. (2018). Development of capital-political group in the North of Thailand: Transformation of economic and cultural to political capital. *PSDS Journal of Development Studies Thammasat University*, 1(1), 1-48.
- Sugannasil, W. (1997). Capitalist Development and Changes in Village Community: A Survey with Some Observations. *Songklanakarin: E-Journal of Social Sciences & Humanities*, 3(1), 109-129.

- Thai Encyclopedia for Youth. (2019). *Thai wisdom branch classification*. <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=23&chap=1&page=t23-1-infodetail03.html> (Accessed 3 March 2019).
- Visuddhangkoon, K. (2017). The Usefulness of Buddhism in Enhancing the Economic Conditions of the Rural E-san Households: A Case Study of Muang District, Khon Kaen Province. *Humanities & Social Sciences*, 34(1), 247-269.

**การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม
และเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1***

**The Development of Instructional Model base on Constructivist
Theory in conjunction with The STAD Cooperative Learning
for Enhancing in The Matical Problem Solving Ability on
Fractions and Decimals for The Students in Seventh Grade**

พิกุล มีคำทอง

Pikul Meekhamthong

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, Thailand

E-mail: pikul.me@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ทดลองการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4) ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเสมาวิทยาเสริม จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวนนักเรียน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

*ได้รับบทความ: 23 มิถุนายน 2562; แก้ไขบทความ: 14 พฤษภาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 8 กันยายน 2563

Received: June 23, 2019; Revised: May 14, 2020; Accepted: September 8, 2020

แบบประเมินความพึงพอใจการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า PPSSE Model ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นแก้ปัญหา 3) ขั้นสรุป 4) ขั้นฝึกทักษะ 5) ขั้นประเมินผล ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 80.94/81.88 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ปรากฏว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่นักเรียนพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ: การพัฒนา; รูปแบบการจัดการเรียนรู้; ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

This research aims to: 1) Study the fundamental data and need assessment for development of instructional model. 2) Develop and verify the efficiency of instructional model. 3) Experiment using to instructional model base on constructivist theory in conjunction with the STAD cooperative learning for enhancing mathematical problem solving ability on fractions and decimals for the students in seventh grade. 4) Evaluate and develop instructional model base on constructivist theory in conjunction with the STAD cooperative learning for enhancing mathematical problem solving ability on fractions and decimals for the students in seventh grade. The sample was 34 students in seventh grade who are studying in the second semester 2017 academic year, Srisemawittayaserm school in Khon Kaen province. The research instruments were composed of this questionnaire, interview form, instructional model, lesson plans on fractions and decimals, learning achievement in mathematical test, problem solving ability test and the evaluation to students' opinion toward instructional model. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test dependent and content analysis.

The results were as follow:

1. The instruction model was called PPSSE Model. There were 5 steps of instructional procedures as follows: 1) Preparation Step: P 2) Problem Solving Step: P 3) Summary Step: S 4) Skill Training Step: S 5) Evaluate Step: E. The efficiency of instructional model base on constructivist theory in conjunction with the STAD cooperative learning for enhancing mathematical problem solving ability on fractions and decimals for the students in seventh grade achieved the criterion of 80.94/81.88, which was higher than the required standard criterion of 80/80.
2. The learning achievement in mathematical and problem solving abilities of seventh grade students before and after being taught by the instructional model were statistically significant different at the .05 level.
3. The satisfaction of the of seventh grade students toward the instructional model. It was found that in overall, students were satisfied at a high level in all aspects. As for the aspect that students were satisfied at the highest level was the learning atmosphere and followed by learning activities.

Keywords: Development; Instructional model; Enhancing mathematical problem solving ability

1. บทนำ

คณิตศาสตร์ เป็นศาสตร์แห่งการคิดคำนวณ มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพทางการคิดของมนุษย์ ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบและมีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบและทำให้เกิดการวางแผน การตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมคณิตศาสตร์ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถ

คิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Office of Academic Affairs and Educational Standards, 2008 : 45)

จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถนำมาประยุกต์เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากทั้งสองแนวคิดมีหลักการที่สอดคล้องกันคือ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมามีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน นำแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และใช้การสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพของกระบวนการกลุ่ม สร้างปฏิสัมพันธ์กันของสมาชิกภายในกลุ่ม มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความสามารถในการแก้ปัญหาในเรื่องทศนิยม เศษส่วน การบวก ลบ คูณ และการหารทศนิยมและเศษส่วน นอกจากนั้น ความรู้เข้าใจในเรื่องดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานในการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น โดยสอดคล้องกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการ

จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนศรีเสมาวิทยาเสริม ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 58 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนศรีเสมาวิทยาเสริม ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 34 คน ได้มาจากการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling Unit)

2. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) ใช้แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบแผน Pre Experimental Design ใช้แบบหนึ่งกลุ่ม สอบก่อนและหลัง (The One-Group Pretest-Posttest)

Design) ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิจัย (Research: R_1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนา (Development: D_1) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การวิจัย (Research: R_2) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนา (Development: D_2) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม 2) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องทศนิยมและเศษส่วน จำนวน 15 แผน และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ แบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบที่มี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ

4. สรุปผลการวิจัย

กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทาง

คณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation Step: P) เป็นขั้นเตรียมความพร้อมของนักเรียน แจกจุดประสงค์เนื้อหาที่จะเรียน ทบทวนความรู้เดิมโดยให้นักเรียนระลึกถึงประสบการณ์เดิมเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ ใช้การสนทนาซักถามและกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียน 2) ขั้นแก้ปัญหา (Problem Solving Step: P) กิจกรรมประกอบด้วยแก้ปัญหารายบุคคลโดยครูเสนอสถานการณ์ปัญหาที่สร้างความขัดแย้งและสัมพันธ์กับบทเรียนและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน นักเรียนคิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองแล้วบันทึกผลที่ได้ในใบงานรายบุคคล เพื่อเตรียมนำเสนอต่อกลุ่ม แก้ปัญหารายกลุ่มเป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละคนเข้ากลุ่ม (กลุ่มละ 4 คน โดยมีเด็กเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน) แต่ละคนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเองต่อกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด เป็นวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มแล้วบันทึกลงในใบงานกลุ่ม ครูเลือกตัวแทนกลุ่มนำเสนอ 2 กลุ่ม นำเสนอแนวคิดของกลุ่ม 3) ขั้นสรุป (Summary Step: S) นักเรียนทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด ครูช่วยเสริมวิธีการแก้ปัญหาเพิ่มเติมที่กลุ่มไม่ได้นำเสนอ 4) ขั้นฝึกทักษะ (Skill Training Step: S) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนทำใบงานที่ครูสร้างขึ้น ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่หลากหลายคล้ายคลึงกับสถานการณ์เดิมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียน

สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ได้ และ 5) ขั้นประเมินผล (Evaluate Step: E) กิจกรรมประกอบด้วยเป็นขั้นที่ครูต้องประเมินผลงานของนักเรียนจากใบงานเดี่ยว และการปฏิบัติงานกลุ่ม ทดสอบย่อยรายบุคคลซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที และการยอมรับและยกย่องความสำเร็จในทีม เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการเรียนรู้ เมื่อครูบันทึกคะแนนพัฒนาการรายบุคคล และให้รางวัลกลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเรียนจบในเนื้อหาอื่นๆ

กระบวนการดังกล่าวได้มาจากการสังเคราะห์หลักการและแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยนำลักษณะเด่นของทั้งสองแนวคิดมาผสมผสานกัน คือ แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์นำมาใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ในบทเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างความขัดแย้งทางปัญญา และใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการกลุ่มนำมาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็น 5 ขั้นตอน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าข้อมูลพื้นฐาน มีความสำคัญต่อการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่จะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ไพจิตร สะดวกการ (Saduakkan, 1995) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ว่าผู้เรียนจะมีความเข้าใจในทศนิยมทางคณิตศาสตร์ ที่ตนเองและกลุ่มเพื่อนได้ร่วมกันคิดโดยกระบวนการสร้างความรู้ และได้พัฒนาทักษะกระบวนการที่สำคัญๆ ทางคณิตศาสตร์อีกหลายประการ อาทิ กระบวนการคิดคำนวณ กระบวนการแก้โจทย์ปัญหา กระบวนการนิรนัย-อุปนัย เป็นต้น

2. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า PPSSE Model มีองค์ประกอบ คือ แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 0.71-1.00 ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจึงมีประสิทธิภาพ

ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 34 คน จากการทดสอบมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของคำไข น้อยชมพู (Noyshomphoo, 2012) เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก ลบ คูณ หารระคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก ลบ คูณ หารระคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง สร้างความรู้ใหม่โดยการนำประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจและความคิดมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นรายบุคคล เรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย และเรียนรู้ร่วมกันทั้งชั้น มีลำดับขั้นตอนของการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ทราบบเป้าหมายของการเรียน และเป็นการทบทวนความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อนำมาเชื่อมโยง

หรือประยุกต์ใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ ขั้นพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เป็นการจัดกิจกรรมตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยเน้นกระบวนการแก้ปัญหาของกรรมาธิการ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ (1) ขั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหาและแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล เป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละคนได้ปฏิบัติกิจกรรมในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ครูเตรียมไว้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอนของกรรมาธิการ ได้แก่ ขั้นทำความเข้าใจปัญหา หรือวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผนการแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา และขั้นตรวจสอบ (2) ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่มย่อยให้นักเรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเองต่อกลุ่มย่อยร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม พิจารณาคัดเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด แล้วบันทึกลงในบัตรกิจกรรมกลุ่มย่อย (3) ขั้นเสนอแนวทางแก้ปัญหาต่อทั้งชั้น ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน แล้วให้กลุ่มอื่นๆ ช่วยกันอภิปรายหรือเสนอแนะเพิ่มเติม ขั้นสรุป เป็นการอภิปรายร่วมกันเพื่อสรุปสาระหรือแนวคิด หลักการและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด และครูช่วยสรุปเพิ่มเติม ถ้าเห็นว่านักเรียนสรุปได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาขั้นฝึกทักษะและการนำไปใช้ เป็นการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการทำแบบฝึกทักษะที่ครูสร้างขึ้น และขั้นวัดและประเมินผลเป็นการประเมินความรู้ความเข้าใจของนักเรียนแต่ละครั้ง จากผลงาน การทำแบบฝึกทักษะ และการร่วมกิจกรรม 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางคณิตศาสตร์เฉลี่ยร้อยละ 81.48 และมีจำนวนนักเรียนร้อยละ 88.89

ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ศรีสวัสดิ์ (Srisawat, 2012 : 7-17) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง เลขยกกำลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 พบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เรื่องเลขยกกำลังสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ (1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (2) ชี้สอน ประกอบด้วย ชี้สร้างความขัดแย้งทางปัญญา ชี้กิจกรรมไตร่ตรอง ชี้สร้างสถานการณ์ปัญหา ชี้สรุปผลการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา และ (3) ชี้นัดและประเมินผล ผลของการพัฒนาพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สามารถสร้างองค์ความรู้และตรวจสอบความรู้ได้ด้วยตัวเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็นสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 73.23 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 78.57 เมื่อนำไปเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่าผ่านเกณฑ์ทั้งคะแนนและจำนวนนักเรียน 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเดชา

พาพิมพ์ (Phapim, 2013) เรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ตัวประกอบของจำนวนนับ โดยใช้รูปแบบวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องตัวประกอบของจำนวนนับ โดยใช้รูปแบบวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ได้คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.69 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 48.45 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.90 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนกับเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องตัวประกอบของจำนวนนับ โดยใช้รูปแบบวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ได้คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียน สูง ปานกลาง และต่ำที่เรียนโดยใช้รูปแบบวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องตัวประกอบของจำนวนนับอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลยา บุญอากาศ (Bunargard, 2013) เรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการ

เรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันโดยใช้เทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยคะแนนหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการ

เรียนรู้แบบร่วมมือกันเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ หาญพิทักษ์ (Harnpitak, 2016) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเพ็ญศิริ ศรีชมพู (Srichomphu, 2015) พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมและเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาพรวมพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประโยชน์

ที่ได้รับ และด้านการวัดและประเมินผลให้นักเรียนเขียนแสดงความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นักเรียนชอบบรรยากาศในชั้นเรียน สนุกสนาน เป็นบรรยากาศของการร่วมมือกันเรียนรู้ เนื้อหาของโจทย์มีลำดับจากง่ายไปหายาก และไม่ยากจนเกินไป สามารถทำโจทย์ปัญหาได้มากขึ้น เข้าใจง่าย ครูสามารถทำหาคณิตศาสตร์เรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้การนำผลการวิจัยไปใช้เกิดประโยชน์ สูงสุด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ควรศึกษาเพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ แต่ทั้งนี้ สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาได้ตามความเหมาะสม

1.2 เนื่องจากผลการดำเนินการในครั้งนี้ ผลการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงเสนอแนะให้ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นอื่นได้นำ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

1.3 ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ทบทวนความรู้เดิมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความคิดอย่างเป็นระบบได้อย่างอัตโนมัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรนำการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาในเนื้อหาอื่น เช่น คู่อันดับ กราฟ สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว เรขาคณิต

2.2 ควรนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อื่น ได้แก่ การให้เหตุผล การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การนำเสนอ การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น เป็นต้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า PPSSE Model มีองค์ประกอบ คือ แนวคิด ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าว ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงโมทัศน์ที่เรียนและแก้ไขโมทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนให้ถูกต้องได้เรียนรู้จากปัญหาที่ท้าทายได้ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา และที่สำคัญนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และผู้สอนกับนักเรียน

References

- Bunargard, V. (2013). The Effects of The STAD Cooperative Learning Technique towards Learning Achievement and Critical Thinking Skills in Mathematics of Pratomsuksa 6 Students. *Master of Education*. Graduate School : Rambhai Barni Rajabhat University College.
- Harnpitak, K. (2016). The effect of learning management based on Constructivist theory of mathematical concepts and problem-solving ability on the topic of Triangles of grade 5 students. *Master's thesis*. Graduate School : Burapha University.
- Noyshomphoo, K. (2012). The Development of Learning Activities based on Constructivist Theory Focusing on Mathematical Problem Solving Skills in Combined Addition, Subtraction, multiplication and Division. Prathomsuksa 3. *Journal of Education Graduate Studies Research Khon Kaen University*, 5(3), 9-16.
- Office of Academic Affairs and Educational Standards. (2008). *Indicators and core learning content Learning math According to the basic education curriculum 2008*. Bangkok : Printing house, Agricultural Cooperative of Thailand Limited.
- Phapim, D. (2013). A study of mathematics learning achievement on Factors of a number using a cooperative teaching method with STAD techniques Grade 6. *Graduate Education Thesis Mathematics*. Graduate School : Udon Thani Rajabhat University.
- Saduakkan, P. (1995). Effects of teaching mathematics based on the constructivist theory on lower secondary school students' mathematics learning achievement and transfer of learning abilities. *Doctor of Philosophy Thesis*. Graduate School : Chulalongkorn University.
- Srichomphu, P. (2015). A study of mathematics learning achievement on the subject Probably by organizing a cooperative learning group STAD technique for students of grade 5, preparatory school Suwanit Wong. *Master's thesis*. Graduate School : Mahasarakham University.
- Srisawat, C. (2012). The Development of Mathematics Learning Activities using the Constructivist Learning Approach on “The Power Number” for Mathayomsuksa I Students. *Journal of Education Graduate Studies Research Khon Kaen University*, 6(1), 7-17.

**ผลของการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา
สำหรับเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพ
และมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น***

**The Effects of Applying Graphic Images Based on the
Mandala structure for Increasing Visual Attention and
Visuospatial ability for Children at Risk of ADHD**

บัญชาญา บุญอาพักร์เจริญ¹, กนก พานทอง และสิริกรานต์ จันทปรมจิตต์²
Natthiya Boonaphatjarern, Kanok Panthong and Sirikran Juntapremjit

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ¹

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา²

Huachiew Chalermprakiet University, Thailand

College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: liberalart51@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา และ 2) ศึกษาผลของการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสำหรับเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็น และความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้นระหว่างก่อนกับหลังการทดลองในกลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดหัวคู้และโรงเรียนวัดเสาธงกลาง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 60 คน ที่เป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น ได้ใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ภาพกราฟิกประยุกต์โดยใช้โครงสร้างภาพแมนดาลา แบบทดสอบความใส่ใจทางการมองเห็นและแบบทดสอบความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ t-test

*ได้รับบทความ: 5 สิงหาคม 2562; แก้ไขบทความ: 24 สิงหาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 8 กันยายน 2563

Received: August 5, 2019; Revised: August 24, 2020; Accepted: September 8, 2020

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ กลุ่มทดลองมีความถูกต้องของการตอบสนองความใส่ใจทางการมองเห็น (Cpt) สูงกว่าก่อนที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ ประยุกต์โดยใช้โครงสร้างภาพแมนดาลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05
2. กลุ่มทดลองมีความถูกต้องของการตอบสนองความใส่ใจทางการมองเห็น (Cpt) สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01
3. หลังการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ กลุ่มทดลองมีความถูกต้องของการตอบสนองความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ (Corsi Block) สูงกว่าก่อนที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ ประยุกต์โดยใช้โครงสร้างภาพแมนดาลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สรุปได้ว่า กิจกรรมการวาดภาพกราฟิกประยุกต์โดยใช้โครงสร้างภาพแมนดาลาเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้นได้

คำสำคัญ: แมนดาลา; สมาธิสั้น; การเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็น; ความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์

Abstract

The purpose of this research was to: 1) develop applied graphics based on the mandala structure, 2) to study the effects of using graphics based on the mandala structure for increasing the visual attention, the visuospatial ability for children at risk of ADHD, the study effects during before and after the experiment in the group that received training using applied graphics based on the mandala structure, the study effects comparing between the training groups and without training groups using applied graphics based on the mandala structure. The sample were sixty children at risk of ADHD in grade 1 to 6 from Hua Khu and Wat Sao Thong Klang School, Samut Prakan Province, randomly and equally assigned to the experimental and control groups, 30 people per group. Research instruments were the applying graphic images based on the mandala structure, Continuous performance task (Cpt), Corsi Block test. The data were analyzed using t-test.

The results were as follows:

1. The experimental group has the correctness of response to visual attention (Cpt) higher than before being trained to use graphic images using the mandala image structure at the .05 level of significance.

2. The experimental group had the correctness of response to visual attention (Cpt) higher than the control group at the .01 level of significance.

3. The experimental group has the correctness of the response to the visual ability and the relative dimension (Corsi Block) higher than before being trained to use the graphic image using the Mandala image structure at the .05 level of significance. In conclusion, drawing on the develop applying graphic images base on mandala structure could enhance the visual attention and visual actively, and the visuospatial ability for children at risk of ADHD.

Keywords: Mandala; ADHD; Visual Attention; Visuospatial

1. บทนำ

แมนดาลา (Mandala) เป็นคำภาษาสันสกฤต หมายถึง วงกลม ภาพแมนดาลาที่พบในงานสถาปัตยกรรมต่างๆ (Harper, 2017) จะมีโครงสร้างภาพเป็นวงกลมมีจุดกึ่งกลางภาพ มักใช้ในกระบวนการออกแบบงานความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ (Buchalter, et al., 2013 : 11) จากแนวคิดทฤษฎีของนักจิตวิทยา คาร์ล จี จุง (Carl G. Jung Theory) ให้ความสำคัญการแปลความหมายในภาพแมนดาลาที่เกิดจากการวาดของผู้ป่วยว่าเป็นการสะท้อนสภาพแห่งตน ภาพจะแสดงความคิดบอกเล่าประสบการณ์ในตัวของผู้ป่วยที่มาจากจิตใต้สำนึก ภาพแมนดาลาเป็นศูนย์รวมของตน (Self) การศึกษาการออกแบบภาพแมนดาลาที่สมบูรณ์เกิดขึ้นจากการทำหน้าที่ของจิตที่มี 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) การรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์ (Sensation) 2) การรู้สึก (Feeling) 3) การคิด (Thinking) และ 4) จากการกำหนดรู้ภายในใจตนหรือปัญญาญาณ (Intuition) (Papadopoulos, 2006 : 153-171) ซึ่งการทำ

หน้าที่ของจิต ในทฤษฎีจิตสังเคราะห์ (Psycho Synthesis) ของ Roberto Assagioli (2012 : 147-169) สอดคล้องกับจุง ทั้ง 4 ด้าน แต่เพิ่มอีก 2 ด้าน คือ 5) จินตภาพ (Imagination) และอีกด้าน คือ 6) แรงกระตุ้นหรือความปรารถนา (Impulse-Desire) ซึ่งเป็นการขยายการทำหน้าที่การรับรู้เพิ่มขึ้น จุง อธิบายว่า การทำหน้าที่การรับรู้ทั้ง 4 ด้านนั้น ถ้าให้น้ำหนักหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งมากเกินไปจะส่งผลให้จิตใจไม่สงบสับสนวุ่นวาย ผู้ป่วยที่มีความคิดสับสนวาดภาพแมนดาลา เมื่อนำเสนอภาพออกมาจะบ่งบอกถึงความวุ่นวายภายในใจ ถ้าผู้วาดมีจิตที่สงบภาพที่อยู่บนเส้นรอบวงกลมจะมีระยะห่างเท่ากัน ภาพที่เขียนออกมาจะมีคุณลักษณะของภาพแมนดาลาที่สมบูรณ์ คือ สมมาตรกันทั้งภาพ เนื่องจากการทำหน้าที่ของการรับรู้แต่ละหน้าที่มีแรงเท่าๆ กันจะทำให้บุคคลเกิดการเข้าใจตนเองอย่างสมบูรณ์ (Fully Actualized) (Masquelier, 2004 : 71-76)

ความใส่ใจ (Attention) ต่อสิ่งเร้า (Stimulus) ในที่นี้กำหนดสิ่งเร้าเป็นภาพแมนดาลา ซึ่งกลไก

ความใส่ใจประกอบด้วย 1) กลไกภายนอกหรือล่างขึ้นบน (Exogenous, Bottom-Up) เป็นการเปลี่ยนความใส่ใจตามลักษณะเด่นของสิ่งเร้าๆ 2) กลไกภายในหรือบนลงล่าง (Endogenous, Top-Down) เป็นการใชความตั้งใจในการควบคุมความใส่ใจไปยังสิ่งเร้า ซึ่ง 2 กลไกจะทำงานร่วมกันและการมองเห็นจัดอยู่ในระบบประสาทรับรู้สัมผัส (Special Senses) การมองเห็นร่วมกับประสบการณ์จากการเรียนรู้ (Thawornphaibunbut, 2012) การใช้หลักความตั้งใจ (Will) ในการควบคุมความใส่ใจไปยังสิ่งเร้านั้นเป็นความสมดุลของการกระตุ้นความใส่ใจจากภายนอกและภายในจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะหากไม่มีความสมดุลอาจนำไปสู่จิตพยาธิวิทยา (Psychopathology) งานวิจัยของ Moore (2008) ที่นำมาประยุกต์พัฒนาความคิดของเด็กด้วยการเพิ่มความใส่ใจในเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น (ADHD) ใช้การบริหารตา (Eye Exercises) ด้วยการมองตามวัตถุในมือของผู้ฝึก ปรากฏว่าสามารถเพิ่มความใส่ใจและลดอาการหุนหันพลันแล่น (Impulsivity) ในเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้นได้ การให้ความใส่ใจต่อสิ่งเร้าที่เป็นเป้าหมายอย่างจดจ่อ (Concentrate) จะทำให้เกิดการกระตุ้นการสร้างสารสื่อประสาท (Neurotransmitters) อะเซทิลโคลีน (Acetylcholine) และโดปามีน (Dopamine) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และความใส่ใจโดยการฝึกใช้สายตาจดจ่อตามการเคลื่อนไหวของสิ่งเร้าหรือการมีสติอยู่กับการเคลื่อนไหวช่วยเพิ่มระดับของสมาธิและการลดความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ฝึกกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น โดยการใช้ศิลปะการวาดลาย

เส้น SNIGO (ศิลปะที่ใช้ไม้ปลายแหลมลากเส้นตามรอยภาพร่างเกิดการขูดผิวภาพทำให้เป็นลายภาพขึ้น) พบว่าการลากเส้นในศิลปะ SNIGO สามารถเพื่อเพิ่มสมาธิในการทำงานและการควบคุมตนเองของกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้นได้ (Niyomtham, 2017)

การวาดภาพแมนดาลาร่วมกับการฝึกจินตภาพแมนดาลาให้อยู่ในความทรงจำเป็นการเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์โดยสมองจะต้องมีการเลือกสิ่งเร้าโดยที่กลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้นสามารถเลือกหรือคัดกรองที่จะใส่ใจกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Selective Attention) ที่เข้ามาเป็นจำนวนมากจนทำให้เกิดเป็นคอขวด (Bottle Neck) ซึ่งในขั้นต้นจะเป็นการวิเคราะห์ลักษณะของสิ่งเร้าทางกายภาพ เช่น รูปร่าง สี การระบุเอกลักษณ์หรือตำแหน่งของสิ่งเร้าในภาพแมนดาลา ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว มาพัฒนาสร้างภาพแมนดาลาที่สมบูรณ์ เพื่อจัดระเบียบความคิดและกระตุ้นการบริหารสมองทั้งสองซีกในการเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพมิติสัมพันธ์ ที่สามารถนำไปใช้ในการฝึกกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น ให้สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยสามารถดึงความจำมาใช้ในการวางแผนและนำมาปฏิบัติงานได้สำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสำหรับเพิ่มความใส่ใจทางการ

มองเห็น และความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ขององค์กลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น

2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสำหรับเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็น และความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ขององค์กลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research Design) โดยใช้แบบแผนการทดลอง แบบ Pretest and Posttest Control Group Design (Edmonds & Kennedy, 2013)

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่มีอายุ 9-12 ปี จากโรงเรียนวัดหัวคู้ และโรงเรียนวัดเสาชิงช้า จังหวัดสมุทรปราการ ที่ผ่านการคัดกรองว่าเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น โรงเรียนละ 30 คน รวม 60 คน แต่ละโรงเรียนจะแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้โปรแกรม G*Power 3.1 โปรแกรมสำเร็จรูป version (3.1.9.2) ในการคำนวณ ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ 1) ขออนุญาตดำเนินการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียน 2) ขี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นให้ครูประจำชั้นและผู้ปกครองทำแบบคัดกรอง KUS-SI แบบคัดกรอง SNAP-IV และผู้ปกครองของเด็กที่มีคะแนนสอดคล้องกับครูประจำชั้น คือ คะแนนเข้าเกณฑ์เป็นโรคสมาธิสั้น ผู้ปกครองแสดงความจำนงกรอกแบบฟอร์มยินยอมให้บุตรเข้าร่วมการวิจัย 3) จัดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้นแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจาก 2 โรงเรียนๆ

30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากจากรายชื่อที่ผ่านเกณฑ์คัดเข้าแบบไม่คืนที่ 4) นำทั้ง 2 กลุ่มทดสอบ Pretest ความใส่ใจทางการมองเห็น (Cpt: A continuous performance task) และทดสอบถึงความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ (Corsi Block: The Corsi Block block-tapping test)

2. การทดลอง กลุ่มทดลอง 30 คน ฝึกวาดภาพตามหลักการวาดภาพแมนดาลา “คู่มือการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสำหรับการเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็น และความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น” โดยก่อนการฝึกวาดภาพจะให้กลุ่มทดลองฝึกใช้กลัมน้ำมือ ด้วยการวาดรูปเรขาคณิตตามเส้นประแบบง่าย และฝึกความจำแบบง่ายด้วยภาพเรขาคณิตที่มีรูปทรงไม่ซับซ้อนให้ดูภาพ 1 นาทีและวาดรูปจากความทรงจำเพื่อเรียนรู้การฝึกจำ ให้กลุ่มทดลองทำกิจกรรมวาดภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาๆ ใช้เวลาฝึก 12 ครั้ง ดังนี้ใน 1 วันแบ่งฝึก 4 ครั้ง ครั้งเข้าฝึก 2 ครั้งๆ ละ 30 นาที พัก 10 นาทีและฝึกต่ออีก 30 นาที ช่วงบ่ายก็เช่นเดียวกัน ฝึกทั้งสิ้น 4 ครั้งต่อ 1 วัน จัดกิจกรรมทุกวันจนครบกิจกรรมฝึกวาดที่ 10 เมื่อฝึกครบแล้วจะนำมาทดสอบความใส่ใจทางการมองเห็น (Cpt) และทดสอบความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ (Corsi Block) อีกครั้งเป็น Posttest

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เครื่องมือในการทดลองมีดังนี้ 1) กิจกรรมการฝึกวาดภาพกราฟิกประยุกต์

ตามโครงสร้างแมนดาลา ผู้วิจัยสอนและสาธิตการวาด ผีการลงสีตามหลักการวาดภาพแมนดาลา รวมถึงการฝึกออกแบบภาพแมนดาลาใช้สัญลักษณ์ใส่ลงในภาพ และการจัดเรียงสัญลักษณ์ในภาพให้สมดุลทั้งภาพโดยมีผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยผู้วิจัยคอยเป็นพี่เลี้ยง และให้ฝึกเทคนิคเหล่านี้จนครบทั้ง 10 กิจกรรม 2) ฝึกทักษะการรับรู้ผ่านหลักความตั้งใจ (Will) ก่อนเริ่มทำกิจกรรมทุกครั้งให้กลุ่มตัวอย่างกำหนดจิต แล้วกล่าวออกเสียงว่า “ต้องตั้งใจทำให้สำเร็จ” “ต้องทำให้ผลงานดี” “ต้องตั้งใจจำภาพให้ได้” โดยหลักความตั้งใจ (Will) เพื่อกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานการทำกิจกรรม และเพื่อเสริมทักษะการจัดระเบียบความคิดต่อการลงมือวาดและลงสี รวมถึงการจำภาพในทุกๆ กิจกรรม และส่วนที่ 2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตาม ประกอบด้วย 1) Cpt (Continuous Performance Task) เป็นโปรแกรมทดสอบทางคอมพิวเตอร์ โดยมีตัวอักษรภาษาอังกฤษขึ้นมาทีละตัวกลางจอ มีเงื่อนไขให้กด Space Bar ทุกครั้งที่เห็นตัวอักษร X ปรากฏหลังตัวอักษร A ซึ่งต้องคงความใส่ใจต่อสิ่งเร้าที่หน้าจอ มองภาพหน้าจอตลอดเวลา มิฉะนั้นจะกดผิดหรือไม่ได้กด Space Bar 2) Corsi Block (Block -tapping Test) ทดสอบถึงความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ เป็นโปรแกรมทดสอบทางคอมพิวเตอร์ที่มีภาพเป็นกล่องหลายกล่องในจอภาพ จะกระพริบกล่องตำแหน่งต่างๆ โดยผู้ทดสอบต้องคลิกเมาส์ตามตำแหน่งที่มีการกระพริบของไฟเรียงตามลำดับการกระพริบและจะยุติเมื่อทำผิดบ่อยครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบความใส่ใจทางการมองเห็นและคะแนนจากการทดสอบความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ ก่อนและหลังกลุ่มที่ฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาด้วยสถิติทดสอบที (Dependent t-test) และวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มใช้กับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาด้วยสถิติทดสอบที (Independent t-test)

4. สรุปผลการวิจัย

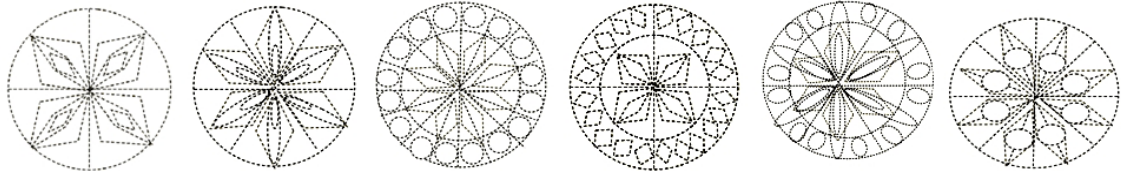
ผลการศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสำหรับการเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลของการพัฒนาภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาที่สมบูรณ์มีลักษณะดังนี้ 1) จุดกลางภาพ (Middle Point) 2) สมมาตร (Symmetry) คือ ความเหมือนกันทุกด้านของรูปร่าง 3) สมมูล (Equivalent) คือ มีค่าเท่าเทียมกันเสมอเหมือนกัน 4) ดุลยภาพ (Equilibrium) คือ การนำส่วนประกอบต่างๆ ของศิลปะ เช่น รูปร่าง รูปทรง มาจัดเข้าให้เกิดน้ำหนักเท่ากันในทุกด้าน และ 5) สัญลักษณ์ในภาพแมนดาลา (Symbolic) คือ สัญลักษณ์แทนโครงสร้างการทำงานภายในของจิตใจ จากหลักการข้างต้นจึงออกแบบภาพเป็นคู่มือฝึกวาดภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาที่สมบูรณ์ แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) กิจกรรมวาดภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดالا “ระดับพื้นฐาน” มี 6 กิจกรรม ตามภาพ

ตัวอย่างผลงานของกลุ่มเสียงเป็นโรคสมาธิสั้น ดังภาพที่ 3 และภาพที่ 4

ภาพที่ 3 กิจกรรมฝึกวาด 1-6 ภาพแมนดالا “ระดับพื้นฐาน”

ภาพที่ 4 ภาพตัวอย่างผลงานของกลุ่มเสียงเป็นโรคสมาธิสั้นลากเส้นตามเส้นประ ในการทำกิจกรรมวาดภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดالا “ระดับพื้นฐาน”

2) กิจกรรมฝึกวาดภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาระดับขั้นสูง ต้องใช้ความสามารถในการจำหลักการวาดเพิ่มจากชุดพื้นฐาน

(ออกแบบภาพเองตามหลักการวาดภาพแมนดالا) ตามตัวอย่างผลงานของกลุ่มเสียงเป็นโรคสมาธิสั้นตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ภาพตัวอย่างผลงานของกลุ่มเสียงเป็นโรคสมาธิสั้นออกแบบลวดลายภาพเองในการทำกิจกรรมวาดภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดالا “ระดับขั้นสูง”

ผลการประเมินคู่มือภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาฯ ดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ความ

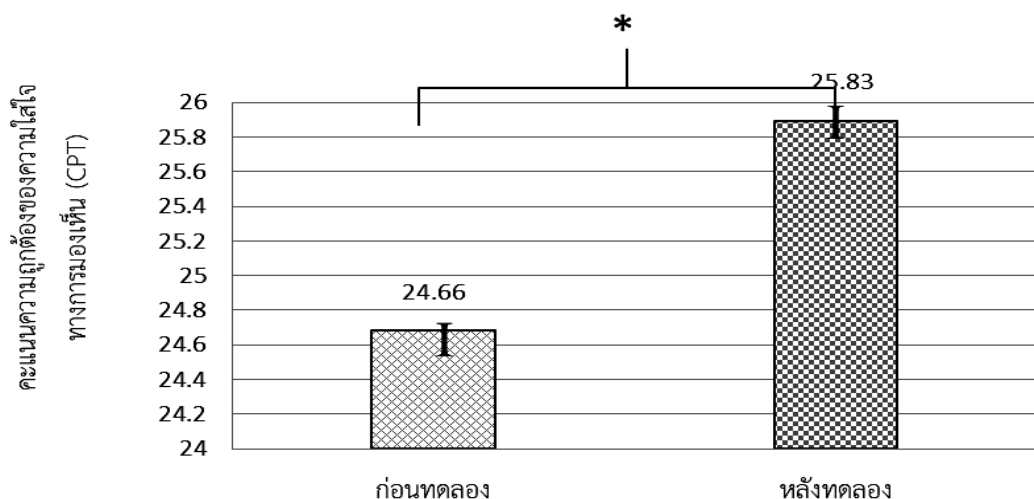
เหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มีค่า CVI เท่ากับ 1.00 แสดงถึงความเหมาะสมภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาฯอยู่ในระดับ ดีมาก

2. ผลของการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น

2.1 ผลของการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของการตอบสนองขณะทดสอบความใส่ใจทางการมองเห็น (Cpt) หลังการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา มีคะแนนความ

ถูกต้องมากกว่าก่อนการใช้ภาพกราฟิกฯ โดยพิจารณาที่ค่า t เท่ากับ 2.18 ($p = .019$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการทดลองแสดงเป็นกราฟแท่งเปรียบเทียบ ระหว่างก่อนกับหลังการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา ดังภาพที่ 6

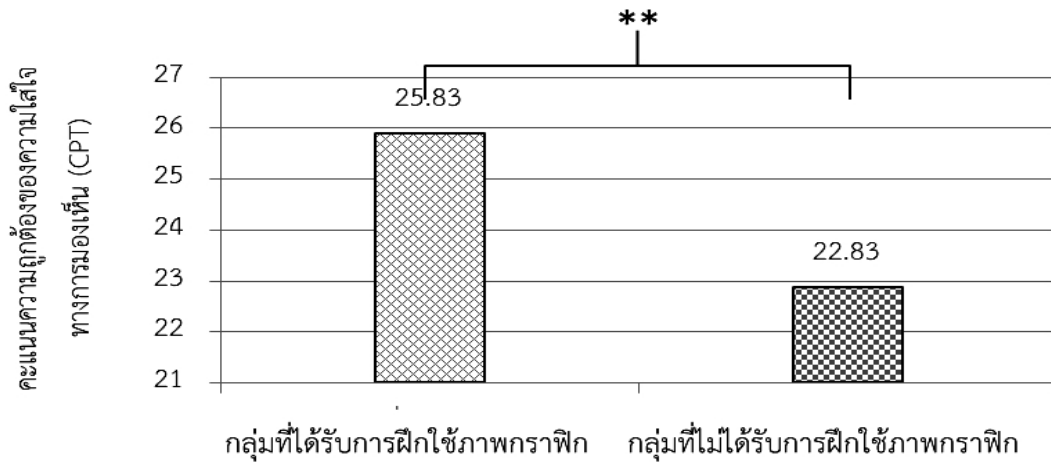

* $p < .05$

ภาพที่ 6 กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของความใส่ใจทางการมองเห็นระหว่างก่อนกับหลังการทดลองในกลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของความใส่ใจทางการมองเห็น (Cpt) ของกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลามีคะแนนสูงกว่ากลุ่มไม่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ มีค่า t เท่ากับ 3.52

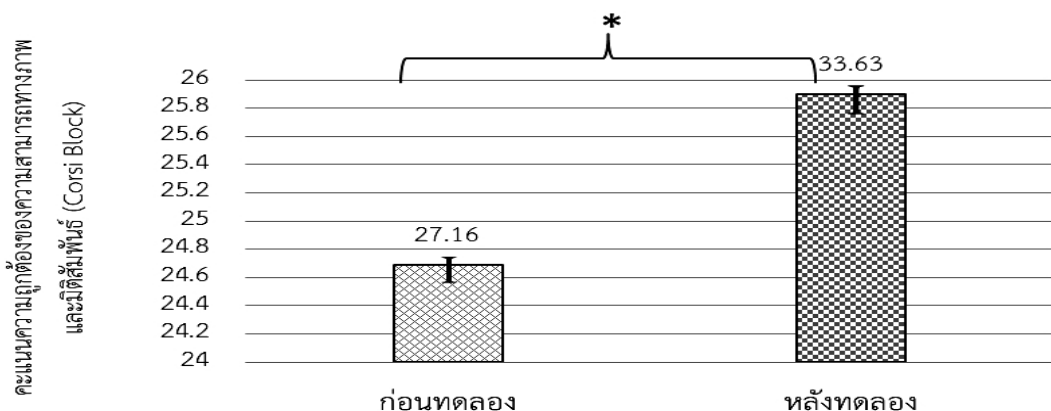
($p = .00$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการทดลองแสดงเป็นกราฟแท่งเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของความใส่ใจทางการมองเห็น ระหว่างก่อนกับหลังการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของภาพ (CPT) หลังการทดลองระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดالا

2.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น คือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ มีคะแนนความถูกต้องมากกว่าก่อนการใช้ภาพกราฟิกฯ โดยพิจารณาที่

ค่า t เท่ากับ 1.92 ($p = .03$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการทดลองแสดงเป็นกราฟแท่งเปรียบเทียบระหว่างก่อนกับหลังการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดالا ดังภาพที่ 8

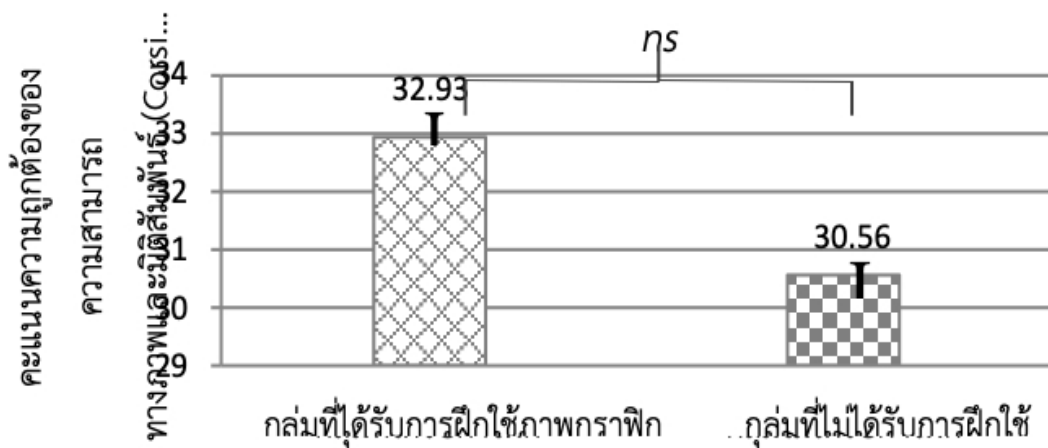
* $p < .05$

ภาพที่ 8 กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองในกลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดالا

2.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น พบว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา มีคะแนนไม่แตกต่างกันกับ

กลุ่มไม่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ มีค่า t เท่ากับ 0.96 ($p = .16$) จากผลการทดลองแสดงเป็นกราฟแท่งเปรียบเทียบ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกฯ ประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา ดังภาพที่ 9

ns: non-significant

ภาพที่ 9 กราฟแท่งแสดงการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มไม่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา สามารถเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้นสามารถอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลา มีค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องของความใส่ใจทางการมองเห็นเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าในการฝึกทั้ง 10 กิจกรรม ได้ฝึกการจดจ่อ (Attention Training)

โดยการให้ลากเส้นตามรอยเส้นประ การลงสีตามโครงร่างภาพแมนดาลาเด็กสมาธิสั้นมีสมาธิในการทำงานและการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศรียา นิยมธรรม (Niyomtham, 2017) ที่ฝึกเด็กสมาธิสั้นวาดลายเส้น SNIGO และจากการวาดลวดลายรูปร่างเรขาคณิตตามโครงสร้างภาพแมนดาลาที่สมบูรณ์ คือ มีลวดลายรูปร่างเรขาคณิตเหมือนกันทุกด้านตามการแบ่งสัดส่วนภาพ ทำให้เกิดการจัดระเบียบความคิดผ่านการรับรู้จากภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีของ “จุง” ภาพแมนดาลาที่สมบูรณ์เป็นภาพที่แสดงถึง

การรับรู้ที่เป็นเอกภาพ หรือที่เรียกว่า “ตน” (Self) การจัดวางลวดลายภาพรูปร่างเรขาคณิตให้สมดุล มีลักษณะกระจายให้ทุกด้าน ทำให้เกิดความคิดอัตโนมัติ เพราะลายถัดไปเป็นลายภาพที่รูปทรง ขนาดเท่ากัน เหมือนกันกับลายที่วาดแล้วและกำลัง วาดถัดไป ต่อเนื่องเคลื่อนที่เป็นวงในภาพวงกลม แมนดالاทำให้ลดความสับสน จัดระเบียบความคิดได้ สอดคล้องกับงานวิจัย Liu, et al. (2012) งานวิจัยนี้สร้างภาพรูปร่างเรขาคณิต ด้วยการประมวลผลการรับรู้ข้อมูลจากการมองเห็น (Visual Information) ในสมองของมนุษย์แบบหลาย ลักษณะ (Multi Feature) ระหว่างภาพรูปร่าง เรขาคณิตกับสี ผลปรากฏว่า ผลทดสอบโปรแกรมฯ กลุ่มตัวอย่างมีการประมวลผลการรับรู้ต่อภาพ รูปร่างเรขาคณิต ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานทาง กายภาพ (Physical) ได้เร็วกว่าสี ซึ่งการเคลื่อนไหว ของตาจะต้องใช้สิ่งเร้าในการกระตุ้นและจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับความใส่ใจก่อน ซึ่งจะทำให้มีระยะเวลาการตอบสนองต่อการ กระตุ้นสั้นลง (Shepherd, et al., 1986 : 475-491) ในขณะที่สิ่งเร้าที่อยู่ในลานสายตา (Visual Field) จะส่งผลต่อการตอบสนองของความใส่ใจจากการ มองเห็น (Visual Attention) และการรับรู้จากการ มองเห็น (Visual Perception) ดังนั้นหลังการฝึก ใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดالا สามารถเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นได้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความ ถูกต้องของความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น มีคะแนนความถูกต้อง ของความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์สูงกว่า

ก่อนการใช้ภาพกราฟิกฯ แสดงว่าการใช้ภาพ กราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาส่งผลให้ มีความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ใน การการเข้าใจถึงมิติสัมพันธ์อื่น ได้แก่ รูปร่าง ความ สูง-ต่ำ ไกล-ใกล้ พื้นที่และปริมาตรจะช่วยให้เกิด จินตนาการและนึกเห็นภาพของส่วนประกอบต่างๆ เมื่อแยกออกจากกัน และสามารถมองเห็นเค้าโครง หรือโครงสร้างเมื่อเอาส่วนต่างๆ มาประกอบหรือ รวมเข้าด้วยกัน ดังนั้นการฝึกวาดภาพกราฟิก ประยุกต์ตามโครงสร้างภาพแมนดالا จึงเป็นการ ฝึกความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้ทำงานดีขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษา สามารถนำชุดกิจกรรมฝึกการใช้ภาพกราฟิก ประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสามารถเพิ่ม ความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทาง ภาพและมิติสัมพันธ์ของกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น ไปประยุกต์ในหลักสูตรการศึกษาหรือใช้เพื่อเป็น ทางเลือกในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเพิ่มความ ใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพ และมิติสัมพันธ์ของกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัยและผู้สนใจสามารถนำ ผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยใน ระดับที่ลึกเกี่ยวกับการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตาม โครงสร้างแมนดาลาสามารถเพิ่มความใส่ใจ ทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพและมิติ สัมพันธ์หรือด้านอื่นๆ

2.2 การศึกษานี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเฉพาะของกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคสมาธิสั้น ควรมีการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกการใช้ภาพกราฟิกประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสามารถเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในประชากรกลุ่มอื่นๆ เช่น เด็กกำพร้า เป็นต้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย คือ ได้ชุดภาพกราฟิกจากการประยุกต์ตามโครงสร้างแมนดาลาสำหรับเพิ่มความใส่ใจทางการมองเห็นและความสามารถทางภาพและมิติสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น และได้แนวทางการพัฒนาความสามารถเด็กกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้น

References

- Assagioli, R. (2012). *Psychosynthesis: A Collection of Basic Writings published by Roberto. Assagioli. USA : The Synthesis Center.*
- Buchalter, et al. (2013). *Mandala Symbolism and Techniques.* London : Jessica Kingsley Publishers.
- Edmonds, W. A. & Kennedy, T. D. (2013). *An applied reference guide to Research designs: Quantitative, qualitative, and mixed methods.* Thousand Oaks, CA : Sage.
- Harper, D. (2017). *etymology dictionary.* <https://www.etymonline.com/word/mandala> (Accessed November 2017).
- Jung, C. G. (2009). *Foundation of the Works of C. G. Jung. Reprinted from The Red Book by C. G. Jung.* With permission of the publisher, W.W. Norton : Company, Inc.
- Liu, B., et al. (2012). Feature precedence in processing multifeature visual information in the human brain: an event-related potential study. *Neuroscience*, 210, 145-151.
- Masquelier, Y. (2004). *The Mandala, a Symbol of the Psyche in the Life and Work of C. G. Jung.* In Tibetan Mandala: Art and Practice The Wheel of Time, edited by S. Crossman and J. Barou, 71-76. Old Saybrook. CT : Actes Sud.
- Moore, D. T. (2008). *Eye Exercises to Increase Attention and Reduce Impulsivity.* <http://improvevisionquick.com/> (Accessed 17 December 2014).
- Niyomtham, S. (2017). *The effect of using SNIGO line art to increase concentration in work and self-control of ADHD children.* Bangkok : Kasem Bundit University.
- Papadopoulos, R. K. (2006). *The handbook of jungian psychology: Theory, practice and applications.* London : Psychology Press.

- Shepherd, M., et al. (1986). The relationship between eye movements and spatial attention. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology A: Human Experimental Psychology*, 38(3-A), 475-491.
- Thawornphaibunbut, N. (2012). *Reference frame for visual perception*. Bangkok : Mahidol University.

**การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้
ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์***
**Developing the Teachers' Learning Leadership Enhancement
Program for the General Education Private Schools under
the Office of Buriram Provincial Education Office**

Yuze Sun และไพบูลย์ ลัมมณี

Yuze Sun and Paiboon Limmanee

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Yuze.mps@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

*ได้รับบทความ: 15 กรกฎาคม 2562; แก้ไขบทความ: 15 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: July 15, 2019; Revised: September 15, 2020; Accepted: September 28, 2020

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม และขอขยายเนื้อหา แบ่งออก 8 Module ได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) ความยืดหยุ่น 5) การบูรณาการ 6) สภาพแวดล้อมต่อการเรียนรู้ 7) การวิจัย 8) นวัตกรรม การเรียนรู้ และผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก โดยการพัฒนาตามโปรแกรมอาจเลือกไปใช้ที่ละหลักสูตรจนครบทั้ง 8 หลักสูตร โดยควรให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการบรรจุแต่งตั้งใหม่หรือครูผู้สอนที่มีความพร้อมเข้ารับการพัฒนาเป็นอันดับแรก และมีบทเรียนออนไลน์เพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่ผู้อื่นที่สนใจ

คำสำคัญ: โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research are study: 1) the current conditions, desirable conditions and 2) develop in teachers' learning leadership enhancement program for the general education private schools under the office of Buriram provincial education office. This study used qualitative research were 2 phases. The phases, 1) study current conditions and desirable conditions of the teachers' learning leadership enhancement. The samples consisted of 234 school administrators and teachers. The research instrument was the questionnaire. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean and standard deviation. The second phase was, 2) develop the teachers' learning leadership enhancement program. Focus group discussion included 7 professionals as informants. The research instrument was the evaluation form. The statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The results are as follow:

1. Result of the current conditions of the teachers' learning leadership enhancement program at high level in all items. And desirable conditions of the teachers' learning leadership enhancement program at high level in all items.
2. Result of the development the teachers' learning leadership enhancement program include 5 elements, 1) principle, 2) objective, 3) content, 4) procedure, 5) evaluate the program. Content scopes are 8 modules, 1) team learning, 2) using technologies,

3) creative thinking, 4) flexibility, 5) integration, 6) powerful environment for learning, 7) research, 8) innovation for learning. The results for the assessment the suitability and the possibility of the program were suitability and the possibility of the program are at high level. The development of the program may choose to use one course at a time to complete all 8 courses, should the newly appointed teacher or teachers who are ready to be developed first and there are online lessons to be a source of knowledge for others who are interested.

Keywords: Developing the learning leadership enhancement program

1. บทนำ

เป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่คุณภาพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Ministry of Education, 2007 : 2-4) การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม วัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ครูควรมีทักษะและคุณลักษณะที่รองรับเข้าถึงเพื่อสร้างนวัตกรรมบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ในอนาคตที่จะพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเยาวชนในยุคใหม่ให้การเรียนรู้สนุกและกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Panich, 2012 : 15)

ปัญหาของภาวะผู้นำสำหรับครูในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่วนใหญ่ขาดภาวะผู้นำการเรียนรู้ ซึ่งครูจะขาดทักษะการทำงานร่วมกับคนอื่น การนำเทคโนโลยีมาใช้กับงานเป็นต้น การปิดกั้นตนเองในการรับฟังความคิดเห็นจากคนอื่น ความคิดริเริ่มคิดและทำแต่สิ่งเดิมๆ ไม่ยอมปรับเปลี่ยนและมีความคิดสร้างสรรค์ จากที่กล่าวมาสามารถมองเห็นได้ว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำ องค์กรนั้นจะขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน บุคลากรจะทำงานอย่างไม่มีความสุขและไม่ตั้งใจ ทั้งนี้ภาวะผู้นำของครูจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้ในสถานศึกษา (Robinson, 2011 : 302) ดังนั้น ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาจึงจำเป็นและสำคัญในการพัฒนาทักษะความรู้และการเรียนรู้ของคนในยุคปัจจุบัน ครูที่เป็นผู้นำการเรียนรู้ต้องนำเอาค่านิยมที่สำคัญมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน มีการพัฒนาจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์การ และกลายเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติที่ปกติ เป็นมาตรฐานที่ดีต่อไปภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อตัวผู้นำ โดยที่ผู้นำใช้ภาวะผู้นำ

ในการปฏิบัติการและอำนวยการ เพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ อีกทั้งการเรียนรู้ที่จะให้เกิดทักษะความรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ขยายขีดความสามารถในการเรียนรู้ของทั้งบุคลากรและ ผู้เรียนให้มากขึ้น ต้องพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเรียนรู้เป็นทีม มีการร่วมพลังเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ นำเอาเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นและสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาวิกฤติในการจัดการศึกษาและพัฒนาคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่เน้นการเรียนรู้ (Somprach, 2017 : 193-204 โดยการพัฒนาคูต้องมีนวัตกรรมที่ชัดเจน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต (Panich, 2012 : 318)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ และพัฒนาโปรแกรมภาวะผู้นำการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้กับครูในสถานศึกษาให้สามารถรับมือกับโลกอนาคตที่ท้าทาย เรียนรู้ที่จะคิด ตั้งรับและปรับตัว สามารถแก้ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จะช่วยให้ครูในสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับเงื่อนไขและบริบทที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวน 37 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รายข้ออยู่ระหว่าง 0.39-0.84 ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รายข้อ มีค่าเท่ากับ 0.98 กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 234 คน จาก 35 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Srisa-ard, 2010 : 103) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

โดยรวม รายด้าน รายข้อและการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู จากสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน แล้วนำผลที่ได้ร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู จัดทำคู่มือพร้อมแบบประเมิน แล้วประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยวิธีการสนทนากลุ่ม Focus Group

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยส่วนต่างๆ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม และขอบข่ายเนื้อหา แบ่งออก 8 Module ได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) ความยืดหยุ่น 5) การบูรณาการ 6) สภาพแวดล้อมต่อการเรียนรู้ 7) การวิจัย 8) นวัตกรรมการเรียนรู้ และผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการพัฒนาของครูผู้สอน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเข้ารับการพัฒนายาวนานเกินไป โดยอาจเลือกไปใช้ทีละหลักสูตรจนครบทั้ง 8 หลักสูตร โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบควรเป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้กำหนดนโยบายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนำไปปฏิบัติหรือหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการ พัฒนา หรือเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการบรรจุแต่งตั้งใหม่ หรือครูผู้สอนที่มีความพร้อมเข้ารับการพัฒนาเป็นอันดับแรก นอกจากนี้กลุ่มสนทนาได้เสนอแนะให้มีบทเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาสาระเหมือนกับสื่อประกอบกิจกรรมตามรูปแบบที่เสนอเพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่ผู้อื่นที่สนใจ

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู สถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ขยายขีดความสามารถในการเรียนรู้ของทั้งบุคลากรและผู้เรียนมากขึ้น มีการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเรียนรู้เป็นทีม มีการร่วมพลังเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ นำเอาเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นและสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาวิกฤติในการจัดการศึกษาและพัฒนาคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่เน้นการเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของกนกอร สมปราชญ์ (Somprach, 2017 : 58-65) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก พบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และความกล้า การสร้างสภาพแวดล้อมที่ทรงพลังเอื้อต่อการเรียนรู้และการเกิด

นวัตกรรม ความยืดหยุ่น การบูรณาการของศาสตร์และเทคนิควิธี เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นทีม การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเปลี่ยนแปลงและมีความเฉพาะตัว (tailor made) ความพอเพียง การวิจัยและพัฒนา 2) เจื่อนไขเชิงสาเหตุของการเกิดภาวะผู้นำการเรียนรู้ ได้แก่ ภูมิหลังส่วนบุคคล แรงบันดาลใจ การเป็นผู้สร้างองค์ความรู้และเป็นผู้ชอบคิดต่าง รวมทั้งการสร้างนวัตกรรม แรงขับเคลื่อนสังคม (ภาวะวิกฤติทางการศึกษา ทักษะความรู้ในศตวรรษที่ 21 และความคาดหวังจากนโยบายเบื้องบน) เจื่อนไขเชิงบริบท เจื่อนไขสอดแทรกวัฒนธรรมการเรียนรู้ นโยบาย ICT เพื่อการศึกษาและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน) 3) การปฏิบัติการของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและมุ่งเน้นการเรียนรู้ การค้นหาปัจจัยที่ทำให้เป้าประสงค์สำเร็จ การพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และความ ไว้วางใจ การคิดหาวิธีการและกลยุทธ์ การออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะ backward mapping การสร้างเครือข่ายพันธมิตรให้เพิ่มขึ้น การสร้างอัตลักษณ์และแนวปฏิบัติที่ดี การนำเอาค่านิยมที่ดีมาใช้ การเปลี่ยนห้องสมุดมาเป็นศูนย์เรียนรู้ และวิจัยและพัฒนา 4) ผลสืบเนื่องจากการมีภาวะผู้นำการเรียนรู้ทั้งต่อตนเองทำให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการ และวิชาชีพ

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน

ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยส่วนต่างๆ 5 ส่วน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ การประเมินผลโปรแกรม และข้อข่าย เนื้อหา แบ่งออก 8 Module ได้แก่ การเรียนรู้เป็นทีม การใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น การบูรณาการ สภาพแวดล้อมต่อการเรียนรู้ การวิจัย นวัตกรรมการเรียนรู้ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏ เช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้วิจัยได้ออกแบบโปรแกรมตาม หลักการออกแบบโปรแกรม รวมถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรมซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม (Kongsuk, 1997 : 41-44) และใช้กระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสม ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การจัดวิจัยเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาตนเอง การสร้างคุณครูทำงานเป็นทีม การสร้างนวัตกรรม สื่อและการใช้เทคโนโลยีในการสอน การพัฒนา โดยกระบวนการปฏิบัติงาน (Styles, 1990 : 181-211) ส่งผลให้โปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของบุญธาดา ทรงบุญศาสตร์ (Songboonsart, 2017 : 58-73) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากส่วน

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มี อันดับความต้องการมากที่สุดคือ การศึกษาด้วยตนเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรม 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และสอดคล้องกับการวิจัยของเต็มดวง ทบศรี (Thobsri, 2018 : 158-159) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า 1) โปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) หลักการ หลักการและแนวคิด 2) วิสัยทัศน์ 3) วัตถุประสงค์ 4) โครงสร้าง 5) เนื้อหา มีทั้งหมด 3 Module ดังนี้ Module 1 Community (สร้างทีมครูบูรณาการ) Module 2 Practice (จัดการเรียนรู้บูรณาการ) Module 3 Reflection (สะท้อนคิดเพื่อพัฒนาการปฏิบัติ) 6) กระบวนการพัฒนาประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การประเมินผลการพัฒนา ขั้นที่ 4 การสร้างเครือข่ายการพัฒนา 2) การประเมินผลคู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาครูโดย

ประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการดำเนินการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผลการพัฒนา 3) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ให้กับครู ในสถานศึกษาให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกในปัจจุบันและ

ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

1.2 ผลจากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ครู โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูยังมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวิจัยที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครูทั้ง 5 ด้าน ไปใช้ในการบริหารงาน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

1.4 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดการฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา จัดประชุมเพื่อให้ครูผู้สอนมีคุณภาพตามสมรรถนะด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งอื่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเสริมสร้างภาวะ

ผู้นำการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์
หลังจากการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการ
เรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดบุรีรัมย์ไปใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ได้รับการเสริมสร้าง
ให้กับครูอย่างต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากการศึกษา
สภาพปัจจุบัน ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

อย่างไรก็ตามความต้องการเสริมสร้างภาวะผู้นำ
การเรียนรู้ของครูยังคงมีความต้องการมากเช่น
เดียวกัน ดังนั้นโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการ
เรียนรู้ของครูที่พัฒนาขึ้น จึงเป็นแนวทางที่จะช่วย
เสริมสร้างการพัฒนาให้กับครูได้ โดยการพัฒนา
ตามโปรแกรมอาจเลือกไปใช้ที่ละหลักสูตรจนครบ
ทั้ง 8 หลักสูตร ซึ่งควรพิจารณาให้ครูผู้สอนที่เข้า
รับการบรรจุแต่งตั้งใหม่ หรือครูผู้สอนที่มีความ
พร้อมเข้ารับการพัฒนาเป็นอันดับแรก และควรมี
บทเรียนออนไลน์เพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่ผู้อื่นที่
สนใจ

References

- Kongsuk, J. (1997). A Development of a parent educational program for fostering preschool children's physical development using participatory rural appraisal model. *Master of Education in Early Childhood Education*. Graduate School : Chulalongkorn University.
- Ministry of Education. (2007). *National Education Act, B.E. 2542 (1999) amended (No. 3) 2010*. Bangkok : Picwarn Graphic.
- Panich, V. (2012). *The way to create learning for students in the 21st century*. Bangkok : Sodsri-Saritwong Foundation.
- Robinson, V. (2011). *Student-Centre Leadership*. San Francisco, USA : Jossey-Bass.
- Somprach, K. (2017). *Leadership and learning leadership for school administrators*. Khon Kaen : Department of Educational Administration, Faculty of Education. Khon Kaen University.
- Songboonsart, B. (2017). Development The Programs for Enhance A Creative Leadership of School Administrators. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 4(1), 58-73.
- Srisa-ard, B. (2010). *Preliminary research*. Bangkok : Suweeriyasarn.
- Styles, M. H. (1990). *Effective model of systematic program planning*. Sanfrancisco : Jossey-Bass.

Thobsri, T. (2018). Development of a program for developing teacher by applying The Professional Learning Community (PLC) in science learning management through inquiry method under Local Administrative Organization. *Master of Education in Educational Administration and Development*. Graduate School : Mahasarakham University.

การพัฒนาแบบแผนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์*

The Development of Knowledge Management Model for Local Wisdom of the Elderly School in the Province of Phetchabun

ณัฐวัฒน์ แซงภูเขียว
Nattawat Zangphukieo
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Phetchabun Rajabhat University, Thailand
E-mail: Nattawat@cas.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) พัฒนาแบบแผนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ 3) นำเสนอการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 134 คน โดยวิธีการเลือกแบบเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแบบแผนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแบบแผนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการจัดการ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยีและด้านความดูแลของภาครัฐ

คำสำคัญ: การจัดการ; ภูมิปัญญาท้องถิ่น; ผู้สูงอายุ

*ได้รับบทความ: 13 กันยายน 2562; แก้ไขบทความ: 30 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2563

Received: September 13, 2019; Revised: September 30, 2020; Accepted: September 30, 2020

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study knowledge management of local wisdom of the elderly school in Phetchabun province; 2) to develop the knowledge management model of local wisdom of the elderly school in Phetchabun province; 3) to present knowledge management of local wisdom of the elderly school in Phetchabun province, number of 134 people by the quantitative method of selection.

The result of the research shows that: respondents about the development of knowledge management model for local wisdom of the elderly schools in Phetchabun Province in general, it is at a medium level. When considered in each aspect, it was found that the opinions of the respondents regarding the development of knowledge management model for local wisdom of the elderly schools in Phetchabun province at the very level of agreeing in amount of 1 aspect is management in the level of agreeing with the level of 6 aspects, namely the process of knowledge management leadership the opportunity of learning the networking aspect of work technology and the supervision of the government.

Keywords: management; local wisdom; elderly

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากร สังคมสูงวัยสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมา ตั้งแต่ปี 2558 และเกิดการขาดแคลนแรงงาน ผลผลิตภาพแรงงานต่ำ คุณภาพคนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัย ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่จำนวน ไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต ผู้สูงอายุ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมและประเทศชาติ เป็นต้นทุนทางสังคม ที่มีค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยที่นับถือผู้สูงอายุในฐานะผู้มีประสบการณ์มาก่อน

และเป็นผู้สั่งสมภูมิปัญญาของท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพื่อสืบทอดถึงบุคคลรุ่นหลัง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยสูงอายุอย่างต่อเนื่องได้มีการตรากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มีการจัดทำนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ พร้อมทั้งกำหนดกลไกและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ครอบคลุมการพัฒนาผู้สูงอายุในทุกๆ ด้าน ซึ่งผู้สูงอายุนอกจากจะเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาแล้ว ผู้สูงอายุยังเป็นวัยที่มีความเป็นอิสระมากกว่าช่วงวัยอื่นของชีวิต สามารถเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมตามที่ตนเองปรารถนา เนื่องจากลูกหลานเติบโต มีการมีงานทำแล้ว ย่อมหมดภาระที่หนักหน่วง

ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แสดงศักยภาพ ภูมิความรู้ที่เป็นการบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นแล้ว ผู้สูงอายุยังสามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ให้เกิดภาระแก่ครอบครัว และสังคม จึงนับเป็นการสร้างสังคมที่มีคุณภาพอีกทางหนึ่งด้วย ที่มา กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อนำเสนอการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 7 ด้าน

ประกอบด้วย ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความดูแลของภาครัฐ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-End)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 134 ตัวอย่าง และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติได้รับแบบสอบถามคืนครบ 134 ฉบับ คิดเป็น 100 %

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามใน 7 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความดูแลของภาครัฐ ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ รายได้ ระดับการศึกษาและอาชีพโดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทาง

เดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี S - Method ของเชฟเฟ (Scheffe)

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 70.90 อายุ 61-65 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 68.70 รายได้ 3,001-6,000 บาทจำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 25.40 อาชีพการเกษตรกร จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.21) โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.58) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.43) ด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.35) ด้านความดูแลของภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.35) ด้านการสร้างเครือข่ายของการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.17) ด้านโอกาสของการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.03) และด้านการใช้เทคโนโลยี

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 2.56)

3. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชาย และหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกระบวนการจัดการความรู้ และด้านสร้างเครือข่ายในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลระหว่าง อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมจำแนกตามอายุในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ด้านสร้างเครือข่ายในการทำงานด้านการใช้เทคโนโลยีด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการ

จัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้านการจัดการด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้านการจัดการด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

7. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับรายได้แตกต่างกันมี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนในรายด้านการจัดการด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถาม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการจัดการ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงาน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านความดูแลของภาครัฐ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.58$) การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการถ่ายทอดความรู้ การเล่าสู่กันฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ ($\bar{x} = 3.71$) รองลงมาคือ การพัฒนาให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.71$) การดึงความรู้จากตัวบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.58$) และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ การใช้ความรู้ชุมชนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.46$) การแสวงหาความรู้ได้จากกรณีปัญหาท้องถิ่น ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.46$) ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของพระประจักษ์ จกกรมโม (cited by Panurat, 2006) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสั่งสมเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชา ไม่แยกเป็นวิชาๆ แต่จะเป็นสหวิทยาการที่ผสมกลมกลืนและเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ การศึกษา การปกครอง และวัฒนธรรม

1.2 ด้านกระบวนการการจัดการความรู้ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.43$) โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนแต่ละช่วงวัย เพื่อสืบสานวัฒนธรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.82$) รองลงมาคือ สร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ โดยใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.70$) การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้

เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.53$) และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ สร้างเครือข่ายฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อสืบค้นความรู้ใหม่ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.33$) การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.79$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธงชัย พาบ (Pabu, 2009) ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่า ความรู้หรือภูมิปัญญาที่มีต่อการจัดการความรู้ ได้แก่ ความรู้ฝังลึกในบุคคล (Individual Knowledge) ได้รับการถ่ายทอดปลูกฝัง ฝึกฝนให้มีความรู้ และทักษะติดตัวมาตั้งแต่ยังเล็ก เมื่อมารวมกลุ่มกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเป็นความรู้ขององค์กร (Organizational Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่มีโครงสร้างเกิดมาจากความคิด (Thinking) ประสบการณ์ (Experience) ทักษะ (Skill) และการปลูกฝังถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ร่วมกับการเรียนรู้จากการศึกษาอบรม การสังเกต สาธิตและการปฏิบัติจริงจนกลายเป็นความรู้และทักษะเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชุมชน

1.3 ด้านภาวะผู้นำ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.35$) โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำเป็นที่ยอมรับของ

ชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.72$) รองลงมาคือ กระตุ้นให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.71$) และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือสามารถสร้างจิตสำนึกที่ดี และคิดบวกกับผู้ร่วมงานเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.49$) มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัดของสมาชิกเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.23$) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับสมาชิกในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.18$) มีบทบาทหน้าที่ทางสังคมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.18$) การมีส่วนร่วมในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.12$) ให้อิสระแก่สมาชิกทุกคนในการแสดงความคิดเห็นและเหตุผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.10$) ให้การดูแลเอาใจใส่สมาชิกเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.07$) ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของจรรุวรรณ ธรรมวัตร (Thammawat, 1992) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า ทรัพยากรความรู้ ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งอาจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนหรือลักษณะสากลที่หลายๆ ท้องถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่น

1.4 ด้านโอกาสของการเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยโดย

รวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.03$) โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือมีการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในระดับนโยบายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.10$) รองลงมาคือการสื่อสารด้านเทคโนโลยีทันสมัย รวดเร็ว ทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ไร้ขอบเขต การเข้าถึงสืบค้น แบ่งปันและแลกเปลี่ยนทำได้สะดวกรวดเร็ว กว้างขวาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.96$) ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของมณฑา เพ็ชรวรรณ และคณะ (Phetchawan, et al., 2014) วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการดำเนินการวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรม และบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิและปฐมภูมิ ปฏิบัติการภาคสนาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม ขั้นตอนศึกษาองค์ความรู้ของชุมชนเพื่อนำมาหาหนดกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการอบรม ทัศนศึกษา ดูงาน ประชุมกลุ่ม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมากำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และกำหนดตัวชี้วัดและขั้นตอนหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านวิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ จัดทำแผนที่ความคิด ประชุมกลุ่ม ระดมสมอง สอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มทดลองพร้อมทั้งประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข

1.5 ด้านสร้างเครือข่ายของการทำงานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 3.17$) โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ ผู้นำชุมชนร่วมวางแผนการบริหารจัดการความรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.92$) รองลงมาคือ มีศูนย์กลางในการพบปะหรือประชุมกลุ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.57$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีเครือข่ายชุมชนต้นแบบเกิดขึ้นมากมาย จากภายนอกชุมชนทุกระดับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.65$) รองลงมา คือ มีการประสานงานกันระหว่างสมาชิกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.57$) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจารุวรรณ ธรรมวัตร (Thammawat, 1992) ได้อธิบายถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า มีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เด็กหรือเยาวชน โดยทั่วไปเด็กมีความสนใจในช่วงเวลาสั้นๆ ในสิ่งที่ใกล้ตัว

1.6 ด้านการใช้เทคโนโลยี ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{x} = 2.56$) โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเทคโนโลยีมีความ

สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.96$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คือ ท่านมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์ เครื่องขยายเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.46$) รองลงมา คือ ท่านมีความพร้อมในการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อประสานงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.28$) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนงคราญ กาญจนประเสริฐ (Kanjaprasert, 2002) ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสิ่งของเครื่องใช้โดยใช้เทคโนโลยีชาวบ้านของประชากรในจังหวัดพิษณุโลก และสุโขทัย โดยจำแนกการผลิตเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ประเภทสิ่งประดิษฐ์ ประเภทจักสาน ประเภทสิ่งทอ ประเภทแกะสลักไม้ ประเภทแปรรูปอาหาร และประเภทอื่นๆ เท็กซ์ (Texfi, 1992 : 4128-A) ได้ศึกษาการจัดเก็บเอกสารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติของแอลจีเรีย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้อง กับหอจดหมายเหตุของแอลจีเรีย พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กับอักษรอาหรับการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบัน ความเร็วในการเข้าถึงเอกสาร และการเรียงลำดับชื่อเอกสาร

1.7 ด้านความดูแลของภาครัฐความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม

เท่ากับ ($\bar{x} = 3.35$) โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก คือการบริหารจัดการของภาครัฐในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.92$) รองลงมา คือ การสนับสนุนส่งเสริมของภาครัฐเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.57$) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางคือการออกนโยบายกฎหมายสิทธิบัตรเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 2.57$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลนัธ ศรีจ้อย (Srijoi, 2013) ที่ศึกษาเรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาผ้าทอบ้านเนินขามสู่การเรียนรู้ พบว่า กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้าของชุมชนบ้านเนินขาม ในระดับบุคคลเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากแม่สู่ลูกญาติพี่น้อง จากเพื่อนบ้านใกล้เคียงกับลักษณะการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวในระดับชุมชน การถ่ายทอดจากหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุม และร่วมกันกำหนดนโยบายกิจกรรมที่จะจัดขึ้นร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุโดยเน้นให้ประชาชนและกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจได้มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุม ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและลูกหลานในการร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. โรงเรียนผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนควรจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น โดยการประยุกต์ให้เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ในเทศกาล เพื่อเน้นความสำคัญและ

การเปิดโอกาสให้ทุกคนโดยเฉพาะเยาวชนให้มีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนถือเป็นโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการผลักดัน ส่งเสริม และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

3. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องคอยให้การสนับสนุน ส่งเสริม จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาการรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดจ้างวิทยากร หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถโดยตรงเพื่อใช้สอนในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือเวลาเย็นหลังเลิกเรียนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้การศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของโรงเรียนผู้สูงอายุหรือประเด็นใดควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสืบสานต่อไป

2. จัดการศึกษาวิจัยในเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดการความรู้ครั้งนี้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์จากการทำวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และผลที่ได้จากการวิจัยสามารถได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย

หมายหรือ สามารถนำไปศึกษาต่อยอดเพื่อให้ได้ ประโยชน์ต่อสังคม ส่วนรวมในเชิงพาณิชย์หรือ
องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ นำไปพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

References

- Kanjanaprasert, N. (2002). Alternative: A Study on wisdom for material product of population in Phitsanulok and Sukhothai province. *Research report*. Phitsanulok : Pibulsongkram Rajabhat University.
- Pabu, T. (2009). Business knowledge management, one district, one product. *Doctor of Philosophy Program*. Graduate School : Khon Kaen University.
- Panurat, A. (2006). *Local wisdom*. Surin : Faculty of Education, Surin Rajabhat University.
- Phetchawan, M., et al. (2014). A suitable ecotourism management model for Community Attractions: A Case Study of Khun Thale Sub-District Community, Muang District, Province Surat Thani. *Research report*. Bangkok : Office of the National Research Council of Thailand.
- Srijoi, K. (2013). *Knowledge Synthesis, Wisdom of Ban Noen Kham weaving into learning*. <http://www.teched.rmutt.ac.th/> (Accessed 20 July 2014).
- Texfi, C. (1992). Design of a computer information system for the Algerian National Archives. *Dissertation Abstracts International*, 52(12), 4128-A.
- Thammawat, J. (1992). *Isaan Wisdom*. Maha Sarakham : Faculty of Humanities and Social Sciences Textbook Project.

จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*
Ethics in Using Social Media of Students in Phetchaburi
Rajabhat University

ประอรนุช ไปร่งมนีกุล, ญาวิณีย์ รักพานิชย์ และศิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ
Pra-oranuch Prongmaneeekul, Yawinee Rakpanich and Sirinard Wongsawangsi
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: boun03@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ จำนวน 340 คน ด้วยแบบสอบถาม ประยุกต์จากบัญชี 10 ประการของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีระดับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด และระดับมากในระดับมากที่สุดมีจำนวน 7 ข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับ 1 คือ การต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับสังคมที่เกิดจากการกระทำของตนเอง อันดับ 2 คือ การไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร อันดับ 3 คือ การไม่ใช้คอมพิวเตอร์สร้างหลักฐานที่เป็นเท็จ อันดับ 4 คือ การไม่รบกวนการทำงานของผู้อื่น อันดับ 5 คือ การไม่ใช้คอมพิวเตอร์ทำร้ายหรือละเมิดผู้อื่น อันดับ 6 คือ การใช้คอมพิวเตอร์โดยเคารพกฎระเบียบ กติกา และมีมารยาท และอันดับ 7 คือ การไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน และในระดับมากมีจำนวน 3 ข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับ 1 คือ การไม่ละเมิดการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ์ อันดับ 2 คือ การไม่คัดลอกโปรแกรมของผู้อื่นที่มีลิขสิทธิ์ และอันดับ 3 คือ การไม่สอดแนม แก้ไข หรือเปิดดูแฟ้มข้อมูลของผู้อื่น

คำสำคัญ: จริยธรรม; สื่อสังคมออนไลน์; นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

*ได้รับบทความ: 2 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 1 กรกฎาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 7 สิงหาคม 2563

Received: April 2, 2020; Revised: July 1, 2020; Accepted: August 7, 2020

Abstract

This research study aimed to study the level of ethics in using social Medias of Phetchaburi Rajabhat University students. Data were collected from 340 Phetchaburi Rajabhat University 1st year of the regular program students with questionnaires that applied from the ten commandments of computer ethics and data analysis using descriptive statistics.

The results were as followed: Phetchaburi Rajabhat University students have ethics in using social media as a whole, with the highest average score. When considering the ethical aspects, it was found the Phetchaburi Rajabhat University students had 2 levels of ethics in using social media, which were the highest level and the high level. At the highest level, there are 7 items with the highest average score being 1, which must consider what will happen to the society that arises from one's own actions; the second is not using computers for information theft; number 3 is not using computers to create false evidence; number 4 is not disturbing the work of others; number 5 is not using computers to hurt or violate others; number 6 is use of computers with respect to rules, regulations, and etiquette; and number 7 is not using other people's work; and at high level, there are 3 items which have the highest average score as 1, is not violating the use of computer resources without their own rights; the second is not copying other people's copyrighted programs; and number 3 is not spying, editing or viewing other people's file.

Keywords: Ethics; Social media; Students of Phetchaburi Rajabhat University

1. บทนำ

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) เกิดจากการที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเชื่อมโยงกับเพื่อนจำนวนมากมาทั่วโลกผ่านผู้ให้บริการด้านโซเชียลเน็ตเวิร์คบนอินเทอร์เน็ต เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ทวิตเตอร์ เป็นต้น ซึ่งได้รับความนิยมสูงมากทั้งในรูปแบบการใช้งานส่วนบุคคล จนถึงระดับองค์กรมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ตัวตน ผลงาน ตลอดจน

เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน โดยนำเสนอเป็นข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน (Cheung, Chiu, & Lee, 2010 cited by Krouisawadi, 2010 : 81-88)

ข้อมูลจาก Global Digital ที่ติดตามและนำเสนอสถานการณ์การใช้งานดิจิทัล และอินเทอร์เน็ต ปี 2019 พบว่า คนไทย 51 ล้านคน ใช้โซเชียล

ออนไลน์เป็นประจำ และคนไทย 49 ล้านคน ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือโดยเฉลี่ย 3 ชั่วโมง 11 นาที และยังพบว่า ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่คือ ผู้ที่มีอายุ 18-24 ปี และอายุ 25-34 ปี (Hootsuit, 2019) แสดงว่าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา และกลุ่มวัยทำงาน โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่นิยมเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ เสมอ รวมถึงการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่เพียงมีประโยชน์ในหลายประการ แต่ก็สร้างผลกระทบให้แก่ผู้ใช้ได้เช่นกันและเป็นข้อถกเถียงทางสังคมถึงผลกระทบในปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาเรื่องสิทธิส่วนบุคคลโดยเว็บไซต์ที่ให้บริการบางแห่งอาจเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป หากผู้ใช้บริการไม่ระมัดระวังในการกรอกข้อมูล อาจถูกผู้ไม่หวังดีนำมาใช้ในทางเสียหาย ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์โดยผู้ใช้บางคนอาจใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ผลงาน รูปภาพเพื่อให้บุคคลอื่นดูและแสดงความคิดเห็น อาจถูกผู้อื่นขโมยผลงานหรือถูกแอบอ้าง ปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยการใช้คำพูดและการนำภาพที่ไม่เหมาะสมลงในสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนปัญหาเรื่องศาสนา เรื่องเพศ ตลอดจนการหลอกลวงต่างๆ โดยบุคคลที่ไม่มีตัวตน (Arpavate, Cheevasart, and Dejasvanong, 2011 : 3-4) จากปัญหาดังกล่าวส่วนมีปัจจัยมาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างขาดจริยธรรมและความรับผิดชอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีภารกิจสำคัญ คือ ผลิตบัณฑิตที่มี

คุณภาพ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ด้วยเหตุนี้ ในมหาวิทยาลัยจึงจัดให้มีการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหาเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีจริยธรรม โดยมุ่งหวังให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพของสังคม คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาระดับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2562 ใน 8 คณะ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะครุศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 2,267 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่น

ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน และผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของคณะวิชา ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละคณะวิชา ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 146 คน คณะวิทยาการจัดการ 50 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 22 คน คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 20 คน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ 26 คน คณะเทคโนโลยีการเกษตร 18 คน คณะครุศาสตร์ 40 คน และคณะพยาบาลศาสตร์ 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ประยุกต์จากบัญญัติ 10 ประการของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Ethics Institute, 1992) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบกำหนดให้ตอบและแบบเปิด ตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อวัดเกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 10 ด้าน ตามตัวแปรในกรอบแนวคิดการวิจัย จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มี 5 ตัวเลือกในแต่ละข้อมีคะแนน 5 ระดับ ตามลำดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งมีบางข้อที่ต้องปรับปรุงเนื่องจากได้ค่า IOC ต่ำกว่าเกณฑ์ คือ 0.66 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับจากการทดลองกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) และพบว่า

แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ .938 และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาจัดทำให้อยู่ในรูป Google form การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำส่งลิงค์ของแบบสอบถามไปยังอาจารย์ผู้สอนของแต่ละคณะเพื่อส่งต่อไปยังนักศึกษาแต่ละคณะจำนวน 521 ชุด ได้รับคืนจำนวน 495 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.01

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แปลผลค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้ 1) 1.00-1.80 หมายถึง มีจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์ในระดับน้อยที่สุด 2) 1.81-2.60 หมายถึง มีจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์ในระดับน้อย 3) 2.61-3.40 หมายถึง มีจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์ในระดับปานกลาง 4) 3.41-4.20 หมายถึง มีจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์ในระดับมาก 5) 4.21-5.00 หมายถึง มีจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์ในระดับมากที่สุด

4. สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหญิง ศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และคณะพยาบาลศาสตร์ ตามลำดับ ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.31 มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.00-2.99 รองลงคือ มาร้อยละ 44.04 มีเกรดเฉลี่ยมากกว่า 2.99 ขึ้นไป และร้อยละ 4.65 มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ

ละ 44.24 ใช้สื่อออนไลน์จำนวน 4-5 สื่อ รองลงมา ร้อยละ 28.28 ใช้มากกว่า 5 สื่อ และร้อยละ 25.45 ใช้จำนวน 2-3 สื่อ ตามลำดับ

2. จริยธรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีพบว่า ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.23 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนนอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด และจากการ พิจารณารายด้าน พบว่า มี 2 ระดับ คือ มากที่สุด และมาก ในระดับมากที่สุดมีจำนวน 7 ข้อ ข้อที่มี ค่าคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับ 1 คือ การต้อง คำนึงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับสังคมที่เกิดจากการ กระทำของตนเอง อันดับ 2 คือ การไม่ใช้ คอมพิวเตอร์เพื่อการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร

อันดับ 3 คือ การไม่ใช้คอมพิวเตอร์สร้างหลักฐาน ที่เป็นเท็จ อันดับ 4 คือ การไม่รบกวนการทำงานของผู้อื่น อันดับ 5 คือ การไม่ใช้คอมพิวเตอร์ทำร้าย หรือละเมิดผู้อื่น อันดับ 6 คือ การใช้คอมพิวเตอร์ โดยเคารพกฎระเบียบ กติกา และมีมารยาท และอันดับ 7 คือ การไม่นำเอาผลงานของผู้อื่น มาเป็นของตน ส่วนในข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากมี 3 ข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมาก เป็นอันดับ 1 คือ การไม่ละเมิดการใช้ทรัพยากร คอมพิวเตอร์โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ์ อันดับ 2 คือ การไม่คัดลอกโปรแกรมของผู้อื่นที่มีลิขสิทธิ์ และอันดับ 3 คือ การไม่สอดแนม แก้ไขหรือเปิด ดูแฟ้มข้อมูลของผู้อื่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับจริยธรรมและลำดับที่ของจริยธรรมการใช้งานสื่อสังคม ออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จริยธรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับจริยธรรม	ลำดับที่
1. การไม่ใช้คอมพิวเตอร์ทำร้ายหรือละเมิดผู้อื่น	4.24	1.267	มากที่สุด	5
2. การไม่รบกวนการทำงานของผู้อื่น	4.27	1.179	มากที่สุด	4
3. การไม่สอดแนม แก้ไข หรือเปิดดูแฟ้มข้อมูลของผู้อื่น	4.03	1.350	มาก	10
4. การไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร	4.36	1.051	มากที่สุด	2
5. การไม่ใช้คอมพิวเตอร์สร้างหลักฐานที่เป็นเท็จ	4.28	1.150	มากที่สุด	3
6. การไม่คัดลอกโปรแกรมของผู้อื่นที่มีลิขสิทธิ์	4.08	1.289	มาก	9
7. การไม่ละเมิดการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ์	4.12	1.151	มาก	8
8. การไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน	4.22	1.156	มากที่สุด	7
10. การใช้คอมพิวเตอร์โดยเคารพกฎระเบียบ กติกา และมีมารยาท	4.23	1.119	มากที่สุด	6
รวม	4.23	1.170	มากที่สุด	

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยระดับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในภาพรวม พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีระดับจริยธรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีหลักสูตรการสอนในเรื่องนี้ และในปัจจุบัน มีการเผยแพร่ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับมารยาทในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีตัวอย่างของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากมายซึ่งนักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ และจากการศึกษายังพบด้วยว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายถึง 2 เท่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปราณี จ้อยรอด ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและประทีป จินจี่ (Joyrod, Kasemnet and Jinje, 2010 : 71-81) ที่พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีการรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน โดยจันจิรา แก้วขวัญ (Kaewkhwan, 2018 : 100) ได้อธิบายลักษณะนิสัยของนักศึกษาหญิงว่ามีลักษณะอ่อนน้อมอยู่ในโอวาท และเชื่อฟังคำสั่งสอนได้ง่ายกว่าและโดยพื้นฐานแล้วนักศึกษาหญิงมีความสนใจหรือชื่นชอบการเข้าสังคม การรวมกลุ่มเพื่อ สนทนาหรือพูดคุยในเรื่องที่สนใจ รวมถึงเข้ากลุ่มค้นคว้าข้อมูลในการเรียน และใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องความสนใจอื่นๆ ขณะที่นักศึกษาชายมีลักษณะกล้าหาญ ทำหายหรือดีใจและชอบทำกิจกรรมที่มีความสนุกสนานหรือให้

ความบันเทิงมากกว่าการเข้าไปศึกษาหาข้อมูลความรู้หรือค้นคว้าข้อมูลในการเรียน เช่น เล่นเกมส์ ดูหนัง ฟังเพลง นอกจากนี้ จากผลการศึกษายังพบว่า นักศึกษาส่วนมากใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวน 4-5 สื่อส่งผลให้นักศึกษาสามารถเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้หลายช่องทางมากขึ้น นักศึกษายังสามารถหาข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์หรือใช้งานให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือความต้องการได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของจันจิรา แก้วขวัญ (Kaewkhwan, 2018 : 102) ที่พบว่านักศึกษาสามารถเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้หลายประเภทมากขึ้น ไม่เพียงแต่ใช้เพื่อความสนุกสนานหรือความบันเทิงเท่านั้น ยังสามารถใช้เพื่อการสื่อสารหรือใช้เพื่อศึกษาหาข้อมูลความรู้ ทำรายงาน ส่งงาน เป็นต้น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในเรื่องนี้จึงควรมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับเพศและวัยของนักศึกษาด้วย

เมื่อพิจารณาตามรายด้านของจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีระดับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทุกข้อในระดับมากที่สุดและระดับมากที่สุดสอดคล้องกับผลการศึกษาของยาชา มะหะมาน (Mahamarn, 2014 : 81) และวีระ ประดิษฐ์สุวรรณ (Pradisuwarn, 2009) โดยแมคควีน (McQueen, 2011) ได้กล่าวว่า คนในกลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีอย่างแท้จริง มีความเป็นเลิศทางเทคโนโลยี (Tech Savvy) เนื่องจากเติบโตมาพร้อมกับความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสื่อต่างๆ ทั้งการใช้อินเทอร์เน็ต

การส่งข้อความผ่านหน้าจอโทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ต เพราะอุปกรณ์เคลื่อนที่เชื่อมต่อพวกเขา กับโลกไว้ตลอดเวลา และคนในกลุ่มนี้มีความ พฤติกรรมติดโลกออนไลน์ซึ่งรับข้อมูลข่าวสาร ได้รวดเร็ว ชอบตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ใช้เวลา ส่วนใหญ่อยู่บนเว็บ สื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นหลัก เปิดกว้างทางความคิดและวัฒนธรรมที่ แตกต่างมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะปรับทัศนคติได้ดี มีความกล้าแสดงออก ชอบโชว์ มีความมั่นใจสูง (Electronic Transactions Development Agency, 2019; Learning in 21st Century Social Media, n.d.) ด้วยเหตุนี้เครือข่ายสังคม ออนไลน์จึงทำให้นักศึกษาซึ่งเป็นบุคคลในยุค ปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่เป็น ประโยชน์ นำเสนอผลงาน ประสบการณ์ ทั้งใน แบบของข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอ ที่ผู้ใช้จัดทำ ขึ้นเองหรือพบเจอจากสื่อต่างๆ แล้วนำมาแบ่งปัน ให้กับเพื่อนและผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตนได้ ทราบ (Phoovatis, 2011 : 166-173; Bau-Urai, 2011 : 1) นอกจากนี้ การที่นักศึกษาสื่อสารผ่าน เครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยๆ หลายช่องทาง ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น และจากการฟังคำบอกเล่าและการอ่านบันทึกของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning: SL) (Witchawut and Uwanno, 1991 : 96) ดังนั้น การสอนให้นักศึกษาตระหนักถึงความ สำคัญและข้อเสียในเรื่องการละเมิดต่อจริยธรรมใน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ นักศึกษาเข้าถึง จะก่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อผล

ของการกระทำทั้งในเชิงศีลธรรม และกฎหมาย

จากธรรมชาติของกลุ่มนักศึกษาซึ่งเป็นคน ยุคใหม่ ด้วยเหตุนี้ในการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยจึงต้องมีการพัฒนาและดัดศักยภาพ ของคนกลุ่มนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา และประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควร มอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมและ สนับสนุนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีจริยธรรมในด้านการไม่ละเมิดการใช้ทรัพยากร คอมพิวเตอร์โดยที่ ตนเองไม่มีสิทธิ์ การไม่คัดลอกโปรแกรมของผู้อื่นที่มีลิขสิทธิ์ และการไม่สอดแนม แก่ไขหรือเปิดดูแฟ้ม ข้อมูลของผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์แก่ตัว นักศึกษาทั้งในแง่พฤติกรรมและการอยู่ร่วมใน สังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรมอบ หมายให้ผู้เกี่ยวข้องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเพศ วัย และธรรมชาติของ นักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และบทลงโทษต่อการกระทำความผิด โดยเฉพาะ ในประเด็นการไม่ละเมิดการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์

โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ์ การไม่คัดลอกโปรแกรมของผู้อื่นที่มีลิขสิทธิ์ และการไม่สอดแนม แก๊ซหรือเปิดดูแฟ้มข้อมูลของผู้อื่น เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และรู้จักยับยั้งชั่งใจในการกระทำดังกล่าว

2.2 ผู้สอนควรกำหนดให้นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อให้นักศึกษาเกิดเจตคติที่ดี สนุกสนาน และสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้มากยิ่งขึ้น

2.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ควรเตรียมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่อำนวยความสะดวกในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้งานได้อย่างทั่วถึงและตลอดเวลาที่ต้องการ อันเป็นการสนับสนุนให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับจริยธรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยตนเอง

3. ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาถึงเนื้อหาและ

รูปแบบเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาจริยธรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3.2 ควรมีการพัฒนาและทดลองใช้สื่อการสอนจริยธรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

นักศึกษาส่วนมากมีประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากพฤติกรรมการใช้งานและเป็นวัยของพวกเขา ดังนั้นจึงสามารถเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ผู้สอนควรต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของนักศึกษาในข้อนี้ และควรต้องชี้แนะให้นักศึกษาเห็นและตระหนักถึงความสำคัญและผลเสียที่เกิดจากการกระทำที่ละเมิดต่อจริยธรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเกรงกลัวทั้งในเชิงศีลธรรม และกฎหมาย

References

- Arpavate, W., Cheevasart, S. and Dejasvanong, C. (2011). *Communication Behavior on Facebook of Students at Rajamangala University of Technology PhraNaKhon*. Bangkok : Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology PhraNaKhon.
- Bau-Urai, N. (2011). *Online Social Network*. <http://www.nattapon.com> (Accessed 4 January 2020).
- Computer Ethics Institute. (1992). *Ten Commandments of Computer Ethics*. <http://computerethicsinstitute.org/images/TheTenCommandmentsOfComputerEthics.pdf> (Accessed 4 January 2020).

- Electronic Transactions Development Agency. (2019). *Teenage age, Smart Knowledgeable Internet*. <http://www.etda.or.th/publishing-detail/Internet-for-better-life-hand-book.html> (Accessed 4 January 2020).
- Hootsuite. (2019). *Digital 2019: Thailand*. <https://datareportal.com/reports/digital-2019-thailand> (Accessed 2 January 2020).
- Joyrod, P., Kasemnet, L. and Jinng, P. (2010). Factors Affecting Critical Internet-Consumption Behavior of Senior High School Students in Bangkok. *Journal of Behavioral Science*, 16(1), 71-81.
- Kaewkhwan, J. (2018). Appropriate Social Network Behavior of Secondary School Students in Muang Songkhla Province. *Master of Arts*. Graduate School : Silpakorn University.
- Krouisawadi, N. (2010). Factors Affecting Online Social Network Behavior. *Journal of Information Science*, 28(3), 81-88.
- Learning in 21st Century Social Media. (n.d.). *Learning in 21st Century Social Medi*. <https://sci.dru.ac.th/dlr/files3//Media%20Online.pdf> (Access 4 January 2020).
- Mahamarn, Y. (2014). Ethical Behavior in Using Social Networking of the Students in High Vocational Certificate Level at Chachoengsao Technical College. *Master of Science*. Graduate School : King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- McQueen, M. (2011). *Ready or not...here come gen Z*. <http://michaelmcqueen.net/phoca-download/parentsteachers/Ready%20or%20ot,%20here%20come%20Gen%20Z.pdf> (Accessed 15 August 2016).
- Phoovatis, W. (2011). The Usefulness of Online Social Media and Ethical Effects upon News reporting among Journalists. *Executive Journal*, 31(3), 166-173.
- Praditsuwan, W. (2009). Ethical Behavior in Using Internet of Students in Mattayomwat nongchok School the Office of Bangkok Education Service Area 2. *Master of Science*. Graduate School : King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Witchawut, C. and Uwanon, T. (1991). *New Concepts and Developments in Cultivation Ethics in Knowledge and Morality*. Bangkok : The Publisher of Chulalongkorn University.

สัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน*

The Right View for Solving Social Problems in Contemporary Society

พระมหาพรชัย อนุกรมโก และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ

Phramaha Pornchai Chandhadhammo and Phramaha Mit Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: krapom5942@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้ เป็นการศึกษาสัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่ทิฐิสูงสุดประการหนึ่ง เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและสังคม ในเมื่อทิฐิชนิดใดได้รับการยอมรับและเป็นหลักของการดำเนินชีวิตในสังคม ตลอดถึงเป็นกรอบกำหนดแนวทางให้แก่คนในสังคมเป็นกำลังส่งเสริมให้ชีวิตและสังคมให้ดำเนินไปภายใต้กรอบแห่งทิฐินั้น ด้วยเหตุนี้ก่อนเข้าสู่การพัฒนาชีวิตตามหลักทางสายกลางพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงเน้นให้มีการสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นก่อนด้วยอาศัยเหตุ 2 ประการ ได้แก่ เหตุภายนอก คือ การคบหาสมาคมกับคนดีและการได้รับคำสั่งสอนที่ดีงามและเหตุภายใน คือ การคิดอย่างถูกต้องหรือคิดแบบโยนิโสมนสิการ สัมมาทิฐิจึงมีความสำคัญและสามารถเป็นตัวชี้้นำกำกับทิศทางการดำเนินชีวิตตั้งแต่ต้นจนจบ การพัฒนาชีวิตของคนในสังคมเป็นศูนย์กลางของความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา สัมมาทิฐิเป็นความที่กระบวนพัฒนาขั้นพื้นฐาน คือ เริ่มต้นด้วยความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมจนถึงการได้บรรลุมรรคผล ยิ่งไปกว่านั้นสัมมาทิฐิยังแสดงความสัมพันธ์กับองค์มรรคอื่นๆ ในการเกื้อหนุนกันและกันเป็นต้นเหตุให้การดำเนินชีวิตในทางสังคม คือ ศีล ด้านจิตใจ คือ สมาธิและปัญญาให้มีการพัฒนาไปด้วยกัน

คำสำคัญ: สัมมาทิฐิ; การแก้ปัญหา; สังคมปัจจุบัน

*ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2563; ตอรับตีพิมพ์: 10 มีนาคม 2563

Received: January 15, 2019; Revised: February 26, 2020; Accepted: March 10, 2020

Abstract

This article is a study of right view and the solution of contemporary social problems. Buddhism is one of the highest points. It is a factor in the change in lifestyle and society. When a type of tithe is accepted and is a principle of social life. As a result, before entering the life-centered development of Theravada Buddhism, the emphasis was on there are two main reasons for this: the external is the association with the good and the good teaching, and the inner is the thinking. Grilled accurate or reflective thinking style. As a matter of fact, it is very important to guide and direct the way of life from beginning to end. This is the beginning of the development of life in the society as the center of knowledge about the problem of life in Buddhism. During the training, Samatha will oversee the basic development process. It starts with the belief in the law of Kamma until the end. In addition, Samatha also expresses the relationship with other people in supporting one another as the cause of social life, namely, the mental precepts, concentration and wisdom.

Keywords: right view; problem solving; current society

1. บทนำ

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ฝึกฝนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง (view) คือ ความเห็น ความเข้าใจ ความใฝ่ฝันที่ยึดถือต่างๆ ของคนเรามีอิทธิพลและมีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก บรรดากรรมบท 10 ประการ ภูมิถูกจัดเข้าในฝ่ายมโนกรรม ซึ่งเป็นกรรมที่สำคัญและมีผลร้ายแรงที่สุดยิ่งกว่ากายกรรมและวจีกรรม เพราะส่งผลให้เกิดกายกรรมและวจีกรรมอยู่เบื้องหลัง สามารถนำชีวิตและสังคมของมนุษย์ชาติทั้งหมด ไปสู่ความเจริญงอกงามความหลุดพ้น หรือนำไปสู่ความเสื่อม ความพินาศก็ได้ โดยเฉพาะความเห็นนั้นเป็นมิจฉาทิฐิ จะมีผลร้ายต่อตนเอง

และผู้อื่นทั้งในชาตินี้และชาติหน้า (Mahachula longkornrajavidyalaya University, 1996)

ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นกับพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวโลกทุกยุคทุกสมัย เกิดจากความเข้าใจสภาวะธรรมผิดไปจากความเป็นจริง ซึ่งก่อให้เกิดความยึดถือผิดๆ เช่น ความยินดียินร้าย ความอยากมีอยากได้ การผูกอาฆาตพยาบาท การคิดเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งความแตกแยกของสังคม ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง สงครามระหว่างประเทศ และปัญหาอื่นๆ มากมาย ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ มีสาเหตุมาจากแนวความคิดมิจฉาทิฐิเป็นประการสำคัญ เพราะเมื่อมีความเห็นผิด การพูดผิดหรือกระทำความผิดจะเกิดขึ้นตามมา เพราะฉะนั้น หลักธรรมที่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติ

เพื่อหักล้างแนวความคิดแบบมิจฉาทิฐิให้เปลี่ยนไปเป็นแนวความคิดที่ถูกต้องก็คือ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ นั่นเอง

2. ความสำคัญของสัมมาทิฐิ

ทิฐิ เป็นศัพท์วิชาการทางพุทธศาสนาที่ใช้ในความหมายและขอบเขตที่กว้างขวางมาก บางครั้งใช้ในความหมายกลางๆ เพื่อสื่อถึงระบบความคิดความเชื่อทั่วไปโดยไม่ได้ชี้ชัดลงไปว่าถูกหรือผิด ถ้าในกรณีที่ใช้กล่าวถึงทิฐินอกพุทธศาสนา เช่น ลัทธิครุฑทั้ง 6 และทิฐิ 62 ในทีนี้จะใช้หมายถึงความเห็นผิดเพียงอย่างเดียวหรือถ้ามาพร้อมกันเป็นชุดในฐานะเป็นกิเลสกลุ่มปัญญาธรรม (ธรรมเครื่องเน้นชา) คือ ตัณหามานะและทิฐิในที่นี้จะหมายถึง ความเห็นผิดเหมือนกัน (English Dictionary, 1999 : 106) โดยเฉพาะความเห็นชนิดที่ยึดเอาอัตตาเป็นศูนย์กลางแต่ถ้าใช้ หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการปฏิบัติธรรมหรือใช้เป็นคุณสมบัติของพระอริยบุคคล เช่น คำว่า ทิฐิปปัตตะ (ผู้บรรลุสัมมาทิฐิ) เป็นต้น ในทีนี้จะหมายถึงเฉพาะความเห็นที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว ทิฐิ จึงเป็นความเห็น ความเชื่อ ความคิดเห็นการเห็นความจริงและความเชื่อแบบสัทธันต์ (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2008 : 380) รวมถึงคำนิยามและท่าทีหรือทัศนคติ นอกจากนั้นหมายถึงความเชื่อถือลัทธิฤๅษีความเข้าใจตามแนวเหตุผลข้อที่เข้ากับความเห็นของตน หลักการที่เห็นสมข้อที่ถูกใจข้อที่เชิดชูเอาไว้ความใฝ่ฝันรวมถึงอุดมการณ์โลกทัศน์และชีวิตทัศน์ต่างๆ ตลอดจนทัศนคติพื้นฐานที่สืบเนื่องมาจากความเห็น ความ

เข้าใจและความใฝ่ฝันเหล่านั้น เป็นความเห็นที่แฝงไว้ด้วยยึดมั่นถือมั่น กล่าวคือ เมื่อผู้ใดได้รับการศึกษาหรือมีความรู้บางอย่างใดอย่างหนึ่ง จนตกผลึกเป็นทิฐิของตนก็จะยึดถือเอาทิฐินั้นไว้เป็นมาตรฐานสำหรับตัดสินความคิดเห็นอย่างอื่น ทิฐิในภาษาบาลีใช้ทั้งในแง่ดีแง่ไม่ดีและแง่ที่เป็นกลางๆ อย่างไรก็ตามถ้าเทียบกันโดยสัดส่วนแล้วที่ใช้ในแง่ดีเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เช่น คำว่า “ทิฐิสัมปันโน” และ “ทิฐิปปัตโต” เป็นต้น ส่วนที่ใช้ในแง่ที่ไม่ดีหรือแง่ที่เป็นมิจฉาทิฐิจะมากกว่า (Bhuddhadasa Bhikkhu, 1975 : 49)

สัมมาทิฐิมีบทบาทสำคัญมากในการศึกษาหรือการพัฒนาชีวิต และสังคมกล่าวได้ว่า “คนเริ่มมีการศึกษาเมื่อเขามีสัมมาทิฐิ” (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2004 : 740) ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องความหมายของสัมมาทิฐิว่าเนื้อหาสาระสำคัญคือ อริยสัจ 4 รวมไปถึงชีวิตทัศน์โลกทัศน์และค่านิยมพื้นฐานที่ดำรงของสังคมทั้งหมด ดังนั้น สัมมาทิฐิจึงเป็นแหล่งรวมของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาชีวิตทั้งหมดนับตั้งแต่รู้ว่า อะไรคือปัญหาชีวิต อะไรคือสาเหตุของปัญหา อะไรคือเป้าหมายของชีวิต และอะไรคือวิถีทางจะไปสู่เป้าหมายนั้น ด้วยเหตุนี้ในกระบวนการพัฒนาชีวิตตามหลักพุทธศาสนาจึงได้ยกให้สัมมาทิฐิจึงเป็นตัวนำเป็นประจักษ์ประทีปส่องนำทาง (Narasu, 1969 : 141) ให้แก่บุคคลผู้เดินทางถ้าขาดสัมมาทิฐิก็เปรียบเหมือนคนเดินทางท่ามกลางความมืด โดยไม่รู้แม้กระทั่งว่าทางอยู่ที่ไหนจุดหมายปลายทางคืออะไร แน่แน่นอนว่าจะต้องสูญเสียเวลาในการหลงทางและการลองผิดลองถูกไปเรื่อยๆ

กล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาใช้คำ สัมมาทิฐิ ในความหมายและขอบเขตที่กว้างขวางมาก ครอบคลุมทั้งในแง่ความหมายที่เป็นกลางๆ โดยไม่ ชี้นำลงไปว่าเป็นความเห็นความเชื่อที่ถูกหรือผิด ทั้งในแง่ความเห็น ความเชื่อที่ถูกต้องหรือเป็น สัมมาทิฐิและในแง่ความเห็นความเชื่อที่ผิดหรือ เป็นมิฉนาทิฐิ นอกจากนั้นเมื่อมองในแง่ที่ปรากฏ ผลออกมาเป็นวิถีชีวิตและวิถีสังคมของมนุษย์ ความหมายและความสำคัญของสัมมาทิฐิจะ ครอบคลุมไปถึงวัฒนธรรมประเพณีนามธรรมหรือ วัฒนธรรม ทางด้านจิตใจในสังคมมนุษย์ทั้งหมด เช่น วัฒนธรรมด้านความเชื่อค่านิยมทางสังคม ท่าที หรือทัศนคติชีวิตทัศน์ โลกทัศน์และอุดมการณ์ เป็นต้น

3. สัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีทัศนะที่เชื่อว่า ความ เห็นชอบ ได้แก่ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโลกและชีวิตที่ถูกต้องตามหลักแห่งความจริง ด้วยอาศัยศรัทธาเป็นเครื่องเชื่อมโยง หรือชักนำ โดยแบ่งสัมมาทิฐิได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) โลภียะ สัมมาทิฐิ เฉพาะอย่างยิ่งเกิดจากการหล่อหลอม กล่อมเกล้าของสังคม เช่นการอบรมสั่งสอนทาง ศีลธรรม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับ คุณค่า เช่น ชั่ว ดี ถูก ผิด อะไรดีกว่า อะไรเลวกว่า ควรจะเป็น ไม่ควรจะเป็น เป็นต้น ตลอดจนหลัก ความเชื่อ หลักความเห็นต่างๆ ที่จะรักษาคุณค่าที่ ดึงามถูกต้องไว้ เพราะเหตุที่เกิดจากการหล่อหลอม ของสังคมมีการถ่ายทอดจากภักขณมิตรจึงมี ลักษณะเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ มาตรฐาน ความ

เชื่อนิตที่มนุษย์ปรุงแต่งขึ้น สร้างสรรค์หรือบัญญัติ วางกันขึ้นเป็นของซ้อนเข้ามาหรือต่างจากกฎธรรมดา ของธรรมชาติ ดังนั้นจึงมีลักษณะของความเป็น โลภียะ คือมีรายละเอียดข้อปลีกย่อยผิดแปลก แตกต่างกันไปตามกาลเทศะ เปลี่ยนแปลงได้ ตามอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและความเป็นไป ของสังคม แต่มีหลักกลางสำหรับวัดความเป็นสัมมา ทิฐิ คือความสอดคล้องกับหลักกรรม เพราะหลัก กรรมเป็นกฎธรรมดา หรือหลักความจริงที่รองรับ ความเป็นไปแห่งพฤติกรรมทั้งหมดของมนุษย์ โดยนัยนี้ โลภียะสัมมาทิฐิจึงมีกฎธรรมชาติดีรองรับ อยู่หรือสอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ นอกจากนี้อาจวัดความเป็นโลภียะสัมมาทิฐิด้วยวิธี อย่างอื่นอีก ได้แก่ ทิฐิชนิดที่เกื้อกูลเป็นไปเพื่อ ประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคม (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2004 : 737) และ 2) โลกุตตรสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบระดับโลกุตระ เกิดจากโยนิโสมนสิการ คือ เหนือโลก ไม่ขึ้นต่อโลก ได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตถูก ต้องตามความเป็นจริงหรือรู้เข้าใจธรรมชาติเป็น อิสระจากการหล่อหลอมของสังคม ไม่ขึ้นต่อ อิทธิพลสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นการ เกี่ยวข้องกับธรรมชาติแท้ๆ สัมมาทิฐิประเภท โลกุตระนี้ ไม่ขึ้นต่อกาล ไม่จำกัดสมัยเป็นธรรมที่มี ผลลึกซึ้งกว่าโลภียะสัมมาทิฐิมาก สามารถทำให้ เปลี่ยนแปลงในบุคลิกภาพอย่างที่เรียกว่า ถอนราก ถอนโคน โลกุตตรสัมมาทิฐิประเภทนี้เท่านั้น จึงกำจัดกิเลสได้ อันเป็นผลให้โลกมีความสงบ มีความร่มเย็น ก่อให้เกิดสันติสุขอย่างชัดเจนและ ทำให้โลภียะสัมมาทิฐิ มีความสอดคล้องกับโลกุตตร

สัมมาทิฐิ นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยที่คอยเกื้อหนุน และเป็นรากฐานที่สำคัญให้แก่โลกุตตรสัมมาทิฐิ อีกด้วย เพราะสัมมาทิฐิมีบทบาทในการชี้นำ ขับเคลื่อนกำหนดทิศทางการพัฒนาดำรงชีวิตของ มนุษย์เริ่มตั้งแต่ต้นจนจบ โดยจุดเริ่มต้นสัมมาทิฐิ จะเป็นศูนย์รวมของความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ขั้นตอนการดำรงชีวิต การแก้ไขปัญหาชีวิต และนำไปสู่การพัฒนา ก้าวเข้าสู่แนวทางอริยมรรคต่อไป มีการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันทั้งทางด้าน สังคม จิตใจ และปัญญา นำมาซึ่งการตัดหรือละกิเลส สังโยชน์ ให้หมดสิ้นไป แล้วนำไปสู่ความหลุดพ้นในที่สุด ด้วยเหตุที่โลกียสัมมาทิฐิเกี่ยวเนื่องด้วยหลักศีลธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่สามารถสร้างความสงบ แก้ปัญหาให้สังคมได้จริงเมื่อได้ปฏิบัติตาม เช่น การเกิดอาชญากรรมที่เป็นส่วนทำให้สังคม ไร้สันติสุข

4. สัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมไทย ในปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาเชื่อว่า สัมมาทิฐิคือ ความเห็นที่ถูกต้องทำให้เกิดการรู้จักคิดเป็นพื้นฐาน ที่สำคัญที่ช่วยนำพฤติกรรมจะทำให้การปฏิบัติ ดำเนินไปอย่างถูกต้องพอดีและเป็นการกระทำ อย่างมีเป้าหมายที่เกื้อกูลประโยชน์ ตนเองก็ได้ ความเข้าใจ มีความมั่นใจเป็นกุศล โปร่งผ่องใส เช่น การสนทนาที่มีแต่คำพูดที่เป็นประโยชน์ถูกต้องไม่มีการกล่าวคำหยาบ ว่าร้ายแก่ใคร นอกจากคำนึงถึง คุณค่าเพื่อชีวิต คือ ความถูกต้อง การไม่พูดเบียดเบียน ทำร้ายใคร โยนิสมนสิการยังช่วยให้คำนึงในทาง เกื้อกูลผู้อื่นและแก่สังคมอีกด้วย เช่น การใช้คำ

สุภาพ อ่อนหวาน ปราปรณาดี เรียบร้อย เพื่อให้เกิด ความดีงามสามัคคีในหมู่ชุมชน หรือของสังคมการ พุดจาเช่นนี้ เพื่อรักษาจิตใจของคนอื่นให้เป็นกุศล ไม่เศร้าหมอง ชุ่นมัว เพื่อเสริมบรรยากาศให้คนอื่น ๆ มีจิตใจผ่องใส โนมน้อมไปในความดีงาม แต่ถ้าคิด ขึ้นมาว่า จะเอาชนะะ อยากให้แตกแยก ยุ่งไปใน ทางผิด ยกตนข่มท่าน ดูถูกดูแคลน ให้ร้ายป้ายสี ใครจะว่าอย่างไรก็ช่าง ก็จะเป็นอกุศลธรรม เข้าครอบงำจิตใจ จิตก็ปิดล้อมตัวเองให้คับแคบ ไม่ผ่องใส และพฤติกรรมในการพูด การสนทนา ก็พร้อมจะวิปริตออกไปจากความถูกต้องพอดี จากที่ได้วิเคราะห์มานี้ มีความสำคัญถึงขั้นหลักการ ซึ่งควรจะเน้นไว้ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง มรรคกับไตรสิกขา เป็นความสัมพันธ์อย่างเป็น ปัจจัยกันระหว่างศีลกับสัมมาทิฐิ คือ การได้ฝึก อบรมศีล เพื่อเป็นพื้นฐานที่แน่นในระเบียบวินัย ฝึกคน ปฏิบัติให้เกิดความเคยชินเป็นนิสัยพร้อมกับ สร้างเสริมศรัทธาโดยให้กัลยาณมิตร เช่น ครูแนะนำ ชักจูงให้เห็นว่าการประพฤติดีมีระเบียบวินัยเช่นนั้น มีประโยชน์มีคุณค่าอย่างไร ความซาบซึ้งในคุณค่า ของความประพฤติดีงาม ความรักวินัย ความใฝ่ นิยมศีลก็เกิดขึ้นได้ การเห็นคุณค่าใฝ่ นิยมที่จะทำ อย่างนั้นแล้ว ก็เข้าสู่ขั้นเป็นสัมมาทิฐิ แม้ว่าจะเป็น สัมมาทิฐิอย่างอ่อนและไม่สุ่ปลอดภัยมั่นคงนัก เพราะอาจกลายเป็นการปฏิบัติด้วยความยึดมั่น งามายได้ก็ตาม (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2004 : 742)

แนวทางสัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของ สังคมไทยในปัจจุบัน จึงควรจะอยู่ที่การเร่งให้คน ในสังคมศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง

สัมมาทิฐิเข้าใจหลักการปฏิบัติ สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยใช้คำอธิบายเรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สร้างศรัทธาในคุณพระรัตนตรัย และพุทธศาสนสุภาษิต ในการบริหารจัดการและเจริญปัญญา เพราะคนมีสัมมาทิฐิ หรือความเห็นที่ถูกต้องความเป็นปกติ คือคนที่มีศีลธรรม คือไม่ทำในสิ่งที่คนชั่วทำกัน คนที่ทำอะไรไม่ดีเรียกว่าคนไม่ปกติ เรียกว่า คนชั่ว คนบ้า คนฉ้อฉล เป็นต้น คนที่มีศีล คือคนปกติ เพราะปกติของคนคือไม่ฆ่า ไม่ทำลาย ไม่แย่ง ไม่ชิง ไม่โกหก ไม่หลอกลวง ไม่ลักไมโกง ไม่ยกยอก ไม่คดโกง ไม่โลภ คนไม่ปกติ คือคนที่ทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม ซึ่งปกติของคนมี 5 ประการดังนี้

1. ปกติของคนจะต้องไม่ฆ่า ไม่ทำลาย ไม่กัด ถ้าวันไหนมีการฆ่า มีการทำลาย แสดงว่าผิดปกติของคน แต่ไปเข้าข่ายปกติของสัตว์ เช่น เสือ หมี สุนัข เป็นต้น ซึ่งมีปกติชอบทำร้าย ทำลายกัน ดังนั้นคนปกติต้องไม่ฆ่าไม่ทำลายไม่ทะเลาะ ถ้าผิดปกติ เรียกว่าอัมธพาล

2. ปกติของคน ไม่แย่งชิง ไม่ลัก ไม่ขโมย ไม่ฉ้อ ไม่โกง ไม่ยกยอก ถ้าวันไหนมีการแย่งชิง ขโมยกัน เป็นต้น ก็เข้าข่ายปกติของสัตว์ เช่น สุนัข กัดกันเวลาอาหาร ดังนั้น คนปกติต้องไม่ลัก ไม่ยกยอก ไม่คดโกง ไม่คอร์ปชั่น ถ้าลักลัก ยกยอก คอร์ปชั่น เรียกว่า โจร หรือขโมย

3. ปกติคนรู้จักห้ามใจตนเอง พอใจ เฉพาะคู่ครองของตน แต่สัตว์ไม่รู้จักหักห้ามใจตนเอง เวลาผสมพันธุ์ก็มีการต่อสู้แย่งตัวเมียหรือผสมพันธุ์กันไม่เลือก ดังนั้นคนปกติต้องรู้จักหักห้ามใจตนเองในเรื่องคู่ครอง หรือในเรื่องเพศสัมพันธ์ ถ้าผิดปกติ เรียกว่า คนบ้ากาม คนเจ้าชู้ คนแพศยา

4. ปกติคนจะพูดจาตรงไปตรงมามีความจริงใจแก่กัน ไม่โกหกหลอกลวงกันทำให้เกิดความไว้วางใจกัน แต่ปกติของสัตว์ไม่อาจไว้วางใจกันได้ พร้อมจะทำลายกันได้ทุกเมื่อเป็นอันตรายต่อกัน ดังนั้นคนปกติต้องมีความซื่อสัตย์ต่อคำพูดต้องจริงใจกัน ไม่โกหกหลอกลวงกัน

5. ปกติคนมีสติสัมปชัญญะ รู้จักกินสิ่งที่ควรกิน พูดในสิ่งที่ควรพูด รู้จักในกำลังซึ่งมีอยู่ในตัวเอง ในการทำความดี มีกตัญญูกตเวที ใช้กำลังในทางความคิดในทางที่ถูกต้อง

พฤติกรรมจะทำให้การปฏิบัติดำเนินไปอย่างถูกต้องพอดี (โยนิโสมนสิการ) เป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่เกื้อกูลประโยชน์ ตนเองก็ได้ความเข้าใจ มีความมั่นใจเป็นกุศล โปร่งผ่องใส เช่นการสนทนาที่มีแต่คำพูดที่เป็นประโยชน์ถูกต้อง ไม่มีการกล่าวตำหนิ ว่าร้ายแก่ใคร นอกจากคำนึงถึงคุณค่าเพื่อชีวิต คือ ความถูกต้อง การไม่พูดเบียดเบียนทำร้ายใคร เป็นต้นแล้ว โยนิโสมนสิการยังช่วยให้คำนึงในทางเกื้อกูล ผู้อื่นและแก่สังคมอีกด้วย เช่น การใช้คำสุภาพ อ่อนหวาน ปราศจากติเรียดร้าย เพื่อให้เกิดความดีงามสามัคคีในหมู่ชุมชนหรือของสังคม การพูดจาเช่นนี้ เพื่อรักษาจิตใจของคนอื่นให้เป็นกุศล ไม่เศร้าหมอง ขุ่นมัว เพื่อเสริมบรรยากาศให้คนอื่น ๆ มีจิตใจผ่องใส โนมน้อมไปในความดีงาม แต่ถ้าคิดขึ้นมาว่าจะเอาชนะ อยากให้แตกแยก ยุ่งไปในทางผิด ยกตนข่มท่าน ดูถูกดูแคลน ให้ร้ายป้ายสี ใครจะว่าอย่างไรก็ช่าง ดังนี้ เป็นต้น ก็จะกลายเป็น อโยนิโสมนสิการ อกุศลธรรมก็เข้าครอบงำจิตใจ จิตก็ปิดล้อมตัวเองให้คับแคบ ไม่ผ่องใส และพฤติกรรมในการพูด

การสนทนาพร้อมจะวิปริตออกไปจากความถูกต้องพอดี จากที่ได้วิเคราะห์มานี้ มีความสำคัญถึงขั้นหลักการ ซึ่งควรจะเน้นไว้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมรรคกับไตรสิกขา เป็นความสัมพันธ์อย่างเป็นปัจจัยกันระหว่างศีลกับสัมมาทิฐิ คือ การได้ฝึกอบรมศีล เพื่อเป็นพื้นฐาน ที่เน้นในระเบียบวินัยฝึกคน ปฏิบัติให้เกิดความเคยชินเป็นนิสัย พร้อมกับการสร้างเสริมศรัทธาโดยให้กัลยาณมิตร เช่น ครูแนะนำ ชักจูงให้เห็นว่าการประพฤติดีมีระเบียบวินัยเช่นนั้นมิประโยชน์ มีคุณค่าอย่างไร ความซาบซึ้งในคุณค่าของความประพฤติดีงาม ความรักวินัย ความใฝ่นิยมศีลก็เกิดขึ้นได้ การเห็นคุณค่าใฝ่นิยมที่จะทำอย่างนั้นแล้ว ก็เข้าสู่ขั้นเป็นสัมมาทิฐิ แม้ว่าจะเป็นสัมมาทิฐิอย่างอ่อนและไม่สุปถอดภัยมั่นคงนัก เพราะอาจกลายเป็นการปฏิบัติด้วยความยึดมั่นมงายได้ก็ตาม

การได้อบรมศีลที่ใช้การคิดพิจารณา (โยนิโสมนสิการ) กำกับ เป็นวิธีที่เน้นความเข้าใจในความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติทุกอย่าง ใช้โยนิโสมนสิการนำและคุมพฤติกรรม โดยให้กัลยาณมิตร เช่น ครูช่วยได้โดยแนะแนวความคิดให้เห็นช่องทางพิจารณาและเข้าใจความหมายของพฤติกรรมนั้นๆ ไว้ก่อน เมื่อถึงเวลาปฏิบัติ ผู้ปฏิบัตินั้นจะต้องทำใจพิจารณาเองทุกคราวทุกกรณีไป กล่าวคือ ภายนอกเริ่มต้นด้วยการฝึกขั้นศีลแต่ภายในต้องใช้โยนิโสมนสิการสร้างปัญญาให้เกิดสัมมาทิฐิพร้อมกันไปแต่แรกเริ่มเรื่อยไป เป็นการฝึกที่ประณีตขึ้นกว่าวิธีแรก สามารถป้องกันผลเสียคือการเกิดอกุศลธรรมที่จะเข้าแฝงซ้อนการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติอย่างมั่นใจด้วยปัญญา ทำให้เกิด

ความเข้าใจเป็นสัมมาทิฐิเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อยไปพร้อมกับการฝึกศีลและปิดช่องทางที่จะกลายเป็นการประพฤติปฏิบัติศีลด้วยความมงาย เพราะเมื่อมนุษย์มีระเบียบเพื่อความอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมต้องมีวินัย และให้บุคคลมีศีลที่จะประพฤติตามวินัยของสังคมอย่างที่เรียกว่าอยู่ด้วยปัญญา ผู้นั้นมีระเบียบวินัยพร้อมในตัวแล้ว และยิ่งไปกว่านั้นก็คือเขาพร้อมปฏิบัติตามระเบียบวินัยอะไรก็ได้ที่มองเห็นว่าเป็นไปเพื่อความดีงามเป็นประโยชน์ของมนุษย์ กล่าวคือ ศีลจะต้องประกอบด้วย สัมมาทิฐิ กำหนดวางและปฏิบัติ ด้วยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง อย่่างไรก็ตามสังคมแม้มีรูปร่างชัดเจนตายตัวแล้วก็มีใช้จะเป็นฝ่าย ประุ่งแต่งหล่อหลอมบุคคลฝ่ายเดียวเสมอไป โดยในชั้นโลกุตตรสัมมาทิฐิ ถ้าบุคคลใช้โยนิโสมนสิการก็สามารถหลุดพ้นจากอำนาจปรุงแต่งของสังคมได้ โยนิโสมนสิการนั้นทำให้บุคคลก้าวข้ามหรือมองทะลุเลยสังคมไปถึงความจริงอันไม่จำกัดกาลของธรรมชาติที่อยู่เบื้องหลังสังคมอีกชั้นหนึ่ง เมื่อมีโยนิโสมนสิการแล้วบุคคลก็สามารถหลุดพ้นจากอำนาจปรุงแต่งของสังคมด้วย สามารถบรรลุความดีงาม ความสุข ความสงบ ที่สูงขึ้นไปอีกด้วย และสามารถย้อนกลับมาทำหน้าที่ปรุงแต่งสังคมได้อย่างมีสติ

ดังนั้น หลักธรรมที่นำมาเป็นองค์ประกอบหลักสัมมาทิฐิที่ช่วยแก้ไขปัญหของสังคมคือหลักศีล 5 ซึ่งสาระสำคัญคือ เนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมให้กับสังคม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่ควรและไม่ควรปฏิบัติที่จะนำมาพัฒนาลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพทั้งทางกาย วาจา ใจของบุคคลในสังคม ให้มีลักษณะอันดีงาม

ตามกฎ กติกา ระเบียบ ของสังคมเพื่อการ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข จนสามารถนำศีล 5 ไปใช้ในการแก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้ในที่สุดอันจะช่วยสร้างให้สังคมมีความสงบ เรียบร้อย มีสันติมีความสงบเกิดขึ้น ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติสุขในเบื้องต้นคือหลักศีล 5 อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมการควบคุมทางสังคมในประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย ถือว่าเป็นกระบวนการควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพที่สุด รวมไปถึงจารีตประเพณีไทย วัฒนธรรมไทย ระบบความเชื่อ การอบรมสั่งสอนและการขัดเกลา เป็นต้น มนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม เป็นสัตว์ที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน และตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน เช่น ตั้งแต่วัยทารก มนุษย์ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ เพื่อความอยู่รอดเมื่อเติบโตใหญ่จากวัยเด็กสู่วัย ผู้ใหญ่ และเข้าไปรวมกันเป็นกลุ่ม ก็มีการพึ่งพาอาศัยกันภายในกลุ่ม ซึ่งในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ จึงต้องมีข้อตกลง การกระทำระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน โดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. การสร้างปัจจัยแห่งการศึกษาหรือสัมมาทิฐิ ได้แก่ การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ความเคารพ ความสุภาพอ่อนน้อม ความกตัญญู ความเป็นผู้ว่าง่าย การเห็นสมณะ การฟังธรรม และสนทนาธรรมตามกาล เป็นต้น

2. การดำเนินชีวิตเพื่อความดีงามระดับโลกียสัมมาทิฐิ ได้แก่ การให้ทาน การเลี้ยงดูมารดาบิดา การสงเคราะห์บุตรและภรรยา การ

ประกอบกิจการงานที่ไม่มีโทษ และการงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา เป็นต้น

3. การพัฒนาชีวิต เพื่อความดีงามระดับโลกุตตรสัมมาทิฐิ ได้แก่ การทำความเพียรเพื่อเผากิเลส (ตบะ) การประพฤติพรหมจรรย์ (อริยมรรค) การเห็นแจ้งอริยสัจ 4 และการกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

4. สภาวะทางจิตของผู้เข้าถึงความหลุดพ้น ได้แก่ ความเป็นผู้มีจิตใจไม่หวั่นไหว ขึ้นๆ ลงๆ ตามกระแสแห่งโลกธรรม เป็นภาวะจิตชุ่มชื้น เบิกบาน ไม่แห้งผาก หรือไม่เศร้าโศก ปราศจากอูลี และเป็นจิตที่เกษม

บทบาทของสัมมาทิฐิในฐานะความเห็นถูกอันเป็นการสร้างสันติสุข สัมมาทิฐิ หมายถึงความเข้าใจถูกเรื่องโลกและชีวิต ตามที่เราได้ยินกันมาเสมอๆ ซึ่งผู้วิจัยจะได้แยกแยะ วิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกเรื่องโลกเป็นอย่างไร เรื่องชีวิตเป็นอย่างไรเมื่อได้ทำความเข้าใจถูกแล้วจะสามารถสร้างความสุขในชีวิตได้อย่างไร เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของสัมมาทิฐิ เข้าถึงและหยั่งรากลึกลงในจิตใจ จนกลายเป็นความมั่นคงในนิสัย เป็นผลให้เกิดการคิดถูก พูดถูก ทำถูก ดังนั้นสังคมใดที่ผู้คนล้วนสมบูรณ์ด้วยสัมมาทิฐิ สังคมนั้นย่อมประสบสันติสุขยั่งยืนได้ตลอดไปแต่ในทางตรงกันข้ามถ้าคนในสังคมมีแต่ความเห็นผิดหรือมีฉันทิฐิอยู่ในใจจนเป็นนิสัย จะทำให้คนในสังคม คิดผิด ทำผิด พูดผิด ประกอบมีฉันทิฐิพหุ แสวงหาความสุขผิดๆ ทำให้สังคมเกิดความปั่นป่วนเต็มไปด้วยปัญหามากมายที่กระทบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอีกมากมายอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น บทบาทของสัมมาทิฐิในฐานะความเห็นถูกอันเป็นการแก้ปัญหาในสังคม เป็นการสร้างความเข้าใจเรื่องโลกและชีวิต ซึ่งแยกแยะวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องโลกเป็นอย่างไร เรื่องชีวิตเป็นอย่างไร เมื่อได้ทำความเข้าใจถูกแล้ว จะสามารถสร้างความสุขในชีวิตอย่างไร เข้าถึงและหยั่งรากลึกลงในจิตใจ จนกลายเป็นความมั่นคงในนิสัย เป็นผลให้เกิดการคิดถูก พูดถูก ทำถูก สังคมใดที่ผู้คนล้วนสมบูรณ์ด้วยสัมมาทิฐิ สังคมนั้นย่อมประสบสันติสุขยั่งยืนได้ตลอดไปแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนในสังคมมีแต่ความเห็นผิด หรือ มิจฉาทิฐิ อยู่ในใจจนเป็นนิสัย จะทำให้คนในสังคม คิดผิด ทำผิด พูดผิด ประกอบมิจฉาอาชีพ แสวงหาความสุขผิดๆ ทำให้สังคมเกิดความปั่นป่วนเต็มไปด้วยปัญหามากมายที่กระทบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อีกมากมายอย่างต่อเนื่อง

5. สรุป

สัมมาทิฐิในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่สำคัญมากสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม โดยทั่วไปมีขอบเขตและความหมายครอบคลุมทั้งความเห็น แนวคิด ความเชื่อ ทฤษฎีทัศนคติตลอดถึงอุดมการณ์ ในเมื่อบุคคลใดมีทิฐิชนิดใดเป็นเจ้าครองจิตใจจนตกอยู่ในอำนาจของมันแล้ว ทิฐิชนิดนั้นก็เข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบการมองโลกและวิถีชีวิตในสังคมของบุคคลนั้น รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการตีค่าและให้ความสำคัญแก่สิ่งต่างๆ ซึ่งเรียกรวมกันว่า กระบวนการทางความคิดและสร้างสรรค์จิตใจ และความเห็นความเชื่อทางจิตใจ จะแสดงออกมาเป็นการกระทำกรรมทางสังคม

มีการแสดงออกมาให้ปรากฏแก่สายตาของชาวโลก ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ อันส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์และสังคมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจของความเห็นในพระพุทธศาสนา ได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องความเห็นเป็นอย่างมาก เพราะว่าความเห็น หรือทิฐินั้น เป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่อาจนำวิถีชีวิตและสังคมมนุษย์ไปสู่ความเจริญ หรือความเสื่อมก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น อาจทำให้เกิดความทุกข์ยากลำบากโดยประการต่างๆ และอาจนำไปสู่ความดับทุกข์หรือนิพพานก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคนเรามีทิฐิความเห็นชนิดใดเป็นตัวนำ หากเริ่มต้นมีความเห็นความเชื่อที่ผิดกลายเป็นมิจฉาทิฐิ ก็จะทำให้กระบวนการการทำงานของจิตเกิดความผิดพลาดไปด้วย ส่งผลให้วิถีชีวิตดำเนินไปในทางที่ผิดก็ให้เกิดความทุกข์ หลักสัมมาทิฐิสามารถมีบทบาทในการพัฒนาพื้นฐานของชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีสัมมาทิฐิ เพื่อสันติสุขของคนในสังคม จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสังคม

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

สัมมาทิฐิคือฐานความคิดด้านบวกเป็นกระบวนการทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยชี้แนะแสงสว่างให้แก่คนทั้งหลาย เป็นหลักความเห็นที่ถูกต้องเป็น ตัวกระตุ้นและส่งเสริมให้คนเรามองปัญหาเป็น เข้าใจปัญหาถูก และสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ได้ตามหลักของเหตุผลในอริยสัจ 4 โดยยึด ความถูกต้องและความสุขของส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ยึดพวกพ้อง

หรือกิเลสเป็นที่ตั้ง การประยุกต์ใช้หลักของสัมมา
ทิฏฐินี้ก็จะสามารถสร้างประโยชน์มหาศาลแก่
มนุษย์ทุกคนตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับ สูงสุดของ
ชีวิตในทางกลับกัน ถ้าครอบครัวที่ดีหรือคนใน
สังคมที่ดีรู้จักใช้ทางสายกลางคือมัชฌิมาปฏิปทาที่
มีสัมมาทิฏฐิเป็นฐานในการขับเคลื่อนความคิดไปสู่
การกระทำที่ถูกต้องแล้ว ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ
ก็จะลดลงตามลำดับ และก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นแก่
คนทุกกลุ่มได้อย่างแท้จริง สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามใน

เบื้องต้นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัมมาทิฏฐิ
เพื่อลดความปัญหาความขัดแย้งก็คือ การรู้จัก
กล่าวคำขอโทษกัน รู้จักแบ่งปันการ กล่าวขอบคุณ
และรู้จักไหว้ขออภัยซึ่งกันและกัน สัมมาทิฏฐิเป็น
ฐานแห่งการคิดดีในเบื้องต้น เป็นแสงแห่งปัญญา
เพื่อส่องทางเดินให้คนเรา จากนั้นก็จะสะท้อนออก
มาสู่การพูดดีและทำดีของคนเราอย่างมั่นคงต่อไป
เปรียบเสมือนรากของต้นไม้ที่คอยพยุงให้ต้นไม้
การเจริญเติบโตอย่างมีความมั่นคง

References

- Bhuddhadasa Bhikkhu. (1975). *the Lord*. Bangkok : Printing House, Teachers Council, Ladprao.
- English Dictionary. (1999). *English-Thai*. Bangkok : Arun Printing.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka Version of Mahachula
longkornrajavidyalaya*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Narasu, P. L. (1949). *The Essence of Buddhism*. Bombay : Thacker & Co., Ltd.
- Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto). (2004). *Buddhadhamma*. revised edition. Bangkok
: The Prasat Printing Co., Ltd.

คำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนา
แบบใหม่-จีน*
Contemporary Chinese loan words in New Dai Lue
Xishuangbanna-Chinese Dictionary

อาภรณ์ ทิรกันต์
Arphon Thiragun
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Maefahluang University, Thailand
E-mail: thiragun@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทคำยืมและลักษณะของคำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาแบบใหม่-จีน โดยมีขอบเขตการศึกษาอยู่ที่คำศัพท์จากพจนานุกรมไทลื้อสิบสองปันนา วิธีในการศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลในเชิงเอกสารโดยวิเคราะห์จากคำศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาจีนร่วมสมัย โดยคำศัพท์ที่นำมาวิเคราะห์ถูกเลือกมาจากพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาแบบใหม่-จีน ซึ่งคำศัพท์ที่คัดออกมาจะเลือกเฉพาะคำศัพท์ร่วมสมัยที่คงความหมายของคำศัพท์เดิมในภาษาจีนออกมาจากพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาเป็นจำนวนทั้งหมด 71 คำ มีการแบ่งคำศัพท์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะ สระและความหมายเหมือนกับหรือใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน จำนวน 40 คำ คำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะและความหมายของคำศัพท์ที่เหมือนกับหรือใกล้เคียงกับคำศัพท์ในภาษาจีนแต่เสียงสระเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด จำนวน 22 คำ คำศัพท์ที่มีเสียงสระและความหมายเหมือนกับคำศัพท์ในภาษาจีนแต่เสียงพยัญชนะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จำนวน 9 คำ พบว่า ประเภทคำยืมถูกแบ่งเป็น 3 ประเภท เนื่องจากเสียงของคำศัพท์เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ในด้านความหมายยังคงเดิม และลักษณะของคำยืมภาษาจีนร่วมสมัยที่คัดออกมาเป็นคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่หรือคำศัพท์ที่ภาษาไทลื้อสิบสองปันนายังไม่มี

คำสำคัญ: ภาษาจีน; คำยืมภาษาจีน; พจนานุกรม; ร่วมสมัย; ไทลื้อสิบสองปันนา

*ได้รับบทความ: 18 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 29 กรกฎาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 7 สิงหาคม 2563

Received: April 18, 2020; Revised: July 29, 2020; Accepted: August 7, 2020

Abstract

The objective of this article is to study the types of borrowing words and the characteristics of contemporary Chinese borrowing words in the New Tai Lue Xishuangbanna-Chinese dictionary. The scope of the study is the vocabulary from the Tai Lue Xishuangbanna dictionary. The method of study studied the documentary data by analyzing the vocabulary which is to be a loan from contemporary Chinese. The vocabulary that has been analyzed is selected from the new Tai Lue - Chinese language dictionary. In which the selected vocabulary will choose only the contemporary vocabulary that retains the meaning of the original words in the Chinese language from the dictionary of Tai Lue Xishuangbanna for a total of 71 words. Which the words divided into three categories Including vocabulary that contains consonants, vowels and their meanings are almost the same as the original Chinese vocabulary in 40 words. Vocabulary with consonants and their meanings are the same as in Chinese, but the vowels have changed from the original have 22 words. Vocabulary with vowels and meaning of the vocabulary is the same as the vocabulary in Chinese but the consonants have changed from the original have 9 words. The results showed that the types of loan word are divided 3 types because the sound of the vocabulary has changed but the meaning is still the same. And the characteristics of the contemporary Chinese loan words chosen to show are newly emerging vocabulary or vocabulary that does not yet exist in Thai Lue Xishuangbanna.

Keywords: Chinese language; Chinese loan words; Dictionary; Contemporary; Tai Lue Xishuangbanna

1. บทนำ

ชาวไทลื้อที่อยู่ในสิบสองปันนา มณฑลยูนนานประเทศจีนถือเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อยู่ในประเทศจีน โดยสังคม วัฒนธรรมจีนและไทลื้อสิบสองปันนาอยู่ร่วมกันมานานนับพันปี นโยบายการบริหารประเทศของประเทศจีนมีการกำหนดให้ใช้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาหลักที่ใช้ใน

การสื่อสารกันภายในประเทศ และจากการที่ในกลุ่มชาวไทลื้อสิบสองปันนามีการใช้ภาษาจีนและอักษรจีนมาเป็นระยะเวลานานจึงทำให้ชาวไทลื้อสิบสองปันนาเกิดความใกล้ชิดกับภาษาจีน และมีความรู้ในภาษาจีนเป็นอย่างดี ทำให้บทบาทของภาษาไทลื้อสิบสองปันนาลดลงและจากการที่ประเทศจีนมีการพัฒนาไปอย่างไม่หยุดย่อนมี

วิทยาการที่ก้าวหน้าใหม่ๆ เกิดขึ้น ทำให้เกิดคำศัพท์ที่ใช้บ่อยจนเคยชิน คำศัพท์เฉพาะและคำศัพท์ใหม่ๆ ขึ้นในระบบคำศัพท์ภาษาจีน แต่ทว่าในระบบคำศัพท์ของไทยลื้อสิบสองปันนายังไม่มีกลุ่มคำศัพท์เหล่านี้ อยู่ในระบบของคำศัพท์ไทยลื้อ ทำให้เกิดการยืมคำศัพท์ ภาษาจีนที่เป็นคำศัพท์ร่วมสมัยที่ใช้บ่อยจนเคยชิน คำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่และคำศัพท์เฉพาะเข้าไปใช้ใน ภาษาไทยลื้อสิบสองปันนา ส่งผลให้ชาวไทยลื้อสิบสอง ปันนาได้รับอิทธิพลทางด้านคำศัพท์ภาษาจีนร่วม สมัยที่ใช้บ่อยจนเคยชิน คำศัพท์เกิดขึ้นใหม่และ คำศัพท์เฉพาะที่ภาษาไทยลื้อสิบสองปันนายังไม่มี ในระบบคำศัพท์ภาษาไทยลื้อ

จากการศึกษาเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนใน อักษรไทยลื้อสิบสองปันนา อุหลิงอวินและจางชีวเซิง (Lingyun and Qiusheng 1981) ในหนังสือภาษา ไทยลื้อสิบสองปันนาได้กล่าวถึงระบบเสียงหลัก ไวยากรณ์ อักษรไทยลื้อและได้พูดถึงคำยืมภาษาจีน ในระบบเสียงของภาษาไทยลื้อมีการเทียบพยัญชนะ ของอักษรไทยลื้อสิบสองปันนาในคำยืมภาษาจีนที่ เห็นได้ชัดมีจำนวน 12 ตัว แบ่งเป็นอักษรเสียงสูง และอักษรเสียงต่ำดังนี้

p (p, ๓) , ph (x, ๖) , m (m, ๑) , f (f, ๒) , t (t, ๕) , th (g, ๘) , n (n, ๔) , l (l, ๗) , ts (o, ๑) , s (w, ๖) , k (c, ๓) ,

x (g, 6)

ในการเทียบเสียงพยัญชนะของอักษรไท ลื้อกับอักษรสัทอักษรจีน (pinyin) สามารถสรุปได้ ดังนี้

- เสียง /k/, /h/ เทียบกับเสียง /x/ ใน ภาษาไทยลื้อ

- เสียง /z/, /zh/, /j/ เทียบกับเสียง /ts/ ในภาษาไทยลื้อ

- เสียง /ch/, /c/, /sh/, /s/, /q/ เทียบ กับเสียง /s/ ในภาษาไทยลื้อ

- เสียง /d/ เทียบกับเสียง /t/ ในภาษาไทยลื้อ

- เสียง /r/ เทียบกับเสียง /j/ ในภาษาไทยลื้อ

ทางด้านระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไท ลื้อมีทั้งหมด 6 เสียงวรรณยุกต์ ได้แก่หน่วยเสียง [55] [35] [13] [51] [33] และ [11] ส่วนภาษาจีน มีเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 4 หน่วยเสียง ได้แก่ [55] (อวินผิง) [35] (หย่างผิง) [214] (ซ่งผิง) และ [51] (ซวีผิง) ในการเทียบเสียงวรรณยุกต์ ใช้เสียง [55] (อวินผิง) ของภาษาจีนเทียบกับเสียง [33] ในภาษา ไทยลื้อ เสียง [35] (หย่างผิง) ในภาษาจีนเทียบกับ เสียง [11] ในภาษาไทยลื้อ เสียง [214] (ซ่งผิง) ในภาษาจีนเทียบกับเสียง [51] ในภาษาไทยลื้อ และ ในเสียง [51] (ซวีผิง) ในภาษาจีนเทียบกับ เสียง [35] ในภาษาไทยลื้อ ดังตารางเทียบเสียงข้างล่าง

ตารางที่ 1 การเทียบเสียง

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในไทยลื้อ	[55]	[35]	[13]	[51]	[33]	[11]
หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาจีน		[51]		[214]	[55]	[35]

โจวเหยาเหวิน และหลัวเหมยเจิน (Yaowen and Meizhen, 2001) ในหนังสืองานวิจัยภาษาถิ่นไทลื้อ ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะของคำยืมภาษาจีนในยุคเริ่มแรก และคำยืมภาษาจีนในยุคปัจจุบัน รวมไปถึงวิจัยในเรื่องผลกระทบของคำยืมภาษาจีนต่ออักษรไทลื้อ เป็นหัวข้อวิจัยหลักแต่ยังไม่มีผู้ที่ศึกษาในเรื่องของการแยกประเภทของคำยืมและลักษณะของคำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาแบบใหม่-จีน

2. คำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาแบบใหม่-จีน

บทความเรื่องนี้ศึกษาเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนา ได้ทำการรวบรวมคำศัพท์ภาษาจีนที่เป็นคำยืมร่วมสมัยออกมาจากหนังสือพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาจีน สำนักพิมพ์หมินจู ปี ค.ศ. 2003 ซึ่งคำศัพท์ภายในพจนานุกรมเป็นอักษรลื้อใหม่และมีสัทอักษรช่วยในการอ่านคำศัพท์ ภายในพจนานุกรมมีคำศัพท์อยู่ทั้งหมดเป็นจำนวน

16,897 คำศัพท์ (Cuirong and Meizhen, 2003)

วิธีคัดเลือกคำศัพท์ได้ทำการเลือกเฉพาะคำศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาจีนร่วมสมัยที่ยังมีความหมายของคำศัพท์คงเดิมและเสียงของคำศัพท์ยังคงเหมือนหรือคล้ายกับคำศัพท์ในภาษาจีนที่ยืมมาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 71 คำศัพท์ ผลการศึกษาสามารถจัดประเภทของคำยืมภาษาจีน ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) กลุ่มคำศัพท์ที่มีพยัญชนะสระและความหมายที่เกือบเหมือนกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีนทุกประการ 2) กลุ่มคำศัพท์ที่มีเสียงสระเปลี่ยนแปลงจากเดิม 3) กลุ่มคำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะเปลี่ยนแปลงจากเดิม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มคำศัพท์ที่มีพยัญชนะสระและความหมายที่ใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน กลุ่มนี้จะมีเสียงพยัญชนะ สระและความหมายที่ใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน โดยกลุ่มนี้ยังรวมไปถึงคำศัพท์ที่มีเสียงขุ่นเสียงใสหรือเสียงหนักเสียงเบาของพยัญชนะ สระและเสียงของวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันเล็กน้อย มีจำนวน 40 คำศัพท์

ตารางที่ 2 คำศัพท์ที่มีพยัญชนะ สระและความหมายที่ใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน

ภาษาจีน			ภาษาไทลื้อสิบสองปันนา		ภาษาไทย
คำศัพท์	สัทอักษรจีน (pinyin)	สัทอักษรสากล	คำศัพท์	สัทอักษรสากล	ความหมายของคำศัพท์
抵	dǐ	[ti ²¹⁴]	𑜋𑜨	[ti ⁵¹]	ถึง
笔	bǐ	[pi ²¹⁴]	𑜋𑜨e	[pi ¹³]	ปากกา
碗	wǎn	[van ²¹⁴]	𑜋𑜨𑜃𑜫	[van ³⁵]	ถ้วย ชาม
干部	gàn bù	[kan ⁵¹ pu ⁵¹]	𑜋𑜨𑜃𑜫𑜂𑜫	[kan ³⁵ pu ³⁵]	หน่วยปฏิบัติงานขององค์กร

ภาษาจีน			ภาษาไทยลื้อสิบสองปันนา		ภาษาไทย
คำศัพท์	สัทอักษรจีน (pinyin)	สัทอักษรสากล	คำศัพท์	สัทอักษรสากล	ความหมายของคำศัพท์
搞	gǎo	[kau ²¹⁴]	กฏ	[kau ⁵¹]	ทำ
敢	gǎn	[kan ²¹⁴]	กฏ	[kan ⁵¹]	กล้า
赏	shǎng	[ʃan ²¹⁴] ①	วังง	[saŋ ⁵¹] ①	ให้รางวัล
散	sàn	[san ⁵¹]	วังง	[san ³³]	กระจาย
第	dì	[ti ⁵¹]	ตบิ	[ti ³⁵]	ที่
大礼堂	dà lǐ táng	[ta ⁵¹ li ²¹⁴ tʰaŋ ³⁵]	ตวเลอ ตวดง	[ta ³⁵ li ⁵¹ thaŋ ¹¹] ②	ห้องประชุมใหญ่
人民币	rén mín bì	[ʝən ³⁵ min ³⁵ pi ⁵¹]	นอวตง ตงดอ	[ʝən ¹¹ min ⁵¹ pi ³⁵]	เงินหยวน
地理	dì lǐ	[ti ⁵¹ li ²¹⁴]	ตบิเลอ	[ti ³³ li ³⁵]	ภูมิศาสตร์
队	duì	[tui ⁵¹]	ตวตง	[tui ³⁵]	ทีม
队长	duì zhǎng	[tui ⁵¹ tʰaŋ ²¹⁴]	ตวตงวังง	[tui ³⁵ tsaŋ ⁵¹]	หัวหน้าทีม
钉	dīng	[tiŋ ⁵¹]	ตบิดง	[tiŋ ³⁵]	ตะปู ประกบ
涂	tú	[tʰu ³⁵] ②	ถุ	[thu ⁵⁵] ②	ขีด ทา
退	tuì	[tʰui ⁵¹] ②	ถุตง	[thui ³⁵] ②	ถอย ถอน
烫	tàng	[tʰaŋ ⁵¹] ②	ถาตง	[thaŋ ³⁵] ②	ลวก
党	dǎng	[taŋ ²¹⁴]	ถาตง	[taŋ ⁵¹]	พรรค กลุ่ม
提	tí	[tʰi ³⁵] ②	ถิ	[thi ¹¹] ②	ถือ หิ้ว
推	tuī	[tʰui ⁵⁵] ②	ถุตง	[thui ³³] ②	ผลัก ดัน
打	dǎ	[ta ²¹⁴]	ถา	[ta ⁵¹]	ตี
抵	dǐ	[ti ⁵⁵]	ถิ	[ti ⁵¹]	ยันเอาไว้
部长	bù zhǎng	[pu ⁵¹ tʰaŋ ²¹⁴] ①	ตบิถาตง	[pu ³⁵ tsaŋ ⁵¹] ①	หัวหน้าหน่วย
补	bǔ	[pu ²¹⁴]	ตบิ	[pu ⁵¹]	เพิ่มเติม
办	bàn	[pan ⁵¹]	ตบิถา	[pan ³⁵]	ทำ
办法	bàn fǎ	[pan ⁵¹ fa ²¹⁴]	ตบิถาถิ	[pan ³⁵ fa ³³]	วิธี

ภาษาจีน			ภาษาไทลื้อสิบสองปันนา		ภาษาไทย
คำศัพท์	สัทอักษรจีน (pinyin)	สัทอักษรสากล	คำศัพท์	สัทอักษรสากล	ความหมายของคำศัพท์
旁	páng	[pʰaŋ ³⁵]	໘າງ	[paŋ ³³]	ข้าง
密码	mì mǎ	[mi ⁵¹ ma ²¹⁴]	໘໐໘າ	[mi ¹¹ ma ⁵¹]	รหัสลับ
罚	fá	[fa ³⁵]	ຢ໐໑	[fa ¹³]	ปรับ ลงโทษ
副	fù	[fu ⁵¹]	ຢຸ໑	[fu ³⁵]	รอง
浮	fú	[fu ³⁵]	໒໑	[fu ⁵¹]	ลอย
防	fáng	[faŋ ³⁵]	໒໐໘໑	[faŋ ¹¹]	ป้องกัน
翻	fān	[fan ⁵⁵]	໒໐໘໑	[fan ³³]	พลิก
分	fēn	[fən ⁵⁵]	໒໒໐໘໑	[fən ³³]	แบ่ง
烂	làn	[lan ⁵¹]	໒໐໘໑	[lan ³³]	เปื่อยยุ่ย
压	yā	[ja ⁵⁵]	ຢ໐໑	[ja ¹³]	กด
样	yàng	[jaŋ ⁵¹]	ຢ໐໘໑	[jaŋ ³⁵]	ตัวอย่าง แบบ
赏	shǎng	[ʂaŋ ²¹⁴] ①	໘໐໘	[saŋ ⁵¹] ①	ให้รางวัล
告	gào	[kau ⁵¹]	໒໐໘໑	[kau ³⁵]	บอก

หมายเหตุ: ① ʂ กับ s เป็นเสียงขุ่นกับเสียงใส

② tʰ กับ tʰ เป็นเสียงเบา กับเสียงหนัก ออกเสียงจากตารางข้างต้นสามารถแยกคำศัพท์ออกเป็นสองกลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มเสียงพยัญชนะ สระ ความหมายของคำศัพท์ยังคงเหมือนกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน แต่เสียงวรรณยุกต์อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น คำศัพท์ในภาษาจีนคำว่า 笔 bǐ [pi²¹⁴] แปลว่า ปากกา เสียงสัทอักษรสากลในภาษาไทลื้อก็ออกเสียงเป็น ໘໐໑ [pi¹³]

1.2 กลุ่มเสียงพยัญชนะ สระใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน โดยพยัญชนะหรือสระแตก

ต่างต่างกันเพียงเรื่องเสียงขุ่นเสียงใสหรือเสียงหนักเสียงเบา เสียงวรรณยุกต์อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ความหมายของคำศัพท์ยังคงเหมือนกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน เช่น คำศัพท์ในภาษาจีนคำว่า 赏 shǎng [ʂaŋ²¹⁴] แปลว่า ให้รางวัล ในภาษาไทลื้อออกเสียงเป็น ໘໐໘ [saŋ⁵¹] ซึ่งต่างกันเพียงเสียงขุ่นกับเสียงใสของพยัญชนะเท่านั้น

2. กลุ่มคำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน แต่เสียงสระเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด คำศัพท์กลุ่มนี้จะหมายถึงคำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน โดยในคำ

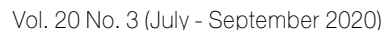

ศัพท์ที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิม พยัญชนะมีลักษณะที่แตกต่างกันในด้านของเสียงขุ่นเสียงใสหรือเสียงหนักเสียงเบาของพยัญชนะเพียงเล็กน้อย

เท่านั้น แต่ในด้านของเสียงสระมีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดและเสียงวรรณยุกต์มีการเปลี่ยนแปลงในบางคำ มีจำนวน 22 คำศัพท์

ตารางที่ 3 คำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน

ภาษาจีน			ภาษาไทยลื้อสิบสองปันนา		ภาษาไทย
คำศัพท์	สัทอักษรจีน (pinyin)	สัทอักษรสากล	คำศัพท์	สัทอักษรสากล	ความหมายของคำศัพท์
角	jiǎo	[tsiau ²¹⁴]	ถอ	[tse ⁵⁵]	มุม แหลม
甩	shuǎi	[ʃuæi ²¹⁴] ①	วญ๑	[sai ³⁵] ①	โยน เหวี่ยงทิ้ง
县	xiàn	[siɛn ⁵¹]	ถว๑	[sɛn ³⁵]	อำเภอ
用	yòng	[juŋ ⁵¹]	ย๑	[juŋ ³⁵]	ใช้
加	jiā	[tsiA ⁵⁵]	จ๑	[tsa ³³]	เพิ่ม
指	zhǐ	[tʃɿ ²¹⁴] ①	จ๑	[tsi ¹¹] ①	ชี้ ทิศทาง
争	zhēng	[tʃɛŋ ⁵⁵] ①	จ๑	[tsiŋ ⁵¹] ①	ทะเลาะ แย่งชิง
元 (货币单位)	yuán	[jɛn ³⁵]	ถว๑	[jɛn ¹¹]	หยวน (เงินสกุลจีน)
店	diàn	[tiɛn ⁵¹]	ถว๑	[tɛn ³⁵]	ร้าน
抬	tái	[t'æi ³⁵] ②	จ๑	[thai ¹¹] ②	ยกขึ้น
庙	miào	[miɑu ⁵¹]	ถว๑	[mɛu ³⁵]	วัด
面	miàn	[miɛn ⁵¹]	ถว๑	[mɛn ³⁵]	เส้นก๋วยเตี๋ยว
公粮	gōng liáng	[kuŋ ⁵⁵ liɑŋ ³⁵]	ถ๑ ถว๑	[koŋ ³³ liɛŋ ¹¹]	ภาษีผลเก็บเกี่ยว (ที่ต้องจ่ายให้รัฐ)
工具	gōng jù	[kuŋ ⁵⁵ tsy ⁵¹]	ถ๑	[koŋ ³³ tsi ³⁵]	เครื่องมือ
工人	gōng rén	[kuŋ ⁵⁵ jən ³⁵]	ถ๑	[koŋ ³³ jən ³³]	กรรมกร
公安局	gōng ān jú	[kuŋ ⁵⁵ ʔan ⁵⁵ tsy ³⁵]	ถ๑ จ๑	[koŋ ³³ ʔan ³³ tsiu ¹¹]	สถานีตำรวจ
公社	gōng shè	[kuŋ ⁵⁵ ʃɿ ⁵¹] ①	ถ๑	[koŋ ³³ ʃɿ ³⁵] ①	ระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์

3. กลุ่มคำศัพท์ที่มีเสียงสระและความหมายเหมือนกับคำศัพท์ในภาษาจีน แต่เสียงพยัญชนะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กลุ่มนี้จะมีเสียงพยัญชนะ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด และเสียงวรรณยุกต์ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงในบางคำ แต่ในด้านเสียงสระและความหมายยังเหมือนกับคำศัพท์ในภาษาจีนมีจำนวน 9 คำศัพท์

ตารางที่ 4 คำศัพท์ที่มีเสียงสระและความหมายเหมือนกับคำศัพท์ในภาษาจีน

ภาษาจีน			ภาษาไทยลื้อสิบสองปันนา		ภาษาไทย
คำศัพท์	สัทอักษรจีน (pinyin)	สัทอักษรสากล	คำศัพท์	สัทอักษรสากล	ความหมายของคำศัพท์
会	huì	[xwui ⁵¹]	ꨀꨣꨩ	[xui ³⁵]	สมาคม ชุมชน
印	yìn	[ʔin ⁵¹]	ꨀꨣꨩ	[jin ³⁵]	พิมพ์
查	chá	[tʂʰa ³⁵]	ꨀꨣꨩ	[sa ¹¹]	ตรวจสอบ
棋	qí	[tʂʰi ³⁵]	ꨀꨣꨩ	[si ¹¹]	หมากรุก
企业	qǐ yè	[tʂʰi ²¹⁴ je ⁵¹]	ꨀꨣꨩꨩꨩ	[si ³³ ne ¹¹]	วิสาหกิจ
瘾	yǐn	[ʔin ²¹⁴]	ꨀꨣꨩ	[jin ⁵¹]	อยาก ติด
旗	qí	[tʂʰi ³⁵]	ꨀꨣꨩ	[thi ¹¹]	ธง
不	bù	[pu ⁵¹]	ꨀꨣꨩ	[bu ⁵⁵]	ไม่
铃	líng	[lin ³⁵]	ꨀꨣꨩ	[bin ⁵⁵]	กระดิ่ง กริ่ง

3. สรุป

คำศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาจีนร่วมสมัย ถูกคัดออกมาจากพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนาเป็นจำนวนทั้งหมด 71 คำ โดยคำศัพท์ที่ถูกคัดออกมานี้เป็นคำศัพท์ที่ถูกจัดให้เป็นคำที่มีเสียงพยัญชนะ สระและความหมายที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน จำนวน 40 คำศัพท์ คำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีน แต่เสียงสระเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด มีจำนวน 22 คำศัพท์ คำศัพท์ที่มีเสียงสระเหมือนกับคำศัพท์เดิมในภาษาจีนแต่เสียงพยัญชนะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จำนวน 9 คำศัพท์ โดยเสียงพยัญชนะและสระที่ใกล้เคียงกับคำศัพท์เดิมเกิดจากระบบเสียง

พยัญชนะและสระในภาษาจีนมีตัวพยัญชนะและสระบางตัวที่มีเสียงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะจึงทำให้ต้องใช้เสียงใกล้เคียงที่ระบบเสียงในภาษาไทลื้อสิบสองปันนามีอยู่แทนที่เสียงนั้นๆ

สิ่งที่น่าศึกษาต่อไปได้แก่ นอกจากคำศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาจีนที่ถูกเลือกออกมาจากในหนังสือพจนานุกรมอักษรไทลื้อสิบสองปันนา (ใหม่) อาจศึกษาในหัวข้อวิวัฒนาการคำยืมจากภาษาจีน แต่มีความหมายและรูปเสียงที่เปลี่ยนไปในอนาคต

4. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ชาวไทลื้อสิบสองปันนาถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศจีนมีภาษาและตัวอักษรของตัวเอง ในปัจจุบันภาษาและอักษรไทลื้อสิบสอง

ป็นน่ายังคงถูกใช้ในกลุ่มชาวไทลื้อในเขตพื้นที่เมือง
สิบสองปันนา แต่เนื่องด้วยปัจจุบันประเทศจีนมี
นโยบายให้ใช้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาทางการ
ทำให้ชาวไทลื้อสิบสองปันนาเกิดความใกล้ชิดกับ
ภาษาจีน อีกทั้งสังคมจีนที่มีการพัฒนาอย่างไม่หยุด
หย่อน มีวิทยาการที่ก้าวหน้า จึงทำให้เกิดคำศัพท์
เฉพาะและคำศัพท์ใหม่ๆ ขึ้นในคำศัพท์ภาษาจีน

และจากการที่ในระบบคำศัพท์ของชาวไทลื้อสิบ
สองปันน่ายังไม่มีคำศัพท์เฉพาะหรือคำศัพท์ใหม่
ที่เกิดขึ้น การศึกษาครั้งนี้จึงทำให้มีการใช้คำยืมของ
ภาษาจีนการศึกษาคำยืมภาษาจีนร่วมสมัยในภาษา
ไทลื้อสิบสองปันนา ถือเป็นการพัฒนาความรู้ใหม่
ทำให้เข้าใจประเภทและลักษณะของคำศัพท์ร่วม
สมัยที่เกิดขึ้นใหม่มากยิ่งขึ้น

References

- Cuirong, Y. and Meizhen, L. (2003). *The basic of Dai languages*. Beijing : Min Zu Publishing.
- Lingyun, W. and Qiusheng, Z. (1981). *Dai Language in Xishuangbanna*. Yunnan : Yunnan
Min Zu Publishing.
- Yaowen, Z. and Meizhen, L. (2001). *Dai Language Dialect Research*. Beijing : Min Zu
Publishing.

ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นในมุมมองเชิงพุทธ*

Justice of Bao Qing Tian in The Buddhist View

พระณัฐกิต มหิสุสโร (อนุรักษตระกูล) และศิริโรจน์ นามเสนา
Phra Natthakit Mahissaro (Anuruktrakoon) and Sirirote Namsena
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Natthakit_liang@hotmail.com

บทคัดย่อ

ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น ตามมุมมองคำสอนทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องในเรื่องกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ เรียกว่า นิยาม 5 โดยเฉพาะหลักกรรมนิยาม คือ กฎแห่งการให้ผลของกรรม อีกทั้งคุณธรรมที่ทำให้เกิดความยุติธรรมในเปาบุ้นจิ้น คือ การปราศจากอคติ 4 คือ การปราศจากความลำเอียง ด้วยเหตุผลที่ว่าเพราะรัก ไม่ชอบ หลง และกลัว

บทความนี้ให้ความสนใจในประเด็น ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นบนพื้นฐานมุมมองเชิงพุทธ เพราะเมื่อศึกษาโดยภาพรวมย่อมเห็นถึงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิดอย่างเป็นรูปธรรมต่อการศึกษาลักษณะธรรมมากขึ้น

คำสำคัญ: ความยุติธรรม; เปาบุ้นจิ้น; มุมมองเชิงพุทธ

Abstract

According to the view of Buddhist teachings on Justice Bao, it is defined to be consistent with the five natural rules of karma. The moral causes of Justice Bao is without prejudice 4, which means free from bias. For that reason, Justice Baodoesn't like love and fear to affect their attention on the issue.

This article focus on the basis of Buddhist Perfective as a whole doctrine of Buddhism is consistent with such issues causing concrete ideas on primary education to be more equitable.

Keywords: Justice; Bao Qing Tian; The Buddhist View

*ได้รับบทความ: 24 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 9 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 10 กันยายน 2563

Received: December 24, 2018; Revised: September 9, 2020; Accepted: September 10, 2020

1. บทนำ

ภาพยนตร์จีน เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ถือว่าเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับการเผยแพร่ออกอากาศมาอย่างยาวนานและเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปไม่จำกัดวัยหรือเพศเป็นภาพยนตร์ที่สอดแทรกคุณธรรมแง่คิดต่างๆ ไว้อย่างมากมาย โดยเน้นในการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมทุกชนชั้น ยึดความถูกต้องในการดำเนินงาน เพราะว่าเป็นเรื่องยากที่บุคคลธรรมดาทั่วไปจะสามารถกระทำได้ ส่วนใหญ่ก็จะมีคำแนะนำไปยังตามพวกพ้องหรือกระแสวิพากษ์วิจารณ์ แต่ภาพยนตร์นี้ตรงข้ามกัน สร้างคุณสมบัติของตัวละคร คือ เปาบุ้นจิ้น ให้มีความเที่ยงธรรมจนกลายเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมของชาวจีน รับเรื่องร้องทุกข์ คืบคลานเป็นธรรมให้กับผู้เดือดร้อน สะท้อนให้เห็นคำสอนหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา อย่างเด่นชัดในเรื่อง การให้ผลของกรรมซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไว้เมื่อสองพันกว่าปีที่ผ่านมาความว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม หมู่สัตว์เป็นไปตามกรรม สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเครื่องผูกพัน เปรียบเหมือนรถที่แล่นไปมีพนักเป็นเครื่องตรึงไว้ ฉะนั้น (Tipitaka 25/660/654) แสดงให้เห็นว่า ความยุติธรรมในทางพระพุทธศาสนานั้นหมายถึงเรื่องการให้ผลของกรรมเป็นเครื่องตัดสินของชีวิตในแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นประพจน์ใดไปในทางใด ย่อมมีเครื่องตอบสนองรอการให้ผลอยู่นั่นเอง

บทความนี้มุ่งเน้นให้ความสนใจในประเด็นความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น บนพื้นฐานมุมมองเชิงพุทธ เพราะเมื่อศึกษาโดยภาพรวมย่อมเห็นถึงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้อง

กับประเด็นดังกล่าว ทำให้เกิดแง่คิดอย่างเป็นรูปธรรมต่อการศึกษามากขึ้น

2. ความยุติธรรม

มนุษย์นั้นถือเป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะเพื่อพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อมีการมาอยู่รวมกันก็ต้องมีการปฏิบัติต่อกัน ซึ่งแต่ละคนก็จะมีแนวทางในการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้น ล้วนแสวงหาความสุข หลีกหนีความทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น การกระทำบางอย่างอาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งต่อเพื่อนมนุษย์ จำเป็นจะต้องมีกฎกติกาที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อให้เกิดความปกติสุข หลักคุณธรรมที่เป็นแม่แบบของแนวทางในการปฏิบัตินั้นคือ ความยุติธรรมเป็นหลักที่ละเอียดอ่อนหากไม่สามารถเข้าใจความหมายคำนี้ก็ไม่อาจเข้าใจหลักคุณธรรมอื่นๆ ได้ อีกทั้งความยุติธรรมเป็นชีวิตให้เกิดความเสมอภาคในสังคมได้ จะทุกคนต่างก็จะเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

ความยุติธรรม ในบริบททางตะวันตกแยกเป็น 2 คำ คือ ยุติ และ ธรรม ตีความตามตัวอักษรได้ว่า เป็นธรรมอันนำไปสู่ความยุติ คือจบลงแห่งเรื่องราว John Lawl กล่าวไว้ว่า Justice is conditions of fair equality of opportunity (Keshakcnp, 2018)

ความยุติธรรมในบริบทของสังคมไทยราชบัณฑิตยสถานได้คำจำกัดความว่า “น. ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล ว.ความเที่ยงธรรม ความไม่เอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ชอบด้วยเหตุผล” (Rāṭṭhabandit tayasathān, 2003 : 911)

จะเห็นได้ว่า การนิยามความหมายของคำว่า ความยุติธรรม ล้วนตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในการนิยามศัพท์ใช้หลักของเหตุและผล มีกฎเกณฑ์แห่งศีลธรรมเป็นตัวชี้วัด

3. ความยุติธรรมในทางพระพุทธศาสนา

ความยุติธรรมในทางพระพุทธศาสนามีความหมายสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางธรรมธรรมชาติ (Phramaha Hansa Dhammahaso, 2013 : 1-10) เรียกว่า นิยาม 5 หมายถึง กำหนดแน่นอน ความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติ กฎธรรมชาติ (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2008 : 166) ประกอบด้วย

1. อุตุนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับอุณหภูมิจึงหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ โดยเฉพาะดินน้ำอากาศ และฤดูกาล อันเป็นสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์

2. พีชนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ มีพันธุ์กรรม เป็นต้น

3. จิตตนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต

4. กรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการให้ผลของการกระทำ

หมวดที่ 1 ว่าโดยปากกาล คือ จำแนกตามเวลาที่ให้ผล 1) ทัฏฐธรรมเวทนิยกรรณกรรมให้ผลในปัจจุบันคือในภพนี้ 2) อุปปัชชเวทนิยกรรณกรรมให้ผลในภพที่จะไปเกิดคือในภพหน้า 3) อปรารปิยเวทนิยกรรณกรรมให้ผลในภพต่อไป และ 4)

อโหสิกรรม กรรมเล็กให้ผล ไม่มีผลอีก

หมวดที่ 2 ว่าโดยกิจ คือจำแนกการให้ผลตามหน้าที่ 5) ชนกกรรม กรรมแต่งให้เกิด กรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด 6) อุปัตถัมภกรรม กรรมสนับสนุนกรรมที่เข้าช่วยสนับสนุนหรือซ้ำเติมต่อจากชนกกรรม 7) อุปปีฬกรรม กรรมบีบคั้น กรรมที่มาให้ผลบีบคั้นผลแห่งชนกกรรมและอุปัตถัมภกรรมนั้นให้แปรเปลี่ยนทุเลาลงไป บันทอนวิบากมิให้เป็นไปได้นาน และ 8) อุปฆาตกรรมกรรมตัดรอน กรรมที่แรง ฝ่ายตรงข้ามกับชนกกรรม และอุปัตถัมภกรรมเข้าตัดรอนการให้ผลของกรรมสองอย่างนั้น ให้ขาดไปเสียทีเดียว เช่น เกิดในตระกูลสูง มั่งคั่ง แต่อายุสั้น

หมวดที่ 3 ว่าโดยปากทานปริยาย คือจำแนกตามความยักเยื้องหรือลำดับความแรงในการให้ผล 9) ครุกรรม กรรมหนัก ให้ผลก่อน ได้แก่สมบัติ 8 หรือ อนันตริยกรรม 10) พหุลกรรม หรืออาจิณณกรรม กรรมทำมากหรือกรรมชินให้ผลรองจากครุกรรม 11) อาสันนกรรม กรรมจวนเจียนหรือกรรมใกล้ตาย คือกรรมทำเมื่อจวนจะตาย จับใจอยู่ใหม่ๆ ถ้าไม่มี 2 ข้อก่อน ก็จะทำให้ผลก่อนอื่นและ 12) กตัตตากรรมหรือกตัตตาวาปนกรรม กรรมสักว่าทำ กรรมที่ทำไว้ด้วยเจตนาอันอ่อนหรือมิใช่เจตนาอย่างนั้นโดยตรง ต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นให้ผลแล้วกรรมนี้จึงจะให้ผล (Phra Kittiwuttho Bhikkhu, 2014 : 48-49) การให้ผลของกรรมถือเป็นเรื่องของความยุติธรรมที่สุดเพราะเป็นไปกฎทางธรรมชาติ

5. ธรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันแห่งสิ่งทั้งหลาย

4. ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น

ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ระบุว่าเปาบุ้นจิ้น ชื่อคือ เจิ้ง แซ่ คือ เปา มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ 11 เมษายน ค.ศ. 999-20 พฤษภาคม ค.ศ. 1062 เป็นข้าราชการชาวจีนในรัชสมัยจักรพรรดิ เหยินจงแห่งราชวงศ์ซ่งของจักรวรรดิจีน 25 ปีที่รับราชการนั้น เปา เจิ้ง แสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์ สุจริตและเป็นกลางมาโดยตลอด ซึ่งได้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลงหลายประการในระบบราชการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน ทำให้เขาได้รับการยกย่องจนกลายเป็นตำนาน จารึกชื่อลงในประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานเปาเจิ้ง ยังได้รับฉายาว่า เปาซิงเทียน แปลว่า เปาผู้ทำให้ฟ้ากระเจ่า เพราะหมายถึงได้ช่วยเหลือคนธรรมดาสามัญให้รอดพ้นจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง อำนาจอิทธิพลต่างๆ จึงเป็นสาเหตุที่ถูกเล่าขานผ่านตัวหนังสือของชาวจีนเป็นหนังสือชื่อ “เปา-เล่ง-ถู-กง-อัน เปาบุ้นจิ้น” (Yong, 2006) จากนั้นถูกถ่ายทอด เป็นบทประพันธ์จิว (Idema, 2010) และในที่สุดเป็นภาพยนตร์ให้คนรุ่นหลังได้รับชม เพื่อแสดงให้เห็นความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น ทุกคดีที่เกิดขึ้นสามารถคลี่คลายได้ทุกคดี คืบความ เป็นธรรมให้กับผู้ร้องทุกข์

ซึ่งในบทความชิ้นนี้จะยกตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นที่ถูกถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์ (Justice Pao 1993 TV series) มาเป็นกรณีศึกษา คือ 1) คดีประหารมังกร 2) คดีเสื้อไข่มุก 3) คดีประหารเปาเหมียน เพราะ 3 คดีแสดงถึงความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น ได้อย่างชัดเจน โดยมากคนทั้งหลายจะกลัวต่ออำนาจผู้มีอิทธิพล หรือเห็นแก่ทรัพย์สินสมบัติของ

กำนัล หรือเห็นแก่วงศ์ญาติานุญาติ สรุปลันๆ ว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ทำให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในสังคม แต่เปาบุ้นจิ้นหาเป็นเช่นนั้นไม่ ซึ่งจะได้ศึกษาถึงรายละเอียด ตามลำดับ ดังนี้

1. คดีประหารมังกร เนื้อเรื่องโดยย่อ หลังจากที่เหยินจงฮ่องเต้ขึ้นครองราชย์แล้ว เปาบุ้นจิ้นก็ได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งเป็นนายอำเภอไคฟง ในเวลานั้นฉินโจวประสบภัยพิบัติธรรมชาติ ประชาชนหิวโหยทุกข์ยากลำบากแสนสาหัส ผังอี่ ลูกชายของราชครูผังจี้ได้รับพระบัญชาให้นำเสบียงอาหารและเงินทองนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย แต่ผังอี่กลับฉ้อราษฎร์บังหลวงทำให้ประชาชนเดือดร้อนมากขึ้น ขวั้นนี้แพร่สะพัดไปถึงเมืองหลวง บรรดาขุนนางในราชสำนักต่างพากันถวายฎีกาเพื่อให้สืบเรื่องเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย เหยินจงฮ่องเต้ทรงแต่งตั้งเปาบุ้นจิ้นเป็นผู้แทนพระองค์ไปสืบหาความจริง ทั้งยังทรงประทานเครื่องประหารที่ประหารแล้วค่อยทูลรายงาน ได้แก่ เครื่องประหารหัวมังกร เครื่องประหารหัวพยัคฆ์ และเครื่องประหารหัวสุนัข ให้เปาบุ้นจิ้นด้วยผังอี่ ลำพองที่พ่อของตนเป็นถึงราชครูและน้องสาวเป็นถึงพระสนม ดังนั้นจึงไม่เห็นเปาบุ้นจิ้นอยู่ในสายตา เปาบุ้นจิ้นได้รับความช่วยเหลือจากกงซุน เซอที่มีสติปัญญาดีและจั้นเจา จอมยุทธ์ใต้ที่เก่งกล้าสืบหาหลักฐานการกระทำความผิดของผังอี่ จนผังอี่ถูกประหารด้วยเครื่องประหารหัวมังกร ราชครูผังจี้ และพระสนมผังต่างพากันทูลเหยินจงฮ่องเต้ถึงความร้ายกาจของเปาบุ้นจิ้น จั้นเจาลอบเข้าวังหลวงยามวิกาลเพื่อทูลความจริงต่อเหยินจงฮ่องเต้ นึกไม่ถึงว่าเหยินจงฮ่องเต้ไม่เพียงไม่เอาผิด

จันเจา ทั้งยังแต่งตั้งจันเจาเป็นองครักษ์ชั้นสี่ฉายา “แมวหลวง” อีกด้วย

คดีนี้แสดงถึงความยุติธรรมไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะมีอำนาจวาสนาเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความผิดของตนเองไปได้ ย่อมต้องได้รับผลตอบแทน

2. คดีเสื้อไข่มุก เนื้อเรื่องโดยย่อ อ้ายหู่ติดตามเปาบุ้นจิ้นและพวกเดินทางกลับเมืองหลวง ระหว่างทางฝนตกติดต่อกันไม่หยุด คันกันน้ำที่สร้างขึ้นใหม่ที่แม่น้ำไซเหอ ด้วยความรุนแรงของน้ำจึงพังทลาย ทำให้เรือกสวนไร่นาบ้านเรือนของประชาชนเสียหายและประชาชนตายเป็นจำนวนมาก เหยินจงฮ่องเต้ทรงกริ้วจึงมีพระบัญชาให้เปาบุ้นจิ้นสืบหาสาเหตุที่คันกันน้ำพังทลายลงมาสาเหตุที่แท้เพราะสีหมิงที่เคยรับราชการเป็นราชเลขา หลังจากทีสีหมิงเกษียณอายุราชการแล้วก็สมคบคิดกับผู้รับเหมาก่อสร้างคันกันน้ำ ยกยอกงบประมาณ ลดคุณภาพของวัสดุ จึงทำให้เกิดโศกนาฏกรรมครั้งนี้ขึ้นมา สีหมิงเห็นว่าเปาบุ้นจิ้นรับผิดชอบคดีนี้ จึงรีบรุดขอความช่วยเหลือจากราชครูฝงจี โดยนำเสื้อไข่มุกของลำค่าติดสินบนราชครูฝงจี เหยินจงฮ่องเต้ทรงเป็นฮ่องเต้ที่ตีพระองค์หนึ่ง พระองค์ทรงตำหนิพระสนมฝง ทั้งยังมีรับสั่งให้นางนำเสื้อไข่มุกมอบให้เปาบุ้นจิ้นเพื่อเป็นหลักฐานเอาผิดสีหมิงที่ติดสินบน นึกไม่ถึงว่าเสื้อไข่มุกผูกโยงถึงฆาตรกรที่ฆ่าพ่อของอ้ายหู่ในอดีตที่แท้สีหมิงเป็นผู้บงการฆ่าพ่อของอ้ายหู่ตนเองในที่สุดศัตรูที่อ้ายหู่ตามหามานานแรมปีก็ถูกล้างแค้น

คดีนี้แสดงถึงความยุติธรรม ไม่ว่าบุคคลจะพยายามกลบเกลื่อนความผิดของตนมานานแค่ไหน

หรือใช้ของกำนัลติดสินบน ก็ไม่สามารถบิดบังเรื่องนั้นได้

3. คดีประหารเปาเหมียน เนื้อเรื่องโดยย่อ ตอนที่เปาบุ้นจิ้นเกิดมา แม่ไม่มีนมเลี้ยงดูจึงไปขอน้ำนมจากซ้อใหญ่แม่ของเปาเหมียนซึ่งเกิดมาในเวลาไล่เลี่ยกัน เปาบุ้นจิ้นและเปาเหมียนอาหหลานเติบโตมาด้วยกัน เปาบุ้นจิ้นเห็นซ้อใหญ่ดุจดังแม่บังเกิดเกล้าโดยเรียกนางว่าแม่ต่อมาเปาเหมียนเข้ารับราชการมีหน้าที่ดูแลการผลิตเกลือ แต่กลับอาศัยอำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตัว เปาบุ้นจิ้นสืบหาความจริงพบว่าเปาเหมียนฉ้อราษฎร์บังหลวง พร้อมทั้งหลักฐานแน่นหนาหลังจากที่ราชครูฝงจีรู้เรื่องนี้จึงคิดแก้แค้นให้ฝงอี่ลูกชายของตน เปาบุ้นจิ้นเห็นแก่ความถูกต้องจึงลงโทษประหารเปาเหมียนการตัดสินลงโทษประหารชีวิตเปาเหมียน เป็นเหตุให้เปาบุ้นจิ้นเป็นที่เกลียดชังของญาติพี่น้อง เหยินจงฮ่องเต้จึงทรงแนะนำเปาบุ้นจิ้นให้มอบคดีนี้ให้ผู้อื่นรับผิดชอบ เปาบุ้นจิ้นเห็นแก่ความถูกต้องและความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ยืนกรานปิดคดีนี้ด้วยตนเองแม่ของเปาเหมียนไม่ยอมเป็นภาระให้เปาบุ้นจิ้น นางจึงตัดสินใจกินยาพิษฆ่าตัวตาย

คดีนี้แสดงถึงความยุติธรรม โดยการไม่เห็นแก่พวกพ้อง ยึดหลักความถูกต้อง ไม่มีการเลือกปฏิบัติ เมื่อทุกคนกระทำผิดต้องได้รับผลเสมอกัน

จะเห็นได้จากคดีตัวอย่าง แสดงถึงความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น ที่มีความเที่ยงตรงเป็นอย่างมากจนได้รับการยอมรับเป็นบุคคลทางประวัติศาสตร์ถือเป็นเทพแห่งความยุติธรรม คดีทุกคดีที่ถึงมือของเปาบุ้นจิ้นสามารถแก้ไขได้ทั้งนั้น อีกทั้งยังคืน

ความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ไม่เกรงกลัวต่ออำนาจอิทธิพล หรือแม้กระทั่งไม่เห็นแก่พวกพ้องของตน ให้ความถูกต้องในการตัดสินอย่างมีขั้นตอน จนแสดงให้เห็นถึงความยุติธรรมที่ถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรม ผ่านบทภาพยนตร์แฝงด้วยแง่คิดที่น่ายึดถือเป็นแบบอย่าง

5. ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นในมุมมองเชิงพุทธ

ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นนี้ ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องจารึกลงในประวัติศาสตร์จีนมาอย่างยาวนาน เพราะยึดหลักความเที่ยงตรงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

1. การทำงานในการตัดสินคดีของเปาบุ้นจิ้น สามารถเข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องของการปราศจาก อคติ ความลำเอียง (Tipitaka 11/311/288) คุณธรรมที่แฝงอยู่ในตัวเปาบุ้นจิ้น ปราศจากอคติทั้ง 4 (Phramaha Hansa Dhammahaso, 2013 : 1-10) ซึ่งจะยกตัวอย่างแต่ละคดีที่สอดคล้องกับอคติแต่ละข้อ

1.1 ฉันทาคติความลำเอียงเพราะความชอบ และรักใคร่การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะอ้างเอาความรักใคร่หรือความชอบพอกัน ซึ่งมักเกิดกับตนเอง ญาติพี่น้องและคนสนิทสนม การแก้ฉันทาคติ ต้องทำให้เป็นกลางโดยการปฏิบัติต่อทุกคนให้เหมาะสมเหมือนกัน

ในคดีที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ คดีประหารเปาเหมียน ผู้ที่เป็นญาติของเปาบุ้นจิ้น ผู้ที่ประพฤตินิชอบในหน้าที่ถึงแม้จะได้รับการร้องขอจากญาติผู้ใหญ่ก็ตาม แต่ก็ได้รับการตัดสินอย่างไม่เลือก

ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องก็ตาม

1.2 โทสาคติ ความลำเอียงเพราะความไม่ชอบเกลียดชัง หรือโกรธแค้นการทำให้เสียความยุติธรรม เพราะความโกรธ หรือลู่อำนาจโทสะ การแก้ไขโทสาคติ ทำได้ด้วยการทำให้หนักแน่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และพยายามแยกเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานออกจากกัน

ทุกคดี เปาบุ้นจิ้นจะมีความเป็นกลาง มีจิตใจหนักแน่น แยกแยะเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงาน ไม่ทำไปตามอารมณ์ แต่ทำตามหลักฐานและพยาน เช่น คดีเสือไข่มุก เกิดเหตุวิกฤติการณ์ฝนตกต่อเนื่องทำให้เชือกกันน้ำพังทลาย กษัตริย์มีบัญชาให้เปาบุ้นจิ้นสืบคดี จนมีการตัดสินบนโดยใช้เสือไข่มุกเป็นของกำนัลแก่พระสนม ในที่สุดเปาบุ้นจิ้นก็สามารถสืบหาสาเหตุที่แท้จริงได้ว่าต้นเหตุเกิดมาจากฝีมือมนุษย์ที่ฉ้อฉล ไม่ใช่เพียงภัยธรรมชาติ การตัดสินคดีก็เป็นไปตามหลักฐาน และพยาน ไม่ใช่ใช้อารมณ์ความโกรธเข้ามาแทรกแซง

1.3 โมหาคติ ความลำเอียงเพราะความหลงเพราะไม่รู้ หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การทำให้เสียความยุติธรรมเพราะความสะเพร่า ความไม่ละเอียดถี่ถ้วน รีบตัดสินใจก่อนพิจารณาให้ดี วิธีแก้ไข ทำด้วยการเปิดใจให้กว้าง ทำให้สงบมองโลกในแง่ดี และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

หลายคดีก่อนจะถึงการตัดสินเปาบุ้นจิ้นต้องสืบหาข้อเท็จจริงจนได้รับความกระจ่างอย่างถึงที่สุด ถึงขนาดให้ผู้ต้องหาลงนามรับโดยดี เช่น คดีศึกชิงจอหงวน มีการแอบอ้างเป็นจอหงวนด้วยความที่คนสองคนมีชื่อเหมือนกัน สอบจอหงวนปีเดียวกัน ฝ่ายที่สอบไม่ได้จึงวางแผนทำร้ายฝ่ายที่

สอบได้ จนสำเร็จจึงแอบอ้างเป็นจอหงวนและ แต่งงานกับลูกสาวขุนนาง แต่ฝ่ายที่สอบได้ถึงแม้ ถูกทำร้ายอย่างสาหัสก็ดิ้นรนมาร้องทุกข์ต้อง เปาบุ้นจิ้น ทำให้เปาบุ้นจิ้นรับคดี สืบหาข้อเท็จจริง ในคดี ทำให้ผู้ต้องหาไม่สามารถปฏิเสธได้และสำนึก ในความผิดแต่ก็ไม่ยอมรับโทษจากเปาบุ้นจิ้น จึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย

1.4 ภัยคติ ความลำเอียงเพราะ ความกลัว หมายถึงการทำให้เสียความยุติธรรม เพราะมีความหวาดกลัว หรือเกรงกลัวอันตราย วิธีแก้ทำได้ด้วยการพยายามฝึกให้เกิดความ กล้าหาญ โดยเฉพาะความกล้าหาญทางจริยธรรม คือ กล้าคิด กล้าพูดในสิ่งที่ดีงาม

ในคดีก็ถูกจ่อมโหด จำเลยในคดีคือ ผังอิ๋ บุตรชายราชครูผิง น้องชายเจ้าจอมผิงสนมคน โปรตของฮ่องเต้ ซึ่งแต่งตั้งให้ผังอิ๋เป็นหลวงสุขสันต์ ไปแจกจ่ายเสบียงให้ประชาชนที่เดือดร้อนจากภัย พิบัติ แต่ผังอิ๋กลับขัดราชโองการไม่ยอมแจกจ่ายเสบียง บังคับผู้คนเป็นแรงงาน เอาเงินหลวงมาสร้างหอ นางโลมหาความสุขใส่ตน ทุจริตราหึงสาว ฆ่าคน ตายใส่ความผู้อื่น บังคับเจ้าพนักงานตัดสินโทษ ส่งเดช และช่วงชิงภรรยาคนอื่นมาแต่งงานกับตน ความผิดหลายข้อหาจะทำให้ภัยเปาบุ้นจิ้น จึงตัดสินลงโทษประหารผังอิ๋ แต่ฮ่องเต้มีราชโองการ สั่งให้ลงโทษเขาสถานเบา เนื่องจากราชครูผิงและ เจ้าจอมผิงสนมคนโปรตของฮ่องเต้ขอร้องให้ทรง ละครวันโทษผังอิ๋สักครั้ง เพราะเขาทำผิดไปโดยรู้เท่า ไม่ถึงการณ์และเป็นความผิดครั้งแรกขณะที่เปาบุ้น จิ้นกำลังจะยอมจำนนทำตามราชโองการ เหลิ่งกู่ตู หนึ่งในผู้เสียหายที่ถูกผังอิ๋หลอกให้กระทำความผิด

มาดกรอพบเปาบุ้นจิ้นหน้าศาลไคฟง เพื่อทวงถาม ถึงโทษตายของผังอิ๋ เมื่อรู้ว่าฮ่องเต้สั่งละครวันโทษ ตาย เหลิ่งกู่ตูก็ยอมไม่ได้ที่ผังอิ๋ไม่ได้รับโทษประหาร ทั้งที่กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายเช่นเดียวกับ พ่อของตน แต่พ่อของเขากลับต้องตายด้วยมีด ประหารของเปาบุ้นจิ้น เมื่อเรื่องเป็นเช่นนั้น เหลิ่งกู่ตูจึงใช้กระบี่ฆ่าตัวตายต่อหน้าเปาบุ้นจิ้น สังเวียให้กับความยุติธรรมที่เกิดขึ้น ทำให้เปาบุ้น จิ้นสะเทือนใจยิ่งนักที่ไม่อาจรักษาความยุติธรรม ไว้ได้ จนที่สุดเปาบุ้นจิ้นยืนยันตัดสินลงโทษประหาร ชีวิตผังอิ๋ เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย และพระเกียรติของฮ่องเต้คดีนี้เป็นการแสดงถึง ความไม่กลัวต่อโทษที่จะเกิดขึ้นยึดความถูกต้อง เป็นหลัก (Tamthong, 2018 : 207)

2. คำพิพากษาของเปาบุ้นจิ้น สามารถ เข้ากับหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องของ กรรมนิยาม คือ กฎการให้ผลของกรรม คือ การ กระทำที่ประกอบด้วยเจตนา แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ กรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีย่อมตอบสนอง ในทางดี กรรมชั่วย่อมตอบสนองในทางชั่ว จะเห็น ได้จากทุกคดีเมื่อมาถึงศาลไคฟงที่ทำการพิพากษา ของเปาบุ้นจิ้น ผู้ร้องทุกข์ย่อมได้รับความเป็นธรรม ผู้ก่อกรรมชั่วย่อมได้รับโทษ ซึ่งถ่ายทอดออกมา ให้สังคมเกิดความตระหนักรู้ ตื่นตัว ไม่หลงมัวเมา กระทำความผิด มิฉะนั้นก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยง ผลกรรมได้

โดยชีวิตทั้งหลายที่เกิดขึ้นนั้นมี ชนกรรม นำมาเกิดทั้งสิ้น การดำเนินชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัย ก็อาศัยอุปนิสัยภักกรรมเป็นตัวหล่อเลี้ยง การพบกับอุปสรรคก็เพราะอุปนิสัยกรรมคอยบีบคั้นและ

การสูญเสียก็เพราะอุปมาตกรรมมาตรอน ซึ่งอธิบายเป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย คือ กรรมนำมา เกิด กรรมสนับสนุน กรรมบีบคั้น กรรมตัดรอน การที่อธิบายตามแนวธรรมาธิฐาน อาจทำให้เข้าใจได้ยาก แต่ภาพยนตร์เปาบุ้นจิ้นมีความสอดคล้องในเรื่องนี้ สามารถยกเรื่องบุคคลมาประกอบตามแนวบุคคลาธิฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยง่าย การดำเนินเรื่องนั้นผู้ที่มาร้องทุกข์ต่อเปาบุ้นจิ้นก็เพราะถูกอภุศลกรรมบีบคั้นจึงต้องได้รับความทุกข์ทรมานนี้เป็นส่วนหนึ่ง ผู้ที่กระทำความผิดแม้ยังลอยนวลก็เพราะกุศลกรรมคอยสนับสนุนคอยอุปถัมภ์ แต่เมื่อเปาบุ้นจิ้นสืบหาหลักฐาน และพยานเป็นกรรมที่คอยบีบคั้น ส่วนการยืนยันความผิดตัดสินโทษนี้เป็นกรรมตัดรอนที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าทุกคดีตั้งแต่ผู้กระทำความผิดจะเป็นระดับต่ำสุดคือจากเชื้อใจหรือกษัตริย์ในราชวงศ์ก็ตามต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเสมอเหมือนกันหมด หากแม้ว่าได้กระทำความผิดโทษสมควรตายก็ไม่สามารถรอดพ้นภายใต้คมเครื่องประหารไปได้ ส่วนในคดีอาญาสวรรค์ ฉายเหวินอี้ได้รับราชโองการอภัยโทษ แต่ด้วยกรรมหนักที่ได้กระทำต่อบิดามารดา จึงต้องถูกฟ้าผ่าตายในที่สุด ทุกคดีแสดงให้เห็นว่าความยุติธรรมมีอยู่จริงแต่ขึ้นอยู่กับเวลาในการให้ผล การที่เรามองในมุมมองเชิงพุทธย่อมเกิดความเข้าใจในเรื่องการให้ผลของกรรมมากขึ้น

6. ข้อคิดเห็น

ความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น ทำให้เราได้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างหลายแนวคิดหลายวัฒนธรรม หลายคำสอน หนึ่งในนั้นเป็นเรื่อง

ของพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ในชาวจีนจึงถูกถ่ายทอดออกมาเป็นตำนาน สร้างแบบอย่างที่ดีให้เป็นค่านิยมของคนในชาติ

ข้อดีการศึกษาเรื่องนี้ย่อมมีวิจารณ์ญาณทำให้เกิดแง่คิดหลายประการ ที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เพราะช่วยปลูกฝังจากการรับชมว่าผู้กระทำความผิดย่อมต้องได้รับโทษไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีไปได้ ก็จะทำให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อไป

ข้อดีของการเข้าใจเรื่องนี้อย่างผิวเผินอาจจะเกิดความเข้าใจผิดในผู้กระทำความผิดว่าสมควรต้องได้รับโทษ ซึ่งนั่นหมายถึงจิตใจของเราเป็นอกุศลเกิดขึ้น แต่หากมองว่าเป็นผลกรรมที่จะต้องได้รับมองอย่างเป็นกลางจึงเป็นเรื่องสมควร

7. สรุป

เปาบุ้นจิ้นเป็นภาพยนตร์ที่มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์มาอย่างยาวนาน ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ต่างก็ให้ความสนใจมาจนถึงยุคปัจจุบัน เพราะเรื่องนี้มีลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควรค่าแก่การรับชม การสร้างความสามารถของเปาบุ้นจิ้นให้มีลักษณะพิเศษ จนได้รับการขนานนามว่าเป็นเทพแห่งความยุติธรรม ถือว่าเป็นกุศโลบายที่ดีเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีค่านิยมในการปฏิบัติตัวของชาวจีน

มุมมองเชิงพุทธ อ้างอิงตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การตัดสินคดีของเปาบุ้นจิ้นยังอาศัยหลักความปราศจากซึ่ง อกติ คือ ความไม่ลำเอียง ด้วยเหตุต่างๆ อีกทั้งความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นมีความสอดคล้องในเรื่องการให้ผลของ

กรรม บุคคลใดก็ตามที่ได้กระทำซึ่งกรรมแล้วย่อมไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลของกรรมไปได้ จะเหมือนเงาติดตามตัวฉันนั้น การนำบุคคลที่กระทำความผิดมารับโทษตามกระบวนการยุติธรรม แสดงถึงความเที่ยงธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม เพราะไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม ต่างมีความเสมอเหมือนกันหมด

8. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ความยุติธรรมในคำสอนทางพระพุทธ

ศาสนา เปรียบได้กับเรื่องหลักกรรมนิยาม เป็นกฎแห่งการให้ผลของกรรม ถือว่าเป็นความยุติธรรมอย่างสูงสุด แต่การจะเข้าใจเรื่องหลักกรรมนิยามได้อย่างชัดเจน การศึกษาหลักธรรมในยุคปัจจุบันย่อมต้องอาศัยสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อขึ้นนำให้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงได้อาศัยสื่อภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้นมาอธิบายเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยที่ได้รับทั้งความรู้ ความสนุกสนาน รวมถึงสาระธรรมต่างๆ

References

- KeshaKcnp. (2018). *Social justice*. <http://kannzeez.blogspot.com/> (Accessed 30 November 2018).
- Idema, Wilt L. (2010). *Judge Bao and the Rule of Law: Eight Ballad-Stories from the Period 1250-1450*. Singapore : World Scientific Publishing.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka on Mahachulalongkornrajavidyalaya University Version*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2008). *Dictionary of Buddhism*. 16th ed. Nonthaburi : S-R-Printing-Mass Product-co-ltd.
- Phramaha Hansa Dhammaso. (2013). Justice in view of the historical Buddhist. *Journal of MCU Peace Studies*, 1(2), 1-10.
- Phra Kittiwuttho Bhikkhu. (2014). *Karma-Results*. 4th ed. Bangkok : Sahadhammika-co-ltd.
- Rāṭṭhabandittayasathān. (2003). *Encyclopedias and dictionaries on Rāṭṭhabandittayasathān*. Bangkok : Nanmeebooks.
- Tamthong, W. (2018). *Punishment of God of Justice*. Proceedings. Faculty of Law : Chiang Mai University.
- Yong, T. W. (2006). *Pao Leng Thu Kong An Bao Qing Tian*. Bangkok : Sangsanbooks Co., Ltd.

สัมมาชีพของชาวนาในอำเภอเมืองนครสวรรค์*

Right Livelihood of Farmers in Mueang Nakhonsawan District

รุ่งกิ๊ว สันติพลสม และศิริโรจน์ นามเสนา
Rungtiwa Santiphontam and Sirirote Namsena
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Rungtiwa11santi@gmail.com

บทคัดย่อ

ชาวนาถือเป็นอาชีพที่สำคัญยิ่งของประเทศไทย เนื่องด้วยเป็นคลังอาหารที่หล่อเลี้ยงบุคลากรทุกหมู่เหล่า แต่จากอิทธิพลหลายด้านทำให้วิถีชีวิตของชาวนาอำเภอเมืองนครสวรรค์ต้องเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมลง ไม่สามารถประกอบอาชีพให้มีความสุขได้ เกิดความทุกข์ยาก ลำบากเดือดร้อน จึงต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนให้เกิดสัมมาชีพขึ้น เพื่อให้ชาวนามีหลักที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต

บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงการนำหลักอริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อประยุกต์สู่การนำไปใช้แก้ปัญหาอย่างยั่งยืน โดยการเริ่มสร้างสัมมาชีพให้เกิดขึ้นได้ต้องมีสัมมาทิฐีก่อน โดยอาศัยกัลยาณมิตรและหลักคิดพิจารณาอย่างแยบคาย และดำเนินตามไปในหลักของอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งเป็นแนวทางของการดับทุกข์ อีกทั้งพระพุทธศาสนาได้ชื่อว่า ศาสนาแห่งปัญญา ย่อมมีความเป็นสากลใช้ได้กับทุกเหตุการณ์ ทุกยุคสมัย

คำสำคัญ: ชาวนา; สัมมาชีพ

Abstract

Farming is Thailand's most vital profession; they are treasure that sustains food for the people. But the farmer's way of life is influenced by their way of thinking. Being a farmer in Mueang Nakhonsawan District is not a happy career, farmers work under the sun and must adapt from any difficulties and challenges of life.

*ได้รับบทความ: 28 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 9 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: December 28, 2018; Revised: September 9, 2020; Accepted: September 28, 2020

This article points out the Noble Eightfold Path that is primarily navigates the eight applications for adoption sustainable solutions. Their adversity relies on principles of Buddhism in order to have an honest way of life (Sammathitti). By relying on good friends (Kalyanamitra), thinking carefully and following the eight path ways of Buddha (Aryamagga) to get rid of suffering. Using the ways of Buddha shows us how to adapt and use his ways in any situations we are in. The Buddhism was named Religion of Wisdom. It is a universal application for all ages events.

Keywords: Farming; Honest way of life

1. บทนำ

ประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ เหมาะอย่างยิ่งที่จะเป็นแหล่งทางการเกษตร เพราะเหตุว่าพร้อมไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ ซึ่งมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี (Naphasue, 2002 : 143) จวบจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน แต่ทว่ายุคสมัยเปลี่ยนแปลงด้วยอิทธิพลจากปัจจัยหลายๆ ด้าน วิถีคิด วิถีชีวิตของคนก็ต้องแปรสภาพปรับเปลี่ยนไป จะยกกรณีของอาชีพชาวนา ปกติเราจะได้ยินคำกล่าวว่า “ชาวนาคือกระดูกสันหลังของประเทศไทย และในน้ำมีปลาในนามีข้าว” คำกล่าวเช่นนี้เป็นความจริง ก็เพราะว่าชาวนาปลูกข้าวเลี้ยงประชาชนทั้งประเทศ ข้าวไม่เพียงแต่เป็นอาหารหลักของประเทศเท่านั้น แต่ตอนนี้ข้าวได้กลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญอย่างหนึ่งด้วยดังนั้น ชาวนาจึงเป็นกำลังสำคัญที่สุดของประเทศด้วย โดยส่วนใหญ่ข้าวจะปลูกกันมากในภาคกลาง บางครั้งก็มีคำเรียกภาคกลางว่า “อู่น้ำ” ของเอเชีย ทั้งนี้ก็เพราะพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์กว้างใหญ่ไพศาลและมีน้ำเพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมอาชีพทำนา

เป็นอาชีพดั้งเดิมของไทย ที่สืบทอดมายังอนุชนรุ่นหลังๆ โดยส่วนใหญ่แล้ว (Biz Amnat, 2017)

จากข้อมูลของกรมการข้าวระบุว่า วันที่ 5 มิถุนายน 2489 เป็นวันประวัติศาสตร์ของชาติไทยวันหนึ่งเลยทีเดียว เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เพื่อทอดพระเนตรกิจการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้งได้ทรงหว่านข้าวด้วยพระองค์เองในแปลงนา หลังตึกขาว (ปัจจุบันคือ ตึกพิชพรรณของกรมวิชาการเกษตร) การเสด็จพระราชดำเนินทรงหว่านข้าวในครั้งนั้น นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ นอกจากนั้นยังสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการปลูกข้าวและการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมอีกด้วย และถือเป็นพระราชกรณียกิจของทั้งสองพระองค์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพสกนิกรชาวไทย (Natthawipha (Natti), 2011)

แสดงให้เห็นว่า อาชีพชาวนาล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่หากมองในสังคมปัจจุบันอาชีพ

ชาวนาถูกมองข้ามความสำคัญไป ประกอบกับการที่ชาวนาประสบกับปัญหา และมีการแก้ปัญหาอย่างไม่ถูกวิธี ซึ่งในมุมมองทางพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งปัญญา (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2006: 41-48) ย่อมสามารถมีกระบวนการในการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องโดยอาศัยหลักการสร้างสัมมาชีพในเกิดขึ้น ทั้งนี้ต้องประกอบด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งจะได้ศึกษาทำความเข้าใจในวิธีการแห่งอริยสัจ (Somdej Phra Nyanasamvara Somdej Phra Sangharaja Sakalamahasanghaparinayaka, 2010 : 17-49)

2. ปัญหาของชาวนาไทย (ทุกข์)

ก่อนอื่นเราต้องทราบความหมาย คำว่าชาวนา คืออาชีพทางเกษตรกรรม ในประเทศไทย มักมีความหมายถึงอาชีพปลูกข้าวเป็นหลัก (Chot, 2012) ซึ่งปัญหาโดยภาพรวมของชาวนาในยุคปัจจุบันนั้น คือปัญหาหลักด้านความจน ประกอบอาชีพทำนากลับไม่มียารับมากกว่ารายจ่ายการดำเนินชีวิตก็เต็มไปด้วยความขัดสนมีการกู้หนี้ยืมสิน ปัญหาเหล่านี้มีองค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นนาเช่า 2) ขาดแคลนทุนสำหรับทำนา ทั้งค่าพันธุ์ข้าวปลูก ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า เงินทุนสำรองที่จะใช้ในการซื้อน้ำมันสูบน้ำเพื่อทำนาในฤดูแล้ง และใช้ในชีวิตประจำวัน 3) มีความเสี่ยงสูงจากความไม่แน่นอนของธรรมชาติ ดินฟ้า อากาศ บางปีน้ำมากไป น้ำท่วมก็ไม่ได้ผลผลิต แล้งไปไม่มีน้ำทำนา น้ำไม่พอผลผลิตก็ตกต่ำ ร้อนไปข้าวก็ไม่ได้ผลผลิตไม่ดี หนาวไปอย่างเช่นปีนี้ข้าวก็ไม่ยอมออกรวง

บางปีแมลงระบาดหนัก 4) ไม่ได้รับการดูแลและสนับสนุนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงโดยอ้อมทั้งหลาย 5) กฎหมายมีความล้าสมัย พ.ร.บ. การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 2534 ไม่สอดคล้องกับวิถีและวิธีการทำนา และแนวโน้มการใช้ที่ดินทั้งเพื่อการเกษตรและเพื่อกิจการอื่นๆ แล้ว 6) ชาวนาไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตของตัวเอง ทำให้ผลผลิตของชาวนามีราคาที่ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่แล้วมีราคาต่ำมาก ไม่คุ้มกับต้นทุนในการผลิต 7) ขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร ปัญหาของชาวนาดังกล่าวข้างต้นเป็นปัญหาทั่วไปที่เห็นได้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในชนบท (Buachan, 2014)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของชาวนาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ ทำให้เห็นภาพรวมของปัญหา ดังนี้ 1) ชาวนายากจนเพราะมีหนี้สินมาก 2) สุขภาพของชาวนาย่ำแย่ 3) ต้นทุนการทำนามีค่าใช้จ่ายสูงในเรื่องของการใช้สารเคมี 4) คุณภาพของน้ำและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย 5) ขาดการรวมกลุ่มในการสร้างความเข้มแข็งเพื่อต่อรองราคา (Farmers Learning Center, 2018)

ปัญหาของชาวนามีมากมายหลายประการ ทั้งนี้เพราะขาดองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี ก่อนอื่นต้องทราบถึงสาเหตุแห่งปัญหาเหล่านี้

3. สาเหตุแห่งปัญหาของชาวนาไทย (สมุทัย)

สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาแบ่งออกเป็นปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกมี 3 ประการ เป็นสาเหตุที่เห็นได้ชัด คือ 1) ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ประเทศไทยมีที่นาทั้งหมดประมาณ 71

ล้านไร่ เป็นที่นาลุ่มประมาณ 44 ล้านไร่ เป็นที่นาดอน ประมาณ 27 ล้านไร่ ผลิตรข้าวได้ทั้งนาปีและนาปรังประมาณ 38 ล้านเกวียน ผลิตรข้าวได้เฉลี่ยทั้ง 71 ล้านไร่ เฉลี่ยไร่ละ 450 2) ต้นทุนการผลิตสูง ปัจจุบันชาวนาไทยมีค่าใช้จ่ายในการทำนาสูงมาก ได้แก่ ค่าเช่านา (บางส่วนยังต้องเช่านาทำ) ค่าไถที่นาและเตรียมดินสำหรับปลูกข้าว ค่าจ้างดำนาหรือหว่านข้าว ค่าปุ๋ยและค่าจ้างใส่ปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูข้าว ค่าสูบน้ำเข้านา ค่าเก็บเกี่ยวข้าวและค่านวดข้าว รวมทั้งค่าขนส่งข้าวไปขาย 3) ขายข้าวได้ราคาต่ำกว่าต้นทุน ในขณะที่ต้นทุนการผลิตของชาวนาสูงมากแต่ราคาขายที่ขายตามราคาตลาดโลกหักด้วยกำไรของพ่อค้าคนกลางและค่าใช้จ่ายในการซื้อขายของพ่อค้าคนกลางทั้งหมดราคาที่ถึงมือชาวนาจึงต่ำกว่าต้นทุนของชาวนา ผลก็คือชาวนาต้องขายข้าวขาดทุนทุกฤดู ถ้าเป็นคนมีความรู้ทั่วไปคงทนขาดทุนได้ไม่เกิน 2-3 ครั้ง ก็คงถอดใจเลิกทำนา แต่สำหรับชาวนาไทยถึงแม้จะขาดทุนทุกฤดูก็ยังคงทำนาอยู่เพราะไม่รู้จะไปทำอะไร (Thamrongthanyawong, 2015)

ปัจจัยภายในมี 4 ประการ เป็นสาเหตุภายในใจของชาวนาแต่ละคน คือ 1) ความอยากมีชีวิตที่ดีขึ้น โดยลืมไปว่าศักยภาพของเรานั้นมีอยู่เพียงใด ในการทำงานที่ตนเองนั้น “รวย” ได้ ถ้ามองตามหลักการแล้วถือว่าเปอร์เซ็นต์เป็นไปได้ นั้นมีน้อยมาก ที่สำคัญคือ “แนวความคิด” มีคำถามชาวนาหลายคนว่าทำไมเราไม่ทำเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง เขาบอกว่า “ไม่ทันกิน” มันช้า ไม่ทันการณ์ ได้เงินช้า ไม่พอใช้หนี้ ทำอะไรก็ต้องการความเร็ว ไว เห็นผลทันใจเอาไว้ก่อน

ความอยากเป็นเหมือนคนอื่น 2) ขาดความรอบคอบรัดกุม ชาวนาไทยขาดการทำระบบการใช้จ่ายเงินภายในครัวเรือนและภายนอกครัวเรือน หรืออาจจะมีย่อยคนหนึ่งที่คิดทำหรือลองทำ 3) ขาดการพัฒนาด้านองค์ความรู้ การทำนาของชาวนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันส่วนใหญ่ทำตามๆ กันมา 4) มีการใช้จ่ายเงินไปกับสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์กันมาก ทางพุทธศาสนาเรียกว่าอบายมุข หมายถึง ปากทางแห่งความเสื่อม ทางนำไปสู่อบายหรือ “ทางลงเหว” มันอาจจะไม่ถึงกับทำให้ล้มจมในตอนแรก แต่นานๆ ไปจะทำให้จนแบบไม่รู้ตัวได้นอกจากนี้ นำเงินที่ได้หรือจากที่กู้มาไปจับจ่ายใช้สอยอย่างไร้สาระไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับชีวิตมากมายนัก

ปัจจัยภายในมี 3 ประการ เป็นสาเหตุทางธรรม หมายถึง อกุศลมูล (ต้นตอของความชั่ว) (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2010 : 84) คือ 1) โลภะ ความโลภ ความอยากได้ ความคิดว่า ทำนาแล้วต้องรวย 2) โทสะ ความโกรธ ไม่พอใจในอารมณ์ที่กำลังประสบอยู่ ความคิดว่าชีวิตที่เป็นอยู่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต 3) โมหะ ความหลง ไม่รู้เท่าทันอารมณ์ ความคิดว่าหลงในโลกแห่งวัตถุ (Waithayaseri, 2014)

อกุศลทั้ง 3 เป็นรากเหง้าทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้เกิดที่จิต ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้ามีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ (Tipitaka 25/1/23) ทุกการกระทำไม่ว่าจะทางกายหรือทางวาจา ย่อมมาจากจิตทั้งสิ้น จากรากเหง้าทั้ง 3 พัฒนามาเป็นตัณหา (ความทะยานอยาก) เพราะตัณหาจึงเป็นเหตุให้เกิดทุกข์นำมาซึ่ง

ปัญหาของชวานานันเอง (Phra Brahmaguna bhorn (P.A. Payutto), 2010 : 86)

สาเหตุของปัญหามาจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลทั้งสิ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ชวานายากจะหลีกเลี่ยงได้ ต้องอาศัยการแสวงหาทางออกอย่างถูกวิธี

4. ทางออกของชวานาไทย (นิโรธ)

การจะหาทางออก หรือทางดับทุกข์ให้ชวานาเป็นเรื่องที่ยาก เพราะความต้องการของชวานาแต่ละคนมีไม่เท่าเทียม ความพอดีจึงต่างกัน เพราะฉะนั้นการสร้างความปลอดภัยให้เป็นที่พอใจของชวานาในระดับพื้นฐานคือ การทำให้ชวานามีอยู่มีกิน มีรายรับมากกว่ารายจ่าย เรียกอีกอย่างว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิตโดยยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผลและความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ได้ทรงเตือนล่วงหน้าให้มีความระมัดระวังในการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาอย่าง “เป็นลำดับขั้น”

การตระหนักรู้อย่างจริงจังถึงความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เริ่มขึ้นภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงย้ำให้

เห็นความสำคัญ ที่มีเศรษฐกิจแบบ “พอมีพอกิน” พัฒนาค้น ให้สามารถ “อู่ชูตัวเองได้”

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จะช่วยเหลือแก้ไขวิกฤติทางเศรษฐกิจและปัญหาของสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน เนื่องจาก 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ด้วยการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนอย่างพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อและใช้อย่างคุ้มค่า หรือหากมีการปลูกพืชผลก็ให้เพียงพอกับความต้องการ บริโภคครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือจากการบริโภคจึงมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า 2) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ตามความถนัด ทั้งในและนอกภาคการเกษตร เช่น ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การค้าขาย และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้และช่วยให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง 3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา ความเอื้ออาทรและความสามัคคีของคนในชุมชน ในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อสร้างความมั่นคง ให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชนและสังคมโดยรวม ตลอดจนการธำรงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่สืบไป (Office of Policy and Planning Office of the Permanent Secretary for Interior, 2017 : 3-4)

ทางออกของปัญหาที่ดีที่สุดคือการดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่พระบาท

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรง
คิดค้นให้กับคนไทยทั้งชาติ

5. วิธีสร้างความอยู่รอดของชาวนาไทย (มรรค)

วิธีทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักคิดและแนวทางการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลาง เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ และรอดพ้นจากวิกฤติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยคุณลักษณะที่สำคัญของความพอเพียง มี 3 ประการ คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะตนเอง ไม่น้อยเกินไปไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียง และการดำเนินการอย่างพอเพียงนั้นต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรม และวัฒนธรรมที่พึงปรารถนา โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจน 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยจำเป็นต้องมีความรอบคอบในการนำความรู้

เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อการวางแผน และความระมัดระวังในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติทุกขั้นตอน คุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคล สังคม และประเทศชาติ

เมื่อมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน/หมู่บ้าน องค์กร สังคมไทย จะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น และมีความยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม (Office of Policy and Planning Office of the Permanent Secretary for Interior, 2017 : 6-8)

วิธีทางพระพุทธศาสนา (อริยมรรคมีองค์ 8 ทางอันประเสริฐ) (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2010 : 215) วิธีการที่เราจะนำมาสร้างสัมมาชีพให้เกิดขึ้นกับชาวนาอำเภอเมืองนครสวรรค์ ดังนี้

1. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ ใช้คำว่า เข้าใจถูก การนำไปใช้สำหรับชาวนาเป็นการสร้างแนวคิด สร้างการมองโลกในเชิงบวก เห็นตรงตามความเป็นจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้น พร้อมกับมีใจยอมรับทุกสถานการณ์ โดยปัจจัยที่จะทำให้เกิดสัมมาทิฐิ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การรับถ่ายทอด หรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อนที่คบหา หนังสือ สื่อมวลชน และวัฒนธรรม ซึ่งให้ข่าวสารที่ถูกต้อง สั่งสอนอบรม แนะนำชักจูงไปในทางที่ดีงาม ปัจจัยภายใน ได้แก่ การทำใจ

โดยแยกคาย หมายถึง การคิดถูกวิธีความรู้จักคิด หรือคิดเป็น มี 10 วิธี (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 1995 : 675-708) ดังนี้

1.1 วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย การนำไปใช้สำหรับชาวนา เมื่อเกิดปัญหาขึ้นต้องพยายามทำความเข้าใจ คิดหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างมีเหตุมีผล เช่น ปัญหาของชาวนา คือความยากจน ความยากจนนี้มีสาเหตุมาจากสิ่งใด ซึ่งมาจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน เป็นต้น

1.2 วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการคิดวางแผน ในการทำนาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การทำนาในแต่ละครั้งทำไม่รายรับน้อยกว่ารายจ่าย ผลผลิตที่ได้ก็น้อยลงตามลำดับ จึงต้องมีการวางแผนจัดระบบการทำงานเสียใหม่

1.3 วิธีแบบสามัญลักษณ์ การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางดีหรือไม่ดีก็ตาม เช่น การทำนาแล้วได้กำไรมาก ก็ต้องมีการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อสังคม วันใดที่ทำแล้วขาดทุนก็ต้องยอมรับ มองเป็นเรื่องปกติที่จะเกิดขึ้นได้

1.4 วิธีคิดแบบอริยสัจ การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการแก้ปัญหาตามแบบพุทธวิธี อย่างเป็นขั้นตอน สืบสาวหาต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหา นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

1.5 วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คิดตามหลักการ และความมุ่งหมาย การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการสร้างจุดยืนทางความคิด

อย่างมีหลักการ มีจุดมุ่งหมายในการประกอบอาชีพ ไม่สั๊กแต่จะทำให้ผ่านๆ ไป

1.6 วิธีคิดแบบเห็นคุณค่า-โทษ และทางออก การนำไปใช้สำหรับชาวนา ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนมาจากความต้องการของชาวนา จึงต้องมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ว่าสิ่งใดทำแล้วให้คุณ สิ่งใดทำแล้วเป็นโทษ เรียกว่า ทำแล้วยังเกิดปัญหา ชาวนาจึงต้องแสวงหาทางออกเพื่อความสมดุลในการดำเนินชีวิตให้เกิดความราบรื่น

1.7 คิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการพิจารณาถึงองค์คุณค่าต่างๆ สิ่งที่เป็นปัจจัย 4 ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดคุณค่าแท้ เพราะพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนล้วนต้องการสิ่งเหล่านี้ในการดำเนินชีวิต ส่วนปัจจัยที่เกินมา สิ่งที่ทำให้เกิดคุณค่าเทียม ถือว่าไม่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต

1.8 วิธีคิดแบบปลุกเร้าคุณธรรม การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการมีกรอบทางหลักธรรมในการประกอบอาชีพ เพื่อควบคุมจิตใจ ไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบต่อบุคคลอื่น

1.9 วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการประกอบอาชีพด้วยความตื่นรู้ ไม่หลงมัวเมาไปตามกระแสทางสังคม ที่อยู่ยั่ววน จนเกิดปัญหาตามมาอย่างมากมายเพราะความต้องการอย่างไม่มีวันจบสิ้น

1.10 วิธีคิดแบบวิภาษวาท (แบบจำแนก) การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการวิเคราะห์แยกแยะถึงการดำเนินการในด้านของการทำนามีจุดบกพร่องส่วนใดบ้างที่ต้องได้รับการแก้ไข มีจุดใดบ้างที่ต้องส่งเสริมเพื่อให้มีผลผลิตที่งอกงามขึ้น

สรุปโดยภาพรวมการนำหลักสัมมาทิฐิมาใช้กับชาวนา มุ่งหมายถึงว่า การสร้างแนวคิดอย่างเป็นระบบ สร้างความเข้าใจในอาชีพของตนมีฉันทะ (ความพอใจ) ในความเป็นชาวนาโดยอาศัยปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งที่เร้าให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาวนา และเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่หลงไปตามกระแส

2. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ใช้คำว่า คิดถูก ชาวนาต้องมีหลักคิดแบบโยนิโสมนสิการ ดังกล่าวในข้างต้นสรุปลงที่ 4 ข้อ คือ คิดถูกวิธี คิดตามหลักความจริง คิดมีระบบ คิดอย่างมีระเบียบแบบแผน คิดจบเหตุผล คิดแบบจับต้นชนปลายของปัญหา คิดเกิดกุศล คิดในทางที่ดีเป็นประโยชน์การนำไปใช้สำหรับชาวนา เป็นการสร้างแนวคิดจนทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงความเป็นจริง มีเหตุผลมารองรับ อยู่ภายใต้กรอบแห่งศีลธรรม และจะต้องเกิดประโยชน์ เช่น การทำนาไม่ใช่ทำเพื่อขายเท่านั้น จะต้องมีการวางแผนการจัดการที่ดีอาจทำให้ชาวนาต้องซื้อข้าวของตนเองมาบริโภค

3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ใช้คำว่า พูดถูก การนำไปใช้สำหรับชาวนาต้องพูดคำจริง พูดดี พูดไพเราะ พูดมีสาระ เว้นจากการพูดคำเท็จ คำหยาบ คำส่อเสียด คำเพ้อเจ้อ เพราะถือว่าการประกอบอาชีพใดๆ ต้องมีการติดต่อสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การที่มีวาทศิลป์ดี ย่อมทำให้การประกอบอาชีพประสบความสำเร็จไปครั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า พูดดีย่อมมีชัยไปกว่าครึ่ง

4. สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ ใช้คำว่า ทำถูก การนำไปใช้สำหรับชาวนา ต้องทำงานให้เกิด

ประโยชน์ ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ประกอบด้วย การไม่เบียดเบียน การไม่แย่งชิง การไม่ประพฤติด การประกอบอาชีพของชาวนา จะต้องยึดหลัก เมตตานำหน้า มีความเสียสละ เช่น การใช้สารเคมี หรือยาฆ่าแมลงหรือยาเร่งผลผลิต สิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ชาวนาจะต้องให้ความสำคัญ เห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หันมาใช้สารจากธรรมชาติถึงแม้ผลผลิตอาจจะน้อยลง แต่เน้นความปลอดภัยเป็นหลักก็จะทำให้เป็นจุดเด่น จุดดึงดูดของผู้บริโภค

5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ใช้คำว่า อาชีพถูก การนำไปใช้สำหรับชาวนา ต้องทำถูกศีลธรรม ถูกกฎหมาย เว้นจากมิฉฉาอาชีวะ อาชีพที่เป็นการคดโกง แสวงหาปัจจัยมาด้วยความสุจริต ตลอดจนถึงเว้นจากการค้าขายในสิ่งที่เปื้อนโทษ เป็นภัย ต่อบุคคลอื่น ชาวนาจะต้องไม่ยึดผลกำไรเป็นที่ตั้ง มิฉะนั้น อาจเป็นการทุจริตโดยไม่รู้ตัว เพราะหวังแต่ประโยชน์ส่วนตนเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงวิธีการ

6. สัมมาวายามะ พยายามชอบ ใช้คำว่า พยายามถูก การนำไปใช้สำหรับชาวนา โดยการไม่สร้างปัญหาให้เกิดขึ้น หากปัญหาเกิดขึ้นแล้วต้องรีบทำการแก้ไข มีการพัฒนาการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง และอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลัก 4 ข้อ คือ 1) มุ่งแสวงหาทรัพย์สมบัติด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยเปลี่ยนมุมมองวิธีคิดแบบพึ่งผู้อื่นหันมาพึ่งตนเอง ด้วยจุดยืนหรือเป้าหมายเพื่อ “ความมั่นคงยั่งยืน” ไม่ใช่เพื่อ “ความร่ำรวยมั่งคั่ง” และขยันทำงานด้วยความอดทนบนพื้นฐานขององค์ความรู้ 2) รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาไว้ให้ได้

โดยรู้จักการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย แยกเป็นบัญชีเฉพาะไป และไม่ใช้จ่ายทรัพย์สินไปกับสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อการประกอบอาชีพ (อบายมุข) ให้ใช้จ่ายไปกับสิ่งที่เห็นว่าจำเป็นจริงๆ เท่านั้น 3) รู้จักการคบหาสมาคมกับญาติมิตร โดยญาติควรให้การสนับสนุน อุดหนุน ส่งเสริมพี่หรือน้องผู้ลำบาก ผู้เดือดร้อนที่เป็นคนดีให้ได้ฟื้นฟูพออยู่พอกิน สืบตาอำปากได้ และควรคบหรือแสวงหามิตรที่ดี 4) รู้จักการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะหรือความเป็นอยู่ของตน โดยรู้จักการใช้จ่ายทรัพย์สินเลี้ยงชีพอย่างเหมาะสม ไม่ให้ฟืดเคือง ไม่ให้ขัดสนสิ่งไหนควรจ่ายสิ่งไหนไม่ควรจ่ายต้องรู้เท่าทันรอบคอบ ระมัดระวัง เน้นที่เห็นว่าจำเป็นจริงๆ เท่านั้น

7. สัมมาสติ ระลึกชอบ ใช้คำว่า ระลึกถูก การนำไปใช้สำหรับชาวนา จะต้องมีความรอบคอบ และมีการพิจารณา โดยที่ไม่ลืมรากฐานของตนเอง อย่างเช่นเมื่อปัญหาลดน้อยถอยลงไปก็ไม่หลงระเหิงใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

8. สัมมาสมาธิ ตั้งมั่นชอบ ใช้คำว่า ตั้งมั่นถูก การนำไปใช้สำหรับชาวนา จะต้องมีความตั้งใจแน่วแน่ มั่นคงในอุดมการณ์ไม่หวั่นไหวต่อสภาพแวดล้อม เช่น เมื่อโลกมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างล้ำสมัย เราจะต้องคำนึงความจำเป็นในการใช้ประโยชน์เป็นหลัก

หากชาวนาปฏิบัติตามหลักนี้ก็จะทำให้เกิดสัมมาชีพขึ้น โดยเริ่มที่การสร้างแนวคิดแบบพอดี เมื่อประกอบอาชีพก็มีทั้งความสุขทางกายและทางใจ เพราะเหตุว่าการดำเนินตามรอยคำสอนพระพุทธองค์ย่อมนำมาซึ่งสันติสุข

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังการนำมรรคมีองค์ 8 ไปใช้

การดำเนินตามพุทธรูฏีในการแก้ปัญหาของชาวนาอำเภอเมืองนครสวรรค์ ตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ถือเป็นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน เพราะว่าการสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งเหตุและผล ต่างเหตุที่ดี ย่อมได้รับผลที่ดี สามารถระบุได้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามลำดับได้ดังนี้

1. มีแนวคิดที่เปลี่ยนไป มีความพอใจในอาชีพของตน มีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ
2. มีความอยู่ดีกินดี การประกอบอาชีพเป็นไปอย่างราบรื่น มีอิสระในการดำเนินการตลอดจนถึงผู้บริโภคก็ได้รับผลประโยชน์เป็นผลดีต่อสุขภาพ
3. มีความสุขที่เกิดจากความพอดี สัมมาชีพของชาวนาย่อมเจริญรุ่งเรือง และสามารถดำรงชีวิตได้ในทุกสังคมที่เปลี่ยนไป เพราะมีหัวใจที่มั่นคงในหลักพุทธธรรม

7. ข้อคิดเห็น

ทิศทางในอนาคตของชาวนาไทยจากการศึกษาภาพรวมในปัจจุบัน อาชีพชาวนาไทยในอนาคตหากไม่มีหน่วยงานหรือองค์ใดเข้ามาช่วยกำกับดูแลแบบไม่แสวงหาผลกำไรอย่างประเทศอื่นที่มีอำนาจในการต่อรองราคา รัฐให้การสนับสนุนสร้างองค์ความรู้อย่างถูกวิธี ชาวนาไทยต้องยึดหลักความพอเพียงตามหลักพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 หรือหลักวิถีทางพระพุทธศาสนาเท่านั้นจึงจะสามารถประกอบ

อาชีพอย่างมีความสุขได้ สำหรับชาวนาที่ยังไม่พอใจกับความพอเพียงก็คงต้องประสบกับปัญหาเดิมๆ คือ ความจน หนี้สินต่างๆ อีกมากมาย แต่จุดหนึ่งที่สำคัญการทานาในอนาคตอาจจะทำระดับครัวเรือนกลุ่มย่อย เพราะเริ่มเห็นว่าอาหารที่บริโภคกันอยู่ในปัจจุบันปนเปื้อนด้วยสารพิษ ควรที่จะลงมือทำเอง ประกอบไปกับอาชีพหลักของตนที่ทำอยู่

8. สรุป

การสร้างสัมมาชีพให้กับชาวนาก็เพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้กับชาวนาในยุคปัจจุบันโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงจุด แต่ทว่าการแก้ปัญหาตามแนวพระพุทธศาสนาต้องเปิดใจยอมรับเป็นอันดับแรก เพราะพื้นฐานต้องเริ่มต้นที่ใจหากใจยอมรับก็สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบ เรียกภาษาสั้นๆ ว่า เปลี่ยนความคิดชีวิตก็เปลี่ยนชาวนาในสังคมปัจจุบันคิดกันเพียงว่าทำเพื่อค้าขาย หวังผลกำไรร้ายวย โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพที่ออกมาให้มีการใช้วัตถุพิษให้โทษ เช่น

สารเคมี ซึ่งมันเป็นปัญหาลูกโซ่ที่เกี่ยวเนื่องถึงกัน จึงต้องสร้างการเน้นย้ำหลักความพอเพียงให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะแต่อาชีพชาวนาเท่านั้น ทุกๆ อาชีพ ต้องดำเนินตามหลักนี้ไปด้วยกัน ประเทศไทยจึงจะร่มเย็นเป็นสุข

9. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ปัญหาของชาวนาไทยมีมากมายเพราะขาดองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี การจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปย่อมต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธองค์ได้วางแนวทางการดับทุกข์ไว้อย่างชัดเจนคือเรื่องของอริยมรรคมีองค์ 8 เมื่อนำมาพิจารณาปรับใช้กับปัญหาของชาวนา โดยจะต้องสร้างสัมมาชีพให้เกิดขึ้น เริ่มที่การมีสัมมาทิฐีก่อนเป็นการปรับความคิดโดยอาศัยกัลยาณมิตรและหลักคิดพิจารณาอย่างแยบคาย และปฏิบัติตามหลักของอริยมรรคมีองค์ 8 อย่างเป็นขั้นตอน ก็จะทำให้ชาวนาได้รับความสุข อยู่อย่างร่มเย็น และพอใจกับวิถีชีวิตเรียกว่าเป็นสัมมาชีพอย่างแท้จริง

References

- Biz Amnat. (2017). *Life of Thai Farmer*. <http://www.lovetfarmer.org/?p=1771> (Accessed 5 October 2018).
- Buachan, W. (2014). *Problems of farmers*. <http://hiirunyiga.blogspot.com/2014/03/blog-post.html> (Accessed 5 October 2018).
- Chot. (2012). *Farmer*. http://53011212191g20-george.blogspot.com/2012/02/blog-post_6469.html. (Accessed 5 October 2018).
- Farmers Learning Center. (2018). *Nakhon Sawan Farmers School*. <http://www.ldm.in.th/cases/6234> (Accessed 16 February 2019).

- Naphasue, C. (2002). *Thai Philosophy*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Natthawipha (Natti). (2011). *Rice and Farmer's Day*. <http://www.greenpeace.org/seasia/th/news/blog1/blog/35098> (Accessed 5 October 2018).
- Office of Policy and Planning Office of the Permanent Secretary for Interior. (2017). *Inducing Sufficiency Economy to behave for lifestyle*. Bangkok : Danex Inter corporation Co., Ltd.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2010). *Dictionary of Buddhism*. 19th ed. Nonthaburi : S-R-Printing-Mass Product-co-ltd.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (1995). *Buddhadhamma*. 6th ed. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Somdej Phra Nyanasamvara Somdej Phra Sangharaja Sakalamahasanghaparinayaka. (2010). *What is the Buddha's Enlightenment?*. 3th ed. Nakhon Pathom : Mahamakut Buddhist University.
- Thamrongthanyawong, S. (2015). *Why are farmers so poor*. <https://www.facebook.com/Prof.SombatThamrongthanyawong/posts/1094343147273342> (Accessed 5 October 2018).
- Waithayaseri, W. (2014). *Abhidhammattha-sangaha Chapter I citta*. 13th ed. Bangkok : Active Print Co., Ltd.

วิจารณ์หนังสือ : Book Review

มิลินทปัญหา: ฉบับแปลในมหาหมกุฏราชวิทยาลัย*

Milindapanha: Translation Version in Maha Makut Royal College

ผู้เขียน: วศิน อินทสระ

Author: Wasin Inthasu

พจิตร พงษ์เกษ และพระครูสุริย์กัมภีรญาณ

Pichit Phongket and Phrakhru Sudhikhambhirayana

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: weerachat.p@gmail.com

1. บทนำ

มิลินทปัญหา เป็นคัมภีร์รุ่นก่อนนอรรถกถาที่เก่าแก่และสำคัญคัมภีร์หนึ่งในพระพุทธศาสนา เป็นการบันทึกคำถาม-ตอบระหว่างพระเจ้ามิลินท์กับพระนาคเสน เป้าหมายที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก อาจารย์ฝ่ายเถรวาทเชื่อว่า ท่านพระนาคเสนน่าจะเป็นคนจดบันทึกคำสนทนากันในครั้งนั้น ซึ่งเกิดหลังพุทธปรินิพพานประมาณ 550 ปี ในอินเดียตอนเหนือ อาจเป็นแคว้นแคชเมียร์ก็ได้ การแต่งรวมบทการสนทนากันขึ้นเป็นคัมภีร์น่าจะอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 559 ถึง พ.ศ. 581 ท่านภริตซิงห์ นักปราชญ์ชาวอินเดียกล่าวอย่างมั่นใจในข้อมูลของตนว่า คัมภีร์มิลินทปัญหานี้ได้เขียนขึ้นในสมัยพระเจ้าเมณันเดอร์ หรือไม่ก็แต่งขึ้นในสมัย

หลังจากพระองค์สิ้นพระชนม์แล้ว และต้องแต่งขึ้นก่อนสมัยพระพุทธโฆษาจารย์แน่นอน เพราะพระพุทธโฆษาจารย์มักอ้างบทสนทนาในคัมภีร์มิลินทปัญหาของพระนาคเสนอยู่บ่อยๆ คัมภีร์มิลินทปัญหาประมาณระยะเวลาการเขียนขึ้นคงจะเป็นระหว่างคริสต์ศักราชที่ 150 ถึงคริสต์ศักราช 400 สันนิษฐานกันว่า การแต่งนิทานกถาและนิคมกถาเพิ่มเข้ามานั้นคงไม่ใช่พระติปิฎกจุฬารายเถระแต่งเพิ่มแน่นอน เพราะตัวมิลินทปัญหาก่เกิดขึ้นราวพุทธศักราช 550 ปี พระพุทธโฆษาจารย์ต้องเป็นผู้แต่งนิทานกถาและนิคมกถาประกอบเข้าให้โดยสมบูรณ์ ได้ลักษณะแห่งปรกณในระหว่างพุทธศักราช 956 ถึง 1,000 ปี คัมภีร์มิลินทปัญหา ยังมีข้อถกเถียงกันในประเด็นที่ว่า เขียนขึ้นในสมัยของพระเจ้ามิลินท์หรือหลัง

*ได้รับบทความ: 8 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 9 กันยายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2563

Received: January 8, 2019; Revised: September 9, 2020; Accepted: September 28, 2020

จากที่พระองค์สิ้นพระชนม์แล้ว พระเทพวิสุทธิกวีกล่าวว่า แต่งขึ้นก่อนสมัยพระพุทธโฆษาจารย์สันนิษฐานว่า เดิมคัมภีร์มิลินทปัญหาน่าจะแต่งเป็นภาษาป्राकृतหรือภาษาสันสกฤตอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับคัมภีร์ที่แต่งทางอินเดียตอนเหนือผู้ที่แต่งก็น่าจะนับถือพระพุทธศาสนาแบบสรวาสติวาทิน เพราะจากการสังเกตการณ์อธิบายศัพท์ธรรมะบางศัพท์ต่างไปจากทัศนะของพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท เช่นตัวอย่าง การอธิบายคำว่าอสังขตธรรม ธรรมที่ไม่มีปัจจัยปรุงแต่งหรือธรรมที่ปราศจากเหตุปัจจัยว่าหมายถึง อากาศและนิพพาน ซึ่งเป็นมติเฉพาะของนิกายสรวาสติวาทิน อันต่างจากนิกายอื่นๆ ฝ่ายเถรวาท ซึ่งถือว่าอสังขตธรรม ได้แก่ นิพพานเท่านั้นไม่มีอย่างอื่น (Phosansan, 2006 : 92) จึงเป็นปรกณ์มีมาเก่าแก่และสำคัญปรกณ์หนึ่งในพระพุทธศาสนา ไม่ปรากฏว่าท่านผู้ใดเป็นผู้รจนา เชื่อกันว่ารจนาขึ้นในราวพุทธศักราช 500 ปรากฏตามมรุตลปกาสินีฎีกาแห่งมิลินทปัญหาซึ่งรจนาโดยพระมหาติฎีกจุฬารักษ์ ว่าพระพุทธโฆษาจารย์เป็นผู้แต่งนิทานกถาและนิคมกถาประกอบเข้าเมื่อพุทธศตวรรษที่ 10 (Phothananta, 1977 : 169)

ดังนั้น ผู้วิจารณ์มีความประสงค์ที่เลือกวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้ เพื่อศึกษามุมมองของผู้เขียนของหนังสือเรื่อง มิลินทปัญหา: ฉบับแปลในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผลงานที่กล่าวถึงการตอบปัญหาพระเจ้ามิลินท์ด้วยความรอบรู้ฉลาดและแหลมคม มีอุปมาอุปไมยที่เหมาะสมหาเปรียบได้ยาก เกียรติคุณท่านระบือไปทั่วโลก ตามประวัติพระนาคเสนเถระ เป็นพระอรหันต์ ถึงพร้อมด้วย

ปฏิสัมภิทา คือ แດกฉานในอรรถ ในธรรม ในภาษา และในปฏิภาณ คำตอบของท่านต่อพระเจ้ามิลินท์จึงน่าทึ่งเป็นอันมาก ผู้สนใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงควรได้อ่านหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างยิ่ง (Inthasu, 1985)

2. โครงสร้างและเนื้อหาของหนังสือ

หนังสือ มิลินทปัญหามิลินทปัญหาคบแปลในมหาวิทยาลัย มีโครงสร้างของคัมภีร์มิลินทปัญหาเป็นการแต่งในลักษณะของการถาม-ตอบปัญหาลักษณะการถามปัญหาของพระเจ้ามิลินท์ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะคำถามธรรมดา คือปัญหาที่ไม่ใคร่ติดต่อกัน (กล่าวไว้ในอนุมาณปัญหา, ลักษณะปัญหา) ซึ่งคำถามที่พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามพระนาคเสนนั้น จะเป็นคำถามเพื่อชี้ให้ตอบในประเด็นที่ไม่มีแย้ง สามารถตอบชี้ชัดตามความเป็นจริงได้ ซึ่งในแต่ละคำถามนั้น พระองค์แสดงถึงความเป็นผู้รอบรู้ในปัญหามีเชิงฉลาดเฉียบแหลมในการถาม

2. ลักษณะการถามปัญหาที่มีเงื่อนไขเดียวเป็นการถาม-ตอบปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถามปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหาเพียงแง่เดียวกับพระนาคเสน ลักษณะของปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนแง่เดียว เช่น พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามว่า พระผู้เป็นเจ้า อะไรเล่าจะปฏิเสธอีก พระนาคเสนทูลว่า คนที่ยังมีเชื้อแห่งกิเลส (อุปาทาน) จะกลับมาปฏิเสธอีก แต่คนที่หมดเชื้อแห่งกิเลส (เชื้ออุปาทาน) จะไม่กลับมาเกิดอีก

3. ลักษณะการถามปัญหาที่มีสองเงื่อนไขเป็นการถามปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถาม

ปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหา 2 แ่งมุม กับพระนาคเสน ซึ่งลักษณะของปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อน 2 แ่งมุม ที่พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามมีตัวอย่าง เช่น พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้มีพระมหากรุณาแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และเป็นพระสัพพัญญูผู้รู้ทุกสิ่ง เหตุไรจึงบวชพระเทวทัต ผู้ซึ่งมีกรรมหนัก จะไม่เป็นการให้โอกาสพระเทวทัตเข้ามาทำสังฆเภทหรือ ซึ่งแสดงว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้มีพระมหากรุณาและไม่ได้เป็นพระสัพพัญญูจริง ลักษณะการตอบปัญหาของพระนาคเสน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ตอบปัญหาแบบวิภาษวาท คือ ตอบปัญหาแบบแยกแยะประเด็นปัญหาตอบทีละประเด็น สำหรับการตอบแบบวิภาษวาท คือ การแยกตอบทีละปัญหา เช่น ในเทวทัตตปฺพพาสิต ปัญหาปัญหาที่ว่าการบวชให้พระเทวทัตของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีการถามปัญหา 2 แ่ง พระนาคเสนก็แยกตอบ และ 2) แ่งแบบวิภาษวาทคือ แ่งที่ 1 ที่พระพุทธเจ้าทรงให้พระเทวทัตบวชเพราะว่า ถ้าพระเทวทัตไม่ได้บวชจะทำกรรมหนักกว่านี้ และจะตกนรกสืบต่อภพไม่มีที่สิ้นสุด แต่ถ้าพระเทวทัตบวชแล้วถึงทำอนันตริยกรรมและตกนรกก็จริง แต่ก็จะมีที่สิ้นสุดเพียงแค่งับหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้น แ่งที่ 2 พระพุทธเจ้าทรงทราบเหตุการณ์ต่างๆ ของพระเทวทัตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยพระสัพพัญญุตญาณ จึงทรงให้พระเทวทัตบวช นั้นหมายถึง พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระสัพพัญญูจริง (Mahamakutrajavidyalaya University, 2000 : 51)

3. เนื้อหาโดยย่อ

มิลินทปัญหามีการแบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่

1. บุพพโยค ว่าด้วยบุพพกรรมและประวัติของพระนาคเสนและพระเจ้ามิลินท์ เริ่มต้นด้วยบทอาารัมภคาถา มีรูปแบบการประพันธ์เป็นฉันทลักษณ์ประเภท ฉันทันมัสการพระพุทธพระธรรม และพระสงฆ์ มีเนื้อหาอย่างไพเราะเพราะพริ้งเอาไว้ 5 บท ด้วยกันแต่ตอนท้ายของบทได้มีการกล่าวเชิญชวนให้คนทั้งหลายได้ฟังปัญหาเพื่อที่จะได้วินิจฉัยคัมภีร์อย่างละเอียด

2. มิลินทปัญหา ว่าด้วยปัญหาแง่เดียว ซึ่งแบ่งลักษณะปัญหาออกเป็น 2 คือ ลักษณะปัญหาและวิมติฉนปัญหา เริ่มด้วยบทพาหิรกาถา เป็นส่วนที่เล่าเรื่องถึงความเจริญรุ่งเรืองและความอุดมสมบูรณ์ของราชธานีที่ชื่อว่าสาคลนคร และต่อจากนั้น เป็นเรื่องเล่าบุพพกรรมของพระเจ้ามิลินท์และพระนาคเสนในอดีตชาติ

3. เมณฑกปัญหา ว่าด้วยปัญหาสองแง่ ดูคล้ายจะขัดแย้งกัน ซึ่งแบ่งลักษณะออกเป็น 2 คือ มหาวรรค และโยคิกถาปัญหา มิลินทปัญหา ว่าด้วยปัญหาเงื่อนไขเดียว ส่วนนี้เป็นปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถามปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหาเพียงแง่เดียวกับพระนาคเสน และพระนาคเสนก็ตอบปัญหาทุกข้อด้วยวิภาษวาท ในส่วนมิลินทปัญหานี้ มีอยู่ 88 ปัญหา แบ่งเป็น 7 วรรค

4. อนุมาณปัญหา ว่าด้วยเรื่องที่รู้โดยอนุমান ว่าด้วยปัญหาสองเงื่อนไข ส่วนนี้เป็นปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถามปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหา 2 แ่งดูเขาแกะ ซึ่งดูคล้ายจะขัด

แย้งกันกับพระนาคเสน และพระนาคเสนก็ตอบ ปัญหาทุกข้อด้วยวิภาษวาท คือแยกประเด็นตอบ ใช้หลักวิภาษวิธี คือถามหรือตอบแบบย้อนถามไล่ เรียงผู้ถามด้วยเหตุด้วยผลจนผู้ถามอับจนเหตุผลที่ จะแย้งได้ ในส่วนเมณฑกปัญหานี้ มีอยู่ 86 ปัญหา แบ่งเป็น 9 วรรค

5. ลักษณะปัญหา ว่าด้วยลักษณะแห่ง ธรรมต่างๆ อนุมาณปัญหาหรืออุปมาอุปไมยปัญหา ส่วนนี้ว่าด้วยเรื่องที่รู้โดยอนุมาณเป็นส่วนที่พระเจ้า มิลินท์ขอให้พระนาคเสนอธิบายองค์ที่ภิกษุมิพร้อม ในตนแล้ว จะสามารถทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานได้ และพระนาคเสนได้อธิบายให้พระเจ้ามิลินท์ฟังโดย อุปมาเปรียบเทียบและอนุมาณให้เห็นตามลักษณะ ของสัตว์และสิ่งต่างๆ มากมาย ส่วนนี้มีอยู่ 7 วรรค

6. อุปมาอุปไมยปัญหา ว่าด้วยเรื่องที่จะพึง ทราบด้วยอุปมาเปรียบเทียบ เป็นส่วนที่บรรยาย สรุปลงจบการสนทนากันว่า เมื่อจบการสนทนาถาม- ตอบปัญหาระหว่างพระเจ้ามิลินท์กับพระนาคเสน ก็เกิดแผ่นดินไหว พายุร้อน พายุแลบและฝนตก พระเจ้ามิลินท์เกิดความเลื่อมใสอย่างแรงกล้าได้ อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา และต่อมาพระองค์ ได้สละราชสมบัติให้แก่พระราชโอรสแล้วเสด็จออก ผนวช จนในที่สุดได้บรรลุเป็นพระอรหันตองค์หนึ่ง ในพระพุทธศาสนา ความยิ่งใหญ่เหนือพระราช อำนาจที่พระเจ้ามิลินท์ทรงมีคือความยุติธรรม ความกล้าหาญ เฉลียวฉลาดและทรงสนับสนุน อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในช่วงที่พระองค์เรื่อง อำนาจ เป็นเหตุให้ชาวพุทธทั่วได้ ได้ศึกษาคำสอน ที่เต็มไปด้วยเหตุผลก่อให้เกิดคุณประโยชน์อัน ไพศาลต่อมวลมนุษยชาติในกาลต่อมา พระองค์

ทรงถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีพเต็มไปด้วย เหตุผลก่อให้เกิดคุณประโยชน์อันไพศาลต่อมวล มนุษยชาติในกาลต่อมา พระองค์ทรงถึงพระ รัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีพ

4. บทวิจารณ์

1. สารเนื้อหาของหนังสือ เนื้อหาที่ ผู้แตงนำมาใช้ประกอบการแต่งคัมภีร์พบว่ามิทั้ง พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเสสและ คัมภีร์อื่นๆ อีกหลายคัมภีร์ ซึ่งการนำเนื้อหามาจาก แหล่งต่างๆ นั้นพบว่ามิวัตถุดิบประสงค์ 5 ประการคือ เพื่ออธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยกไว้ให้ได้ความ หมายชัดเจน เพื่อยืนยันเรื่องที่ตนอธิบายว่าเป็น จริงตามนั้น เพื่อเสริมความให้กระจ่างชัดหรือให้ดู น่าเชื่อถือมากขึ้น และเพื่อเสริมหรือขยายความให้ กว้างขวางออกไป ให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องที่อธิบาย มากยิ่งขึ้น ซึ่งการนำเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลทั้งปฐม ภูมิและทุติยภูมิมาใช้เพื่ออธิบายหรือประกอบการ แต่งดังกล่าว ได้ชี้ให้เห็นถึงความเป็นปราชญ์ด้าน พระพุทธศาสนาของผู้แต่งที่ได้รังสรรค์ผลงาน วิชาการอันมีคุณค่าต่อพระพุทธศาสนาได้อย่างดี กลวิธีในการนำเสนอพบว่า ผู้แต่งใช้ โดยผู้แต่งเป็น ผู้ตั้งคำถามและตอบคำถามด้วยตัวเองรูปแบบการ ประพันธ์พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบทประพันธ์ที่ผู้แต่ง คัดลอกมาจากแหล่งต่างๆ ส่วนที่แต่งขึ้นใหม่ พบว่ามีไม่มากนัก รูปแบบของการประพันธ์แบบที่ ผู้แต่งใช้ส่วนมากในคัมภีร์นี้ โดยรูปประโยคกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ และได้เนื้อความที่ต้องการสื่อชัดเจน รูปศัพท์ที่ไพเราะ สละสลวย การใช้ศัพท์ที่มีความ หมายที่ง่าย ชัดเจนกว่าศัพท์เดิมที่ เป็นบทตั้งและ

การ เพิ่มศัพท์เข้าไปเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น นำเชื่อถือยิ่งขึ้นด้วยข้อมูลที่อ้างอิงจากคัมภีร์อื่นๆ หรือบุคคลสำคัญภาษาและสำนวนที่ใช้ในคัมภีร์นี้พบว่า เป็นภาษาและสำนวนภาษาบาลีแบบลังกาที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ เป็นภาษาและสำนวนที่ง่าย สื่อความหมายได้ชัดเจน ช่วยให้ผู้ศึกษา รู้และเข้าใจความหมายของเรื่องนั้นได้ทันที มีความคมคาย กระชับกะทัดรัด ไม่ฟุ่มเฟือย และให้สุนทรียะหรือวรรณศิลป์ทางภาษาบาลีเป็นอย่างดี และแสดงความคิดเป็นของตัวเอง มีทั้งการพรรณนาถึงตัวบุคคลและธรรมชาติเทสนาโวหาร การใช้ถ้อยคำแสดงคำสั่งสอน ชี้แนะคุณโทษและสิ่งที่ควรปฏิบัติ โดยผู้แต่งจะยกเหตุผลมาประกอบให้ผู้ศึกษาเกิดความเชื่อมั่นและเกิดความรู้สึกร่วมด้วยตนเอง พบว่ามีทั้งการอธิบายความหมายของหัวข้อธรรม คุณและโทษของการประพฤติ และการแนะนำ สั่งสอนให้ปฏิบัติ อุปมาโวหาร การใช้โวหาร

2. ความสำคัญต่อองค์ความรู้ ประเด็นที่ถือว่าเป็นข้อเด่นที่น่าสนใจมากที่สุดของหนังสือเรื่อง “มิลินทปัญหา ฉบับแปลในมหามกุฏราชวิทยาลัย” นี้ คืองานเขียนที่นำมาถ่ายทอดจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ก็คือ สิ่งที่ดีที่สุดหรือประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์จะพึงได้ในชีวิตนี้ที่เรียกว่า “นิพพาน” ซึ่ง เรียบเรียงเนื้อหา ลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและเขียนอธิบายพุทธพจน์ในลักษณะที่น้อมอรรถของสมเด็จพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงไว้ลงมาหาผู้อ่านทุกระดับได้เข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ซึ่งผู้วิจารณ์จะขอแยกแยะให้เห็นเป็นประเด็นสำคัญที่พบได้ในหนังสือเล่มนี้ใน

ปัจจุบันพระพุทธศาสนามีความเป็นจำอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความสามารถและมีไหวพริบปฏิภาณสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้ว และเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี เพราะผู้คนในสังคมปัจจุบัน เป็นผู้มีความรู้การศึกษามากตามศาสตร์ต่างๆ ที่ตนได้ศึกษาดังนั้น เมื่อเกิดโจทย์ปัญหาขึ้นกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นโจทย์ที่ซับซ้อนแก้ได้ยาก ผู้ตอบโจทย์เหล่านั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้หลากหลาย ชำนาญในเทศนาโวหารและการตอบปัญหา ที่สำคัญต้องเป็นผู้มีความรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถสรุปได้ 2 ประการ ได้แก่

2.1 การพิทักษ์รักษาศาสนา การใช้เป็นเครื่องมือพิทักษ์รักษาพุทธศาสนาเกิดขึ้นเมื่อพระเจ้ามิลินท์ ได้ขยายอิทธิพลลงมาถึงตอนเหนือของกลุ่มแม่น้ำคงคาปรากฏในตำนานฝ่ายบาลีและฝ่ายจีนว่า พระองค์ไม่ได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทั้งได้ขัดขวางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระราโชบายต่าง ดังนั้น พระสงฆ์จึงชวนชวายเป็นปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยมอบให้เป็นที่หมายของพระนาคนในการพิทักษ์รักษาพุทธศาสนาด้วยการโต้วาทีกันการโต้วาทีของทั้งคู่เป็นการนำเอาหลักธรรมสำคัญๆ ทางพระพุทธศาสนาขึ้นมาถาม-ตอบ ต่างฝ่ายต่างมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน คือ วัตถุประสงค์พระเจ้ามิลินท์มองได้ 2 แง่มุม คือ 1) ในแง่ปรัชญาพระองค์ทรงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาความรู้ตามความเป็นจริง 2) ในแง่การเมืองพระองค์ทรงมีวัตถุประสงค์ที่จะเอาย่ำยระบบปรัชญาตะวันออก โดยเฉพาะระบบปรัชญาที่ชาวอินเดียให้การยอมรับมากที่สุด

นั่นคือ พุทธปรัชญาส่วนวัตถุประสงค์ของพระนาคเสนมองได้ 2 แง่มุมเช่นกัน คือ ในแง่มุมปรัชญา ท่านมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอระบบปรัชญาตะวันออกและในแง่มุมการเมือง ท่านมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องรักษาพระพุทธศาสนาจากการรุกรานของพระเจ้ามิลินท์อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ของการโต้วาทิทั่วยุ่ ไป แบ่งออกเป็น 3 ประการใหญ่ๆ คือ

2.1.1 โต้เถียงเพื่อหาความจริง (วาทะ) การโต้เถียงประเภทนี้ไม่มีจุดประสงค์ที่จะเอาชนะซึ่งกันและกันเลย วัตถุประสงค์อันแท้จริงของวาทะ คือ การโต้เถียงเพื่อเป็นการค้นหาความจริงโดยเฉพาะเท่านั้น เช่น ในการโต้เถียงที่มีอยู่ในระหว่างอาจารย์หรือครูกับศิษย์หรือการโต้เถียงที่มีอยู่ในระหว่างสมาชิก กรรมการที่ปรึกษาหรือกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมหรือของสภาใดๆ ก็ตาม

2.1.2 โต้เถียงเพื่อประติษฐานลัทธิ (ชลปะ) หมายถึง การโต้เถียงอันเกิดขึ้นระหว่างปักษ์ 2 ฝ่าย ซึ่งต่างฝ่ายต่างจะประติษฐานลัทธิของตนเองขึ้นในวิธีแห่งชลปะนี้ ปักษ์ทุกฝ่ายย่อมมีทฤษฎีของตนเองและมีความเข้าใจอันซาบซึ้งและไม่มีควมสงสัยในทฤษฎีนั้นอย่างมั่นคงอยู่ด้วยเพราะฉะนั้น การโต้วาทิในประเภทนี้จึงไม่มีลักษณะบ่งไปถึงการค้นหาความจริง แม้แต่ประการใดๆ เลย วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของวิธีนี้ก็คือมุ่งเฉพาะแต่ที่จะประติษฐานทฤษฎีของตนเองขึ้นโดยวิธีการโต้เถียงหักล้างทฤษฎีของอีกฝ่ายหนึ่งคือปรปักษ์นั้นลงเท่านั้น ชลปะจึงนับว่ามีวัตถุประสงค์แตกต่างกันกับวาทะโดยประการฉะนี้

2.1.3 โต้เถียงเพื่อหักล้างลัทธิหรือทฤษฎีอื่น (วิตัญหา) หมายถึง การโต้เถียงอัน

เกิดขึ้น ในระหว่างปักษ์ 2 ฝ่าย โดยที่ฝ่ายหนึ่งมีทฤษฎีไปในทางที่จะประติษฐานแต่อีกฝ่ายหนึ่งหาบทฤษฎีแต่อย่างใดอย่างหนึ่งไม่ กล่าวคือ มีความประสงค์เฉพาะแต่จะได้เถียงหักล้างทำลายทฤษฎีของปักษ์ฝ่ายเสนอโครงการ โดยหาได้มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงหรือประติษฐานทฤษฎีของตนเองขึ้นด้วยไม่จากหลักการนี้ ทำให้เข้าใจพระเจ้ามิลินท์และพระนาคเสนมากยิ่งขึ้น เพราะหากพระเจ้ามิลินท์สามารถเอาชนะพระนาคเสนได้ อาจเกิดความสั่นคลอนอย่างรุนแรงต่อพุทธศาสนาได้ เช่น พุทธอรรถนัตถิภาวปัญหา พระเจ้ามิลินท์ทรงยอมรับความมียู่ของพระพุทธเจ้าได้ พุทธภาวะหรือความมียู่จริงของพระพุทธเจ้า ก็จะไม่ได้รับความมั่นใจจากอนุชนในสมัยต่อมาได้ ก็มาผลอรรถนัตถิภาวปัญหา พระเจ้ามิลินท์สงสัยและถามถึงผลกรรมว่ามียู่จริงหรือไม่ หากพระเถระไม่สามารถวิสัชนาให้พระเจ้ามิลินท์ทรงยอมรับได้ ผลของการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาทั้งหมดก็จะไม่ได้รับความเชื่อมั่น เพราะผู้ปฏิบัติตามจะเกิดความลังเลสงสัยว่าพระธรรมเป็นจริงการปฏิบัติตามจะได้ผลจริง กลับถูกวิจิจิจฉา กล่าวคือ ความลังเลสงสัยซึ่งเป็นหนึ่งในนิวรณ์ 5 อันเป็นเครื่องกั้นไม่ให้ถึงความสำเร็จเข้าครอบงำได้ ปัพพัชฌาปัญหา พระเจ้ามิลินท์ทรงสงสัยและถามถึงความสำคัญของการบวชหรือการเป็นสมณะว่ามีประโยชน์อย่างไร หากพระเถระไม่สามารถวิสัชนาให้พระเจ้ามิลินท์ทรงยอมรับได้ ผู้ที่บวชอยู่จะเกิดความสงสัยในความสำคัญของการบวชผู้กำลังจะบวชจะคลายความตั้งใจในการบวชเพื่อปฏิบัติในระดับธรรมะที่สูงๆ ขึ้นไปได้ เป็นต้น

ดังนั้น วิชาวิธีในมิลินทปัญหาจึงมีประโยชน์อย่างมากต่อพุทธศาสนา ในฐานะเป็นเครื่องมือพิทักษ์รักษาพระรัตนตรัย กล่าวคือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ยิ่งไปกว่านั้น ยังทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของวิชาวิธีในมิลินทปัญหาสำหรับประเด็นนี้มี 2 ประการ คือ 1) ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของพระนาคเสนที่สามารถเอาชนะพระเจ้ามิลินท์ด้วยวิธีการอันแยบคาย และ 2) ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาวิธีในฐานะเป็นเครื่องมือปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาเอาไว้ได้

2.2 เครื่องมือเผยแผ่สังฆธรรม การใช้วิชาวิธีเป็นเครื่องมือเผยแผ่สังฆธรรม สืบเนื่องมาจากความพยายามพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาของพระนาคเสน และสามารถเอาชนะพระเจ้ามิลินท์ในการโต้เถียงได้ ผลการโต้เถียงครั้งนั้นทำให้พุทธศาสนาถูกเผยแผ่อย่างเอาใจจริงเอาใจอีกครึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของผลหรือประโยชน์ในการโต้เถียง ฝ่ายที่ชนะไม่ว่าจะชนะด้วยวิธีใดก็ตามย่อมเป็นที่สนใจของหมู่ชนในยุคนั้น สำหรับการชนะของพระเถระท่านเอาชนะด้วยหลักการ 2 อย่าง คือ 1) แนวคิดหรือทฤษฎีหรือหลักธรรมฝ่ายพระนาคเสนเป็นความจริงตามธรรมดาหรือธรรมชาติเรียกสั้นๆ ว่า สังฆธรรม 2) เทคนิควิธีการที่เหนือกว่า คือ การแสดงเหตุผลแบบวิชาวิธีของพระนาคเสนแบบตะวันออกสอดคล้องกับความจริงในข้อแรกมากกว่าวิชาวิธีของพระเจ้ามิลินท์หรือแบบตะวันตก ทั้ง 2 อย่างนี้ทำให้ผู้โต้เถียงที่เป็นฝ่ายชนะและหลักธรรมกับวิชาวิธีนั้น ย่อมได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากผู้ฟัง ซึ่งมีมากมายในเหตุการณ์นั้น

ดังนั้น วิชาวิธีที่พระนาคเสนใช้ในการโต้เถียงกับพระเจ้ามิลินท์จึงเป็นเครื่องมือเผยแผ่สังฆธรรมทางพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้ บทบาทของผู้โต้เถียงที่สำคัญ เช่น แม้บางปัญหาพระเจ้ามิลินท์จะใช้วิธียั่วให้โกรธเพื่อให้เสียสมาธิในการตอบปัญหา เช่น นามปัญหา วัสดุปัญหา พรหมจารีปัญหา เป็นต้น แต่พระนาคเสนในฐานะพระอรหันตสาวกก็ไม่หวั่นไหวกับคำยั่วเหล่านั้น เพราะหาความโกรธสามารถทำให้ลืมตัวและหัวเสียได้ ดังนั้น พระนาคเสนจึงทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ท่านได้พยายามชี้แจงให้พระเจ้ามิลินท์เข้าใจถึงสังฆธรรมอย่างแจ่มแจ้ง นอกจากนี้ เหล่าบัณฑิตและนักปราชญ์ทั้งหลาย ได้กล่าวว่า ขึ้นชื่อว่าการเปิดเผยในโลกมี 3 ประการ คือ 1) การเปิดมานเมฆที่บดบังพระจันทร์ ให้เผยโฉมเรืองรองสว่างไสวเห็นแสงนวลจันทร์ 2) การเปิดม่านหมอกยามเช้าที่บดบังพระอาทิตย์ให้เห็นเดชแห่งพระอาทิตย์สว่างจ้าอนุเคราะห์สัตว์โลกให้ได้เห็นสรรพสิ่งบนพื้นผิวโลก และ 3) การเปิดเผยพระสัทธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ชัดเจนแจ่มแจ้งความจริง สังฆธรรมนั้นได้มีอยู่คู่โลกก่อนกว่าการประสูติและตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าแล้ว

ในมิลินทปัญหา จึงนำเสนอความจริงที่มีอยู่ตามธรรมดาหรือตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นความได้เปรียบของระบบปรัชญาตะวันออก ที่เหลือนั้นเป็นเทคนิคในการเผยแผ่หลักสังฆธรรมให้พระเจ้ามิลินท์ทรงเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งทั้งนี้ เนื่องจากพระนาคเสนสามารถโต้ตอบปัญหากับพระเจ้ามิลินท์จนพระองค์ทรงยอมอุปสมบทในที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นการโต้เถียงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของยุคหลังพุทธกาลเพราะ

ผู้ถามปัญหาต่างๆ เป็นกษัตริย์กรีกที่ทรงกำลังกาย และกำลังสติปัญญาอยากหาผู้ต่อกรได้ อีกทั้ง ปัญหาของพระเจ้ามีลินท์มีจำนวนมากกว่าปัญหา ในปายาสีสูตรหลายเท่า ทั้งยังเป็นปัญหาทาง ปรัชญาสำคัญๆ เช่น ปัญหาญาณวิทยา ปัญหา อภิปรัชญา ปัญหาจริยศาสตร์ ดังนั้น การได้วาที ของทั้งสองท่าน จึงมีผลโดยตรงต่อพระพุทธศาสนา 3 ประการ คือ 1) ทำให้การตั้งพระสังฆธรรมเพิ่มขึ้น จาก 500 ปี ตามที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้เป็น 5,000 ปี 2) ทำให้ชาวชมพูทวีปมีความสนใจในหลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้ามากขึ้นมีความต้องการที่จะ ศึกษาไตรปิฎกและพระสงฆ์มีความต้องการที่จะ ทำสังคายนาพระไตรปิฎกให้ปรากฏขึ้นอย่างมั่นคง 2) มีการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่างเคร่งครัดและพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติ

ความสำคัญในการได้วาทีครั้งนี้ จึงเป็นไป เพื่อประโยชน์ในด้านการเผยแผ่สังฆธรรมทางพุทธ ศาสนา และมีคุณค่าในด้านชักนำประชาชนให้หัน มาปฏิบัติตามหลักธรรมได้อีกครั้งผู้วิจัยจึงมีความ เห็นเพิ่มเติมว่า หากมีการนำเอารูปแบบวิชาการวิธีใน มีลินท์ปัญหามาปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคม ปัจจุบันให้เหมาะสม เชื่อว่าจะสามารถชักนำ ประชาชนให้หันกลับมาเอาหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ และพิสูจน์ผลของการ ปฏิบัติด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น

5. สรุป

ประเด็นที่เด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ เนื้อหาสาระทางวิชาการที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่มี การวิเคราะห์ และเรียบเรียงเนื้อหา สามารถนำไป

ใช้ประโยชน์ได้ ผู้ประพันธ์ได้วางโครงเรื่องที่เป็น เนื้อหาเรื่องพุทธประวัติและพัฒนาการ ให้ผู้อ่าน ทำความเข้าใจ อ่านจบในเล่มเดียว ตลอดจนขนาด ของรูปเล่มที่กะทัดรัด ทำให้ขนาดของเล่มไม่ใหญ่ เกินไปเหมาะสำหรับการหยิบจับ สะดวกในการพก พาไปอ่านได้ในทุกที่ ทุกเวลาเพื่อให้ผู้อ่านติดตาม อ่านเนื้อหาที่อัดแน่นอย่างได้รรถรส ที่ผู้ประพันธ์ ได้เรียบเรียงไว้ภายในเล่ม ผู้วิจารณ์เชื่อว่าผู้ประพันธ์ ต้องเป็นผู้ที่มีความอุตสาหะวิริยะอย่างสูงจึง สามารถผลิตหนังสือที่มีเนื้อหาและคำอธิบาย มากมายได้เช่นนี้ คัมภีร์มีลินท์ปัญหา เป็นคัมภีร์ที่มี ประวัติการแต่งสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาที่ ยาวนาน นับตั้งแต่หลังพุทธปรินิพพานได้ประมาณ 500 ปีการแต่งคัมภีร์มีลินท์ปัญหานี้มีความมุ่ง หมายเพื่อจะได้ชี้แจงหลักพระธรรมวินัยของ พระพุทธศาสนาในรูปของการถาม-ตอบปัญหา ระหว่างพระเจ้ามีลินท์กับพระนาคเสน โดยมีการ ยกตัวอย่างวัตถุนิทาน และอุปมาเปรียบเทียบให้มีความ เข้าใจแจ่มแจ้ง และเนื้อหาสาระของคัมภีร์มี ลินท์ปัญหานี้มีเนื้อหาสาระที่ยอดเยี่ยมในเชิงหลัก พระธรรมวินัยที่เปรี๊ญ อนัตตา รูปธรรม นามธรรม และอภิปรัชญาซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนที่มีอยู่ในพระ ธรรมวินัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมหลังพระ ไตรปิฎกก่อนอรรถกถานั้น คัมภีร์มีลินท์ปัญหา มี คุณค่ามากกว่าคัมภีร์ใดๆ ไม่มีคัมภีร์ใดมีคุณค่า เท่ากับคัมภีร์พระพุทธศาสนาเรื่องมีลินท์ปัญหานี้ เพราะคัมภีร์มีลินท์ปัญหานี้ ได้รับการยกย่องกันใน นิยายเถรวาท ว่าเป็นคัมภีร์ที่โดดเด่นในเรื่องการ ถาม-ตอบ ประมวลคำสอนสำคัญๆ ทางพุทธ ศาสนา เช่น เรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เรื่องกรรม เรื่อง

ไตรลักษณ์ เรื่องไตรภูมิ ครอบคลุมคำสอนในพระไตรปิฎกทั้ง 3 ปิฎก คือ ครอบคลุมพระวินยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก เป็นการชี้ให้เห็นว่า ผู้แต่งมิลินทปัญหานี้มีความรู้แตกฉานในหลักพุทธโฆวาทเป็นอย่างดี พร้อมทั้งอธิบายขยายความให้ผู้ที่ยังสงสัยในคำสอนหายสงสัย และพร้อมที่จะน้อมนำคำสอนนั้นๆ มาปฏิบัติตามจนเกิดความหลุดพ้น ความสิ้นทุกข์ เข้าถึงพระนิพพานอันเป็นสิ่งที่ชาวพุทธทุกคนปรารถนา

หนังสือเรื่องนี้ นอกจากมีเนื้อหาที่ทรงคุณค่าแล้วยังเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสามารถสร้าง

แรงจูงใจแก่ผู้อ่านให้มีกำลังที่จะมุ่งมั่นพัฒนาตนในการตัดวงจรทุกข์ที่เกิดจากการไขว่คว้า มุ่งสร้างสุขอันเป็นประโยชน์สูงสุดของชีวิตโดยมีนิพพานเป็นแก่นสาร ผู้นิพนธ์ได้หยิบยื่นเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านโดยตรง หนังสือเล่มนี้ถือได้ว่าเป็นหนังสือที่สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับทุกคนที่ได้อ่าน จึงเป็นหนังสือที่ประชาชนคนทั่วไปควรอ่าน และสามารถนำมาเป็นคู่มือในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพราะหนังสือได้ชี้ทางที่เข้าสู่ภาวะที่เป็นสุขแท้จริงที่ไม่ต้องไขว่คว้าจากภายนอก แต่สามารถค้นหาในตัวเราก็พบความสุขได้

References

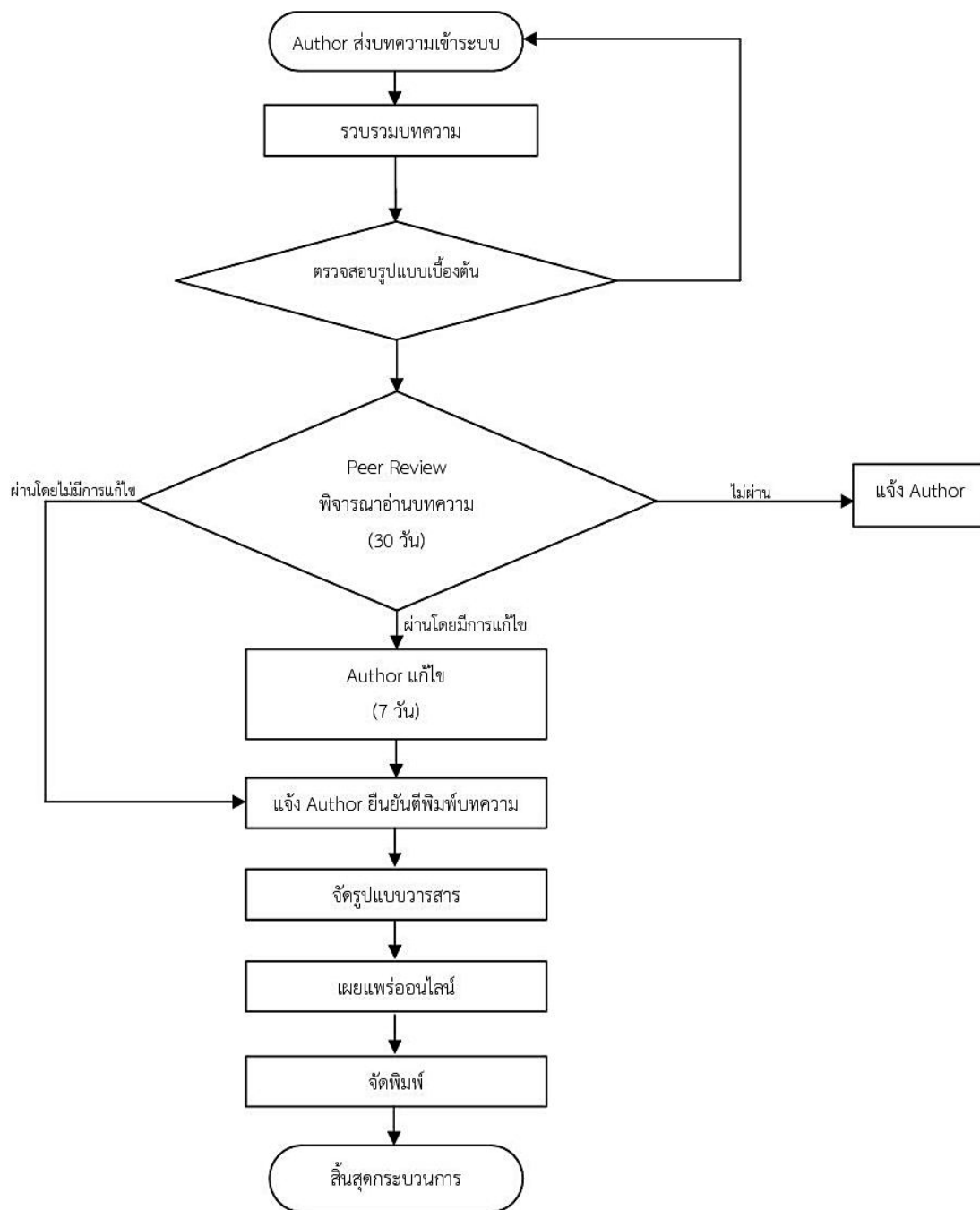
- Inthasu, W. (1985). *Milindapanha*. Bangkok : Mahamakutrajavidyalaya.
- Mahamakutrajavidyalaya University. (2000). *Milindapanha: Translation version in Mahamakut Royal College*. Bangkok : Mahamakutra Printing School.
- Phosansan, A. (2006). *Life and work of Buddhist scholars*. Mahasarakham : Mahasarakham University.
- Phothananta, S. (1977). *History of Buddhism*. 4th edition. Bangkok : Mahamakutrajavidyalaya.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

30 หมู่ 1 ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-283-546-7 (ต่อ 114)

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ต้องส่งผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 2 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยาย ในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้อง กับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรค ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณ ต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลัก เกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ใน เครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์ การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษา และการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

ตัวอย่างเช่น (พระไตรปิฎก, 27/855/191)

(Tipitaka, 27/855/191)

1.2 หนังสือ

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุเฉพาะนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่างเช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557 : 15)

(Phraphrombandit (Prayūn Thammachittō), 2014 : 15)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ศิโรตน์ ภาคสุวรรณ และศิริลักษณ์ ไชยรังสี, 2524 : 145-146)

(Phaksuwan and Chairangsi, 1981 : 145-146)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้ค้นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องค้นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552 : 80)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009 : 80)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้ค้นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525 : 100)

(Ratsin, et al., 1982 : 100)

1.3 วารสาร

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้าให้อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุเฉพาะนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่างเช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557 : 15)

(Phra Phrombandit (Prayūn Thammachittō), 2014 : 15)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ศิโรตน์ ภาคสุวรรณ และศิริลักษณ์ ไชยรังสี, 2524 : 145-146)

(Phaksuwan and Chairangsi, 1981 : 145-146)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552 : 80)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009 : 80)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525 : 100)

(Ratsin, et al., 1982 : 100)

1.4 วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้าให้อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุเฉพาะนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่างเช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557 : 15)

(Phra Phrombandit (Prayūn Thammachittō), 2014 : 15)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ศิริรัตน์ ภาคสุวรรณ และศิริลักษณ์ ไชยรังสี, 2524 : 145-146)

(Phaksuwan and Chairangsi, 1981 : 145-146)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552 : 80)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009 : 80)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525 : 100)

(Ratsin, et al., 1982 : 100)

1.5 สัมภาษณ์

(ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุเฉพาะนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่างเช่น (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต), 15 สิงหาคม 2557)

(Phrakru Suvithanphatthanabandhit, Interview, August 15

2014)

1.6 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้าอ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุเฉพาะนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่างเช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557 : 15)

(Phra Phrombandit (Prayūn Thammachittō), 2014 : 15)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ศิโรตน์ ภาคสุวรรณ และศิริลักษณ์ ไชยรังสี, 2524 : 145-146)

(Phaksuwan and Chairangsi, 1981 : 145-146)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552 : 80)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009 : 80)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525 : 100)

(Ratsin, et al., 1982 : 100)

การเขียนบรรณานุกรม

1. คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด :

ชื่อมหาวิทยาลัย./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี))./ เมืองที่พิมพ์./ : สำนักพิมพ์.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka : Thai Version*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.

2. หนังสือ :

นามสกุล, อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี))./ เมืองที่พิมพ์./ : สำนักพิมพ์.

Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row Publishers.

3. วารสาร :

นามสกุล, อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)./ เลขหน้า.

Prescott, S.G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 16(2), 298.

4. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

นามสกุล, อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ ระดับวิทยานิพนธ์./ ชื่อคณะ./ : ชื่อมหาวิทยาลัย.

Phrachanna Bhaddharakhito. (2015). An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district, Mongkolborei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle. *Master of arts*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

5. สัมภาษณ์ :

นามสกุล, อักษรย่อชื่อ./ (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)./ ตำแหน่ง(ถ้ามี)./ สัมภาษณ์.

Phrakru Suvithanphatthanabandhit. (10 May 2013). Voice-Rector. Interview.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

นามสกุล, อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ ชื่อเว็บไซต์./ (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น).

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). *Positive Effect of Probiotic Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in Mouse Model*. <http://www.jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7o.x-sgm-live-03>. (Accessed 12 February 2014).

ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิชาการธรรมทรรศน์” สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 0-4328-3546-7 (ต่อ 114) โทรสาร 0-4328-3399 <http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas>

E-mail: dhammathas@hotmail.com

- 1) ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล 088-578-1671
- 2) นางสาวสาริกา ไสวงาม 085-752-1693

กำหนดการออกวารสาร

- ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม
- ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
- ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน
- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

